

„Plakala sam, smejala
sam se, ali nisam mogla
da odložim ovu knjigu.“

- *Peni Vincenci*

Mojim kćerkama, s ljubavlju

AUTORKA BESTSELERA NJUJORK TAJMSA

ELIZABET
NOBL

*Mojim
kćerkama,
s ljubavlju*

ELIZABET
NOBL

Naziv originala:

Elizabeth Noble

THINGS I WANT MY DAUGHTERS TO KNOW

www.crowarez.org
www.bosnaunited.net

*Mojim kćerkama,
Talili Eleni Jang
i
Otiliji Florens Jang,
S ljubavlju*

12. jun

Drage moje,

Uprkos tome što mi je svojstveno da komandujem, što se tiče sahrane, nemam baš previše zahteva. Uradite to što pre možete. Dobro je završiti s tim. Liza je upoznata s izborom muzike, ako možete da podnesete ono što sam odabrala. Razgovarale smo o sahrani - znate da želim da samo vi budete prisutni, i kakav hoću sanduk, i koju predivnu haljinu. Volela bih ovu pesmu - koju uzgred obožavam. Hvala bogu rva nesanici i internetu - drugačije je nikada ne bih pronašla, i vi biste bile primorane da čitate nešto grozno. Treba da je pročita ona koja misli da će uspeti da ne zaplače, jer je to moj najveći zahtev - bez plakanja, molim vas. Ako uspete u tome. I da, bez crnine. Obucite najsvetliju stvar koji pronađete u svom ormaru. I jedno i drugo je kliše, znam, ali bolje je nešto šareno nego tamno. I trudite se da bude sunčano (mada znam da je ovo poslednje, možda, izvan vaše moći). meću reći ništa sentimentalno u ovom pismu - sve je strogo poslovno - ali se usuđujem da najavim da će biti i drugih pisama. Imam još toga da kažem, reče ona zloslutno - ako dovoljno poživim da ih napišem... (smisao za humor u zadnjim stadijumima neizlečive bolesti naprosto je očaravajući, zar ne?) Žao mi je što sve četiri morate ovo da uradite. Zaista mi je žao.

I, beskrajno vas volim, kao i uvek...

mama

Ne stoj nad mojim grobom u suzama
mene tu nema, ja ne spavam
Ja sam u vetru što duva po bregu
Ja sam iskričava svetlost na snegu
Ja sam na zreloom klasju sunca zrak
Ja sam blage jesenje kiše kap

U tišini jutra kada se budiš
Ja sam jato ptica što nebom kruži
U hitrom i tihom letu, znaj
Ja sam, u noći, nežni zvezda sjaj
Ne stoj nad mojim grobom u suzama
mene tu nema, ja nisam umrla.

(Zar ovo nije savršeno za sahranu u polju?)

Liza

Liza je pažljivo legla u duboku, mirišljavu kupku punu mehurića, i pogledala u sliku veličine 20 x 25 centimetara, koju je uzela s klavira u prizemlju, i donela je gore sa sobom. Naslonila ju je iza slavine, kako bi mogla jasno da je vidi s mesta gde je ležala u vodi koja se pušila, i trudila se da je ne isprska. Bila je to crnobela fotografija njene majke, Barbare. Snimljena je pre osam godina, na venčanju Lizine sestre, Dženifer. Mama je izgledala izuzetno glamurozno, sa svežom frizurom, u stilizovano-opuštenoj kreaciji. Nije to bio komplet u boji breskve, prigodan za nevestinu majku, sa šešikom u odgovarajućem tonu. Liza se sećala tog šešira - bio je širok skoro jedan metar, s obodom obrubljenim slamom boje kafe. Niko od onih koji su sedeli u četiri reda klupa iza nje nije video ništa od ceremonije. Na slici se ne vidi zbog čega, a ona se više nije sećala, ali mama se smejala onim svojim grlenim smehom, od srca. Glava joj je bila zabačena, nezgrapni šešir je odavno bio po strani, a letnji povetarac joj je rasuo kestenjaste talase kose po licu. Njena velika, izražajna usta bila su otvorena, tako da su se videle plombe na gornjim zubima, a oči boje lešnika su skoro nestale u borama lica. Bila je to posebno lepa majčina slika, mada je Barbara uvek bila fotogenična. Kada pogleda sliku, Liza je skoro mogla da čuje taj smeli, dubok i grlen, i toliko, toliko živ. Najviše će joj nedostajati mamin hrapavi smeh. To, i miris frakasa.

Razmišljala je o njihovom poslednjem zajedničkom grohotnom smejanju. Bilo je to onog dana kada je Liza pomagala majci da isplanira svoju sopstvenu sahranu. Rekla je da ne može da podnese da to radi s markom. On bi neprestano plakao, a ona baš nije želela da plače. Skoro da je bila opsednuta time da se ne sme plakati, kako se kraj bližio. Hana je, naravno, bila previše mlada. Amanda nije bila tu. Bila je odsutna, i radila šta god da Amanda radi. A Dženifer... Pa, Dženi Ren¹ baš i nije osoba koja je stvorena za taj posao, rekla je, praveći glupe grimase i prevrćući očima. Bila je u pravu, i Liza je bila svesna toga. Jedan deo nje je bio prestravljen, a drugi, naravno, polaskan.

Nije očekivala da će to biti zabavno, ali sada, kada razmisli o tome, nije joj bilo jasno zašto. Tokom celog Lizinog života, njih dve su se mnogo smejale. mama je te nedelje bila prilično dobro. mršava i malo neobične boje kože - prozračnobleda boja lavande - ali još uvek pokretna, skoro

¹ Aluzija na pesmu Pola Makartnija. (Prim, lekt.)

energična. Raširila je po trpezarijskom stolu sve te brošure i ponude odštampane printerom. Kovčezi, mrtvačka kola, venci... Uvek je govorila da je život prilika za trgovinu, ali sada je to, očigledno, bila i smrt. To je poslednja velika žurka na koju treba otići, ako je dobro isplanirate - tako su rekle. Prvih dvadeset minuta je bilo jezivo i uvrnuto, a onda su se obe otkačile, jer je tako bilo lakše. Mama je čak dobila i cene za kočije s konjskom zapregom - ali su shvatile da ljudi nisu zaista spremni za ispraćaj s ljubičastim somotom, u stilu Krejovih iz Ist Enda. Isplanirala je garderobu. Želela je da joj obuku svečanu haljinu koju je nosila na dočeku novog milenijuma, iako joj je sada bila velika. A to je bio manji povod za slavlje i skoro opravdanje za ceremoniju s otvorenim kovčegom, pošto je tada nedelju dana jela čorbu od kupusa, i obukla je jedan od onih smešnih mlitavih steznika, kako bi se uvukla u nju 31. decembra 1999. godine, a nije joj prišla ni blizu od 1. januara 2000, pošto se steznik pohabao i sav celulit je iskočio. Liza se sećala te haljine - smaragdnozeleno, lagana i lepršava, i mama je divno izgledala u njoj. To je bila ona vrsta odeće zbog koje se odrasle kćerke skoro pomalo uvrede. Bio je tu i problem donjeg veša - nagovorila je mamu da, prvi i poslednji put u životu, obuče tange, ubedivši je da je to jedina prihvatljiva mogućnost ispod takve haljine, osim da ne nosi ništa. Mama ju je pozvala telefonom 1. januara, da joj kaže da su joj tange bile toliko neudobne da je morala da ih skine posle otprilike sat vremena, pa je dočekala Novu godinu bez gaćica. S mirovnim sudijom, sudijom za prekršaje i direktorom za stolom, ako dozvolite. I eto još razloga za smeh.

„Zar to nije, pomalo, traćenje savršeno ljupkog *Bena de Lizija*? Nadala sam se da ću je možda ja dobiti”, našalila se. Stvarno se šalila. Dženifer bi poludela. „Šteta”, reče mama, namigujući. „Biće nekih para. Iskoristi ih da kupiš sebi jednu takvu.”

Ono što ih je zaista dotuklo bila je muzika. mama je rekla da ne može da podnese da to bude nešto jadno - kao *Abide With me* ('Niko neće uspeti da otpeva visoke tonove - uvek se čuju suze u glasu.') - ili *Nearer my God To Thee* ('Previše je u stilu *Titanika*.'). Pjesma *Lord Of The Dance* odbačena je jer ju je podsetila na majkla Fletlija, a ko bi želeo da razmišlja o tom luckastom šarlatanu dok oteže papke? A *He's Got the Whole World* ima suviše दौरа. Dopala joj se pjesma *Jerusalem*, koja je bila više za venčanje nego za sahranu, ali šta ima veze? I naravno, naravno *Be Thou my Vision*, svakako poželjnija u izvođenju Van Morisona, na fruli, čak i da zvuči piskavo u crkvi s visokim svodovima. Pretraživala je i internet, u potrazi za nekim sajtom koji preporučuje popularnu nereligioznu muziku, i taj spisak im je konačno naterao suze na oči od smeha. Za *my Way* Frenka Sinatre rekla je: „Kao da je umiranje u šezdesetoj godini moj način!”; za pesmu

Glorije Gejnor *Never Can Say Goodbye* dobacila je kroz smeh: „Pa, pretpostavljam da je mnogo prigodnija od *I Will Survive*, ali ko su uopšte ti ljudi, i zašto nikad nisam bila pozvana na njihovu sahranu?” Stomak ih je zboleo od smeha dok su zamišljale kako se kovčeg iznosi uz sladunjavu melodiju pesme Doris Dej *Que Sera Sera*, a pomisao na to kako mirno slušaju pesmu Vere Lin *We'll meet Again*, njima dvema je izgledala kao nešto najsmješnije na svetu. Kada su povratile dah i obrisale suze s lica, odlučile su se za *Wonderful World* Luisa Armstronga. Ali, u trenutku kada je njena mama odlučno klimnula glavom, i pribeležila njihov izbor svojim oblim, dečjim rukopisom na papiru formata A4, Liza je čula melodiju u glavi i zamislila tu scenu, te je okrenula glavu na drugu stranu kako mama ne bi primetila nove suze koje je odbijala da vidi.

I sada je taj dan, koji su toliko detaljno isplanirale, ali koji ju je opet nekako zatekao tako nespremnu, taj dan je došao. Pesme Van morisona i Luisa Armstronga bile su poređane u prenosivom CD plejeru, a orguljaš je spremio note za pesmu *Jerusalem*. Samo što to sada više nije bilo smešno. Liza je utonula u vrelu vodu tako da je pljusnula oko njenih nozdrva, i čvrsto zatvorila oči. Da je samo, da je samo, da je samo Endi ovde.

Dženifer

Stiven je rekao da ide da parkira kola, ali to je već obavio. Prilazni put je bio pun. markov auto i mamin *polo*, *Lizina folksvagen buba* - rekla je, kada su razgovarale prethodnog jutra, da će ostati da prenoći. Tako da je odvezao auto malo niz ulicu, vešto parkiravši paralelno uz ivicu. Zaboga, mogla je da ga vidi. Ugasio je motor i malo spustio prozor. Uzeo je svoj *blekberi* i netremice je zurio u njega. Današnji dan je bio vrlo nezgodan za Stivena. To je odlično razumela. Imao je neke poslovne partnere koji su prolazili kroz London, vraćajući se odnekud. Mogli su samo danas da se vide s njim, a jako su važni. Pobrinuo se da ona to razume. Nisu važniji od nje, očigledno, pošto je bio ovde, a ne tamo. Ali, bilo je za dlaku. I nije bio ljubazan zbog toga. Najzad, nije morala da zna ništa ni o kakvim partnerima, ili sastancima, ili emisijama o biznisu. Danas sahranjuje majku. To ne bi trebalo da je važno. On je njen muž. Sve u njegovom ponašanju, na putu ka ovamo, bilo je iritirajuće. Radio je počeo da šušti. Isključio ga je grubim pokretom. Red za kafu na benzinskoj pumpi bio je previše dugačak. Dramatično je uzdahnuo i kupio *koka-kolu*. A sada je bilo pretopio. Okačio je sako svog crnog odela na kuku na zadnjim vratima, otkopčao okovratnik

na košulji i otpustio crnu kravatu. Stajala je na kraju prilaznog puta još nekoliko trenutaka. Shvatila je da ju je stid da uđe u kuću bez njega. Trebalo bi da budu zajedno. Trebalo bi da želi da bude s njom, pogotovo danas, zar ne?

Stiven je mrzeo sahrane. Jednom davno priznao joj je da ga sanduci plaše. Nije mogao da prestane da razmišlja o tome kako se u njima nalaze leševi. Pitao se kako izgledaju, kako mirišu, kako bi bilo da ih dodirne. Setio se kako se potpuno izbezumio na sahrani svoga dede, kada je imao osam godina, i kako su morali da ga izvedu iz krematorijuma dok je vrištao.

Barem je bio u pravu što se tiče vremena. Previše je sunčano za ovu priliku. mama je to želela, ali se Dženifer činilo da to nije prikladno. Kao onog dana, kada su dva aviona uletela u Svetski trgovinski centar. Nebo iza njih, na kraju njihovog poslednjeg, paklenog leta, bilo je neverovatno, savršeno plavo. To jednostavno nije odgovarajuća pozadina. Želela je da nebo bude sivo, i da sipi kiša. Želela je da drhti od hladnoće. A ne ovako divan dan... Ne danas.

Vrata su se otvorila, a na pragu je stajao Mark. „Džen?“ Dženifer se prebacivala s jedne noge na drugu, osećajući se kao da je uhvaćena u laži. Mahnula je Stivenu. „Ući ćemo za minut. Stiven samo...“, ali Mark je krenuo prema njoj. Nije bio obučen - ne za sahranu. Imao je na sebi laneni šorts i izgužvanu ružičastu majicu, i bio je bos. Nije progovorio kada joj je prišao, samo je raširio ruke i privukao je u čvrst zagrljaj. Dženifer se u trenutku ukočila, a zatim opustila, i naslonila na čoveka koji joj je bio očuh poslednjih šesnaest godina. Sam bog zna koliko joj je zagrljaj bio potreban.

Kada se odmakao, stavio joj je ruke na obraze, i napregnuto je pogledao u lice. mirisao je na sapun i kafu. „Kako si?“

„Dobro. Ti?“

„Trudim se.“ Slegnuo je ramenima. „Dobila je vreme kakvo je naručila, ha?“ Dženifer je klimnula glavom i slabo se osmehnula.

Mark pogleda iza nje u Stivena. „Hoće li ući?“

„Samo mora da proveri nešto... mnogo toga se dešava na poslu, znaš, i...“

Mark je uze za ruku, a stisak je govorio: 'Nemoj objašnjavati njegove postupke, i ne brani ga.' Naglas je samo rekao: „Ne brini, nikuda ne žurimo. Amanda još nije stigla. Ima još nekoliko sati do početka predstave. Uđi, skuvao sam kafu, ima kolača i kroasana...“

Dženifer je još jednom tužno, prekorno pogledala u Stivenov potiljak i ušla u kuću s Markom.

Hana

Hana je posmatrala svoje lice u ogledalu, pitajući se da li je u redu da stavi maškaru. Nije smela da je nosi u školi, dok joj je vikendima i praznicima to bilo dozvoljeno. A u crkvi? Nikada nije čula da u vezi s tim postoji neko pravilo. možda neće plakati ako je stavi, jer bi onda znala da će se razmazati. možda će joj to što stavi maškaru pomoći da ne zaplače.

„Niko nije bio s njom kada je umrla.” To je bio citat iz *šarlotine mreže*, jedne od njenih najomiljenijih knjiga kada je bila mala. A to je ujedno i jedan od najboljih delova, kada šarlot, pauk, završi pletenje svoje mreže, misiju polaganja jaja, i polako sklizne u zaborav. „Niko nije bio s njom kada je umrla.” To je bilo tako divno i tužno. može se uživati u tome, u tom blagom, tupom bolu u grlu, i probadanju u grudima. Dok je bila manja, Hana je volela da se oseća tužno, sve dok je to 'lažno' tužno; tako je ona zvala to stanje, kada je bila tužna zbog nečega što nije stvarno. Kao kada je Leonardo Dikaprio nestao ispod ledenih talasa na kraju *Titanika*, dok je Kejt Vinslet promuklo šaputala svoje obećanje da ga nikada neće zaboraviti. Ili kada je šarlot umrla. Ali, ovo je bilo drugačije. Ova tuga je bila stvarna, i bol nije bio zabavan. To što se trudila da ne zaplače, predstavljalo joj je ogroman napor, napor koji je činila sve vreme, ceo dan, dok nije uveče legla u krevet, pa nije morala više da se trudi. Posebno je danas bilo teško. Sve su obećale da neće plakati. Obećale su mami, mada je Hana mislila da to što mama traži od njih nije fer. mada, ništa od ovoga nije fer, zar ne? Pokušala je da više ne misli na šarlot. Prokleti pauk nije ni od kakve koristi. Kada je mama umrla, oko nje je bilo mnogo ljudi. Umrla je okružena ljudima. Gomila njih je bila tu, oko onog užasnog, visokog bolničkog kreveta, koji je tako štrcao u lepo nameštenoj sobi. Njene sestre, Džen i Liza... Tata. I paroh i doktor - obojica više slučajno nego namerno, pomislila je. To ju je nateralo da pomisli na pesmu Filipa Larkina koju su učili u školi - nešto o svešteniku i doktoru koji trče preko polja u svojim dugim odorama, pokušavajući da nađu odgovore na sva pitanja. Doktor je dolazio svakog drugog dana da pregleda mamu. Paroh je došao jer je mama želela da ga pozovu, što je bilo malo neobično, pošto ga je Hana pre toga viđala samo jednom godišnje, na božićno jutro, dok peva *O Little Town of Bethlehem*, a nos mu se na vrhu crveni i curi od hladnoće. Rekla je tati da mama igra na sigurno. Ne pred parohom, naravno. A u prizemlju je bilo još više ljudi, mamine prijateljice koje se smenjuju, pripremajući čaj koji niko ne želi da pije i sendviče koje niko ne želi da jede, i odgovarajući na telefonske pozive na koje niko drugi nije hteo da se javi.

Odlučila je da ne stavi maškaru, pa je četkom prošla kroz dugu, kestenjastu kosu. Maminu kosu. Tatina kosa je bila srebrna iznad ušiju, a na temenu i dalje prilično tamna. Ni to ne bi bilo loše - tamna, ne srebrna. Ali ona je imala kosu na mamu.

Kada je završila, sela je na ivicu kreveta, sklopčala ruke u krilu i čvrsto ih stegla. I čekala je.

Dženifer nije želela kafu, ali je uzela šolju kako bi nečim uposlila ruke, i motala se po velikoj dnevnoj sobi.

Kuća je bila besprekorna. Divna kuća za leto. Napravio ju je Mark. Ne svojim rukama - on je arhitekta, i napravio je projekat njihove kuće one godine kada su se venčali, baš pre Haninog rođenja. Kupili su odvratan bungalov sa žutim zidovima koji su se ljuštili, na divnom placu od sto dvadeset ari, i odmah ga srušili, bez obzira na susede koji su gledali otvorenih usta, mrmljajući između sebe kako su se prethodili vlasnici, jedan stariji par, potrudili da uklone sve nedostatke na zidovima, pre nego što su im prodali kuću. Bilo je potrebno šest meseci da se izgradi nova kuća, a oni su tog leta živeli u kamp prikolici na placu. Dženifer se sećala svoje majke kako stoji na stepenicama prikolice, trudna s Hanom, nudeći joj čaj skuvan na rešou za kampovanje. Sećala se kako joj je to tada delovalo skaredno. Dženifer je imala dvadeset dve godine. Nije živela kod kuće od svoje osamnaeste i osećala se kao da jedva poznaje Marka. Sve je bilo pogrešno - njena četrdesetpetogodišnja majka trudna, sa stomakom do zuba; živi u ovoj privremenoj bedi s deset godina mlađim čovekom. Dženifer je se tada stidela. Ili se stidela sebe.

Sada je stajala zureći u baštu kroz visoka staklena vrata, koja su se prostirala celom dužinom zadnjeg dela u prizemlju kuće, i pitala se da li je to možda bila samo ljubomora. Nikada nije živela ovde. Nikada nije stvarno bila deo porodice koja je tu stvorena, deo srećnog života ispunjenog smehom, koji su vodili pre nego što se mama razbolela. Svaki kutak ju je na nešto podsećao. Hana kao beba, kako uživa na kariranom ćebetu ispod onog drveta jabuke, mašući zadovoljno svojim glatkim, okruglastim ručicama i nožicama. Njena majka, kako kleči u svojoj voljenoj bašti i neguje aromatično bilje. Mark okreće pljeskavice na roštilju. mama, zrači srećom i zadovoljstvom. Ali, ona je uvek bila samo gost.

Stiven je voleo ovu kuću. Kada je prvi put došao, proveo je sate šetajući okolo s Markom, i posmatrajući detalje koje Dženifer nikada nije stvarno primetila. Njegova zainteresovanost i pitanja su otišli mnogo dalje od laskanja, mada je Marku uvek predstavljalo zadovoljstvo da se pohvali

kućom. Znala je da je i Stiven želeo tako nešto, jednog dana. U tom momentu, naravno, to nisu mogli sebi da priušte.

Njihov stan je bio dobar za početak: bio je u dobrom kraju, imao je visoke plafone i bio je pun svetla. Bio je moderan i savremen, sav u tamnom venge drvetu i inoksu. Ali to nije bilo ni blizu ovome ovde, što nije imalo nikakve veze s novcem. Jednostavno, nije imao dušu.

Mark je došao i stao pored nje, gledajući u baštu. „Trebalo je dobro zaliti. Deluje kao da sve umire.” Izgledao je kao da nije svestan šta je rekao.

Osmehnula mu se. „Bio si zauzet. Daj sebi malo vremena.”

„Ona bi pobesnula.”

„Ne, ne bi.”

Mark se karakteristično osmehnuo i ona mu je uzvratila. „Okej, možda malo.”

Zatim reče: „Gde je Hana?”

„Gore. Liza se kupala, a mislim da je Hana u svojoj sobi.” „Endi nije tu?”

„Nije. Nisam je ni pitao za njega. Došla je sinoć. Jeli smo kari i popili previše crnog vina. Ali nije ga spomenula.”

Dženifer je klimnula glavom. Pitala se da li bi trebalo da se ponudi da ode da vidi kako je Hana. Nije to želela. „Kako se Hana drži?”

„Tiha je. Danima je tiha. Nema one grozne muzike da trešti iz njene sobe. Nije puno telefonirala s prijateljima, niti je iko dolazio. Očekivao sam da bi neki od njih voleli da dođu, ali mislim da ni sa kim nije pričala. Nisam siguran ni da li im je rekla, iako su do sada sigurno saznali. Nije čak gledala ni *Ulicu Koronejšn*, što me zaista brine.” Trudio se da zvuči bezbrižno, ali mu to nije uspelo.

„Rana je još sveža, Mark. Izgubila je majku. Tekjoj je petnaest godina.”

„Znam. To je... To je teško. Ja se trudim, ali ni ja nemam još mnogo snage, znaš? Znam da sam joj potreban. Ali meni je potrebna... Barbara. Potrebna mi je da mi pomogne. A nje nema.”

* * *

Gore, na spratu, neko je lagano pokucao na Hanina vrata. „Napred.”

Bila je to Liza, još uvek vlažna od kupanja, umotana u veliki peškir.

„Imaš li nešto od šminke, Hana? Zaboravila sam svoju. Da li možeš da veruješ? Smem li da uđem?”

Hana je klimnula glavom i pokazala ka toaletnom stočiću. „Nemam baš puno. Samo ponešto - maškaru, sjaj za usne i tome slično. Uzmi šta želiš.”

„Hvala.” Liza je zatvorila vrata iza sebe i pustila peškir da padne na pod. Nosila je grudnjak bez bretela i tange. Bio je to komplet bež boje, s čipkom, i delovao je fino i skupoceno. Hana se postidela, a Liza je primetila kako je skrenula pogled.

„Izvini što sam se ovako razmetljivo razgolitila. Ali jako mi je vruće. Kupka je bila vrela, a napolju je već sigurno trideset stepeni. Stvarno je trebalo da odem pod hladan tuš.” Bila je prilično crvena, a noge su joj bile išarane mrljama. „Zaboravila sam da ti nisi navikla da ti sestre idu naokolo gole. Ja i Džen smo to stalno radile kad smo bile mlađe.”

To nije ličilo na Dženifer. „U redu je, stvarno.” Liza je uhvatila sestrin pogled. „Okej... Dženifer to nije radila. Samo ja. Ja sam trčkarala gola kad smo bile mlade. Džen je to samo tolerisala.”

Liza je sela za toaletni sto i počela da nanosi šminku, iako je Hana mislila da njoj to i ne treba. Bila je ubitačno lepa. Lizina kosa je bila mnogo svetlija od njene - crvenkastoplava, prošarana svetlim pramenovima. I imala je majušne pege po nosu i obrazima. Ali, trepavice i obrve su joj bile iznenađujuće tamne (možda ih je farbala?), dok su joj bademaste oči bile češće zelene nego boje lešnika. Hana je mislila da Liza nije imala bubuljice kada je bila mlada - ako i jeste, o tome nisu postojali dokazi u vidu fotografija u albumima koje je mama čuvala. Bila je mršava i visoka, s divnom kožom, i kosom koja je lepo izgledala i bez puno sređivanja - mogla je da je samo veže u rep, a da zbog toga ne deluje kao da nije imala vremena da je opere, već je izgledala lepo i prirodno. Hana je osetila ubod zavisti i patnje. Nije bila bubuljičava, niti debela, a ni ružna. Toliko je, barem, znala. Samo, nije se osećala toliko prijatno u svojoj koži, kao Liza. Nije bila opuštена kao njena sestra. Pre bi umrla nego što bi dozvolila da je iko vidi u grudnjaku i gaćicama. „Šta ćeš obući?” pitala je Lizu.

„Pa... mama me je stvarno zeznula s tim svojim samo svetlo i jednostavno'. Ja sam više za crno i bež, to su potpuno neutralne boje. Pronašla sam nešto na letnjoj rasprodaji. Nije li grozno to što prave letnje rasprodaje u julu - kao da je leto gotovo pre nego što je uopšte i počelo, zar ne misliš tako? Svetložute je boje. Čini mi se da je pomalo u stilu Džeki Onasis. Letnja haljina, hvala bogu. Nesumnjivo ću izgledati kao ogromna banana u njoj. Ali prolazi. Ti?”

„Ja imam ružičastu haljinu od prošlog leta. Nosila sam je na jednom venčanju - sestra moje drugarice Ejmi se udavala, i dozvolili su joj da pozove jednu prijateljicu, a ona je izabrala mene. Dobila sam je na poklon od mame, pa mislim da joj se sviđala. Malo šljašti, sva je...”, Hana je začutala.

Liza ju je pogledala u ogledalu, suzivši oči. „To bi još više volela”, rekla je što je nežnije mogla. Okrenula se na stolici. „Hana?”

Hana je ustala. „Ne budi fina prema meni, Liza. Rasplakaćeš me. Molim te, nemoj, važi? Hajde da jednostavno završimo s tim. Samo želim da se to završi. Nije važno šta ćemo obući, zar ne? To je užasno glup zahtev.”

Liza je klimnula glavom, a kada je ponovo progovorila, ton joj je bio šaljiv. „Pa, ti i Dženifer delite isto mišljenje. Ona se žalila na to, kada smo pre neko veće pričale telefonom. Rekla je da Stiven neće hteti da nosi ništa drugo izuzev crnine; kazala je da je razmišljala o tome. Ja sam joj rekla da može da napravi kompromis - znaš, crna haljina, crvene cipele. Sam bog zna kako će izgledati kada se bude pojavila.”

„Šta je s Amandom?”

„Sam bog zna da li će se ona uopšte i pojaviti...”

Osmehnule su se jedna drugoj s puno nade. Takva je bila Amanda -ne može se baš računati na nju u kriznim situacijama, iako nijedna od njih dve nije sumnjala da će danas doći.

„Da li neko ide s tobom?”

„Ne.” Liza ju je zbunjeno pogledala. Hana je slegnula ramenima. „Nisam pozvala nikog. Stvarno ne želim da iko dođe. Šta je s tobom? Endi neće doći?”

„Ne, neće.” „Kako to?”

To je bilo dobro pitanje...

Zvuk kola koja su se zaustavljala ispred kuće spasio je Lizu od daljeg ispitivanja. motor se zaustavio, vrata su se otvorila, pa zatvorila. Hana je potrčala ka prozoru.

„To je Amanda.” Dok nije čula te reči, i osetila olakšanje, Liza nije ni shvatala koliko joj je bilo potrebno da čuje da joj je sestra stigla.

Amanda

Amanda je platila taksisti i zahvalila mu se dok je vadio njen ruksak iz gepeka.

„Zaboga, devojko, hoćeš da kažeš da ti nosaš ovo čudo po svetu?” „Neko mora!”

„Šta, dodavola, imaš unutra? Cigle?” „Nisu to cigle. To je ceo moj život.”

„Pa to onda sve objašnjava!” Mmahnuo je ka njoj kao da ima kapu u ruci, kao Dik van Dajk u *meri Popins*, i otvorio vozačka vrata. „Onda, sa srećom, devojko. I dobro došla kući.”

„Hvala.”

Kući...

Imala je osam godina kada su se doselili ovde, u kuću koju je Mark napravio. Živela je tu jedanaest godina. A onda je otišla. Naravno, ne zauvek. Vraćala se s vremena na vreme. Ponekad na mesec dana, ponekad samo da prenoći. A živela je i na drugim mestima. Imala je cimere, živela u iznajmljenim stanovima, sobama, univerzitetskim domovima. Ali ovo je i dalje uvek bilo mesto koje je smatrala domom. I dalje je pisala ovu adresu u formularima.

Ovoga puta nije dolazila skoro tri meseca. Nije videla mamu kada joj je bilo zaista loše, i nije bila tu kada je umrla. To je namerno uradila, i tada je mislila, ili je pokušavala da ubedi sebe u to da je mama razume, i da je to u redu. Ali sada nije bila sigurna da li joj je drago ili ne što je sve propustila. Pogledala je nazad niz ulicu, za taksijem, i osetila poznatu želju da pobegne, a zatim se okrenula ka kući, s naporom podigla ranac na rame, i s mukom krenula stazom.

Mark ju je ugledao i izašao na glavna vrata. Iza njega je videla svoje tri sestre. Kada je prišla očuhu, Amanda je spustila ruksak pored sebe i skoro mu pala u naručje, i njih dvoje su tako dugo stajali, bez reči, grleći jedno drugo.

Hana se ubrzo progurala pored Dženifer i Lize koje su stajale na pragu, i zagrlila oca i sestru. „Došla si kući!”

Stiven je po svoj prilici završio s neodložnim poslom koji je obavljao u kolima, i dolazio je stazom ka ulaznim vratima, nameštajući kravatu. Prošao je pored potresnog prizora, i ušao u prijatnu svežinu hodnika. „Vidim da se odbegla kći vratila”, suvo je prokomentarisao kada je prošao pored svoje žene. Dženifer mu je uputila prezriv pogled „Psssst!”

Za njim je pristiglo još nekoliko ljudi. Markov brat Vins i njegova žena Sofi parkirali su se iza Stivena, a iza njih su stali još neki automobili. Ovo je bio centralni prostor, a do crkve se moglo ići peške. Mark se setio jednog lepog majskog jutra kada se, posle Haninog krštenja, prošetao nazad do kuće zajedno sa prijateljima i rođacima, dok mu je Hana spavala na rukama. Neki od tih ljudi i danas su ovde. Gledajući ih kako stižu, Mark je tiho promrmljao: „Bože! Trebalo je da ranije obučem pantalone!” Mark je pustio

Amandu i izašao ispred kuće da se pozdravi, da ga izgrle i da im odgovori na isprazna pitanja o parkiranju.

Hana i Liza su uzele ruksak između sebe i spustile ga pored stepeništa.

„Veoma dobro si to izvela, zar ne?” Dženifer nije nameravala da zvuči toliko oštro.

„Nemoj se svađati s njom”, prekorila ju je Liza. „Ne sada.” „Žao mi je.”

„Ne, *meni* je žao. Nisam htela da se zabrinete za mene.”

„Nikada nećeš da se brinemo za tebe.” Dženifer je ovo rekla tiho, sebi u bradu. Jedino ju je Liza čula.

„Idi i skuvaj joj čaj, ili kafu, ili šta već želi, hoćeš li?” Odmeravajući Amandu od glave do pete, upita: „Pretpostavljam da upravo odnekud dolaziš, zar ne?”

„Sa Stansteda². Da, molim te, nešto za piće. Presušila sam.” Dženifer je šmrknula kroz raširene nozdrve i otišla u kuhinju.

„Dođi gore. Moramo da skinemo ove kućne haljine. Zašto, dođavola, ljudi dolaze tako rano? Ne treba da zauzmu mesta da bolje vide - ona je u proklesoj korpi. Da li ćeš to obući? Molim te, reci da nećeš. Hana, možeš li da se pobrineš za ruksak?”

„Gde si, dođavola, *bila*?”

Njih tri su sada bile u Haninoj sobi, a vrata su bila zatvorena. Liza je navlačila svoju zaprepašćujuće žutu haljinu, i nije gledala u nju postavljajući pitanje.

„Zvučiš kao Dženifer. A ja sam mislila da si me ti malopre zaštitila od njenog gneva.”

„I jesam, ali samo da bih sada mogla da te napadnem. možda se ne razbesnim toliko često, ali to nije ništa manje strašno. Gde si, dođavola, bila, Mend? Mark je sigurno poludeo.”

„Da li je Mark poludeo, Hana?”

Amanda je pogledom potražila podršku svoje mlađe sestre. Hana je slegnula ramenima: „Samo je rekao da bi bila ovde da možeš.” Amanda je pogledala Lizu, koja je razdraženo gestikulirala. „Nije stvar u tome, Mend, ja sam odlepila, razumeš? *Ja sam* poludela.” „Napisala sam u onom mejlu da ću doći.” „Pre skoro nedelju dana.” „I ovde sam.” „Tek sada.”

„Ali sam ovde.” Liza je ljutito zamahnula rukama, zatim se okrenula ka ogledalu, videla svoju veliku žutu priliku i frknula.

² Londonski aerodrom. (Prim, lekt.)

Amanda je preturala po ruksaku. Naravno, već je obukla ono što je mislila da će odgovarati za crkvu. Samo nije htela to da prizna.

„Svetlo, jelda?” pitala je Hanu.

„Svetio.” Hana je slegnula ramenima. „To su mamine želje.” „Tako je... Svetio.” Otvorila je drugi džep i počela da izvlači izgužvanu odeću iz tamne dubine ranca. „Biće dobro ako pronađe nešto čisto, a kamoli svetlo. Čak i stvari koje su nekada bile svetle, nisu više toliko svetle...” Lizi je reč zastala u grlu. Raznežila se. Spustila je ruku na Amandina leđa, dok je ova stajala nagnuta nad gomilom svojih stvari. „Jesi li dobro?”

Amandine oči su se ispunile suzama. „Dobro sam.”

Nije bila dobro. Naravno da nije. Da li je prošlo nedelju dana? mogao je da prođe i čitav mesec, ili samo dva minuta. Vreme je stalo, tamo u onom internet-kafeu. Svet je postao nestvaran. Sedela je deset minuta gledajući u ekran. Markova adresa. Crveni uzvičnik koji označava hitne vesti. Mejl je bio poslat prethodnog dana. Naslova nije bilo. Nije ni bio potreban. Znala je, pre nego što je pritisnula dugme koje otvara tekst i čini ga stvarnim. mama je umrla.

Ovoga puta nije otišla daleko. Bila je u Španiji. Radila je u baru na plaži, na Košta Kalidi, blizu mursije. Odsela je sa nekim prijateljima svojih prijatelja, čiji su roditelji imali malu vilu u blizini mora. To nije bilo mesto gde bi inače ostala dugo. Ali nije mogla da ode dalje. Čekala je. Čekala je ovaj mejl.

Kada je konačno stigao, poslala je jednu rečenicu kao odgovor, da će doći kući. I sada je došla. U proteklih pet dana popila je previše tekile, išla u duge šetnje plažom, i uspela da odoli nagonu da zameni kartu za povratak kući, za kartu u nekom drugom pravcu. Bilo kojem.

Nije to bilo zbog rasprava do kojih će neizbežno doći između nje i njenih sestara. Bol drugih ljudi mnogo ju je više plašio, mnogo teže se nosila s tuđim bolom, nego sa svojim sopstvenim. Došla je kući da uroni u njega, i plašila se da će imati osećaj kao da se davi. Nije to film - *Čelične magnolije*, ili *Vreme nežnosti*, u kojem sahrana obeležava kraj nekog vrlo lošeg perioda, i trenutak od kojeg sve kreće nabolje. Ovo uopšte nije tako; ovo je tek početak.

Hana ju je uhvatila za ruku. „Drago mi je što si sada ovde. Ne zanima me gde si bila.”

„Hvala ti, Hana.” Amanda je pustila sestru da je drži za ruku. A to se ne dešava baš često. Mama je uvek govorila da se ona stalno migoljila iz

zagrljaja - nije volela da sedi mirno, i da je neko mazi. mama je jednom rekla da je skoro uživala kada je Amanda bila bolesna kao mala - jedino je tada dozvoljavala da je zagri i mazi po kosi.

Dženifer je ušla bez kucanja. Amanda se pripremila za nastavak.

„Slušaj, Džen. Znam da si ljuta na mene, i verovatno si potpuno u pravu. Žao mi je što sam otišla i ostavila sve vas. Znam da je to sebično i kukavički. I žao mi je ako ste mislile da ću se vratiti ranije. Trebalo mi je malo vremena, to je sve, da pustim da se to na neki način slegne. Znam - to je opet sebično. To sam ja, jelda? Ali stvarno mi je žao. I sada sam stvarno ovde. Nemojte da me bičujete, barem ne danas. šta kažete?”

„Šta znači bičevati?” pitala je Hana.

„Prebiti za kaznu, kada je neko nešto zgrešio.”

„Niko ne želi da te prebije, Amanda.” Dženifer se trudila da ne zvuči kao učiteljica. „Samo mislim da je trebalo da budemo zajedno u tome. U svemu tome.”

Ponovo je napadala. Amanda je bila u pravu. *Bila* je vrlo ljuta. To nije fer - otperjala je, i ostavila sve na njima. A sada je ona plakala, prokleta bila, a to nije trebalo da bude tako. Hana je odlučno stala između njih dve, okrenuvši se ka starijoj sestri. „Molim te, Dženifer. Nemoj se ljutiti na nju. Nemoj danas.” Izdržala je njen pogled, i Dženifer je bila zaprepašćena, kao i mnogo puta u poslednjih nekoliko godina, koliko je odraslo izgledala. „Danas se radi o mami. Našoj mami.” I bila je u pravu.

Amanda i Dženifer su zagrlile Hanu, a pridružila im se i Liza, koja je rukama obuhvatila sve tri, i čvrsto ih stegla. šta god da se desi, one su sestre, i kakve god bitke da besne između njih, uvek, ali uvek će se sve četiri boriti zajedno protiv svega na svetu. Izašle su iz Hanine sobe nešto kasnije, držeći se za ruke. Amanda je obukla nešto što joj je Hana pronašla u svojoj garderobi, sklonila je kosu s lica, i obrisala suze.

U crkvi nije bilo tako loše. Amanda je rekla da tako obučene, sve u svetlim bojama, izgledaju kao statisti u nekom bezveznom mjuziklu, ili ženski bend koji je dobio nula poena na takmičenju za „Pesmu Evrovizije”;

Liza je bila u žutom, Hana u ružičastom, Amanda zavijena u narandžasto i crveno, a Dženifer u neoplavoju džak-haljini. Stajale su, prave kao strele, u prvom redu, pored Marka, koji se presvukao u ljubičastu košulju, i Stivena, koji je ostao pri svome, i razmetljivo nosio crninu, ali je barem ostavio svoj *blekberi* u kolima. Stigle su u crkvu pre ostalih, tako da nisu morale da gledaju kako drugi dolaze, i nisu se okretale. Znale su da će biti

dosta ljudi. Mama je imala puno prijatelja. Znale su da će na kraju, na bdenju, morati da razgovaraju s tim prijateljima. Ali ne sada.

Sama sahrana naterala ih je da prekrše mamin najveći zahtev. Barbara je izabrala zaista ugodno mesto, udaljeno oko pet kilometara od crkve u kojoj se održavala služba. Rekla je da ne može da podnese kremiranje, s pokretnom trakom kao u supermarketu, i pomalo komičnom zavesom, koja se otvara i zatvara; rekla je da ne želi ni da bude položena u zemlju u crkvenom dvorištu. I tako će se lagano raspadati u biorazgradivom kovčegu i vratiti se zemlji. I posle će iznad nje posaditi drvo, pod koje će moći da dođu ako požele da je posete. Zeleno prostranstvo s travom i leptirima, rekla je, umesto nekog depresivnog, sivog groblja, punog granita i mermera. Rekla je da će im to uštedeti gomilu novca za cveće. Dženifer se sećala te večeri kada im je to rekla. Sećala se kako je bila ljubomorna što je mama sve organizovala s Lizom. Zašto nije zvala nju? Mark je stegao Barbarinu ruku, sav ozbiljan i namrgođen. Onda joj je prošaputao: „Bože, još hoćeš i cveće! Zar nema kraja tvojim zahtevima?”

Eto kako je došlo do toga da njih četiri, zajedno s Markom i Stivenom, stoje same, izuzimajući sveštenika, u to vruće avgustovsko popodne, po vrelini koja je treperila svuda oko njih, na polju ispred neobičnog i lepog sanduka od pletene vrbe, u kojem je bila njihova majka, verovatno sva blistava u smaragdnozelenoj *ben de lizi* haljini, slušajući Van morisonov glas s majušnog kasetofona kako peva *In the Garden*. Bili su tu, i svako od njih je plakao tačno onoliko, koliko mu je njegovo slomljeno srce nalagalo.

* * *

„Bože, Mark, ješćeš pileću salatu do kraja meseca!”

Gomila Barbarinih prijateljica iz komšiluka donela je hranu za bdenje, i sve su pospremile, a ono što je preostalo spakovale su u čiste plastične kutije. Sve su odlično uradile. Sve je izgledalo kao da se radi o zabavi - možda o venčanju, ili nekom porodičnom okupljanju. Na travnjaku su bili postavljeni pokretni stolovi, prekriveni žutim krep-papirom, i bokali i vaze s ružama iz bašte, između velikih činija s pirinčem i salatam od krompira, francuskim hlebom i domaćim paradajzom. Bilo je poslužavnika s ovsenim biskvitima, i malih činija punih jagodama sa šlagom, koji se topio na vrućini.

Ljudi su pili *pims*³ i domaću limunadu. Sve je bilo divno. Umesto tihog žamora punog poštovanja, koji se obično čuje na sahranama, ovde je bilo smeha i razgovora, a iz kuće je dopirala muzika Sajmona i Garfankela, i grupe „Mamas i Papas”. muškarci se nisu nelagodno prebacivali s noge na nogu, držeći ruke u džepovima; oči žena se nisu crvenele. Bilo je baš onako kako bi ona želela da bude -dobri prijatelji, dobra hrana, lepo vreme. Samo što povod nije bio dobar.

Barbarine prijateljice su sve spretno pospremle, delujući pritom mnogo veselije nego što su se osećale, i sada su otišle. Porodica je ostala sama; sedeli su u dnevnoj sobi i zurili u velike plastične posude na kuhinjskom pultu.

„Tako to izgleda.” muzika je sada bila isključena. Liza je izula cipele i skupila se u ćošku sofe, a noge je podvila ispod sebe. Hana je skoro zaspala, s glavom na sestrinom krilu. Amanda je sedela prekrštenih nogu na podu, leđima oslonjena na stolicu.

Na ulaznim vratima, Stiven je, u znak pozdrava, mlako zagrlio Dženifer. Usne su mu bile suve na njenom obrazu, dok ju je mlitavo držao. Pokušao je da je uzme za ruku dok su se vraćali sa sahrane do kola, i ona mu je to dozvolila na minut-dva. Bila je nerazumno ljuta na njega zbog crnog odela i kravate, i *blekberija*. I, naravno, najviše zbog nečega što je bilo potpuno van njegove kontrole. Znala je to. Znala je da je trenutno imao previše posla. Znala je da je zaista previše propustio tokom nedelja pre Barbarine smrti. Ali ipak je bila besna na njega. Kada je obavio ruke oko nje, ona se držala malo ukočeno, i nije se prepustila zagrljaju. „Jesi li sigurna da želiš da ostaneš?”

„Jesam. Nisam dugo videla Amandu, Hana je u haosu, a ne želim ni Marka da ostavim samog...”

„Zar nisu Amanda, Hana, i Liza tu da ga paze?” Njegov ton je bio pomalo sarkastičan, a pomalo veseo. „Izgledaš iscrpljeno.”

„Upravo sam sahranila mamu, Stivene... Kako očekuješ da izgledam?” Nije htela da ide kući s njim. Želela je da ostane ovde.

„Nisam mislio na to.” Znao je, rekla mu ona to, ili ne. Znao je to da bi radije ostala s njima večeras. Nije želeo da dozvoli da ga to povredi.

„Znam. Izvini.”

„Žao mi je.” Bože, ta uljudnost.

³ Vrsta likera. (Prim, lekt.)

„Vratiću se sutra kad ti dođeš kući s posla. Liza će sigurno hteti da me dobaci kolima. Ili ću možda vozom...”

Stiven je podigao ruke, kao da se predaje. „Dobro, dobro... Čini mi se, da budem iskren, kao da ti ceo dan nisam ni bio potreban.”

„Da li to želiš da osetiš - da si mi potreban?”

Nestrpljivo je protrljao oči jednom rukom. „Znaš šta, Džen? U redu je da ostaneš. U redu je.” Ponovo ju je poljubio, okrznuvši joj kožu isto onako suvim usnama. „Vidimo se sutra.”

Naslonila se na dovratnik dok je gledala kako ide do kola, ulazi, i odlazi. Okrenuo se da je pogleda i doviknuo joj da je voli, ne čekajući odgovor. I opet ista stvar - kao da stoje jedno nasuprot drugome, a između njih je ogromna rupa, provalija koju oboje pokušavaju da pređu, ali nikada u isto vreme.

Kada se vratila u kuću, Mark je spremao čaj - što je bio hobi čitave nacije. Izvadila je mleko iz frižidera i sipala po malo u svaku šolju. On ih je stavio na poslužavnik i poneo nazad do sofe. „Koliko ste iscrpljene?”

Liza se slabo nasmejala. „Na skali od jedan do deset? Dobra devetka.” Hana je podigla mlitavu ruku iz položaja u kojem je bila. „Ovde je jedanaest.”

„Zašto?”, pitala je Dženifer.

„Jer ima još toga”, odgovorio je Mark. „Ništa zvanično - to smo sredili kod advokata. Ovo je od vaše mame. Uspela je da napiše još nekoliko pisama, kao što je rekla. Kod mene su. Zadužen sam da vam ih dam pošto se ovo završi. Sačekao bih do sutra, ali Džen neće biti ovde...”

„Zapravo, hoću. Stiven je upravo otišao...”

Liza je ispitivački podigla obrve ka svojoj sestri.

„Sutra mora rano na posao. Mislila sam...”

Mark joj je spustio ruku na rame. „Drago mi je što si ovde. Tvoja majka bi bila srećna - da zna da su sve njene devojke ovde zajedno.”

Nisu ih odmah otvorile. Najzad, nije božično jutro. Svaka je držala svoje pismo u krilu. Amanda je pokušala da se seti kako su izgledale mamine ruke, zamišljajući ih da drže koverat.

Ćaskale su sve dok nisu bile previše umorne za priču. Hana je zaspala i morali su lagano da je prodrmajaju. Skinule su se jedna po jedna, na gornjem odmorištu čulo se 'laku noć', u isti glas, i otišle su na spavanje, zadovoljne što je današnji dan konačno za njima.

Liza

Pismo je bilo zataknuo sa spoljne strane četvrtaste kutije, veličine oko tridesetak santimetara. Paket je bio uvezan širokom zelenom vrpcom. I samo pakovanje budilo je uspomene - Brabara je uvek divno uvijala stvari. Mašna od tila ili voštani pečat, ili jednostavni pakpapier sa grančicama lavande uvezanim kudeljnim kanapom. Bio je to njen zaštitni znak. Liza je ostavila paket gde ga je i zatekla dok se svukla i naga se uvukla pod jorgan. Posmatrala ga je nekoliko trenutaka, skoro ga se plašeci, a zatim je drhtavom rukom izvukla pismo iz omotnice: rukopisom njene majke, koji joj je bio poznat poput sopstvenog, uredno su bila ispisana okrugla slova na papiru.

Divna moja Liza,

Mi smo najbliže, ti i ja, na mnogo načina. Mislim da dosta ličimo. Ti si moje prvo dete i osoba koja mi je prva pokazala čudo ljubavi koju majka oseća prema detetu. Ti si od svakog jutra pravila božično jutro, Hvala ti za to. Ima mnogo toga što čak smatram da ni ne treba da ti kažem, jer mislim da znaš. Volim te. Mnogo. Mislim da si ti naj snažnija. I previše za tvoje dobro. Pitaj ponekad Endija šta misli o tome. Uzgred, i njega volim - da li sam ti to ikada rekla? Za tebe, draga devojko, imam zahtev umesto zaveštanja. Pazi na svoje sestre umesto mene. Brini o Marku. I dozvoli nekome da vodi računa o tebi.

Mama

P. S. Što se tiče sadržaja kutije: u pravu si - bilo bi traćenje. Obuci je kada igraš kao da te niko ne gleda.

U kutiji je bila, uredno presavijena, smaragdnozeleno *ben de lizi* haljina.

Endi se javio na telefon posle drugog zvona. Lizin glas je zvučao prigušeno i promuklo.

„Brzo si se javio”, rekla je Liza.

„Mislio sam da si možda ti.”

„Ja sam.”

„Zdravo, ja.”

„Šta radiš?”

„Gledam fudbalicu. Ti?” „Zovem tebe.” „Kako je bilo?”

„Žao mi je što sam ti rekla da ne dođeš.” „U redu je.”

„Nije u redu, Endi. Glupo je. Ne znam šta sam mislila.”

„Mislim da nisi uopšte mislila. Nije mi namera da ovo zvuči neljubazno. Samo sam hteo da kažem da se ne radi, zapravo, o razmišljanju, više se radi o osećanjima. Želela si da to uradiš bez mene, sama.”

„Nemoj biti tako grozno razborit prema meni.” „Izvini.”

„I ne izvinjavaj se, dođavola.” Tišina.

„Ja sam ta koja treba da se izvini.” Zaćutala je. „Volela bih da si bio tu.” „I ja.”

Liza je neko vreme sedela sa telefonom u ruci i slušala Endijevo disanje, koje je bilo umirujuće skoro kao zagrljaj. Zatim je uzdahnula. „Pretpostavljam da ćemo se videti sutra.” „Biću ovde.” Bio je toliko pažljiv prema njoj. „Laku noć.” „Laku noć, Liza.”

Čuo je podrhtavanje u njenom glasu dok je izgovarala poslednje reči, i to je bilo sve što mu je trebalo. Nije gledao fudbalicu. Sedeo je na sofi ispred ekrana na kojem je bio fudbal, ali to nije bilo to. Sada je ustao, zgrabio je ključeve od kola s čiviluka pored ulaznih vrata i pošao tamo gde su mu misli i srce bili ceo dan.

Dok je vozio putem M25, malo prebrzo, slušao je radio, malo preglasno, i pitao se, i to ne prvi put u poslednje dve godine, šta se, dođavola, dešava u Lizinoj glavi.

Bila je drugačija od svih žena koje je ranije znao. S njom su visine bile više, a dubine dublje. U početku su bili prijatelji, pre nego što su postali ljubavnici. Upoznali su se na poslu; oboje su bili u vezi. Ništa ozbiljno, ali to je značilo da nije odmah moglo da dođe do romanse, i da su morali da upoznaju jedno drugo, prilično dobro, pre nego što se bilo šta desi. Znao je da je pametna, plahovita, tvrdoglava i oštra, da ne trpi budale, i da ponekad stavlja tri kocke šećera u kafu kada je mamurna, što se nije retko dešavalo. Bila je zabavna i sarkastična, ali nikada okrutna. Bila je dobro društvo - ne, bila je sjajno društvo.

Jednog dana, neki njihov prijatelj iznenada je dobio otkaz. Skupila se ekipa s posla i otišli su svi zajedno u lokalni bar da utope kolektivnu tugu i da ogovaraju pretpostavljene. Jedan po jedan, svi su iščezli, ili se oteturali, a njih dvoje su zajedno krenuli da uhvate noćni autobus. Bila je drugačija kada je pijana. U kancelariji je bila besprekorna i elegantna - tako da je

gotovo delovala nepristupačno. Sada je izgledala deset godina mlađe i činilo se da su nestale sve one barijere. Skinula je svoje vrtoglave štikle i ušla u fontanu, zatim se saplela i sela pravo u vodu, kao malo dete, i smejala se, plakala i dahtala. Ušao je da je izvuče, a ona ga je povukla dole pored sebe. Onda su oboje bili previše mokri i previše su se kikotali za noćni autobus, te su otišli do bankomata po novac i uzeli taksi do kuće. Taksisti je dala samo jednu adresu.

Kada su stigli u njen stan, uvukla ga je pod vrelo tuš, baš kao što ga je zgrabila i uvukla u hladnu fontanu... Skinuli su jedno drugo, nekontrolisano se ljubeći, prvo zato što su bili pijani, a posle i zbog nečega drugog.

On ne bi išao dalje. Znao je da je potpuno pijana, a već je ranije imao takve kratke, neprijatne epizode s drugim devojkama, i odlučio je da to više ne radi... Ali ona ga je pogledala polusklopljenim očima, koje su se pomalo caklile, i rekla mu šta tačno želi. A onda mu je to i pokazala, gurnuvši ga na mek, nenamešten krevet i opkoračivši ga, spuštajući se na njega nežno, ali odlučno. Kada je bio duboko u njoj, uživajući u njenoj vlažnoj, fantastičnoj vrelini, Liza se povila napred i prošaputala njegovo ime, samo jednom, u njegova otvorena usta, kao da ga oslobađa odgovornosti, pre nego što se izvila unazad, dok su se njene meke, okrugle grudi predivno izdizale, i dostigla brz, moćan vrhunac. I Endi nije mogao da poveruje u svoju sreću.

Nije mogao da poveruje ni sledećeg dana, kada mu je donela kafu u krevet. U njenoj je, naravno, bilo tri kocke šećera.

„Kako uspevaš da budeš toliko živahna?“, zastenjao je ka njoj, ustajući s mesta na kojem je želeo da ostane ceo dan.

„To je od sjajnog seksa.“

„Bio je sjajan seks?“

Nestašno ga je pljesnula po butini.

„Nemoj da izmamljuješ komplimente! Bio je sjajan seks. Barem meni. Mislim da si malo zaboravio.“ Slegnuo je postišeno ramenima. Iskreno, njegovo sećanje na tu noć nije bilo toliko detaljno.

„Ali nadoknadiću ti to, ako želiš. Večeras?“ Pogledala je na sat. „Sad nemamo baš puno vremena, mislim da ne...“

Spustio je svoju šolju na noćni stočić, i uzeo joj njenu iz ruke. Zatim ju je povukao pored sebe i skinuo joj kućnu haljinu s ramena.

„Predlažem da nađemo vremena...“

Oboje su dosta zakasnili na sastanak tog jutra.

Eto, tako je bilo - prvih šest meseci je proletelo u izmaglici od vina, seksa i smeha. Sledećih šest meseci su se malo smirili. Rekla je da zna kada stvari postaju ozbiljne, jer su odugovlačili u restoranima - jeli su dezerte i ispijali

kafu, umesto da žure kući posle predjela kako bi zbacili odeću jedno s drugog. Rekla je da je izgubila pet kilograma u prvih šest meseci njihove veze, uz svu tu „fizičku aktivnost“, a ponovo ih vratila u sledećih šest, jedući puding.

Posle prve godine, on je želeo više. Tog leta su otišli na odmor na grčka ostrva. On je ležao na peškiru za plažu i gledao njenu divnu, gipku figuru kako se spušta ka moru da se brčka shvativši da nikada nije bio toliko srećan. Kasnije te večeri, osokoljen recinom⁴, uzeo ju je za ruku, rekao joj da je voli - što je bila rečenica koju je retko izgovarao - i pitao je da li želi da žive zajedno. Želeo je da je viđa svakog dana, i svake noći. možda zauvek. Trebalo je da prođe još nekoliko meseci, i da je pita još nekoliko puta, da bi pristala. Odjavila je svoj stan posle Božića, i došla da živi kod njega.

Dakle, formalno je imao ono što je želeo. Viđao ju je svakog dana i svake noći. Ali nije imao nju. Znao je to, a i ona je znala. Bila je uzdržana prema njemu. To ga je plašilo. Mislio je da je njemu više stalo, i to ga je činilo ranjivim. Želeo je da se stvari dalje razvijaju, ali ona je uvek kočila. Nije mogao da potegne tu temu s njom. U nekoliko navrata, kada je pokušao da razgovara o tome šta bi moglo da bude sledeće, ona se malo povukla, tako da su se njegova dva koraka napred završila kao tri koraka unazad.

Dok nije navaljivao, sve je bilo dobro. Zaista je bilo dobro. Brinuo se da živi u zabludi, pripremajući se za raskid. Ono što nije mogao da razume - to je bilo nagradno pitanje koje mu nije dalo noću da spava - bilo je da li je ona uzdržana zbog njega, ili zbog sebe.

A čak i da je znao odgovor, to ne bi ništa promenilo, iz prostog razloga - zato što što je voli. Nije mogao da ode, sve i da je želeo.

Zato se on, kada je rekla da želi da ide na sahranu sama, složio s tim, i pustio je. A kada joj je glas zadrhtao preko telefona, ostavio je sve, i otišao kod nje. Kada je parkirao auto i izašao - vrata kola su zvučala neverovatno glasno u tihoj i mirnoj pomrčini - primetio je kako se mrda zavesa u spavaćoj sobi, gde su i dalje gorela svetla. Sačekao je da mu otvori vrata, uzeo je, stegnuo čvrsto, bez reči, uz sebe, i znao je da je uradio pravu stvar. Za oboje.

⁴ Grčko vino. (Prim, prev.)

Hana

Hana je bila previše pospana - te noći posle sahrane - da bi pročitala pismo. Još uvek je bila toliko dete da čak i takav događaj, kao što je sahranjivanje roditelja, nije mogao da prekine ritam njenih potreba. I dalje je osećala glad i umor, čak i kada su svi oko nje izgubili apetit i tumarali po kući širom otvorenih očiju, iscrpljeni nesanicom. Kada se probudila sledećeg jutra, osetila je toplinu kraj sebe i zbunjeno se uspravila. Samo za tren je pomislila da je to mama. Dok je bila mlađa, kada bi se loše osećala, Barbara je ponekad spavala s njom. Sećala se tih noći kada je kašljala i šmrkala na maminim grudima, mirisa kupke *olbas oil*, koji je lebdeo u vazduhu, dok je oko sebe osećala majčine ruke i slušala njene nežne reči. „Hajde, hajde. Mama je tu.” Naravno, to nije bila mama. Nije to radila godinama, i više nikada neće. Bila je to Amanda, koja je ležala sklupčana, okrenuvši prema njoj svoja glatka, preplanula leđa, dok joj je kosa bila divlje rasuta po jastuku. Nije joj to smetalo; prilično joj se svidelo. Imala je osećaj kao da ima neku važnu ulogu, iako nije znala da je obavlja. Amanda je sigurno bila usamljena, ili tužna. Hana je ponovo legla i pokušala da opet zaspi, ali nije mogla. Prvo što je ugledala kada je otvorila oči bilo je pismo koje je stajalo naslonjeno na njen budilnik.

Moja Hana,

Tebi je verovano najteže. Otišla sam prerano, zar ne? Koliko god ti to poricala, treba ti još dosta da odrasteš, a ja ću to propustiti. Znaš, u celoj ovoj priči, jedino sam zbog toga besna. Jebi ga, toliko *sam* besna, da... pa, da želim da napišem 'jebi ga' u pismu svojoj kćerki, kojoj nije dozvoljeno da izgovori tu reč. Ne ljuti se na mene, dušo. Ovo nije moj izbor.

Ti si moj magični poklon. To što sam mogla da zatrudnim, da te nosim, i rodim u četrdeset petoj godini, kada sam mislila da je taj deo mog života završen, bilo je pravo čudo za mene. Zanimljivo je što uopšte nisam shvatila da nedostaješ u našoj porodici, dok mi te nisu stavili na stomak, i dok te nisam prvi put pogledala. Bila si crvena i ljuta, i imala si neverovatnu nakostrešenu kosicu, koja ti je štrčala po celoj miloj glavici, i ja sam odmah znala da je oduvek bilo suđeno da

dodeš na svet. Ti si poklon od tvog divnog oca, i dokaz naše međusobne ljubavi. (Nesumnjivo ti je ta pomisao ružna u ovom trenutku, ali ako zadržiš pismo i pročitaš ga za nekoliko godina, nećeš tako misliti...)

Pretvaraš se u samouverenu, lepu, ispunjenu, divnu mladu ženu, Hana. Nas dve smo provele zajedno više od petnaest godina, i želim da znaš da imam poverenja u tvoju sposobnost da nastaviš dalje, da napreduješ i budeš radosna, i bez mene. Ali to ne znači da ću te ja ikada zaista ostaviti *samu*, dušo. Uvek ću biti s tobom. Pazi na tatu umesto mene, srce. Spolja gledano, on je hrabar i snažan, ali ti i ja znamo šta se dešava u njemu, zar ne? I stalno razgovaraj s njim. Saslušaće šta god da imaš da kažeš, to znam.

Volim te, devojčice.

Mama.

Kada je završila s čitanjem, Hana je stavila pismo ispod jastuka. Osetila je nalet panike - odjednom nije mogla da udahne duboko i u plućima ju je stezalo. Suze su joj se slivale niz lice i kapale po rukama koje je čvrsto stisnula na grudi.

Amandu je probudio sestrin plač. Osećala se praznom. Sinoć je legla u krevet i plakala dok je nije glava zbolela. Crveni brojevi na budilniku su reflektovali vreme na plafonu. Pola tri ujutru. Petnaest do tri... Tri ujutru. Odvukla se do kupatila, pronašla *paracetamol* i progutala dve tablete s vodom iz česme. Sela je na stepenice, naslonila bolnu glavu na zid, dok joj se nos nije otpušio, a disanje umirilo. Nije želela da bude sama. Što je bilo čudno, i novo, i pomalo zastrašujuće. Odlično se snalazila kada je bila sama. Oklevala je pred Haninim vratima, a zatim ih vrlo tiho otvorila. Hana se nije pomerila i ona je ušla u krevet pored nje. minut-dva je bila sva napeta i ukočena ispod pokrivača, a malo kasnije - nije bila sigurna koliko je vremena prošlo - pilule su počele da deluju, a Hanino ujednačeno, mirno disanje ju je umirilo, i ona je zaspala.

Sada je Hana plakala. Nije bilo potrebe da je pita zbog čega, i nije postojalo ništa što bi mogla da kaže a da joj pomogne. Privukla je sestru u naručje, mazila je po kosi, osećajući kako joj majicu natapaju suze i sline, i samo ju je tako držala.

Toliko bola... Toliko plača... Ne može se reći da to nije očekivala. Jednostavno je sve to potcenila. Kao da je neko navukao teško, tamno ćebe preko svih njih. Nije znala da će im to otežati disanje. Nije pretpostavila da će bol biti toliko sveobuhvatan, potpun i trajan.

Dženifer

A upravo tako se osećala Dženifer, dok je nekoliko sati kasnije sedela u vozu. Osećala se kao daje pobegla. Doručkovali su svi zajedno. Endi je iznenada došao. Niko nije zapravo imao energije da pita zašto, ili kako. Sedeo je na sofi kada je ona sišla, a Lizina glava mu je bila na krilu. Neko im je juče ostavio kolače i kroasane, a Mark je napunio bokale kafom. Cele prošle nedelje su pričali o sahrani. Sada više nije bilo o čemu da se priča. Sinoć je želela da ostane; jutros je samo želela da ode. Dogodila se mala scena - Liza je htela da je vozi kući. Endi je došao svojim kolima, tako da su imali dva automobila - trebalo joj je društvo, rekla je. Dženifer samo to nije želela. Izgleda da su svi mislili da je lakše kada bol deliš s drugima. Ona nije tako mislila.

Verovatno je voz pomalo neobično mesto za čitanje pisma kao što je ovo, ali Dženifer se osećala sigurnije u ovom okruženju, bolje je vladala sobom. Nije baš mogla da brižne u plač u punom vozu, zar ne? Jednostavno, tako nešto se ne radi. Svako u vagonu ko ju je posmatrao, mogao bi da pomisli da čita poslovnu poštu, ili neobavezno pismo od neke stare prijateljice. Navukla je prijatan, bezazlen izraz lica, i počela da čita.

Draga Dženifer,

Vas četiri ste me poznavale samo u jednom delu mog života. Deca to izgleda nikada ne shvate. Ja sam imala život i pre vas, znaš. Dođavola, niste me čak ni srele pre nego što sam dobila strije. Biti majka ženske dece, to je, čini mi se, veliki problem, zbog toga što smo sve žene. I poznati su mi problemi - naučila sam svašta - prolazila sam kroz iste stvari kroz koje su prolazile i moje devojčice. Trik je u tome da pomažeš, a da se ne mešaš, da vodiš, a da ne

prisiljavaš. Ne znam da li sam ikada bila baš dobra u tome. Ponekad sam previše navaljivala, a ponekad se previše povlačila. Ali mislim da sam u poslednje vreme grešila kad si ti u pitanju. Posmatram te ovih nekoliko godina, dušo, kako postaješ sve nesrećnija. Ti si krhka i nežna, i teško je dopreti do tebe. I nas dve zbog toga nismo bile toliko bliske koliko bih ja volela. I žao mi je zbog toga. A ako ovo čitaš, onda je suviše kasno. Ali znaj, molim te, moja divna, komplikovana devojčice, da te volim, i uvek ću te voleti. Možda će te zanimati ova sveska, koja bi se verovatno mogla nazvati dnevnikom. A u njemu se nalazi ono što želim da te naučim - volela bih da te poštedim nekih stvari kroz koje sam sama prošla. Možda je to glupa ideja. U svakom slučaju, pročitaj, misli na mene, i znaj da te volim, draga. Označila sam deo koji bi trebalo prvo da pročitaš. Kada ti završiš, daj i sestrama da pročitaju. Zauvek ću te voleti,

Mama

Kada je završila s čitanjem, uredno je presavila pismo, uvukla ga u novu fasciklu u kojoj je i bilo, stavila je u torbu i uzela primerak „Tajmsa“, koji je prethodni putnik ostavio na sedištu.

Liza

Na kraju je Liza ostavila svoja kola i otišla kući s Endijem. Vратиće se za vikend, rekla je, da ih uzme. Nije želela da bude sama.

Kada je on došao, najzad je čvrsto zaspala. Rano jutru, otkotrljala se ka njemu u počela da ga ljubi, ne otvarajući oči, a on je odgovorio na njen dodir i pre nego što se sasvim probudio. Vodili su ljubav tiho i tužno. Potvrđujući život, pretpostavljala je.

Sada je sedela na suvozačkom mestu, držeći boso stopalo na instrument-tabli.

„Hvala ti što si došao.“

„Nema na čemu.“

„Žao mi je što sam rekla da mogu ovo da uradim bez tebe.“ Slegnuo je ramenima.

„Stvarno nisam mogla. Ceo dan si mi nedostajao.” „Nije važno.”

„Jeste. To je bilo ružno od mene. Izvini.”

Pružio je ruku i stegao joj koleno. „Ućuti, hoćeš li?”

Osmehnula se, stavila ruku preko njegove i stegla je.

„Mama je ostavila pisma za svaku od nas, znaš?”

„Jeste?”

„Aha.”

Endi nije ništa pitao. „Rekla je da te voli.” „To je lepo.”

„Rekla je da sam isuviše snažna za svoje dobro, i da bi ponekad trebalo da te pitam za savet.”

„Tvoja mama je bila mudra, stara ptičica.”

„Pa?”

„Pa, šta?”

„Pa pitam te. Jesam li previše snažna za svoje dobro?” Endi je razmišljao za trenutak.

„Mislim da ne možeš biti previše snažan. Snaga bi trebalo da je dobra stvar, zar ne? Ali previše nezavisna? Verovatno... Svakako.” Osmehnuo joj se iskosa.

„Ali zamolila sam te da dođeš.”

„I došao sam.”

„Došao si.” Liza je pogledala kroz prozor, žmirkajući na suncu, i progovorila je skoro za sebe. „Došao si. Blago meni.” „Šta ćemo danas da radimo?” „Zar ne moraš na posao?”

„Pozvao sam ih jutros. Rekao sam im da ne dolazim. Iz porodičnih razloga. Radi se o *mojoj* porodici. Pa - šta ćemo da radimo?” Odjednom joj se današnji dan učinio nestvarnim. Nije postojalo apsolutno ništa što je htela da radi. Prošlo je ludilo koje je sam bog zna koliko trajalo do danas. Sada, iza prozora automobila, svet joj je izgledao kao da je protutnjala oluja. Vazduh je bio tako svež.

„Nađimo park, ili neku poljanu, ili reku. Negde gde nema nikoga. Hajde da legnemo na ćebe, gledamo u nebo, držimo se za ruke i ćutimo. Možemo li to da radimo?”

„Možemo to da radimo.”

Mamina razmišljanja

Celo jutro sam čitala, pa ću sada malo da pišem. Neću ovo nazvati dnevnikom. To neće nimalo ličiti na tu vrstu redovne obaveze, ako imalo poznajem sebe. Osim toga, ono što budem pisala na svim tim stranicama tokom dana koji slede, uključujući i dan kada sam započela ovo, tako mračno, poglavlje svoga života, biće samo redovi ružnih reči. Napisaću sve grube, ljutite reči kojih mogu da se setim. I to više puta. Osećam da će razboritost retko isplivati. Svakako ću malo pisati.

Mark je odveo Hanu u bioskop i na picu. Nisam to tražila od njega, ali mora nešto da radi. muškarci imaju potrebu da rešavaju probleme, a on ovaj ne može da reši. Ali zato može da izvede Hanu, i pusti me da se odmaram. Ne želim da se odmaram. Ne mogu, stvarno. Misli se neprestano roje. Ponekad sam toliko uplašena, tako jako da me zaboli stomak, i da poželim da drljam kožu, i ne mogu da se smirim. Moram da hodam gore-dole. Ili da čitam. Imam tu ogromnu gomilu knjiga, iz onog dela knjižare u koji se nikad ranije nisam usudila da uđem. Zapravo, knjižara je mesto gde sam se prvi put susrela s tim izrazom lica koji će ljudi ubuduće praviti zbog mene. Odlazila sam tamo godinama - podržavala sam naše lokalne radnje, što bi se reklo. Izgubili smo mesaru i piljarnicu, ali smo zadržali knjižaru, zasada. Da znate da ne bih imala ništa protiv da je potpala pod lanac Voterstouns knjižara. Bilo bi divno da imaju neku sofuu, ili kafić -tako nešto. Ili barem da subotom rade klinci koji znaju da redaju po abecednom redu. Ali ja sam odana mušterija, čak i ako povremeno kupim neku petparačku knjigu za plažu u Tesku⁵ - a uvek se osetim krivom kada to uradim. Tamo sam kupila knjige Enid Blajton, za vas, devojke. Onda Pengvin klasik za 'O' nivoe obrazovanja, i Letsove priručnike. Tamo sam nabavila kasete za učenje jezika (dobro uloženi novac - slušajte me kako naručujem ručak na deset različitih jezika, i divite se), i 'Saobraćajna pravila', naravno, a sada na to gledam kao na godine užasa, tokom kojih ste vi učile da vozite. Bože, Hana - tvoje tek treba da dođu... možda ću sama počupati kosu pre nego što otpadne, ha, ha. Tako da me ovde poznaju, i ja poznajem njih. Zaboga, znali su i kada sam dobila novi šporet, pa sam morala da dođem da kupim kuvar meri Beri, jer sve što sam znala da spremim bile su ugljenisane kobasice.

Nikada me nisu videli u delu sa knjigama za samopomoć. A odjednom sam bila upravo tamo, pomno proučavajući police, i kupujući te veoma skupe knjige, u tvrdom povezu. Kako savladati karcinom, Kuvar za život sa karcinomom, Uputite izazov karcinomu i pobedite ga: Nezavisni potrošački

⁵ Lanac supermarketa. (Prim. lekt.)

priručnik za netoksičnu terapiju i prevenciju karcinoma. *A ja sam samo zagrebala površinu. Postoje brda takvih knjiga. Mislim da nisam zaista očekivala da ću ih pročitati, ili u stvari, ako ih i budem pročitala, da će mi pomoći. To je slično kao kada krenete u teretanu. Ubedite sebe da će vas samo ispisivanje prvog čeka, i sam obilazak prostorija sa spravama, nekako učiniti mršavijom. E pa neće. Isto tako me ni ovo neće izlečiti, ili barem, ako ikada i budem izlečena, to neće biti zbog ovoga. U svakom slučaju, volela bih da nisam bila tamo... Jer su napravili taj izraz lica: „O bože, pa ona ima rak, sirota žena”. Već mrzim tu facu. A čak još nisam ni ćelava.*

Hana je opsednuta time kako ću izgledati bez obrva i trepavica. Prvi put u životu mi je skoro drago što su mi i obrve i trepavice relativno retke i tanke. Sigurno bi bilo mnogo teže odvojiti se od njih da su guste, jake i raskošne. Neko je rekao da vam može ponovo izrasti drugačija kosa - ali meni se moja dopada. Volela bih da mi izraste baš ovakva kakva je. Pitam se kakva mi je lobanja. Lobanja može biti dobra, i loša, kada je čovek ćelav. Ne znam. Celog života sam imala dugu kosu. Dugu, kvalitetnu kosu. Prokletstvo. Eto - krenula sam s ružnim rečima. Rekoh vam. Zašto je kosa uopšte toliko bitna?

U svakom slučaju, udaljavam se od teme. Dakle, kupila sam te knjige, ali ne mislim da ću ih pročitati. Zar već nisam imala ogromnu gomilu obaveznog štiva pored kreveta? Ja sam jedina osoba na svetu koja još uvek nije pročitala mandolinu kapetana Korelija. Uredu - možda jedina osoba na svetu koja to priznaje. Cnim da je moj mentalni stav u ovom trenutku u redu. Imam pun leksikon ratnohuškačkih reči i ne plašim se da ih upotrebim. Borba. Bitka. Savladavanje. Odlučnost. Hrabrost. Pobeda. Želim da uradim sve to. Spremna sam da uradim sve to. Želim da živim - jednostavno tako. Svi to želimo, zar ne? To je instinktivno. Osim toga, sada je 2006. godina. Rak se leči u današnje vreme. Rano ga dijagnostikuju, tretiraju ga 'agresivno', (taj izraz me tera da pomislim kako će svi onkolozi jurcati po odeljenju kao Mel Gibson u Hrabrom srcu, ali pretpostavljam da se ne misli na to. Zadovoljiću se onkologom koji liči na Mela Gibsona. mogu da živim bez zgodnih akušera, ali onkolozi ne kopaju po prizemlju, što bi moja majka rekla), i leče rak. Stopa uspešnosti je viša nego ikad. Bolest ima loše odnose s javnošću, to je sigurno. Tera ljude da prave grimase. Ali ta bolest se leči, pa će i mene izlečiti.

Kada bih napisala knjigu (ha, ha), znam koju bih sliku stavila na naslovnu stranu. Imam magnet za frižider - ti si mi ga, Liza, kupila jednom davno. Ne sećam se tačno šta piše na njemu, i ne mogu da se zamaram da silazim i vidim, ali je crno-beli, sa slikom nekih žena edvardijanskog izgleda, koje sede za stolom, i napisano je nešto o damama s Titanika koje su odbacile meni s desertima. Nasmejem se svaki put kada se setim da ga pogledam. Nazvala bih svoju knjigu nekako u stilu Život je kratak: Pojedite prvo puding. mogla bi da bude božićni bestseler, stvarno.

Čovek ne može to da radi tek kada se razboli, devojke. (majčinska lekcija, pažnja!) Morate to da radite stalno. Radite to stalno. Život je kratak. Čak i da ne dobiješ rak. Čak i da umreš kao stara gospođa u svome krevetu. Opet samo trepneš i propustiš ga - uvek ubrzava, kao krajnje uzbudljiva vožnja.

Bila sam dobra u tome. Ne uvek. Nisam savršena. Ali nisam ni loša. Živela sam život. Čak sam imala i Širli Valentajn⁶ trenutke, ali ako mislite da će vam dalje čitanje otkriti tajne toga, mnogo grešite - ne morate sve da znate! (To se zove začikavanje.) Ako se ovo bude odvijalo na način na koji želim, umreću kao starica u svom krevetu. Ovim se samo pokrивam... Za svaki slučaj.

Ali ako mislite da ću početi da pijem sok od mlade pšenice, grdno se varate. Pravim svoj džin s tonikom, ledom, i kriškom...

⁶ Domaćica iz istoimene monodrame. (Prim. lekt.)

Oktobar

„Srećan ti rođendan, Hana!” Proslava je bila u restoranu. Svi su bili tu, osim Stivena, koji je radio. Uvek su slavili rođendane članova porodice kod kuće, ali ove godine se činilo da je lokalni bistro bezbednije mesto. Ovo je bio prvi rođendan. U svojoj glavi, Hana je imala naziv PS i NS. Pre smrti i nakon smrti. Ovo je bio njen prvi rođendan NS. Do sada je sve proteklo više-manje u redu. Probudila se, otišla u školu, vratila se kući i presvukla da bi došla ovde, i do sada još uvek nije zaplakala.

„Slatka šesnaestogodišnjakinja i nikad se nije ljubila.”

„Šta ti znaš o tome?”

„Znam taj izgled, a ne vidim ga.”

Hana je napućila usne kao Merilinka, poslala Lizi poljubac i zgrabila svoj poslednji neotvoreni poklon. Znala je da je od Amande, ne procesom eliminacije, već zato što nije bio lepo upakovan, nego samo ubačen u kesu. Bila je to ona vrsta kesa iz etno-prodavnica, koje mirišu na sandalovinu, a račun je još uvek bio unutra. Čestitke nije bilo. Povremeno, dok je putovala, Amanda bi poslala čestitku umesto poklona - uvek na stranom jeziku, uvek s nekom šalom koju niko ne razume, jer je bila na hrvatskom ili malezijskom. Pošto je ove godine bila prisutna, nije smatrala da je potrebno da čestitkom kaže ono što može lično. Mama bi joj to strašno zamerila. Dženifer joj je poklonila veliko pakovanje parfema *stela*, Stele Makartni, koji je bio uvijen u debeli, ljubičasti papir u tonu sa samom flašicom i uvezan srebrnom šifonskom trakom. Liza joj je dala vaučer za *Vistls*, uz koji je bila prikačena kartica na kojoj je pisalo da je uslov da ona mora biti prisutna kada ga bude potrošila. Od Marka je dobila previše detinjasti ajpod, na kojem mogu da se gledaju filmovi i muzički spotovi. Dao je da se izgravira njeno ime na poledini, a čak je prebacio i neke koncerte na njega. Svi ti pokloni su učinili da se oseti prilično odraslom.

„Sada imam nešto za sve prisutne.” Završili su večeru, i konobari su iz kuhinje doneli čokoladni mus sa svećicama, i svi iz restorana su otpevali pesmu *Happy Birthday*, što je Hani bilo posebno neprijatno. Pili su kafu. „Nadam se da Hana nema ništa protiv što ću to uraditi ovde”, nastavila je Dženifer, „ali ne dešava se često da budemo svi zajedno, a ja sam želela da zbog ovoga budemo zajedno...”

Trudna je, pomislio je Mark.

Ostavila je Stivena, pomislila je Liza.

Dženifer je izvukla debeli svežanj papira iz torbe koju je držala pored sebe za stolom. Stranice su bile uredno uvezane plastičnim povezom. Amanda je pomislila, i to ne prvi put, kako bi njena sestra bila dobra ali opasna učiteljica.

Nije trudna.

Nije ostavila Stivena.

Mark i Liza su se, svako za sebe, zapitali da li njihovo razočaranje može da se čuje.

„Mama nam je ostavila... meni je ostavila nešto kada je umrla. Ostavila mi je ovo.” Podigla je šarenu fasciklu. „To je zapravo dnevnik. Ono što je zapisivala. Ono što je želela da njene kćerke znaju. Dok je bila bolesna i kada je saznala... kada je saznala da umire. Ostavila ga je prvo meni jer...” začutila je. Nije htela da kaže zbog čega. „Verovatno jer sam ja najstarija. Ali je očigledno želela da i vi to pročitate. Ne mogu ga dati svima u isto vreme, pa sam ga kopirala...”

Dodala im je kopije kao da im daje seminarski rad.

„Znam da nema istu ličnu notu kao original, kao papir na kojem je pisala. Svi možete da ga dobijete - ne zadržavam pravo nad njim. Samo sam mislila... samo sam mislila da svi treba da imamo primerak koji možemo da zadržimo...” Glas joj je malo utihnuo.

Slika Dženifer kako stoji pored aparata za fotokopiranje u kancelariji i stavlja u njega delove maminog dnevnika, u Amandi je izazvala želju da se nasmeje. To je tako efikasno i... toliko liči na Dženifer. Mami bi se dopalo!

Hana je otvorila svoj primerak, ugledala mamin rukopis i ponovo ga zatvorila. Ne večeras.

Liza i Endi su odvezli Dženifer kući. Amanda je ostala da prespava. Stavile su čistu posteljinu na krevet u gostinskoj sobi, kikoćući se dok su se takmičile koja će brže da navuče elastičnu ivicu čaršava preko čoškova. Kada su to sredile, Amanda se bacila na dušek, a Hana je takođe legla, samo s druge strane, tako da su im se glave susrele na sredini. Obe su zurile u plafon.

„Previše sam popila.”

„Odvratno.”

„Znam. Ja sam pijandura. Da li ti je bilo lepo, mala?”

„Uskoro ćeš morati da prestaneš da me zoveš mala. Sada imam šesnaest godina. Osim toga, previše je u fazonu *Prijavog plesa*.”

„Okej. Nema više bebi fazona. Da li ti je bilo lepo, HANA?“ Amanda je previše brzo okrenula glavu da pogleda sestru.

„Jeste.“ Amanda je i dalje gledala u nju. Ili škiljila, nekako neusredsređeno.

„Stvarno jeste. mislim, malo sam se uplašila da ću biti tužna. Ali bilo je okej.“

„Bila si super.“

To je bilo lepo.

„A sada ću da spavam.“ Amanda je zatvorila oči. „Još si obučena. I nisi oprala zube.“

Amanda se nasmejala, ali nije otvorila oči. „Šta si ti, policajac za ličnu higijenu?“

Mark ju je čekao u prizemlju. „Imam nešto za tebe...“

„Još nešto? Čak i ja sad mislim da sam razmažena...“

Pružio joj je čestitku i malu, lepo uvijenu kutiju. Hana je odmah znala.

„To je od mame.“

Mark je klimnuo glavom. „Rekla mi je da ti dam danas.“ „Oh.“

Prvo je otvorila kutiju. U njoj je bio par veoma malih, ali i pored toga veoma blistavih dijamantskih minđuša. Hana je vrlo pažljivo spustila kutiju, ostavljajući je otvorenu. Čestitka nije bila baš rođendanska. Bila je bela, s velikim crnim slovima s prednje strane. **IDI SAMOuvereno u pravcu SVOJih SNOVA**, pisalo je. I dalje je bila ista - izdavala je uputstva i iz groba. Hana se osmehnula.

Barbara je u čestitki napisala. „Nemoj danas da budeš tužna, slavljenice moja. Poklon od mene je nakit; nosi ga, i zaseni sve. Ovo su tvoji prvi, i nadam se, najmanji dijamanti! Voli te mama.“ Potpisala se krstićima i srcima, kao što je uvek radila.

Sredina decembra

Hana

Hana je želela pesmu *Now That's What I Call Christmas*, dok je Mark navijao za hor *King koledž*. Tako su se dogovorili da slušaju *Božićni album* grupe *Džekson fajv*. Trenutno se čula pesma *Rockin' Robin*. Izabrali su jelku, i dovezli je kući zamotanu u mrežu, a zatim je uvukli unutra, ostavljajući trag iglica koje će usisavati i u martu. Bila je ogromna. „Dođavola!”, rekao je Mark. „Hajde da sredimo ovo čudo.” Dosezala je skoro do plafona.

Njih dvoje su odlučili, veče pre toga, dok su jeli picu, da kupe nove ukrase. Nijedno od njih nije bilo spremno da donese veliku kutiju iz podruma. Bila je puna ručno pravljenih ukrasa i dragih uspomena, a to je bilo previše. Oboje su tokom proteklih nekoliko meseci naučili da ne jadikuju. Ako bi otvorili kutiju, otvorili bi vrata, a zasada su odlučili da ih ostave zatvorena. Umesto toga, odvezli su se u grad po jelku i usput kupili nove lampice, nove staklene kugle i nove girlande za svoj novi Božić. Mnogo više su odlučivali zajedno otkad... pa, u poslednje vreme. Hani se to dopadalo. Ranije je ona bila kao neki dodatni član. Važan, ali ne... ne u centru dešavanja. Večerala je s roditeljima, naravno. Ali nikada joj niko nije rekao: „Šta bi večeras volela za večeru, Hana?” Sedela bi i gledala televiziju s njima, ali je niko nikada nije pitao šta je ona želela da gleda. Ako joj se ne bi svidelo isto što i njima, bio je tu i televizor u radnoj sobi, ili onaj na spratu, u plakaru od hrastovine u dnu njihovog bračnog kreveta. Ali sada je tatu interesovalo njeno mišljenje, i to o svemu. Zbog toga se osećala odraslo. Otuda pica, fenomenalna šarena jelka i *Džeksons fajv*.

Činilo se da tatu ona mnogo više zanima. Razgovarao je s njom o vestima. Gledao je s njom programe koje je ona volela, i tražio da mu priča o likovima i zapletima. To nikada ranije nije radio. Došla bi kući s hrpom brošura za profesionalnu orijentaciju, i on bi čitao s njom, postavljajući joj gomilu pitanja o njenom obrazovanju i univerzitetima. Sada, pošto bi išli nekuda, ona je sedela na prednjem sedištu.

Tata je oduvek kuvao. Mama je imala običaj da kaže da, kada bi postojale pilule koje možeš da popiješ, i uneseš sve potrebne kalorije i hranljive sastojke, ona uopšte ne bi gubila vreme na jelo. A jela je sve što bi tata

spremio. Hana nije mislila da je toliko stvar u samim obrocima, koliko je bio problem u kupovini, pripremi i čišćenju, što mama nikako nije volela. Tata je bio drugačiji. On je to obožavao. Dok je mama bila živa, sela bi uveče na jednu od stolica za šankom, pijući crno vino iz okruglaste čaše, i posmatrala ga dok je seckao, pasirao i mešao. Govorila je da je zaista dobila na lutriji kada ga je pronašla. Otkad je umrla - pre toga, zapravo - otkad se stvarno razbolela, Hana mu je pomagala. Pokazao joj je kako da secka povrće, okrećući nož gore-dole na dasci tako da to zaista brzo ide, i kako da izgnječi beli luk stranicom sečiva, dodajući malo soli dok to radi, i kako da napravi zapršku bez grudvica. Nikada nisu razgovarali o ovoj promeni navike. Jedne večeri mu je prišla i počela nešto da secka, a on joj je bez reči vezao oko vrata i struka jednu veliku, plavu kecelju, koja je visila na kuhinjskim vratima, a zatim joj tiho rekao šta radi.

I sada su skoro svake večeri zajedno kovali. Počeli su da prave deserte. I umake. Sada, kada je Hana stajala u kupatilu, i posmatrala svoju nagu priliku u ogledalu, videla je da joj je stomak zaobljeniji. Više se nisu videli jaki mišići ispod kože, a osim toga, imala je i obline. To joj se prilično dopalo.

Želela je da uradi pirsing na stomaku. Tata joj to nikada ne bi dozvolio. Imala bi više šanse da je mama živa. Mama bi verovatno rekla da može. Rekla bi da treba da uživa u svom ravnom stomaku dok je još takav. Rekla bi da je pirsing bolji od tetoviranja, jer pirsing uvek možeš da ukloniš. Rekla bi da može da ga stavi bilo gde, osim na lice. Posebno je mrzela one iglice koje ljudi probodu kroz bradu ili obrvu. Ali, pristala bi na pupak. Verovatno bi sada to mogla da uradi, kad bi htela. Neće reći tati. Više je nije viđao golu. Ne bi ni primetio do sledećeg leta. Tada će biti prekasno da se naljuti. možda će to uraditi...

Najzad, život je isuviše kratak, zar ne, da ne radite ono što želite - ono što vas čini srećnim. Hana je u poslednje vreme dosta razmišljala o tome.

Mama je na kraju bila stvarno vrlo, vrlo mršava. Ovaj novi stomačić je bio kao zdravlje, kao život. A znala je da je kuvanje bilo kao terapija.

Tata joj je ponekad dozvoljavao da popije i malu čašu vina. Jednom je rekao da se bolje oseća kada su tu dve čaše.

Večeras su pravili tradicionalne slatke Božićne pitice, i to od samo početka. Fil su napravili nekoliko nedelja ranije, kada su napravili tortu i Božićni puding. To je bio pravi kulinarski dan, i kuhinja je bila puna neobičnih mirisa, kandiranih kora i pijanih ribizli. Sada, pod sjajem Božićne jelke, i uz zvuke Džeksonovih koji pevaju *Rockin'Robin*, njih dvoje su valjali testo na sivoj mermernoj ploči, urezujući oblike zvezda i listića bršljana na gornjoj strani pitica.

Svi će doći. Hana je insistirala na tome. Kada su bili zajedno za njen rođendan početkom oktobra, naterala ih je da obećaju i da označe taj dan u svojim rokovnicima. Rekla je Amandi da ne sme da napušta zemlju do januara. Liza će doći s Endijem. Dženifer je pristala da vidi Stivenove roditelje prethodnog vikenda, kako bi mogla da bude ovde. Uglavnom je sve išlo lepo, bili su tu samo njih dvoje. Nisu svi dani bili isti. Nisu svi bili dobri. Kada je neko od njih imao loš dan, to je bilo u redu. Kada su oboje bili neraspoloženi... pa, to su bili dani kada je bilo bolje ostati ispod ćebeta. A nije želela da rizikuje da je uhvati dan za ćebe na Božić. Biće pitica, muzike i društvenih igara. Mami bi se to svidelo.

Liza

Žurka je bila savršena. U redu - bila je to poslovna Božićna proslava, doduše firma (Endijeva) je imala stvarno dobru godinu, i organizovali su zabavu na prilično impresivnom mestu. Ali bilo je savršeno. Proslava njene firme bila je održana dan ranije, u groznom meksičkom restoranu u njihovoj ulici, i predstavljala je klasičan primer standardno loše poslovne žurke za Božić. Bila je to ona vrsta žurke koja se završava tako što se ljudi zabavljaju prislanjajući intimne delove tela na aparat za fotokopiranje i slikaju ih, a neka od devojaka iz računovodstva se probudi pored kurira, koji ostalih 364 dana u godini nije zavređivao ni reč u prolazu, osim ako neko nije hteo da pošalje sestri poklon za rođendan o trošku firme. Otišla je jako rano, pre nego što su u ženski toalet počele da nadiru kolegice koje su popile previše tekile.

Ovo je bilo mnogo bolje. Di-džej je puštao savršenu muziku. Bili su sa savršenim prijateljima (takođe Endijevim, shvatila je, ali oni su dobro društvo za zabavu. Ni suviše pijani, ni suviše trezni. Srećni; slavljenički raspoloženi.) A ona je obukla savršenu haljinu.

Liza je stajala, sva blistava - i samo malčice nesigurna na štiklama - u Barbarinoj zelenoj, svilenoj *ben de lizi* haljini, na vrhu stepeništa u stilu Pepeljuge, i pogledom prelazila po prizoru ispred sebe. Nije u velikom stilu ulazila na zabavu - vraćala se iz toaleta. A ovo nije ni bio početak večeri - večera je odavno bila sklonjena, a ona je popila dovoljno šampanjca da oseća sentimentalnost i vrtoglavicu. Mesto događaja je bilo preobraženo onako kako samo cveće i osvetljenje to mogu da postignu: balska dvorana je delovala čarobno - ukrašena blistavim, belim svećicama za jelku i treperavim zlatnim svećama, i sa oko milion belih cvetova Božićne zvezde.

Božić u gala maniru. Nigde na vidiku nema naduvanog Deda mraza, ili grančica plastične imele.

Liza obično nije volela velike zabave poput ove. manja događanja, gde je svakoga poznavala, bila su više u njenom stilu. Bila je onaj bučni tip stidljive osobe. Najgori tip, jer niko nije znao da bučno može biti stidljivo. Ali može, i ona je bila baš takva. mesta gde je sve poznavala bila su mnogo prijatnija za nju. A pored toga, kada se radi o velikim žurkama, bila je nepokolebljivi zastupnik filozofije spremanje je najbolji deo večeri'. Uživala je u dubokoj, mirisnoj kupki, šminkala se bez žurbe, dok joj je lice lagano postajalo glatkije, lepše i mnogo izražajnije; popila bi sama tu prvu, pristojnu čašu vina - sve je to bilo mnogo bolje od promuklog dernjanja, dok se trudiš da nadjačaš gomilu bučnih stranaca, kako bi čuli tebe i gluposti koje im govoriš, bolje od ispijanja jeftinog alkohola, i pulsiranja u jastučićima stopala, pri svakom koraku u visokim štiklama koje zahteva haljina, ali tvoje noge u potpunosti odbijaju.

Večeras je bilo drugačije. Kada se obukla, pre nego što je izašla iz kuće, Liza je raspršila parfem ispred sebe, i prošla kroz mirisni oblak. Mama ju je naučila da tako radi. Samo što je ona, umesto 'parfem', govorila 'miris'. Prošla je u maminoj haljini kroz oblak parfema ispred sebe, i to je, na neki neobičan način, bilo kao da prolazi kroz čarobnu kapiju u nekoj naučnofantastičnoj knjizi - uplovila je u potpuno drugačije raspoloženje. Osećala se kao da je parfem brani poput oklopa, ili štita, od... đavo bi ga znao... od onoga što ju je sputavalo u tome da uživa u ovakvim zabavama. Ili možda to uopšte nije zbog parfema; možda je zbog same haljine.

Zbog mamine haljine... mama je volela velike zabave. Volela je da se lepo oblači i da joj mehurići šampanjca golicaju nos, i da igra s rukama podignutim iznad glave dok bi cipele bacila na ivicu plesnog podijuma, i da ljudima dovikuje vesele besmislice. Lizu je miris *frakasa* podsećao na mamine poljupce za laku noć, kada je bila jako mala. možda njen miris nije mogao u potpunosti da se izvuče iz haljine, kada je bila na hemijskom čišćenju da bi se uklonili mali tragovi znoja ispod pazuha, i tačkice blata s poruba, nakon poslednje velike žurke na kojoj ju je nosila. Lizi se dopala ta pomisao.

A sada se pitala da li joj je neko možda sipao u piće nekakvu drogu za dobre žurke. Ili je to u vazduhu - zbog Božića, ili zbog nečega drugog. Ovo je bila sjajna, ali zaista sjajna zabava. Dole među ljudima, s druge strane podijuma, mogla je da vidi Endija. Pogledala je odmah pravo u njega, kao da ju je vodio neki osećaj pripadanja. Izgledao je zgodno i srećno. Nosio je

večernji sako, ali s običnom, crnom svilenom kravatom, ne s leptir-mašnom - uvek je govorio da se oseća smešno kada stavi leptir-mašnu. Rekao je da leptir-mašne treba da nose samo ljudi koji su rođeni za to - čiji su ih očevi nosili. A on nije bio od takvih. Izgledao je kao jedan od likova iz filma *Ulični psi*. Živahno je razgovarao s nekim prijateljem - široko je gestikulirao jednom rukom. Prijatelj se smejao. Takav je bio cele večeri; svi znaju kako je živahan i dobrodušan. Zabavan i popularan i... poseban. Zašto je ponekad potrebno da vidite ljude koji su vam najbliži onako kako ih drugi vide, da biste se setili koliko su fantastični? Zašto to uvek ne možete da imate na umu? Kada ste vas dvoje sami...

Ljudi su iza njega plesali. Muzika je bila vešto odabrana, i ređale su se pesme koje su ih podsećale na mladost - i na svu njenu razuzdanu, blistavu slobodu, i koje su pokušavale da ih ubede u to da su još uvek mladi. Ni suviše glasna, da ne možeš da pričaš, a ni previše tiha, da bi dozvoljavala umerenost. Kao i sve ostalo, bila je savršena. Osetila je kako je preplavljuje talas zahvalnosti. Baš je imala sreće.

Endi je podigao pogled i ugledao je kako stoji u toj haljini. I nešto se u njemu pomerilo. Hteo je da je zaprosi... sam bog zna otkad. Ponekad mu je prolazilo kroz glavu da je znao da će se ovako završiti, još od one prve večeri kada ju je gledao kako sedi u onoj fontani. Znao, ili se nadao. Bio je svestan toga da su kod nje stvari mnogo složenije. Znao je da je ona mnogo manje sigurna - da u njenom životu nije sve tako jasno razgraničeno. Ali večeras... večeras je bila drugačija. Kako je išla ona pesma? Ima devojkicu, muziku i sjaj mesečine, a ostalo je na njemu?

Oči su im se susrele i osmehnuli su se jedno drugom. To je bio jedan od onih saučesničkih osmeha, pun prošlosti i uspomena. Endi joj je mahnuo da zastane, i pokazao joj rukom na vrh stepenica, što je trebalo da znači da će se on popeti do nje. Zgrabio je dve čaše šampanjca sa srebrnog poslužavnika, i počeo da se probija kroz gužvu ka njoj. Kao po narudžbi, muzika je iznenada postala lagana, u stilu Motauna - ritmična i romantična. Srce mu je divlje udaralo. Uradio je ovo samo jednom u životu - pitao ženu da se uda za njega, a tada je sve bilo drugačije. On je bio drugačiji. mislio je da više nikada to neće uraditi, osim ako nije 100% siguran - i u ženu, i u odgovor. A sada je odnos bio šezdeset prema četrdeset, i on je i pored toga znao da će je zaprositi, bez obzira na sve.

Kada je došao do nje, ona je uzela jednu čašu i otpila gutljaj, držeći pogled prikovan za njegov. Izgledala je kao da ima dvadeset godina.

Nekoliko pramenova kose izvuklo se iz pletenice koju je nosila, uvijajući se preko uha, i padalo niz njen vitki vrat. Stavila mu je ruku oko vrata i povukla ga k sebi, okrznuvši usnama njegovo uho dok je šaputala: „Jesam li ti u poslednje vreme rekla da te volim?“ Čuo je uzbuđenje u njenom glasu, i to mu je dalo potrebnu hrabrost. Endi je duboko udahnuo i uzvratio šapatom. „Udaj se za mene.“ To nije bilo pitanje, nego naredba. Odmakla se, i pogledom proučavala njegovo lice. Klimnuo je glavom, osmehnuo se i odgovorio na njen neizgovoreni zahtev da ponovi ono što je rekao: „Udaj se za mene, Liza. Hteo sam da kažem, hoćeš li da se udaš za mene?“ A zatim je dodao: „Molim te.“

Možda je to bilo zbog muzike, a možda zbog šampanjca. Možda zbog duha njene majke, koji je bio utkan u tu haljinu. A možda, samo možda, zato što su se oblaci sumnje za trenutak razišli, i ona je ugledala budućnost koju iznenada, na svoje zaprepašćenje, nije mogla da zamisli bez njega. Liza se nasmejala. „Da! Da! Da!“

Sledećeg jutra se probudila s naznakama jezive glavobolje, koja je počinjala da joj dobuje u potiljku.

Znala je da će joj se do ručka proširiti na slepoočnice, gde će tutnjati celo popodne, i da neće u potpunosti prestati do sutra ujutru. To uopšte nije bilo sjajno. Srce joj je brzo udaralo, opet zbog šampanjca, ne zbog ljubavi. U prva dva minuta, kada je ponovo spustila glavu na jastuk i zatvorila oči, zaboravila je na ljubav. Onda je čula Endija, kako zvižduće u kuhinji. Zviždao je pesmu od sinoć. Setila se. O, bože! O, ne!

Slušala je kako se zviždukanje približava hodnikom, i dolazi do spavaće sobe. Endi je ušao sav ozaren, donoseći čaj i tost na poslužavniku.

„Bro jutro, lepotice.“

„Koliko je sati?“

„Okolo pola devet.“

Zastenjala je. „Previše je rano. Nije ni čudo što se osećam kao mrtva. Šta te je probudilo?“

Slegnuo je ramenima, spustivši poslužavnik na komodu s fiokama, i namestio jastuke koji su ležali iza njene glave, podupirući je kao da je bolesna.

„Sedi, kao svaka dobra devojčica, i popij malo čaja. Obećavam da ćeš se osećati bolje.“

„Ne obećavaj ono što ne možeš da ispuniš.“

„Ako čaj to ne postigne, tost hoće. Namazao sam ga marmeladom.”

Osmehnula mu se preko volje. „Hvala. Ne zaslužujem te.”

„Sasvim tačno. Sigurno si bila divna u drugom životu.”

U trenutku ju je obuzelo samosažaljenje, klimnula je glavom i otpila vreo čaj. Pomogao je malo. „Mislim da sam bila majka Tereza.”

„Nisi mogla da budeš ona. Trebalo bi da je umrla pre nego što si se rodila.”

„Okej, cepidlako. Bila sam Florens Najtingejl⁷. Ili Marija Kiri.” Nasmejao se.

„Okej, Flo. Pojedi tost. Ja odoh po novine.”

Zelena haljina je bila prebačena preko naslona stolice. Nejasno se sećala da ju je tamo stavila, pre nego što su ona i Endi sinoć vodili ljubav. Obično joj to ne bi smetalo - koliko se sećala, oboje su bili već prilično uzbuđeni kad su se vratili. Ali to je bila *ta haljina*. Iznenada se setila jednog momka - momka o kojem nije razmišljala godinama, a koji je pažljivo savio svoje pantalone 'na peglu' tačno duž linije, i s puno poštovanja ih prebacio preko stolice, pre nego što je legao u krevet s njom. I to mu je bio prvi i poslednji put, što je i sasvim razumljivo imajući u vidu kako je dotični postupak pogubno uticao na strast. Liza je pakosnim pogledom prostrelila haljinu. Za sve je ona kriva. Endi ju je zaprosio, i ona je pristala, i sve što je sinoć bilo jasno, sada je ponovo bilo zamagljeno... S jedne strane to, a s druge glavobolja... Sve je činilo da se oseća krajnje grozno. Odgurnula je poslužavnik u stranu, ponovo legla i navukla jastuk preko lica. Kao da će to pomoći.

Ponovo je spavala kada je osetila da se Endi uvukao u krevet pored nje. Protiv svoje volje, prislonila se uz njegovo pouzdano toplo telo. Obgrlio ju je i spustio glavu pored njenog vrata.

„Da li ti je čaj pomogao, lepoto moja?”

„Malo.”

Stegao ju je uz sebe. „Brrr. Napolju je ledeno. Sva si topla. mmmm...” Stavio je jednu nogu između njenih, nateravši je da se okrene ka njemu, i počeo da je ljubi, dok su mu ruke bile na njenom licu. Otrgnula se, malo iznervirano.

⁷ Poznata britanska medicinska sestra koja je živela krajem devetnaestog veka. (Prim. lekt.).

„Čoveče! Nisam čak ni oprala zube. Ne mogu da zamislim zašto želiš da me poljubiš.”

„Ne mogu da zamislim zašto ne bih.” Ali privukao joj je glavu na svoje grudi, mazeći je po kosi. „Zar ti nisi ona žena koja je sinoć pristala da se uda za mene? A zatim me dovela ovde i radila mi neopisive stvari? Jer ako nisi, onda sam bio pijaniji nego što sam mislio!” Blago je rukama prešao niz njene slabine sve do zadnjice. „Ne... ne... siguran sam da si ti...”

Sada. Sada je pravi momenat. Ako bi samo objasnila... da ju je poneo trenutak. Nije bila sigurna, nije bila spremna, nije bilo pravo vreme... Popila je previše šampanjca, sve je to bilo zbog svećica za jelku i one pesme i proklete haljine... Sada je momenat. možda, samo možda, ako to uradi sada, moći će da spasi celu situaciju - moglo bi da se završi dobro. Možda će se on samo nasmejati, i oni će nastaviti tamo gde su bili pre prošle večeri.

Pa zašto ne govori ništa? Zašto mu dozvoljava da je ljubi? Dozvoljava mu da je stiska uz sebe, da je mazi nežno, toliko uporno, po leđima, dozvoljava da se raspoloženje promeni u nešto mnogo ozbiljnije, jače i ponovo uzbudljivo. Naravno, prijalo je - uvek je tako. Ali nije stvar u tome. To je bilo... lakše.

I tako, ništa nije rekla. Dok se prebacivao preko nje, dah mu je uz njeno uho bio vreo i mirisao na kafu, a ona je počela, širom otvorenih očiju uprtih u plafon, da se bori protiv talasa panike, ili je to bila mučnina, i trenutak za iskrenost je prošao.

Odgurnula ga je, u početku šaljivo, a zatim ozbiljno, iz preke potrebe. „Ozbiljna sam, Endi. Skloni se s mene.” Skotrljao se i ona je gola otrčala u kupatilo. Čaj, gorčina i šampanjac penjali su joj se u grlo. Žestoko je povratila u šolju, a zatim skliznula na pločice i naslonila glavu na zid. „Dobro si?”

„Dobro sam. Ne ulazi.”

Već je bio unutra, dodajući joj peškir za ruke da obriše usta. „Ne smeta mi malo nereda. Dobro podnosim sve vrste telesnih tečnosti. Hajde...” pružio je ruku i pomogao joj da ustane. „Vrati se u krevet. Ako si završila?” Nemoćno je klimnula glavom. „Mislim da jesam.”

„Doneću ti vode. I pustiti te da još malo odspavaš. Uskoro ćeš biti dobro. Pijanduro jedna!” Povukao je pokrivač preko nje, ušuškao je i poljubio u teme.

Sada je manje osećala mučninu. Ali ju je glava i dalje bolela. A zatim se setila da tog dana dolazi Endijeva kćerka.

Amanda

„Prokletstvo, hladno je!” Amanda je otvorila vrata *Starbaksa* i pridržala ih dok je njena cimerka, Beks, ulazila, a zatim je krenula za njom. Red je bio dugačak, ali barem je bilo toplo. Uostalom, ona ni najmanje nije volela *Starbaks*. Međutim, danas joj je bio draži od smrzavanja.

Skinula je šešir i rastresla kosu. „Podseti me ponovo zašto sam ovde, a ne na nekoj plaži, na primer u Goi?”

„Zbog toga što voliš privremene poslove?”

Amanda je ispustila odričan uzvik kao u televizijskom kvizu.

„Zato što voliš da živiš sa mnom i s Džošom?”

„Da li se ti to šališ?” Amanda je rukama napravila tasove na vagi. „Koliba na plaži u Goi, beda u Erlsfildu, koliba na plaži u Goi, beda u Ersfildu. Mmm, zamalo...”

„Ej! Protestujem protiv reči 'beda! Nije *toliko* loše!”

Amanda je teatralno obgrlila Beks. „Okej, povlačim reč 'beda'. Mmm, baš si topla!”

Protrljala je lice o Beksino.

Beks se iskobeljala smejući se. „Sklanjaj se!”

„Ja častim kafom - da se iskupim što sam bila toliko gruba prema domu, zbog kojeg bi trebalo da budem zahvalna... Šta ćeš?”

Beks je pogledala u tablu iza kase. „Fuj! Kafa s mlekom i jajima! Kafa s mlekom i đumbirom! Fuj! Da li još uvek prave običnu kafu s mlekom, ili je obavezno da stave neku vrstu odvratnog sezonskog sirupa u nju?”

„Ma to su gluposti, Ebenizer... Nemoj da kritikuješ dok ne probaš. Idi i zauzmi nam mesta, što je moguće dalje od vrata. Ne moram da budem na poslu narednih dvadeset minuta. Trebalo bi da mi se povрати osećaj u stopalima do tada...”

Amanda je pogledala u goste koji su već sedeli oko nje. Dvoje odlučnih Božićnih kupaca, koji su škrabali spisak za kupovinu, dok su čekali da se radnje otvore. A to ju je podsetilo na to da ona još uvek nije ništa kupila... Prošlog Božića nije bila tu. Jedan telefonski poziv kući bio je dovoljan poklon. Ili je barem tako rekla sebi. Ove godine bi možda trebalo da ima

malo opipljivije poklone. Neka majka je hranila svoju bebu kroasanom, gurajući zalogajčiće lisnatog testa u željno otvorena malena usta, dok je pričala mobilnim telefonom uglavljenim ispod brade. Za oko joj je zapao neki momak s laptopom. Imao je začušljanu crvenu kosu, oblikovanu gelom u široki frizuru, i nosio je neoplavi džemper sa rol-kragom. Zbog toga je pomalo izgledao kao Tintin. Osmehivala se u sebi, pitajući se da li on zna da izgleda kao Tintin, kada je videla da je podigao glavu sa novina - čitao je „Gardijan” - i ispratio nekog dugim, lascivnim pogledom, dok mu je donja usna praktično visila. Predmet njegove neprikrivene želje bila je visoka, vitka plavuša, koja je nosila pripijene crne pantalone i duboke čizme s neverovatno visokom štiklom. O bože, pomislila je. Kako očigledno. Kada je bičevateljka prošla i otišla svojim putem, krenuo je da vraća pogled ka novinama, ali su njegove oči zastale na njoj. Primetio je njeno veselo neodobravanje i skoro se postideo koliko mu je bilo neprijatno, pocrvenevši iznad rol-kragne, i slegnuo blago ramenima, priznajući svoju krivicu. Amanda je kao bajagi osuđujuće podigla obrve ka njemu, osmehnula se i odmahнула glavom.

Sat vremena kasnije, reorganizovala je sistem arhiviranja za koji poslednji privremeno zaposleni radnik očigledno nije bio emotivno vezan. Sve je bilo zavedeno pod slovom m za mešovito. Podstaknuta duplim espresom i žarkom željom da ne bude uvučena u kancelarijske razgovore koji su ključali, a povremeno i kipeli oko nje, prionula je na zadatak. Ko uopšte može da radi ovo svaki dan?

Radnja

Danas sam pomalo tužna. Upravo smo se vratili iz advokatske kancelarije - potpisala sam sve neophodne papire, i radnja više nije moja. Prodala sam je nekim zaista finim ljudima. Drago mi je zbog toga. Čak sam i odbila malo više ponudu, koju mi je dala neka žena za koju sam mislila da nije prava osoba. Kupili su je muž i žena - imaju bebu i preorijentisace radnju malo više ka igračkama i malim, ručno pletenim stvarima, ali u biti će ostati ista. Vidi se da su prepuni ideja i planova. Deo mene je želeo da razgovara sa njima o tome - njihovo uzbuđenje je bilo zarazno. Ali nisam. Potpisala sam papire, predala im ključeve i došla kući. To me je rastužilo. Setila sam se vremena kada sam se osećala kao oni sada.

Mark kaže da ćemo kupiti drugu radnju kada mi bude bolje. Ostavićemo novac sa strane dok se ne oporavim, neka se malo uveća visokom kamatom, a onda ćemo naći bolji i veći lokal. Postigla sam veću cenu zbog robe u magacinu, i zbog ugleda... Bila sam malo iznenađena kada sam videla koliko vredi i kada sam se prisetila koliko me je koštala na početku... Mark kaže da ćemo možda otvoriti mali kafe bar u zadnjem delu, s jednom od onih sjajnih mašina za espresso, da udovoljimo gospođama koje dođu na ručak. Ali ne znam da li će mi ikada biti bolje.

*Ta radnja je bila više od pukog posla za mene. što ne znači da nije bila unosan posao, što mogu s ponosom da kažem! Zar ja nisam bila originalna samohrana majka koja postiže sve? A uz to sam i jedna od prvih pobornica korišćenja tehnika meditacije tokom porođaja. Da li ste vi devojke znale kakav je primer moderne žene bila vaša majka? Nisam imala blage veze kada sam počinjala. Hvala bogu što mama i tata nisu trošili novac na sopstvenu zabavu. Ostavili su ih meni da se zabavljam. To nije bilo bogatstvo, ali je bilo dovoljno da započnem posao - da platim zakup, nabavim robu, finansiram štampanje flajera i oglašavanje u lokalnim novinama, kao i krećenje fasade. Zaljubila sam se u tu boju. Zvala se morska pena. Sećam se da sam bila toliko ponosna i uzbuđena, i toliko prokleta prestravljena, dok sam stajala i gledala molera kako skida traku s mesta gde je napisao ima radnje. Bela slova, ispisana 'kastelar' fontom, na pozadini u boji morske pene. Izgledalo je prvoklasno. Slušajući direktora banke i računovođu ***** sam se od straha, i mislila sam da nikada neću naučiti da radim taj posao. Ali jesam. Noću, dok ste vi spavale, učila sam računovodstvo i proučavala sve one priručnike za vođenje malog biznisa, koje izdaje država. Ponekad sam i peglala u isto vreme. Ko bi rekao da se to može? Većinu vremena sam bila iscrpljena. U početku sam napravila nekoliko prilično velikih grešaka, ali hvala bogu,*

nijedna nije bila toliko velika da me izbací izposla... mada je bilo povuci-potegni prvih nekoliko godina.

Pronašla sam pribežište u lokalnoj prodavnici. Bila je to više sreća, nego namera. Od toga nismo mogli da se obogatimo, ali smo bili nezavisni, što je za mene bilo vrednije od zlata, nakon što smo se Donald i ja razišli. Oduvek sam se trudila da vas to naučim. Treba da znate da uvek možete da odete, i budete svoji ljudi. Kad se tako kaže, onda zvuči pomalo malodušno, zar ne? Ali, mislim da je to sve osim malodušnosti. Ima toliko radosti, i toliko zadovoljstvo u tome.

Ali, kao što rekoš, za mene je radnja bila mnogo više od posla. To je bila moja kancelarija, Amandina i Hanina igraonica, a za Dženifer i Lizu prostor gde su radile domaće zadatke. U svakom ćošku te radnje je bila uspomena na vas četiri. Tamo sam upoznala Marka. To mi je spasilo život. I volela sam je. Svaku novu isporuku, svaku zadovoljnu mušteriju, svakog novog prijatelja kojeg sam stekla preko pulta... Volela sam je.

A sada sam je prodala. Mark me je pitao da li sam ikada pomislila da bi je mogla uzeti jedna od vas. Nikada mi ta ideja nije pala na pamet. Pretpostavljam da bi to bilo lepo. Ali to krši moje glavno pravilo. Dobro, jedno od mojih glavnih pravila. Vas četiri niste rođene da biste živele moje snove umesto mene. To su bili moji snovi, i neki od njih su se ostvarili, a neki nisu. Ali su bili moji. Vi imate svoje snove. I treba da ih imate i da ih negujete, i da nikada ne odustajete od njih. Radite nešto što volite. Koja budala je odlučila da treba da radimo šest dana, a odmaramo se jedan? Ali ako radite nešto što volite, biće vam dobro.

Pa, nažalost, mama, Amanda sasvim sigurno nije pronašla ono što voli da radi. Ovo je bilo samo mentalno održavanje na vodi, ono što radi za novac. To je sve. Bilo je skoro vreme. Amanda je dobro poznavala taj stari ciklus. Svaki put kada bi se vratila s puta, iznova bi pokušala. Pokušala bi da pusti korenje u svakodnevnom, običnom životu. Obično bi funkcionisalo nakratko. Našla bi posao. Plaćala stanarinu. Trošila što je moguće manje od onoga što bi preostalo, a ostatak štedela. Zнала je da sada ima dovoljno godina da bi trebalo da štedi za učešće za stan. Ili čak i za kola. Ali ona je štedela samo za avionske karte. Uvek se spremala da ode. Što ne znači da se u međuvremenu nije zabavljala. Amanda se uvek zabavljala.

Beks joj je bila stara prijateljica. Zajedno su išle u školu. Ona i Amanda su svih ovih godina ostale u vezi putem razglednica, poruka, i povremenih pijanih noći u Londonu, kada je Amanda bila kod kuće. Nisu bile posebno bliske - najzad, Amanda nije bila posebno bliska ni sa kim, ali imala je praznu sobu... Beks je bila kozmetičarka u jednom ekskluzivnom salonu u blizini Oksford ulice, i upravo je napredovala na privremenom poslu. Bila je verovatno najindiskretnija kozmetičarka u Londonu, s veselim nizom odvratnih priča o svojoj bogatoj klijenteli, i njihovim suvišnim dlakama na telu. Njihov treći cimer, pronađen preko oglasa, bio je Džoš - gej frizer, koji je nosio naočare za sunce u svim vremenskim prilikama, i radio u nekoj berbernici u Sloun skveru. Očigledno je nosio naočare čak i dok je šišao. I pretvarao se da ima daleko italijansko poreklo, a u stvari je sin bibliotekara i zubarke iz Saksmundhema. Dok bi bila s njima u kući, Amanda je imala neki neodređeni osećaj, kao da učestvuje u anarhičnoj, razdraganoj pozorišnoj predstavi. Uvek se čula glasna muzika i pili su se kokteli. I obično su različiti likovi defilovali kroz stan, pošto su oboje bili prilično promiskuitetni. Za vreme nedeljnog doručka (koji su jeli u vreme ručka), često je tu bila gomila ljudi. Ono što im je bilo zajedničko, i što je omogućavalo da sve funkcioniše, bar zasada, bio je potpuni nedostatak brige za budućnost. Bez uplaćivanja penzije, bez planiranja karijere, bez biološkog sata koji otkucava, ili velike potrebe za svijanjem gnezda. Stan je bio haotičan, ne previše čist, i pun smeha.

Što se ne bi baš moglo reći za kancelariju u koju je, na njenu nesreću, rasporedila žena iz agencije za privremene poslove. Još dve nedelje. Ostaće

za Božić. Obećala je Hani. A onda verovatno i za Novu godinu - biće neka celovečernja rejv žurka u magacinu u Luishemu za koju Džoš ima ulaznice - ali onda... onda će otići svojim putem. Želela je da ode u Australiju. Uštedela je dovoljno para za kartu - ako bude sačekala kraj januara, kada svi davno izgubljeni rođaci završe sa svojim posetama, i kada se mogu dobiti pristojni popusti. možda preko Balijsa, ili ponovo do Tajlanda. Bila je tamo pre četiri godine i dopalo joj se. Odsela je u kolibi na plaži u Kata Noi sa Kivi, koju je upoznala u vozu u Bangkoku. Tri nedelje je plivala i lenstvovala u visećoj ležaljki, za male pare jela fenomenalne morske plodove s tezgi u blizini plaže, i razgovarala do kasno u noć s putnicima koji su prolazili sa svojim ruksacima. Svi su se osećali kao da su bili statisti u filmu *Plaža* - otkrili su svoj zemaljski raj. Koliba s uskom verandom, gde je kačila bikini da se suši, i sedela posmatrajući predivne zalaske sunca, verovatno više nije tamo. Veliki cunami ju je sigurno potpuno zbrisao. Ali opet, mogla bi da se vrati. Sam bog zna da su im potrebni turisti.

Ponekad, recimo dok je sređivala dokumentaciju, Amanda je razmišljala o tome što toliko voli da bude u pokretu. O tome da li je bežala od nečega, ili je trčala ka nečemu. Volela je osećaj neizvesnosti, kada avion sleće na neko novo mesto, i dok voz staje u stanici. Volela je da stoji na sredini glavnog trga, ili parka, ili plaže, i upija mirise i zvuke sveta koji je bio potpuno nov za nju. Volela je da bude anonimni statista u sceni gužve, kao da je stvarni lik iz ilustrovane glavolomke *Gde je Voli?*, sa uskim licem i očima razrogačenim od znatiželje, na velikoj, uvek različitoj slici. Nije se plašila. Dobro, možda ponekad. Jednom u Maleziji, kada je bila u čamcu za koji je znala da je prepun i tražila da spava osam sati na palubi koja nije bila dublja od jednog metra. I možda nekoliko puta u vozovima i autobusima, osećajući hiljade nepoznatih očiju na sebi i svojim stvarima dok se borila s neodoljivom željom za spavanjem. Ali ona je bila pametna devojka - nije pravila gluposti i nije se izlagala budalastim rizicima. Mama je insistirala na barem jednom telefonskom pozivu mesečno, i ona se uvek javljala - i, naravno, sada je svuda postojao mejl, pa je bilo skoro nemoguće izgubiti se. Za trenutak joj je prošlo kroz glavu da bi sada verovatno zvala Marka.

Ako je bežala, a ne trčala - raširenih ruku - ka svetu, bežala je od odgovornosti, pritiska i obaveza. I pitala se zašto se ceo svet nije imao dovoljno razuma da uradi istu stvar. Naravno, ona je imala razuma...

Sledećeg jutra bilo je barem pet stepeni hladnije. Beks je imala slobodan dan, a Džoš nije čak ni došao kući, tako da je Amanda otišla sama na posao,

zastavši ispred stanice podzemne železnice da uzme besplatne novine u kojima nije ništa zanimljivo pisalo, pa su ubrzo završile odbačene na praznom sedištu pored nje, a ona je skoro ponovo zaspala naslonivši glavu na debeli šal koji je nosila oko vrata. Razmišljala je o tome kako joj topla voda zapljuskuje prste na nogama, dok leži na belom pesku.

„Izvinite - ovo je vaše?”

Zbunjeno je trgla glavu. Bio je to Tintin. Kakve su šanse? Držao je besplatne novine.

Odmahnula je glavom i on je seo. Sedišta su bila premala zbog zimskih kaputa, tako da ju je celom dužinom dodirivao. Neznatno se pomerila, i malo ispravila.

Nije bila sigurna da li ju je prepoznao, i ako jeste, da li namerava da obelodani tu činjenicu, sve dok se nije okrenuo ka njoj i ponovo osmehnuo onim snebivljivim osmehom od juče.

Pogledala je u ostale putnike u vagonu, ustanovivši da nije bilo očiglednih kandidatkinja za njegovo jednako očigledno divljenje, i u znak odgovora kao i on blago slegnula ramenima, prevrćući očima.

„Žao mi je zbog toga.” Glas mu je bio dublji nego što je očekivala. Tintin je imao prilično visok glas. A osim toga Tintin je bio Belgijanac, zar ne, a jasno je da je ovaj tip Britanac. Mada i nije baš sasvim jasno - Britanci obično nisu pokušavali da uspostave razgovor sa nekim u metrou, u osam i petnaest ujutru.

To je bila još jedna od stvari koju je volela kod putovanja. Kada obuješ *birkenstoks*⁸ sandale i staviš na leđa odgovarajući ruksak, to je bilo kao da nosiš na čelu znak na kojem piše „Razgovaraj sa mnom - volim da sklapam prijateljstva sa istomišljenicima!” Kao tajni stisak ruke, koji ti omogućava ulazak u društvo u kojem si prilično sličan svim ostalima koji mu pripadaju...

„Hej”, osmehnula se. „Ti si gej, zar ne?”

Putnici oko njih su počeli da slušaju, iako nisu podizali poglede sa svojih novina, ljubavnih romana i sudskih poziva. Nekoliko njih koji su visili na središnjem rukohvatu okrenuti na suprotnu stranu, zureći u prazno, iskosili su se tako da mogu da vide ko to razgovara. Isto kao da stojiš na narandžastoj kutiji u Hajd parku.

⁸ Marka udobnih kožnih sandala. (Prim. lekt.)

Osmehnuo se široko i iznenađujuće seksi. Snebivanje je nestalo. „A ti si feministkinja, pretpostavljam?”

„Samo žena koja je naučila da su muškarci krajnje predvidljivi. Više realista nego feministkinja.”

„Tako mlada, a tako cinična.”

Nasmejala se. Ovo je bila novina. Obični razgovori kao što je ovaj bili su ograničeni na stare epizode serije *Dosonov svet*, za koju je čula jedino zato što je Džoš bio debelo zatreskan u Dosona, i gledao je seriju nedeljom po podne, dok se oporavljao od prethodne noći. S naočarima za sunce. Njoj lično se više dopadao Pejsi, ali... nije stvar u tome.

* * *

Ovo je bila njihova stanica. Njena stanica. Stanica kod *Starbaksa*. Ustali su u isto vreme. mahnuo je rukom ka njoj da izađe prva iz vagona, a zatim je nastavio da hoda pored nje. Bilo joj je zabavno.

„Ja sam Ed.”

„Ja kasnim.”

„Hoćeš da idemo brže? možemo da idemo brže.”

Umesto toga, ona je stala. Putnici iza nje su se bunili i zaobilazili je, nadirući iz pravca upozoravajuće linije. „Vidi... Da li je ovo neobično -mada je novo - obraćanje nešto što ti je prešlo u naviku?”

„Ne. Uopšte. Kao ni buljenje u upadljive žene u kafeteriji. Slučajnost.”

Njegovo lice je bilo tako iskreno. Nije znala šta da kaže.

„Mogu li da te častim kafom? Da se vratimo na mesto zločina? Da se pokajem?”

„Nema potrebe.” Nije mogla da odluči da li je zaintrigirana ili besna. Ali kako god bilo, kasnila je. Pogledala je na sat. „U iskušenju si?”

„Ne. Nisam u iskušenju. Samo se pitam koliko ću tačno zakasniti.” „A gde kasniš? Šta radiš?”

„Posao na određeno vreme.” Zašto mu je uopšte i odgovarala?

„Neće otpustiti radnika na određeno. Ne nekoliko dana pre Božića. Ne zato što imaju srce, nego samo zato što nema vremena da pronađu nekog drugog.”

Nije bio sličan onima koje je upoznala u poslednje vreme. I bilo je očigledno da je davi jer mu se dopadala - dopadao mu se njen izgled, ili način na koji ga je odmerila prethodnog dana, ili već nešto drugo. I, prokletstvo, to joj je laskalo. A najzad, prihvatila je pozive stranaca i na

uvrnutijim mestima. Ponekad je želela da to nije učinila, a ponekad bi se dogodile divne stvari. A arhiviranje je bilo stvarno strašno dosadno...

Osetio je njeno kolebanje.

„Hajde! Jedna kafa...”

„Ne volim *Starbaks*.”

„Odlično - ni ja. Gadno je i zastrašujuće, kao plastične kese i maramice za jednokratnu upotrebu.” Teatralno se stresao. „I ono što prska iz bočice da bi se izbacio onaj miris iz zavesa i sličnih stvari. Bljak!” Gurnuo je ruke u džepove. „mada je kafa prokleta dobra.”

Dženifer

Dženifer je volela majku svoga muža. Ali svog svekra nije mogla da smisli. Ketlin je bila srdačna i zabavna, i zbog nje se uvek osećala dobrodošlom. Brajan je bio hladan, i kad god je bila s njim, imala je utisak da ga je razočarala. Zapravo, kako su godine prolazile, to osećanje je išlo od neprijatnosti preko uzrujanosti, do navike, a ona je počela da shvata da je Brajan razočaran životom, ne samo njom.

Ove godine je bio razočaran što je njegova porodica morala da slavi Božić nedelju dana pre Božića. što je bila njena krivica. Želela je da bude s Hanom, Markom i ostalima. Osećala je da je to prava stvar koju treba da uradi, i proketo je sigurno da će biti mnogo zabavnije, uprkos tome što joj je majka bila mrtva. Tako su njeni svekar i svekrva pomerili Božićnu proslavu za nedelju dana ranije. Niko nije tražio od njih da to urade. Ketlin je rekla kako bi volela da ih vidi sve zajedno. U svakom slučaju, Dženifer je pretpostavljala da je verovatno to bio problem - što su poremetili porodično okupljanje. Stajala je u dovratku između kuhinje, koja je bila Ketlinin ženski, neprikosnoveni posed, i dnevne sobe, gde se Brajan zabavljao, sedeći u svojoj fotelji raširenih nogu, kao neki starac, i posmatrajući unuke kako se igraju na tepihu.

I Stivenove sestre, Ana i Džoana su bile tu. Njihovi muževi nisu, pošto je jedan bivši, a drugi udaljen iz života. A Brajan je sigurno bio do zla boga razočaran time. Anin muž je, pre tri godine, ostavio svoju trudnu ženu zbog svoje trudne devojke, a skoro tačno dve godine kasnije i Džoanu je njen životni saputnik napustio, ostavivši s njom i dvoje dece.

Mada je Dženifer pretpostavljala da ova porodica zaista odslikava nacionalnu statistiku, njoj se to činilo kao osobito veliki neuspeh. Dvoje od

troje dece su omanula u braku. Zar to ne mora da ima neke veze s roditeljima, čak i ako je to teoretski bila greška muževa koji su otišli? Kako li je bilo ovde kada su Stiven, Ana i Džoana bili mladi?

Stiven je bio srednje dete. Džoana je bila starija od njega trinaest meseci, a Ana mlađa dve godine. Ketlin je volela da govori o vremenima kada je imala troje dece ispod pet godina, od kojih je dvoje nosilo pelene.

Bilo je jasno da je tada bila najsrećnija. Stiven se sećao da je majka bila uvek umorna, a da oca nikada nije bilo kod kuće, ali nije tu bilo ničega, rekao bi kada bi ga pitala, što ga je činilo drugačijim od bilo kog njegovog druga. Kada bi ga Dženifer detaljnije ispitivala, on bi slegnuo ramenima i odgovorio: „I dalje su u braku, zar ne?” Ako je to bilo Stivenovo merilo uspeha, onda se ne treba čuditi tome što ne može da ga natera da razgovara s njom, ali da stvarno razgovara. Najzad, njih dvoje su još uvek u braku, zar ne? šta bi više mogla da poželi?

Ketlin, Ana i Džoana su popile poveliku količinu belog vina u kuhinji, i skupile se oko stola, iako je bilo dva sata po podne, a ručak je uveliko bio spreman. Pomalo su podsećale na zbor veštica, mada više od one vrste koja se kikoće, a ne koja se cereka. Psovale su muškarce generalno, a neke i vrlo konkretno. Stiven je gledao televiziju s ocem, naginjući se povremeno da povuče za nos, ili kosu, jednu od tri sestričine bez oca i sestrića Džejka, trenutno pogrbljenog nad *Nintendom*.

Dženifer je želela da se ručak posluži, i završi. Nije htela da bude ovde. Žuljale su je cipele, bolela ju je glava, i volela bi da je sada bila kod kuće, u stanu, u trenerci.

Nije oduvek bilo ovako. Kada je prvi put došla ovde za Božić, bila je na sedmom nebu, do ušiju zaljubljena u Stivena, i želela je više od svega da ubrza proces kojim bi trebalo da postane deo ove nove porodice. Očajnički želeći da ostavi dobar utisak, brižljivo se spakovala i pripremila, pažljivo odabrala poklone, i lepo ih zapakovala.

Džoanino prvo dete, Džejk, imao je oko šest nedelja, i ceo Božić se vrteo oko njega. Dan je proveo dremuckajući na mekanoj fotelji, na sredini sobe, obučen u jednodelni kostim vilenjaka s odgovarajućim šešikom, i bio je glavna zvezda u za vreme fotografisanja. Svi osim Stivenovog oca su se ponašali detinjasto, obuzeti ljubavlju. Džoana je nosila rastegljivu odeću i uloške za grudi, i tokom celog dana je imala izraz predivne iscrpljenosti, što je bilo zarazno, tako da su se svi do kraja večeri spustili na stolice i sofe, i srećno gledali Džejka, jedni druge, i film o Džejmsu Bondu.

* * *

To je bilo prve godine. Od tada je išlo prilično nizbrdo, sve dok nije došlo do tačke kada je Dženifer počela da se pribojava Božića još oko Noći veštica.

Sigurno je uzdahnula. Stivenova mama je ustala, prišla joj, i utešno je obgrlila oko ramena. „Dobro si, ljubavi?”

Stegla je usne ne osmehnuvši se, i klimnula glavom.

„Razmišljaš o svojoj mami?”

Njih dve se nisu dobro poznavale. Zabava za veridbu, venčanje i čudan nedeljni ručak. Imale su neobičan, usiljeno prislan i formalan prijateljski odnos. Nisu bile slične, i Dženifer je sumnjala da bi mogle da budu prijateljice i pod drugačijim okolnostima.

Istina je da sada nije razmišljala o Barbari. Ne baš. Razmišljala je o stvarima u svom životu na koje je *mogla* da utiče, a ne o onima koje su bile van njene kontrole.

Ali bilo joj je lakše da klimne glavom i prihvati saosećajno coktanje, pa zatim zagrljaj, a onda i veliku čašu vina od Džoane.

Budući da je bila prisiljena da pojede dva Božićna ručka, bilo joj je drago što je ovo prvi. Markov ručak će biti slastan - ovaj je suv i bezukusan. Ćurka je bila prepečena do te mere da je ličila na strugotinu, a moča je bila kao deterdžent za sudove, pa je bilo dobro što je nije bilo više, nego jedva dovoljno da natopi prokelj nalik na metke. Bez nadeva, bez sosa od brusnice, bez tankih kobasica u slanini.

'Zbog dece' je bilo prskalica, šešira i glupih šala. Deca nisu želela da sede za stolom, bila su nestrpljiva da se vrate svojim novim igračkama i popodnevnom filmu. Dženifer je, posmatrajući sat iznad glave svog svekra, znala kako su se osećala. Ana i Džoana su govorile u šiframa o Agenciji za podršku detetu, i novim devojkama svojih bivših. Glava je počinjala da je boli od pokušaja da prati njihove tajanstvene aluzije. Nekoliko puta, Stivenova mama je probala da promeni temu, ali ti novi upadi o Stivenovom poslu, njihovim planovima da idu na odmor u Tunis za Uskrs, i novom italijanskm restoranu koji je otvoren u ulici, neminovno su se pretvarali u gotovo neprijatnu tišinu, da bi se zatim ogovaranje nastavilo.

Dženifer je imala osećaj da je ona jedina osoba ovde kojoj je ovaj skup teško padao. Izgledalo je kao da su svi ostali oguglali na osrednjost - hrane,

razgovora i sreće. Pretpostavljala je da je možda, osim prve čarobne godine, kada je gledala, ali ne i videla, Božić ovde oduvek bio ovakav...

Kada su deca konačno bila iscrpljena od jurnjave po susednoj sobi, postalo je još tiše. Kao da je čekao savršen trenutak, Stivenov otac se nagnuo napred, spustio laktove na sto, s obe strane svoje poluprazne činije Božićnog pudinga, i pogledao prvo u nju, a zatim u Stivena. Znala je šta sledi.

„Pa, još koliko godina ćete me vas dvoje terati da čekam unučice?” Ta glupa primedba je visila u vazduhu kao dim cigarete. Dženifer je bila umorna. Možda je on gledao u Stivena i obraćao se njima dvoma, ali je govorio njoj. Pokušavao je da je razbesni. To joj se činilo kao ružna igra.

Osmehnula se što je veselije mogla. U njenom glasu je bilo upozorenje, ali je sumnjala da će on na to obratiti pažnju. „*Imate* unuke, Brajane - to su oni divni mali ljudi koji skaču po sofi u sobi...”

„Mislio sam na *vašu* decu - na *Stivenovu* decu. Čovek želi da vidi da njegov sin ima porodicu.” Zvučao je idiotski, kao neki čovek iz viktorijanskog doba.

„Brajane! Ostavi ih!”

Ketlin je pokušavala da ih spasi, ali on je bio ratoboran, pošto je pio celo jutro. Reči su mu bile malo nerazgovetne, a nije čak ni gledao u svoju ženu dok je pričala.

„Samo se zabavljam s njima, Ketlin. Osim toga, zar nemam pravo da znam? U braku su četiri godine.”

Dženifer je pogledala Stivena traživši pomoć, ili podršku, ili samo da podele taj grozni trenutak, ali Stiven je gledao u svoj tanjir, i otresao nekoliko nepostojećih mrvica s odeće. Nije nameravao da išta kaže, a ona je pomislila kako se nikada nije osetila usamljenije.

Ketlin joj se molećivo osmehivala, a Džoana i Ana su izgledale poštiđeno i saosećajno, možda i malčice znatiželjno, ali niko nije imao nameru da mu kaže da učuti.

Odgurnula je stolicu, koja je neprijatno zaškripala po podu, i ustala, prisiljavajući se da joj glas bude miran i tih, i rekla: „Znate šta, Brajane? Nemate pravo. Uopšte nemate prokletu pravo.”

Zatim se okrenula i otišla u kuhinju. Zgrabila je kaput i tašnu, i otvorila stražnja vrata.

Ketlin je volela svoju dugačku, uzanu baštu, i držala je klupu na tremu baš ispred vrata, gde bi sedela i posmatrala ptice u njihovom bazenčiću. Dženifer je naglo sela, i navukla kaput oko sebe, pošto je bilo hladno. Dah joj je izlazio u oblačićima. Preturala je po tašni tražeći cigarete i zapalila jednu, duboko uvlačeći prvi dim. može da se tornja, glupi, bezosećajni, znatiželjni kreten. Bila je previše ljuta da bi plakala.

Ketlin je izašla napolje za njom. Ogrnula je kaput, ali je i dalje bila u papučama. Sela je pored nje.

„Mogu li dobiti jednu?”

„Vi ne pušite.”

„Ni ti!”

„Sada mi je cigareta prokleta potrebna.” Kupila je kutiju pre nekoliko dana. To je bila prva kutija koju je kupila za nekoliko meseci - otkad je mama umrla, i ovo je bila prva cigareta koju je zapalila. To stvarno nije ličilo na nju, i dok je duboko uvlačila dim cigarete, pitala se šta to radi. Stiven bi pobesneo. Možda ih je zato i kupila...

„Pa... i meni, takođe.”

Dženifer joj se napola osmehnula i dodala joj kutiju. Ketlin je zapalila cigaretu kratkim udahom nevoljnog pušača.

„Ti misliš da ti je potrebna pljuga da bi pregurala dan s njim, a zamisli ceo život.”

Ovo je bilo prvi put da kaže nešto nalik ovome, i ta izjava je visila u vazduhu uz njihov dim i hladan dah, kao smog.

Za trenutak, Dženifer je zurila u nju u šoku. Onda je Ketlin slegnula ramenima, klimnula glavom, povukla još jedan lažni dim, i prasnula u smeh.

* * *

Nisu mnogo razgovarali u kolima na putu ka kući. Stiven je popio nekoliko čaša vina i porta uz ručak, i glava je počela da mu pada pre nego što su odmakli i osam kilometara. Rekla mu je da nema ništa protiv toga da spava, i on se spustio suvozačko sedište, smotao svoj džemper umesto jastuka, i zaspao. Ona je malo slušala radio, ali onda je prebacila na CD. Slušala joj se Nora Džons, ili Pol Sajmon. Ali ovo su bila Stivenova kola, što znači da je od muzike bilo samo napornog hevi metala, prema kojem je gajio osobitu sklonost, a ona baš i nije bila raspoložena za *megadet* i *metaliku*. Na putevima nije bilo gužve, ovog kasnog nedeljnog popodneva uoči Božića, i vožnja joj nije bila naporna - godinama je bila vozač.

Na odlasku je toplo zagrlila svoju svekrvu, ali je odbila da se pomiri sa svekrom. što se nje tiče, neka se cele nedelje sekira zbog toga. Nije joj bilo nimalo žao što je pobesnela usred njihove Božićne večere. možda će ga to naterati da sledeći put malo porazmisli pre nego što nešto kaže. Do kraja večeri osećala se usiljena veselost - svi su usmerili pažnju na decu, dok se on skljojao u fotelju, zviždućući pesmu *Chitty Chitty Bang Bang*. Ona je u nedogled igrala društvene igre Uno i Pikšionari. U jednom momentu, kada je podigla glavu, videla je da je Stiven čudno posmatra, ali kada su im se oči susrele, on je skrenuo pogled.

Ketlin nikada pre nije rekla da joj je život s Brajanom težak, za sve ovo vreme, koliko je poznaje. To ju je nateralo da se zamisli. Ko je još imao brak pun tajni i neizrečenih stvari, nečega što niko sa strane nije znao, dok nije postalo neizdrživo... Ne samo ona. misli su joj se vratile na mamin dnevnik. Pročitala ga je, pa još jednom, i čak i kada ga nije čitala, držala ga je pored kreveta gde je mogla da ga vidi, zbog čega je osećala da joj je mama blizu. Stiven ju je pitao da li može da ga pogleda, ali ona je odbila, rekavši da je to lična stvar, namenjena samo njoj i njenim sestrama. Slegnuo je ramenima povređeno, kao da je njeno odbijanje bilo još jedan primer odbacivanja kada je on pokušao da joj se približi. što je, naravno, bilo upravo to.

* * *

Pasus koji je mama obeležila, onaj koji je želela da Dženifer prvo pročita, bio je o oca. I Dženifer je znala zašto. Htela je da Džen zna da je ona znala kako je biti u braku koji ne funkcioniše. Taj deo dnevnika je bio ceo razgovor koji je Barbara desetak puta pokušavala da započne s njom. Onaj razgovor koji je ona svaki put izbegla. Večeras, vozeći putem M40, uz usnulog muža koji je hrkao pored nje, mama joj je nedostajala kao nikada pre.

Probudio se kada su se zaustavili u podzemnoj garaži. Na vratima njihovog stana, stavio je ruku na njenu mišicu.

„Ne obaziri se na mog oca. On je kreten. Žao mi je.”

„Žao ti je što je kreten? Ili ti je žao što nisi ustao u moju odbranu pred njim?”

„Ne želim da se svađam.”

„Očigledno da ne.”

„Ionako se niko ne obazire na njega.”

Ali ona je ušla u dnevnu sobu, uključila televizor, i nije ništa odgovorila. „Nećeš u krevet? Kasno je.” „Doći ću uskoro.”

Ali zaspala je gledajući kasni noćni film, i još uvek je bila tamo, ukočena i smrznuta, kada joj je sledećeg jutra doneo šolju čaja u znak pomirenja.

Liza

Liza i Endi su sedeli na sofi udaljeni jedno od drugog, i gledali sa Si Si film *Čudo u trideset četvrtoj ulici*, nažalost rimejk, a ne original. Zapravo, pretvarali su se da gledaju film. Endi je držao „Sandej tajms” pored sebe, a Liza je sređivala zanoktice narandžastim štapićem, i povremeno pritiskala slepoočnice palčevima, pokušavajući da otera glavobolju. Već su

dva puta gledali ovaj isti film u poslednjih mesec dana. Trenutno je bio broj jedan.

Sesilija Džoan Armstrong - Si Si za sve koji su je poznavali - imala je šest godina, plavu kosu, smeđe oči, bila je sitna za svoje godine, i šuškala je dok priča jer su joj falila dva prednja zuba. Znala je da čita, i da sabira desetice i stotine, i da pretražuje internet. Nije mogla da pusti vodu u toaletu, niti da svari obrok bez kečapa. Volela je balet i zečeve, i još uvek je spavala s ćebencetom iz doba kada je bila beba, koje bi obmotala oko leve ruke, i gurnula ga u uvo. Nije volela velike pse, niti radio-stanice na kojima samo pričaju, i nema muzike. Kada je bila bolesna, volela je da gleda filmove s Mejsi, iako je već bila previše velika, i odgledala ih je hiljadu puta, a volela je da ih gleda ležeći na sofi, sa zadnjicom podignutom uvis. Kada je bila dobro, često je gledala televiziju okrenuta naopako, s nogama prebačenim preko naslona sofe, a vrat bi nezgodno izvila. Ali danas je sedela uspravno.

Si Si je volela Endija, svog oca. Volela je i mamu, naravno, ali njena mama nije bila toliko zabavna. Živela je s njom sve vreme, tako da je mama bila ta koja je morala da viče na nju ujutru kada bi jela svoje pahuljice jednu po jednu, a da se nije čak ni očešljala. I koja ju je terala u krevet pre završetka programa koji je gledala. I terala je da sređuje svoju sobu. Takve stvari. Tata je bio njen heroj zato što nije morao da radi ništa od toga. Bio je njen svakog drugog vikenda, polovinu svakog školskog raspusta, dve nedelje tokom leta i svakog drugog Božića.

Si Si nije bila budala. Već je shvatila ono za šta je starijoj deci razvedenih roditelja bilo potrebno mnogo više vremena da ukapiraju. Sumirala je

situaciju 'dva Božića, dva letnja odmora'. Zнала je da je mama srećna sa Stivom, koji je veoma visok i snažan, i mogao je da je podigne da leti po sobi držeći je na dlanu svoje ruke, i pritom imitirajući avion, a da je tata bio srećan s Lizom, koja to nije mogla, i da je ovo bio mnogo bolji scenario - za njih i za nju - nego da žive nesrećni zajedno. Što je očigledno ranije bio slučaj, i zbog toga su odlučili da više ne žive zajedno. Ona se toga, naravno, nije sećala. Imala je samo dve godine kada su se razišli. Ali je celog života slušala o tome. Od mame, od tate, od bake Džoane, koja je bila mamina mama. Takode je slušala, po deset puta na dan, koliko je oboje vole, i tako, ne znajući za drugačiji način života, ona im je verovala i bila srećna. Umela je da pomalo manipuliše s vremena na vreme, ali ko to ne bi naučio u ovakvim okolnostima?

Ne bi mogla da ode tako daleko i kaže kako voli Si Si, ali je dozvolila da je moguće da bi jednog dana i mogla da je zavoli. mnogo joj se dopadala, ako ništa drugo. Kada su se prvi put videle, otišle su zajedno na klizanje. Liza - previše željna da ostavi utisak - pala je tako brzo i tako jako na led, da se plašila da će joj trtica izleteti kroz teme. Lila je gorke suze bola i poniženja, Si Si je takođe plakala, a Endi ih je obe zagrlio i smejaо se. Tog dana je bio tako ushićen, gledajući ih kako se nesigurno klizaju po krugu držeći se za ruke. Sećala se njegovog osmeha.

Nije Si Si bila problem. Barem ne u potpunosti. Iako je Liza bila pomalo iznenađena, pa čak i postićena kada je prvi put shvatila da je sposobna da bude ljubomorna na jedno šestogodišnje dete, ipak nije u tome bila stvar. Problem je bio u njenoj majci, Karen, Endijevoj prvoj ženi. To Liza nikako nije mogla da proguta.

Endijev prethodni brak nikada nije bio tajna. Kada su počeli da rade zajedno, na njegovom stolu je stajala slika Si Si kada je bila beba. Saznala je za to da je bio oženjen pre nego što ga je stvarno upoznala, pre onoga dana koji je doveo do noći koja je dovela do početka njihove veze. Naravno, prošlo je neko vreme od tog događaja, do momenta kada je Liza shvatila da joj je stalo do Endija. U početku je to bilo samo zezanje, što je ona uvek i tražila. Ipak, uvukao joj se pod kožu i za nekoliko meseci površna veza je postala mnogo ozbiljnija - mnogo ozbiljnija nego bilo koja druga njena veza pre toga. Te prve godine, za njen rođendan, iznenadio ju je vikendom van grada. Rezervisao je mali krevet i doručak u Kotsvoldsu, u mestu Borton na Vodi, i nije joj rekao do dana uoči polaska. Spavali su, jeli i čitali novine, smejali se i šetali. U nedelju, dok su se lagano vozili nazad, ne želeći da se vikend završi, parkirali su kola i ponovo šetali, a zatim raširili ćebe na suncem obasjanoj, mirnoj padini brda, i vodili ljubav. Posle toga, kada su bili ponovo obučeni, i dok su tako ležali (rečenica koju bi često pročitala, ali mislila da je nikada nije u potpunosti razumela do tog dana) normalno

jedno u odnosu na drugo - njena glava je bila na njegovom stomaku - ona ga je zamolila da joj priča o svom braku. Endi je duboko udahnuo i ispričao joj, odgovarajući na sva njena pitanja, brojna i detaljna, s razoružavajućom iskrenošću, i velikom hrabrošću.

Karen i on su se upoznali onog leta kada je on diplomirao. Prihvatio je posao u kompaniji koja se bavila prodajom aranžmana za krstarenja po turskoj obali. On je odrastao na vodi, u Norfoku, i brodovi su bili njegova strast. Podučavao je nove mornare. Karen je radila u kancelariji u hotelu. I ona je upravo bila diplomirala, završila je hotelski menadžment. Bilo je to jedno od onih dugih, veličanstvenih leta; zaduženja su im bila jednostavna, a slobodno vreme samo njihovo. Uveče, i kada su imali slobodan dan, isplovili bi do obližnjeg zaliva i upalili vatru na plaži. Tog leta su se zavoleli, rekao je. Karen je bila vesela, zabavna i slobodna.

Već je to znala. Nekoliko meseci ranije, jedne noći Endi ju je ostavio samu u njegovom stanu, kada je otišao do prodavnice pića. I ona je krenula da njuška. Nije bila žena u misiji, ali je već bila blago znatiželjna u vezi s njim. A on nije bio čovek koji je izgledao kao da ima tajne. Ali, nije bio tu, *Ulica Koronejšn* se završila, a ona je pomalo bila tip devojke koja voli da zabada nos. Oduvek je otvarala ormariće s lekovima kada bi ušla u nečiji toalet. Teško je otvorila fioku stola, i tamo pronašla kutiju za cipele punu fotografija. Bile su snimljene negde gde je vruće i sunčano -sada je saznala i gde. Devojka je bila visoka, vitka i imala je plavu kosu. Nije nosila gornji deo kupaćeg kostima (kako je samo Liza piljila u te bezazlene grudi), bila je preplanula, i škiljila je u sunce, sklanjajući rukama kosu s čela. Izgledala je tačno onako kako ju je Endi opisao, samo što on ništa nije rekao o tome koliko je bila seksi. To ju je uzdrmalo. Čula je njegov ključ u vratima i brzo zatvorila fioku, kako on ne bi saznao šta je radila. Ali, iako ju je ponos i nešto nalik strahu sprečilo da postavlja pitanja, nije mogla da prestane da razmišlja o lepoj devojci s fotografija.

Sada je ipak bila slobodna da ga pita šta god je želela da zna. A htela je da zna sve. Mislila je da ako istraži svaki detalj, ako shvati sve, onda neće moći da umišlja ništa drugo. To saznanje će joj omogućiti da prevaziđe to poglavlje Endijevog života, i da više ne brine o tome. Ali nije to išlo baš tako.

Endi je rekao da je Karen počela da se menja čim su otišli iz Turske. U početku polako. Nije to primetio sve dok se nisu venčali. Nije video ambiciju, nagon, i tračak bezobzirne sebičnosti. možda ih tamo, na plaži, nije ni bilo. možda je postala takva u međuvremenu. Endi je rekao da je gotovo priznao sebi da nije više zaljubljen u nju, kada se dogodilo to da je ostala u drugom stanju sa Si Si. Bila je to slučajnost. (Liza nije razumela kako se to dogodilo. Ona je imala dosta seksualnih iskustava, s različitim

momcima, a nikada nije ni bila blizu 'slučajnosti'. Nije sasvim verovala inteligentnim ljudima koji su to govorili.) Nekoliko nedelja, Karen je bila natmurena i obuzeta mučninom, i govorila je o 'trudnoći', ne o 'bebi', a Endi je sumnjao ona ne bi ni ostala trudna, da je bilo do nje. Pokušao je, rekao je, zbog Si Si. Kazao je da je i ona pokušala, mada je Lizi to bilo teže da zamisli.

Lizu nije brinulo to da bi Endi još uvek mogao da ima neka osećanja prema Karen. Nije bila stvar u tome. Samo je bila ljubomorna na ona osećanja koja je nekada imao prema njoj. mama ju je jednom izgrdila zbog toga. Rekla joj je da je to nezrelo, da su ljudi ono što jesu, i da to podrazumeva i deo svih ljudi koje su ranije voleli. I da treba biti srećan, a ne ljubomorani, zbog toga što je neko sposoban da voli, i da zatim voli ponovo. Te device - emocionalne i fizičke - imale su mnogo manje da ponude u jednoj zreloj vezi. Liza se sećala da je rekla mami kako previše gleda Opru na kablovskoj televiziji.

Božić

„Izvršno. Baš smo dobro napravili!”

„Prokelj ne može biti izvrstan bez obzira na količinu kestena i slanine.”
„Zato smo za tebe napravili šargarepu.”

„S prelivom od javorovog sirupa, ako može. Da povrće bude što je moguće slađe. Da se zasladiš.” „E pa, *to* je baš izvršno!”

„Ako zaboravimo sos od brusnice, sve ostalo je prilično dobro.” „Volela bih da obrok traje bar onoliko dugo, koliko posle treba za pranje sudova.”

Liza je prala sudove, Amanda ih brisala.

Dženifer ih je sklanjala, a Hana je sedela na jednoj od barskih stolica, i jela prstom krem od konjaka pravo iz činije.

Dženifer je napravila grimasu. „Odvratno. Smučiće ti se.”

Hana se zlobno osmehnula. „Kakav je to Božić ako nekom ne bude muka.”

„Ne bi mi smetalo ako bi barem jela Božićni puding uz to.” „Ali božini puding je odvratan.”

„Kakva uskogrudost! Ti si jedna razmažena uskogruda osoba. Kada smo mi bile male, nismo smele da jedemo krem od konjaka bez pudinga.”
„Srećom po mene, opustili su se kad sam ja stigla.” „Nisu se opustili - samo su se umorili.” „Mora da postoje neke privilegije za bebu.”

„Neke privilegije! Cela ta predstava je jedna duga privilegija. Probaj da budeš najstarija”, dreknula je Liza.

„Zaboravi to. Srednja - e, to je teška pozicija! Pitaj bilo kog psihijatra.”
Dženifer je bila napola ozbiljna.

Amanda je frknula. „Ali ima nas dve u sredini - šta to znači?”

„To znači da u ovoj porodici ne možeš čak da dobiješ ni najgoru poziciju za sebe, eto, to to znači...”

„Prestani da jadikuješ - ko hoće još jedno piće? Ako smo već zaglavljene ovde dok lovci sakupljači tumaraju slobodno, možemo barem da popijemo piće...” Mark je bio napolju s Endijem i Stivenom. Navodno su sekli još drva za vatru. U stvari, pušili su cigare i izbegavali pranje sudova - bila je to savršeno javna tajna, kao i način na koji su to uvek činili. Niko zapravo nije ni želeo da bude drugačije.

Liza je skinula gumene rukavice, i zgrabila *bejlis* i *amareto*, kao i nekoliko malih čaša koje je Amanda upravo obrisala.

„Onda Amanda može da nam ispriča zbog čega se tako... smeška.”

„Kako to misliš?” Amandino pitanje je bilo šaljivo. „Zar to ne radim uvek?”

„Ne baš toliko blistavo...”

„Jel' neki momak u pitanju?” pitala je Hana, raširivši oči.

„Naravno da je momak”, rekla je Liza, namignuvši mladoj sestri.

„Fantastično.” Dženifer je pijuckala piće. „Govori, Mendi Pendi - daj da i mi doživimo malo romanse, barem posredno.”

Liza je primetila blagu dozu gorčine u sestrinom glasu, ali Dženifer je izbegla njen pogled, i ona se ponovo okrenula ka Amandi. Ona je i dalje nosila svoj šešir od papira, koji je bio raskalašno zabačen unazad. Njoj je to dobro stajalo. „Dakle...”

„Bogo - ovo je kao španska inkvizicija”, nasmejala se Amanda, gledajući u lica puna iščekivanja. „U redu, u redu... možda postoji jedan momak.”

Tišina puna iščekivanja.

„Postoji taj momak. Upoznala sam ga u podzemnoj železnici. Pa, u stvari, videla sam ga i pre, ali... ja... duga priča... razgovarala sam s njim prvi put kako treba u podzemnoj železnici.”

„Nije fer. Jedini ljudi koji su sa mnom pričali u javnom prevozu bili su pijanice i prosjaci.”

„On nije ni jedno ni drugo. Student je.”

„Oni su uglavnom i jedno i drugo.”

„On nije. Biće arhitekta, kao Mark, zapravo, i kao što znate, to traje duže nego... ne znam ni ja... da postane doktor, ili veterinar, ili već nešto drugo.”

„Ohoho, znači pametnjaković!”

„A da li je lep?”

„Pa... mislim da nije lep na uobičajen način. Ima crvenu kosu.” „Riđe prepone.” Liza je klimnula glavom saosećajno. „Odvratno!” zastenjala je Hana.

Amanda je nestašno gurnula Lizu. „Ne bih znala nismo svi toliko promiskuitetni.”

„Ah - to su bili dani.” Liza je kao bajagi čežnjivo odmahнула glavom.

„Pa, da li se vas dvoje viđate?”, pitala je Dženifer.

Amanda se stidljivo osmehnula. „mislim da da, pomalo. Sastali smo se nekoliko puta u proteklih nekoliko nedelja, tako da je još rano. A, tu je i Božić, i to...”

„Da li je on kod kuće, s porodicom?”

„Jeste. U Kornvolu. Izgleda da potiče iz velike porodice, znate ono, ima gomilu rođaka.”

„Da li je *on* zvao jutros?”

Klimnula je glavom. „Jeste. Dao mi je poklon pre neki dan, pre nego što je otišao. Hteo je da vidi da li sam ga otvorila.” „Mi ga nismo videle.” „Sama sam ga otvorila, rano jutros.” „I? Šta je bilo?” „Gledaj svoja posla!”

„Ne ostavljaš nam drugi izbor nego da pretpostavimo da su, na primer - gaćice *ažan provokater*, ili tako nešto...” „Mislite šta hoćete.”

„Ostavi je!” Dženifer je grdila Lizu. „Može devojka da ima tajnu.”

Bila je to četvrtasta kutija, tako predivno uvijena - kao da ju je mama umotala - da se zapitala da li je moguće da je on to sam uradio. Unutra se, na zlatnom papiru, ugnezdio CD bez ikakvih oznaka. Na poruci je pisalo „Znam da je ovo zastarela tehnologija, ali teško da sam mogao da ukradem tvoj ajpod i da ovo učitam, tako da sam uradio najbolje što sam mogao. Nadam se da imaš CD plejer kod kuće. Deluješ kao devojka koja se rano budi, i iskrada se da virne u svoje poklone. Ja sam momak kojeg će probuditi nekoliko hiperaktivnih nećaka, pa preslušaj ovo pre doručka, a ja ću misliti na tebe...”

Bila je to kompilacija. Nije imala ovako nešto od svoje petnaeste godine, dok su kompilacije još bile na kasetama, a na svima je bio Pol Jang. Bila je to kompilacija puna najsladunjavijih, najpatetičnijih, blesavih ljubavnih pesama. Stvarno. Govorimo o pesmama *miss You Nights* Klifa Ričardsa, i *Groovy Kind of Love* Fila Kolinsa. Top deset staromodnih hitova. Ušunjala se u Haninu sobu dok se ova tuširala, i pozajmila njen kasetofon, koji je bio jedina sprava s potrebnom tehnologijom u kući, i preslušala pesme dok se oblačila. Smejala se od oduševljenja, igrajući i pevajući uz muziku. Poslednja je bila pesma maraje Keri *All I Want For Christmas Is You*, koju je glasno otpevala s kreveta, držeći četku u ruci, promašivši falset za kilometar. Sasvim je moguće da je ovo najbolji poklon koji je ikada dobila.

Kada ju je pozvao, nije se predstavio, što bi nju obično izludelo. Naravno, znala je ko je. Identifikacija dolaznog poziva na njenom telefonu govorila je da zove Tintin.

„Pa? Šta misliš?”

„Šta - nema Pola Janga?”

„Jok. *Wherever I Lay my Hat That's my Home*, ta govori o tome kako je neizbežno napustiti nekoga. Uopšte nije neka srećna pesma.”

„Šta - nema ništa što je snimljeno posle 1990. godine?”

„Slušaj - imam sve te stvari. mogao sam da uradim kompilaciju sa pesmama Dejmijena Rajsa i 'Grin Deja'. Ali gde je tu zabava? Sva ta zebnja...”

„Ovo je savršeno.”

„Jeste, zar ne? Ubacio sam ih u svoj nano - i odslušao ih kada sam se probudio, kao što sam obećao.” „Ti si lud.”

„Lud sam za tobom.”

„Aha - zavodničke reči u skladu s muzikom. Lep pokušaj.” „Samo nisam hteo da budeš u bilo kakvoj dilemi.” „Oko čega?”

„Prilično loše sam to primio.”

„Ti si dobio nešto prilično loše. To je tačno. Ali sam sigurna da možeš uzeti losion i očistiti to odmah.” „Vidimo se za Novu godinu?” „Hoće li biti muzike?” „Uvek ima muzike.” „Onda ću morati da razmislim o tome.” „Ti misli o tome, a ja ću sanjati o tome.” „Prekidam vezu, mesje Fromaž.” „Srećan Božić.” „Tin?”

„Zovi me Ed.” „Ede?” „Šta je?” „Hvala.”

„Nema na čemu, Amanda.” Eto, to je objašnjavalo osmeh.

„Mora da je bilo dobro. Da nemaš uši smejala bi se oko glave.” Dženifer ju je pomno posmatrala.

„Bilo je lepo. A sada, brišite, narode, i gledajte svoja posla.”

„Spasiću te”, Liza je obgrlila Amandu. „Dozvoli mi da odvučem pažnju...”

„Čime?”

„Endi me je pitao da se udam za njega.” Amanda je zinula. „Zaprosio te je!” „Jeste. Prošle nedelje, na zabavi.” „I...”

„Pristala sam.”

Amanda je drugom rukom zagrlila sestru. „Jesi?” Liza se izmakla, a ruke je podigla protestujući. „Ne tako brzo. Nije trebalo da pristanem.” „Kako to misliš?”

„Mislim, nisam mislila da pristanem. Bila sam malo iznervirana, i malo ponesena...”

„Ne pristaješ slučajno da se udaš za nekog, Liza.”

„Nije bilo slučajno. Samo je...”

„Dakle zato nema objavljivanja, nema prstena... Rekla si mu, zar ne? Bože, siroti Endi...”

„Ne, nisam mu rekla.”

Hana je prstom zahvatila veliku količinu krema od konjaka. „Čak ja znam da to uopšte nije pametno.”

Amanda ju je pogledala s gnušanjem. „Zaveži, Hana.”

Novogodišnje večere

Hana

Odbila je poziv za zabavu. Roditelji jedne njene drugarice imali su veliki ambar, i rekli su svojoj deci da svako od njih može pozvati dvadeset prijatelja za Novu godinu. Oni organizuju svečanu večeru u kući, tako da će imati nadzor, ali samo formalno. Imali su četvero dece, od kojih je Hanina drugarica, Bet, bila treća po redu. Dakle, to bi značilo oko osamdesetoro klinaca, od kojih će polovina biti starija od Hane, i najverovatnije muškog pola, pošto je Bet imala stariju braću. A samim tim ovo je bio najuzbudljiviji poziv za zabavu koji je ikada dobila. Znala je da će je Mark sigurno naterati da ode, ako mu bude rekla da je pozvana. Držao bi joj predavanje o piću, drogama i apstinenciji, ali bi je naterao da ode. A to bi značilo da ostavi njega samog u novogodišnjoj noći, što nije želela da uradi.

Bila je napolju sa svojim prijateljicama u 27. ulici, ceo dan. Obilazile su rasprodaje, naoružane vaučerima i svežnjevima novca koje je Božić doneo, u velikoj gomili koja se kikotala, razgaljene što su se oslobodile razgovora s dedama i babama, i matorim tetkama. Došla je kući znatno kasnije nego što je rekla da će doći. Kada je otvorila ulazna vrata, ugledala je poređane kutije i torbe. Mark je raščistio maminu garderobu. Rekao je kako je već mesecima nameravao to da uradi, i da je sada pravo vreme - Nova godina, i sve to. Znala je da to treba da se uradi, i deo nje je bio srećan što je to propustila. Ali, bio je toliko tužan, bleđ i usamljen dok je stajao među tim torbama, da se ona osetila grozno.

On je odbio sve pozive koje je dobio. Vins i Sofi su ga praktično preklinjali da dođe kod njih. Biće tu standardna postava - susedi, kolege, stari prijatelji. Sve je odbio. Tako se pretvarala da je poziv koji je ona odbila bio manje uzbudljiva prilika od konobarisanja na večeri kod roditelja tih istih prijatelja, s besplatnim pićem ubačenim posle posluženog deserta. Ako je i sumnjao u njenu iskrenost, to mu se nije videlo na licu. Iznajmili su neke filmove koje nisu odgledali ranije te godine, iz razumljivih razloga, i kupili krajnje ekskluzivnu gotovu hranu kod *Marks i Spensera*. Hana je rekla

Marku da mu neće dozvoliti da kuva u novogodišnjoj noći, koja dolazi tako brzo posle Božića, i da ona zasigurno nije imala nameru da pere sudove. Za večeru su imali kozice sa sosom, jastoga, i uvozne jagode. Jeli su u pidžamama i kućnim haljinama, ispred vatre, i uključili sekretaricu da preuzme sve pozive.

Tata ju je probudio u petnaest minuta posle ponoći, veoma nežno, i oboje su otišli na spavanje. To joj je nedostajalo. Kada se popela uz stepenice i uvukle među čaršave čiju je hladnoću osećala na koži, pošto je večer provela ispred vatre, razbudila se. Sada je zabava verovatno bila u punom jeku, svi su se smejali, igrali i dovikivali se nadjačavajući muziku, a ovde je kuća bila tako tiha.

Liza

Liza i Endi su nazdravili Novoj godini u pola osam uveče. Si Si je insistirala na tome. Takođe je navalila da to urade i zato što je Nova godina već došla za njenu mamu koja je plovila Karibima, i nikakvo ubeđivanje nije moglo da joj dokaže da je vreme na Karibima kasnilo pet sati, a nije išlo pet sati unapred. Pokupili su je od Karen nekoliko dana ranije, i cele nedelje im je diktirala šta će i kada jesti. Takođe, svakog jutra ih je budila u pola sedam. Pre nekoliko noći, čula je sumnjive zvukove iz njihove spavaće sobe, i ušla dok su vodili ljubav. Endi je zgrabio jorgan i pokrio ih. Ona se popela između njih, a Endi joj je rekao kako je Liza imala ružan san. Ovo je stvarno bila noćna mora, osmehnula se Liza u sebi, ležeći tako uspaljena, a nezadovoljena, ali ne onakva kakvu je Endi opisao. Si Si je skoro odmah zaspala, i oni su pomislili da je možda sve zaboravila, ali je sutradan, u *Pica ekspresu*, sve do sitnih detalja ispričala konobarici, koja je pocrvenela.

Ni dan dočeka Nove godine nije bio ništa drugačiji. Probudila se pre sedam ujutru, i tražila palačinke i *Čarlija i Lolu*. I, ako ćemo iskreno, pošto cele nedelje nije bilo nikakvog protesta, to je značilo da nijedno od njih više nije želelo da se raspravlja s njom. Otvorili su šampanjac, koji je Si Si pila iz stalka za kuvano jaje. Palila je prskalice i pokušavala da spojenih ruku otpeva *Auld Lang Syne*, bez mnogo uspeha. Endi je kupio kutiju vatrometa koji je upalio na ivici bašte, tako da su proveli dva vlažna, i prilično neupečatljiva minuta gledajući vatrometa koji je počeo u dvadeset pet minuta do osam, a do petnaest do osam sve je već uveliko bilo zaboravljeno. Nešto ranije su se bili malo sporečkali. Endi je smatrao da je večeras pravo

vreme da kažu Si Si da su se verili, ali ga je Liza, zamuckujućí, jedva ubedila da bi bilo pogrešno reći Si Si pre nego što kažu Karen, zbog eventualnih negativnih emocija. Naravno, istina je bila da ona nije želela da Si Si sazna novost. Svakako je postojao faktor negativnih emocija, ali su sve bile njene. Si Si nije bilo potrebno bilo kakvo ohrabrenje oko toga. Ona je očigledno odlučila da prihvata Lizu posle svog ovog vremena, i cele ove nedelje postavljala je gomilu pitanja na temu srećne porodice, tako da bi Liza posumnjala da joj je Endi već rekao, samo da nije znala koliko je on pun obzira, iskren i otvoren. Kada je Si Si u osam sati otišla na spavanje, to je Lizi dalo priliku da se malo odmori od ispitivanja o izgledima da dobije brata ili sestru za sledeću Novu godinu.

Kada se vratila u prizemlje, Endi je sipao u njenu čašu ono što je preostalo u flaši. Popila je sve, smestila se u njegovo naručje da gleda *masku Zoroa* i oboje su se probudili u dvadeset do jedan, prespavavši celu paradu.

Dženifer

Dženifer nije bila gladna, iako je prošlo deset sati uveče, a ona nije ništa jela još od ručka. Gurala je *fetučine alfredo* po tanjiru, i pijuckala prošek. Bilo je bučno i zadimljeno. Većina ljudi je bila na dobrom putu da se napije, iako je do ponoći preostalo još sat vremena. Prolaznici koji su slavili, povremeno su, klimajućí se, razroko virili kroz prozor pored kojeg su sedeli. Poželela je da je kod kuće. Nije bila raspoložena za svu ovu slavljeničku atmosferu. Govorila je što je živahnije mogla kad bi joj se neko obratio, i držala ukočen osmeh na licu, ali kada bi ostala sama, misli bi joj odlutale na negde drugde.

U novogodišnjoj noći, pre tri godine, prvi put su pokušali da naprave bebu. Činilo se kao da je stvaranje novog života baš zgodan način za proslavljanje Nove godine. Kada je bila dete, Dženifer je volela da prve nedelje januara vidi naslovnu stranicu lokalnih novina - na njoj je uvek bila slika nasmejane majke kako grli bebu koja je prva rođena u toj godini u lokalnoj bolnici, dva minuta posle ponoći, u novogodišnjoj noći. Mama je obično virila preko njenog ramena, coktala jezikom i uzvikivala da porođaj nije način da se provede novogodišnja noć, ali bi se, bez obzira na to, uvek divila bebi. „Zaboraviš kako su mali kad se rode!”

Pre tri godine su bili u Njujorku. Funta je bila jaka u odnosu na dolar, karte su bile jeftine, a pronašli su mali hotel u blizini Tajms skvera, koji je imao dobru reputaciju. Doleli su 28. decembra, i zgurali sve turističke atrakcije u nekoliko dana. Grad je bio prepun lovaca na rasprodaje - Peta avenija je izgledala kao džungla. Bilo je strašno hladno - vetar koji je probadao kao hiljadu tankih noževa fijukao je ostrvom, i morali su mnogo puta da naprave pauzu, i svrate negde na toplu čokoladu. Stiven im je kupio štitičke za uši od uličnog prodavca. Bih su na vrhu Empajer stejt bildinga, obasjani suncem, diveći se urbanoj tapiseriji ispred njih, trapavo igrali u disharmoniji na ogromnom klaviru u *FAO Švarcu*⁹, vozili se oko Central parka u kočiji koju su vukli konji, i klizali se (što je prošlo loše i bolno) - na Rokfelerovom klizalištu u senci najveće Božićne jelke koju su ikada videli. Pokazalo se da je klizanje jedini sport u kojem Stiven nije bio uspešan. Mlatao je rukama, i klizao kao u crtanom filmu, padajući iznova na tvrdi led, iz svake poze. Dženifer i Liza su molile mamu da ih vodi na klizanje u Kvinsvej praktično svakog vikenda, tokom skoro dve godine kada su imale oko četrnaest i petnaest godina. Iako se nije klizala od tada, čim je stala na led i odgurnula se od ivice, znala je kako se to radi.

„Znaš da ideš unazad!” Stivenov ton je bio pun neverice, ali i divljenja. „Nikada mi to nisi rekla.”

„Zaboravila sam. Išle smo na klizanje kada smo bile klinke.”

„Prilično si dobra. Možeš da uradiš onaj prelaz s jedne noge na drugu.”

„Znam!” Ushićeno je izvila ramena, ubrzala, i više nije gledala u svoja stopala.

Prestigavši ga za ceo krug, prišla mu je otpozadi, vičući: „Baš mi prija što sam, za promenu, u nečemu bolja od tebe. Tako se, prijatelju, ja osećam kada smo na skijanju.”

Stiven je napravio smrtnu grešku što se okrenuo da je pogleda, dok mu je na vrhu jezika bio dosetljiv odgovor, i svom snagom je tresnuo na led. Toliko je jako udario da je osetio mučninu. Kada je došla do njega, puna kajanja i saosećanja, da mu pomogne da ustane, on joj se skrušeno iscerio. „Osim što sneg nije tako užasno tvrd!”

Do 31. januara obišli su sva turistička mesta, jedino nisu bili na kružnom krstarenju oko ostrva, na koje bi samo luđak išao po toj temperaturi. Proveli su popodne u *Mejsiju* kupujući jeftine *leviske* i *kelvin klajn* veš. Oko

⁹ Velika prodavnica igračaka. (Prim.lekt.)

šest po podne počele su u sve većem broju da pristižu gomile ljudi, koji su došli da gledaju spuštanje čuvene kristalne lopte na Tajms skveru u novogodišnjoj noći. Policija ih je propuštala ka njihovom cilju kroz komplikovan sistem ograda, kao ovce. Bilo je ledeno. Nije pomagalo čak ni to što su imali kape, rukavice, šalove, i svoje najdeblje jakne, pa je i usred gomile koja se tiskala, Dženifer bilo toliko hladno da ju je lice bolelo, a stopala su joj bila tako ukočena da je osećala kao da bi mogla da se polome. U devet sati, pošto su se oboje složili s tim, odustali su od svog plana da čekaju ponoć, i vratili se u hotel, dok su još uvek mogli da se ispetljaju iz gužve. Stiven joj je napunio kadu vrelom vodom, i naručio da im donesu u sobu čizburgere i pomfrit. Ona je uživala u svojoj kupki, i u osećaju koji joj se vraćao u stopala, dok je on gledao kroz prozor u masu koja je neprestano pristizala, mileći ispod njih.

„Mora da su ludi. Sve to samo da bi gledali kako se neka lopta spušta.”

„Ali tamo je bilo je uzbudljivo - atmosfera i sve ostalo. Kladam se da je super kada počne muzika.”

„Kladam se da baš i nije super. Jedva sam imao mesta da stojim, a kamoli da igram.”

„Volela bih da sam videla kako bacaju konfete i sve ostalo.”

„E pa ja ću radije gledati odavde.”

„Ulaziš u srednje godine.”

„Samo me gledaj!”

Pojavio se na vratima kupatila, stežući dve minijaturne flaše šampanjca koje je uzeo iz mini-bara.

„Nisu baš hladne, ali u hodniku postoji ledomat. Vraćam se za minut.”

„Zar ne koštaju više nego da kupiš veliku flašu van hotela?”

„O, mani se, Ebenizer. Nova godina je!”

Stiven se vratio s ledom, stavio flaše u njega da se hlade, i skinuo džemper preko glave.

„Mrdni se, ulazim. Dobijaš kraj kade kod česme, ružni stvore. Kupaš se već pola sata...” Dženifer se osmehnula, okrenula se u vodi, i spustila glavu s leve strane slavine. Ušao je, ali kada nije bila dovoljno velika za oboje, pa je seo i stisnuo kolena uz grudi. Bilo mu je neudobno, i ona se nasmejala i izašla napolje, dok su joj se mehurići pene slivali niz noge na prostirku ispred kade.

„Izvoli... Imaš je samo za sebe.”

Obukla je bademantil i otišla do prozora, umotavajući kosu peškirom. Volela je ovaj grad. Pulsirao je od života dvadeset četiri sata dnevno.

Mama i Mark su bili ovde na medenom mesecu - samo za vikend. Mama je rekla da joj je ovo najomiljenije mesto na svetu. Dženifer je mogla da razume zbog čega - bio je to grad po maminoj meri.

Stiven ju je ponovo pozvao iz kade. „Znaš li šta bi trebalo da uradimo?”

Otišla je do vrata, naslonila se na okvir i pogledala ga u nadi da ovaj njegov novi plan nije podrazumevao ponovno oblačenje i izlazak u hladnu noć.

„Šta bi trebalo da uradimo?”

„Trebalo bi da napravimo bebu.”

„Sada?”

„Pa ne *baš sada*, pošto stižu hamburgeri. Večeras - Nova godina, njujorška beba. Da li deca koja su začeta ovde mogu da dobiju američki pasoš?”

„Mislim da ne.”

„Nema veze. Svakako bi dete bilo začeto ovde, a divno je biti napravljen na ovom mestu.” „Jesi li ozbiljan?” „Potpuno.”

Odmahnula je glavom, osmehujući se, i nije baš bila sigurna koliko je ozbiljan.

„Razmisli o tome. Beba začeta noćas bila bi rođena... Kada? U septembru? Da li se sećaš kako je septembarskoj deci bilo dobro u školi? Uvek su najstariji u razredu.”

„Ti si stvarno razmišljao o ovome, zar ne?”

„Ne baš.” Iscerio se. „Ali zašto da ne?”

„Da li ti je dosadilo da imaš samo mene?”

„Baš je čudno to što si rekla... Da mi je dosadno s tobom?” Delovao je zbunjeno. „Naravno da nije. Baš uvrnuto gledaš na to. To se tako radi, Dženifer. Ljudi se zaljube, venčaju, imaju bebe. Mi smo se venčali, sledeći korak su bebe.”

* * *

Na vratima se čulo kucanje. „Ućuti za trenutak, hoćeš li?”

Dženifer je zatvorila Stivena u kupatilu i, proverivši u ogledalu svoj izgled, otvorila vrata hotelskom poslužitelju. Potražila je u Stivenovom

džepu nekoliko dolara, dok je čovek spuštao poslužavnike na sto pored prozora, i osmehnula mu se. „Srećna Nova godina.”

„Srećna Nova godina, gospodo.”

„Divno, umirem od gladi.”

Stiven je obmotao peškir oko sebe i došao da zgrabi pomfrit sa svog tanjira. Voda je kapala na stolnjak, i Dženifer je uzela peškir za ruke kojim je sušila kosu i obrisala mu ruku i rame. Njen dodir je bio posednički.

Navukao je farmerke i majicu, poljubio je u teme i seo da jede.

„Pa, šta misliš? O planu za bebu...”

„Nekako si me zatekao s tim...”

„Okej, dakle, zatekao sam te. Iznesi mi svoje misli, i to one oprezne, dobro promišljene, nikako spontane...” Ton mu je bio nežan, ne okrutan, ali ona je osetila i blagu iznerviranost. Ne možeš spontano da odlučiš da imaš bebu. Možeš li?

„Mislila sam da sačekamo još malo...”

„Zašto bismo? Nismo toliko mladi. Ja dobro zarađujem - ti ćeš uzeti porodijsko odsustvo, vratićeš se kada poželiš... malo ćemo morati da pritegnemo kaiš, ako ne budeš želela, ili kako god, ali ćemo se snaći, kao i milioni drugih ljudi.”

Dženifer je osetila blago prisiljavanje. Naravno da su razgovarali o deci. Na onaj apstraktan, naivan, način, kada su deca još uvek daleko. A sada je Stiven skočio na kolosek za ekspres-vozove. Skoro je ostala bez daha.

„Ozbiljan si, zar ne?”

„Apsolutno.”

„Zaista to želiš? Nije samo neka razrađena vrsta predigre?”

„Razrađena, ali ne i posebno efikasna do sada! mislim da sam bolje prolazio s par komplimenata i malo grickanja uha, zar ne? Naravno da to želim. Volim te.” Zvučalo je tako jednostavno kada on to kaže.

To je bilo bolje. Odgrizla je veliki zalogaj hamburgera, i naterala ga da čeka odgovor dok nije sažvakala zalogaj.

„Uzimam pilule. Ne mogu da ostanem u drugom stanju dok ne prestanem da ih pijem nekoliko meseci.”

„Baš kvariš zabavu.”

„Samo sam realna.”

„Ako ostaneš u drugom stanju odmah posle toga, opet možemo da mu kažemo da je začet u Njujorku, u novogodišnjoj noći, zar ne?”

„Samo ako planiraš da podižeš dete - izvini, sina, jasno, u stilu pesme *My boy Bill*, pa neće znati da broji i nikada neće znati ni najosnovnije stvari iz biologije.”

„U redu, pametnice. Gotovo da znaš kako da pokvariš raspoloženje. Ali ništa nam ne smeta da vežbamo, jel' tako? Da radimo to kao da je to zapravo...”

Nasmejala se. „Ne, možemo da radimo kao da je zapravo. Mislila sam da obično tako i radimo.”

Ustao je, otišao do kreveta, seo i potapšao mesto na dušek u pored sebe. „Hajde onda...”

„Imaćeš problema s varenjem.” „Vredno je toga...”

„Zar neću dobiti čak ni svoj šampanjac u ponoć?”

„Srce - sada je pola jedanaest! Znaš mene. Možeš da piješ šampanjac u dvadeset do jedanaest. A sada dolazi ovamo...”

Tako su se zajedno smejali, pre nego što je sve počelo. Sećala se da su se puno smejali. To je ono što je bilo toliko divno - posle Džona. On je bio tako proketo ozbiljan oko svega, i toliko promišljen. Stiven je bio sušta suprotnost. Seks je bio bezbrižan, zabavan i dobar, iako je bila u pravu za probleme s varenjem, i bio mu je potreban antacid pre nego što se lopta spustila na Tajms skver. A ona je uzimala pilule, pa iako je pristala, ili se barem, generalno, više nije protivila, znala je da zapravo nisu stvarno pokušali da naprave bebu te noći. Ali tada je počelo. Delovalo je da je sve tako predivno jednostavno. U to vreme je mogao da učini da sve izgleda tako.

* * *

Kada su se vratili u Englesku nekoliko dana kasnije, mahnuo je kutijom pilula ka njoj.

„Da bacim ovo?”

„Pretpostavljam da je tako bolje.”

„Hoćemo još malo da vežbamo?”

„Gubi se - moram da perem veš, a ti si rekao da moraš da odeš i vidiš roditelje kada se vratimo...”

Namignuo joj je, poljubio je u obraz i krenuo prema ulaznim vratima. „Dobro, onda, ali samo mi reci gde i kada... Ja sam uvek spreman.”

Narednih šest meseci su nastavili tako, samo bez uzimanja hemijskih preparata. Šest meseci se nisu brinuli. Smejali su se, vodili ljubav, a često i jedno i drugo istovremeno.

Sledećih šest meseci, ona je malo više obratila pažnju na pravo vreme za začecje. Nažvrljala je neke zabeleške u svom dnevniku, i brojala četrnaest dana od početka menstruacije. Čak je odbijala i pozive prijatelja za te večeri, iako Stivenu nikada ništa nije rekla.

Šest meseci posle toga, uzela je komplet za predviđanje ovulacije iz apoteke. Stiven ju je nazvao profesorkom.

Kada se ni za osamnaest meseci ništa nije desilo, na Stivenov zahtev, otišla je kod lekara.

I u svakoj od tih faza, u kojoj bi svaka normalna žena bila sve uznemirenija i zabrinutija, ona se sve više i više dvoumila.

Stivenu je, naravno, na poslu dobro išlo. Zapravo nije baš previše razumela dobar deo onoga što joj je govorio, o tome šta zapravo radi, ali je bilo očigledno da mu je dobro išlo. Nekoliko puta je unapređivan, dobio je kola od firme, i počeo sve češće da odlazi na dvodnevna službena putovanja. Dobio je *blekberi*, i nikada se nije odvajao od njega. Ta sprava je išla s njima i na odmore, spavala pored njih u krevetu, i zahtevala je neprestanu pažnju. Često bi je veoma rano probudilo tipkanje njegovih prstiju po minijaturnoj tastaturi. Rekla je prijateljici s posla da im nije potrebna beba - imali su *blekberi*, i to je bilo dovoljno. On je bio prezauzet, i nije je previše slušao.

Ali gore od toga je bila postepena, neumitna promena njegovog stava prema njihovim pokušajima da naprave bebu. U početku, bili su zajedno u tome, i bilo je zabavno. Oboje su pokušavali, oboje nisu uspevali. Onda je shvatila da se nešto promenilo. Njemu je bilo potrebno da veruje kako je uzrok za neuspeh više do nje, a ne do njega; bio je to neki prastari, skriveni mačizam, neka nespremnost da prizna poraz. Kada nije želela da ode kod lekara - tvrdeći da za mlad, zdrav par sistem neće biti zainteresovan, sve dok ne budu dovoljno dugo sami pokušavali - konačno je glasno izrekao optužbu na njen račun, koja je već neko vreme stajala, neizgovorena, između njih.

Bio je manje nežan prema njoj. Bio je nestrpljiviji. Prestali su da se toliko smeju, i kako je vreme prolazilo, sve je manje i manje bila sigurna da zaista želi da ostane u drugom stanju.

Kako su se stvari toliko promenile za tri novogodišnje noći? Bili su toliko srećni, mladi i zaljubljeni pre tri godine, u Njujorku. Kao da se nešto

desilo. Kao da je neko do njih imao nekoga drugog, samo što nije bilo tako. Ono što se nije desilo, što očigledno *nije moglo* da se desi, prouzrokovalo je to da se njih dvoje udalje jedno od drugoga. Ponekad se pitala da li je možda jednostavno prestala da ga voli, kao Džona. Možda je njena sposobnost da voli nekoga bila vremenski ograničena, ali još uvek su postojali trenuci među njima, kada je znala da nije tako. To ne može da se objasni, zar ne? Postoji milion sitnica koje su dovele do toga da se sve promeni.

I tako su ove godine izašli, naravno, kao što su uglavnom radili. Trudili su se iz petnih žila da izgleda kao da je sve u redu. Našli su se s prijateljima u ovom bučnom italijanskom restoranu, jeli su, pili, i igrali. Moralo bi se posmatrati veoma pažljivo, da bi se videlo da nešto nedostaje među njima. Nisu bili od onih ljudi koji bi se svađali u javnosti, ili dovodili druge u neprijatnost, ili pokazivali svoju ranjivost. To im je još uvek bilo zajedničko - taj glupi, nemi ponos. Ali, ona se zbog toga osećala još usamljenije. Samo da je mama živa. Predala bi se, i razgovarala bi s njom. Možda je tako govorila sebi zato što je mama bila mrtva, pa to ne može da se desi. Ne, zaista bi pričala s njom. Bila je očajna. Saslušala bi šta ima da joj kaže. Kada je sat otkucao ponoć, i kada su svi pali jedni drugima u naručje, ljubili se i uzvikivali, ona je mislila na svoju mamu, i na to kako je propustila priliku koju je imala.

Kada ju je Stiven pronašao u gužvi, zagrlio ju je i privukao je sebi. „Hajde da nam ova bude bolja”, prošaputao je. Bio je to zahtev, obećanje, molba. Bio je tužan i nesrećan isto koliko i ona. Nije znala kako je zaustavio suze u njenim očima, ali klimnula je potvrdno glavom, i zagrlila ga, moleći se da bude tako.

Amanda

Amanda je mislila da je Ed vodi na zabavu. Organizovao je da se nađu na stanici podzemne železnice u osam sati uveče. Bila je uzbuđena. Pre Božića je upoznala u pabu nekoliko njegovih prijatelja, ljude s kojima je išao na fakultet, i bilo im je zabavno. Pažljivo se doterala - obukla je haljinu, što je bila retkost (ova haljina je bila, sve u svemu, jedina koju je uopšte i imala), i obula je štikle, što je bila još veća retkost. Obično se nije šminkala, ali večeras je stavila maškaru i sjaj za usne. Zaista je bilo hladno, i znala je da su joj nos i obrazi ružičasti.

Stvarno je bilo ludo, što je bila toliko uzbuđena. Jedva ga je poznavala. Izašli su nekih pet puta. Tri puta od tih pet bilo je na mestima gde je bila

gužva, gde je razgovor bio skoro nemoguć. Jedna kafa i jedan kari. Nekoliko poljubaca - u stojećoj pozi. Jedan briljantan poklon za Božić, i nekoliko poziva telefonom dok je bila kod kuće. Nije bio njen tip, nije joj bio u planu, i tako joj života, nije znala zašto stoji, uzdrhtalog srca, ovde na hladnoći. Trebalo bi da je sa svojim šašavim cimerima i hiljadu pijanih idiota na rejv žurci u Luishemu.

Ali srce joj se uzlupalo kada ga je ugledala, kako ide ka njoj. Nije rekao zdravo, samo je povukao k sebi i poljubio, mnogo ozbiljnije nego što je to pre radio, spustio je ruku na njen potiljak, i držao je prisno i uporno. „Nedostajala si mi.”

* * *

„Ima nekoliko zabava na koje možemo da odemo. Ili u veliku gužvu na Trafalgar skveru. Znam jedan dobar pab u blizini, pun je Kanađana. mogli bismo tamo da odemo. Ili...”

„Ili...?”

„Ili možemo da odemo kod mene.” „Koga ima tamo?”

„Nikog. Ja sam jedini koji je u Londonu za Novu godinu.” Izgledao je postideno. „Bićemo samo mi. Ali... mislim... ne moramo...”

„Zvuči dobro.” I jeste zvučalo dobro. Shvatila je da ne želi da bude u gužvi. Želela ga je samo za sebe. Negde gde nije toliko hladno da misliš da će ti se stopala raspasti, ako napraviš samo još jedan korak.

Stavio je ključ u bravu i zastao. „Ne želim da pomisliš... mislim, samo zato što... ne očekujem...”

Povukla ga je kroz otvorena vrata i zatvorila ih uz tresak. „Ućuti, Ede.” Žestoko ga je poljubila, „*ja* očekujem...”

Kao i sve drugo u vezi s ovim odnosom, ni ovo nije bio njen stil. Imala je malo ljubavnika pre Eda. Pretpostavila je da ako bi ih nabrojala, to bi predstavljalo prosečnu brojku za nekoga njenih godina. Uvek bi ih dobro upoznala, i uvek je dugo i duboko razmišljala o prelasku na sledeći nivo s nekim. Bila je oprezna zbog sebe. Znala je da su njene seksualne navike bile pomalo u suprotnosti s njenim slobodnim duhom. Ponekad bi poželela da je malo više kao Liza, koja je, mogla je da zamisli, a tako je uvek i zvučalo, spavala s desetinama frajera pre Endija. Liza je prihvatila seks kao sport. Krajnje gimnastički sport sa žestokim kontaktom, koji ne zahteva posebnu opremu. mada, znajući Lizu, sigurno je tu ponekad bilo i posebne opreme. Seks je zabavan, zdrav, koristan, i sve dok vodiš računa, i o zdravlju, i o osećanjima, u redu je upražnjavati ga sa svakim ko ti se sviđa, i ti se sviđaš

njemu. Teoretski, Amanda je mislila da nema ničeg lošeg u tome. Jedino što se ona nije tako osećala u vezi s tim. Koliko je znala, Dženifer je do sada spavala samo sa Stivenom, i s dečkom s kojim je bila pre njega, onim s fakulteta. Dakle, bila je negde između njih dve na moralnoj lestvici.

Ali ovog časa, nije želela da razmišlja o tome i nije želela da čeka. Htela je da uradi nešto što obično nije radila, i da jednostavno ode u krevet s ovim tipom. Nije mislila da se radi o ljubavi - nije moguće da je to ljubav, zar ne? možda je bila samo želja, i ona će joj se predati, i možda nema ničeg lošeg u tome. Ali, bio je tu i taj CD...

Ipak, stvar je u tome što neće ništa analizirati. Jednostavno će to uraditi... Dva puta... Pre ponoći. I još jednom, dok je u daljini još uvek simbolično odzvanjao vatromet.

Hvala puno. Ura za impulsivno, nesmotreno ponašanje! I srećna, srećna... *Srećna* Nova godina!

Ovo je bio najbolji seks koji je ikada imala. Ako je ovako kada te uhvati spontanost, odjednom je bila zdušno za to - preobraćeni fanatik. Ed je bio mnogo dominantniji u krevetu nego van njega, i ako je tog trenutka bila znatiželjna da sazna odakle potiče sva ta maštovita veština, brzo je to odgurnula u stranu, zahvalna za to što je potekla odnekud. Bio je kao neki fabijanski heroj iz petparačkih romana - tačno je znao šta da radi, gde, kada... i kako da uvija njeno telo oko svoga, kao da je radio od nje šta je hteo. Bogo, kako divno! Laku noć.

Spavala je deset sati. Skoro je bilo vreme za ručak kada je počela da se budi. Sasvim je moguće da bi nastavila da spava do kasnog popodneva, da je on nije probudio poljupcem. Bunila se, gurajući mu lice u stranu. „Mmm. Jutarnji zadah. Nisam oprala zube.”

„Ne mari. Predivna si.” Nije se obeshrabrio. Nosom je protrljao njen pazuh. „Još uvek se nisi ni oprala, ali mirišeš fantastično.”

„Ti si napaljeni kreten.”

„Nisam bio dok nisam upoznao tebe.” mangupski joj je namignuo. „Da. Osetila sam da si imao nesiguran pristup nevinog momka.” Uštinula je nežnu kožu ispod njegove ruke. *Uopšte* nije bilo tako.

„Samo sam vežbao za tebe, lepoto moja. Samo sam vežbao.”

„Šarmantno. Sve te devojke bi bile oduševljene da te čuju.”

„Zar moraš da kažeš sve te devojke, kao da je bio kasting za *Bena Hura*?” Pretvarao se da je povređen.

„Ili je spisak dug i raznovrstan, ili si proveo svoje razvojne godine u javnoj kući.”

„Da li je ovo tvoj način da mi kažeš kako si uživala prošle noći, Amanda?” Sada je njegovo lice bilo kao bajagi ozbiljno, ali oči su mu i dalje sijale.

„Zapravo, ne sećam se baš mnogo.”

Popeo se na nju, pritegnuvši je svojim snažnim nogama.

„Onda, mislim da je bolje da te podsetim...”

„Opet?”

„O, da. Opet.”

Znači, ipak će biti kasno po podne. Prvi dan Nove godine bio je skoro prvo veče Nove godine, kada su oprali zube, umili se i izašli iz Edovog stana, s rukom u ruci, u potrazi za hranom i pićem, jer nisu ni jeli, ni pili još od prethodnog popodneva. Pozajmio joj je farmerke koje je jedna od njegovih cimerki ostavila na sušilici u kuhinji, uveravajući je da njoj to ne bi smetalo, kao i par čizama i jednu njegovu staru ragbi majicu koja je mirisala na *persil*. Ne može se izdržati maraton bez gomile ugljenih hidrata, pa su oboje bili malo ošamućeni i osećali vrtoglavicu. Srećom, u pabu na kraju ulice su služili *kamberland* kobasice s pireom i sosom od luka, i u roku od par minuta, proždrljivo su pojeli ogromne porcije, pijuckajući koktel od viskija i đumbirovog vina, pored vatre koja je ugodno plamsala.

S obzirom na to da su proveli skoro dvadeset četiri sata radeći ono što su radili, bilo je očekivano što je Amanda osetila neverovatnu bliskost prema njemu. Nije se sećala da je ikada bila toliko srećna. Činilo joj se kao da joj je na čelu svetlećim slovima bila ispisana reč zadovoljena. Dvadesetak minuta su samo jeli. Sedeli su toliko blizu da su im se butine dodirivale celom dužinom.

Kada su utolili glad, počeli su da pričaju. Još uvek su pričali kada je vlasnik oglasio zatvaranje, osorno ih podsetivši da je tu sinoć bila žurka, i da je on sada umoran, da želi da ode na sprat i gleda televiziju.

Generalno gledano, vodili su razgovor kakav je uobičajen kada se s nekim upoznaješ, i kakve je već hiljadu puta vodila širom sveta. Ali s druge strane, bilo je tu i više od toga, kao da su skidanjem odeće u njegovom stanu, već bili oljuštili nekoliko slojeva društvenog crnog luka.¹⁰

¹⁰ Eng. social onion, metafora iz Altmanove i Tejlorove „Teorije socijalne penetracije”.
(Prim. prev.)

Nije to bila samo puka razmena činjenica. Bilo je mnogo stvarnije.

Ed joj je ispričao o Božiću u Kornvolu. Njegov tata bio je dosta stariji od mame, tačnije dvadeset pet godina. Sada je imao sedamdeset pet godina, i Edu se ovog puta učinio slabijim, i odjednom starijim. mada je i dalje bio prav kao prut. Očigledno je da su njih dvojica bili neverovatno bliski; bio je osnivač i partner u advokatskoj firmi, i otišao je u penziju dok je Ed bio još uvek relativno mali - u osnovnoj školi - pa je provodio mnogo više vremena sa svojim sinom, nego što uspeva većina očeva. Bio je oženjen i pre braka s Edovom mamom - imao je četvoro dece s prvom ženom, koja je bila bogata, mršava i ogorčena - Ed je rekao da su je svi zvali Vojvotkinja, kao u Vindzoru, dok nije umrla pre nekoliko godina. Njegova polubraća i polusestre su bili čudni, rekao je, i dugi niz godina ih je Vojvotkinja trovala protiv oca, ismevajući ga i kritikujući, iako je ona napustila njega, a ne on nju. Nije često viđao ni njih, ni njihovu decu. Rekao je Amandi kako misli da je takav odnos njegovog oca s četvoro starije dece umnogome doprineo tome što je ostvario takvu bliskost s decom iz drugog braka.

„Kao da misli da snosi krivicu za to što ih je izgubio, iako ono što se desilo nije bila njegova greška. Zbog toga je bio odlučan u nameri da zaista bude blizak sa mnom i s mojom braćom.” Amanda je klimnula glavom.

„A ja sam najmlađi, što je bilo korisno. Tom i Den su bili u srednjoj školi kada je tata otišao u penziju, i uvek su bili zauzeti sportom, devojkama i drugim stvarima. Nas dvojica smo provodili dosta vremena zajedno. Imali smo običaj da idemo na mušičarenje, i petljali se oko motora, i tako to...”

„Zvuči prilično idilično”, osmehnula se Amanda.

„Pa da znaš, i jeste na neki način. On i mama su uvek bili jako srećni zajedno. To je dobro funkcionisalo, znaš.”

Klimnula je glavom. „I moja mama je bila srećno udata.”

„Za tvog oca?”

„Ne!” Nasmejala se. „Zapravo, slično je kao s tvojim tatom. Moj otac - više nije živ - otišao je sa nekom ženom, pre nego što sam se ja rodila. Imam dve starije sestre, Dženifer i Lizu, koje su dosta starije od mene. Sigurno sam bila beba za spašavanje braka. Ili slučajnost. Jedno od toga. Nije uspelo. Zapalio je kada je mama bila u četvrtom mesecu trudnoće. Hulja. Ali nisu bili srećni zajedno. mama je uvek tako govorila. A mislim da ni Dženifer ni Liza nemaju mnogo lepih porodičnih uspomena iz tog perioda. Nije to bio neki veliki šok, ili nešto tako. Verovatno je on prvi imao priliku.”

„Da li ste ti i on bili bliski?”

Frknula je. „Jedva. Iskreno, nisam ga puno viđala. Živeo je daleko, i imao je novu porodicu. Umro je od srčanog udara, pre pet godina. Nisam otišla na njegovu sahranu... Nisam imala neku posebnu želju da odem. Nikome nije preterano nedostajao, koliko ja znam. Mama je bila na sahrani, kao i moje sestre. Ali one su ipak živele s njim, a ja nikada nisam.”

Ed je odmahnuo glavom. „Porodice...” „Ne znam nijednu porodicu bez ikakvog problema.” „Mislím da to nije ni moguće. možda mamina familija. Oni su prilično otvoreni.” Slegnuo je ramenima. „Dakle - tvoja mama se ponovo udala?”

„Jeste. Za Marka, arhitektu - sećaš se da sam ti pričala?” Ed je klimnuo glavom. „Venčali su se pre šesnaest godina, dok sam ja bila još prilično mala. Dobili su Hanu, moju mlađu sestru, koja sada ima petnaest godina.”

„Bože - četiri devojke!”

„Bože - tri dečaka! Šta je s tvojom braćom?”

„Tom je advokat, kao tata. Radi u staroj porodičnoj firmu u Kornvolu. Obučava se da bude baš kao naš stari. Oženio se devojkom po imenu Džini, i imaju dvoje klinaca, koji će nesumnjivo izrasti u advokate i radiće u staroj porodičnoj firmi. Tom i Džini žive u maminoj i tatinoj staroj kući. Prelepo mesto, sa dva-tri hektara zemlje. Kada se Tom oženio, mama i tata su se preselili na more, u manju kuću. Slavimo Božić kod njih, jer nas ima puno - dođe puno maminih rođaka - i jedino lamo ima mesta za sve... Den je kapetan u tenkovskom puku. Išao je na

Sendherst, pravi je Monti¹¹. Vojnik od karijere... Stvarno imamo sreće što smo svi krenuli u različitim pravcima, tako da nema takmičenja, i niko nikoga ne gura. To je dobro.” Prestao je da govori i poljubio je u usta, odmakao se i osmehnuo, pokazujući koliko mu je prijalo. „Pričaj mi o svojim sestrama.”

„Liza je najstarija. Pretpostavljam da ja najviše ličim na nju, ako uopšte imam sličnosti s njima. Treba da se uda za tog divnog čoveka, Endija... Ali mislim da je pretrpela kolateralnu štetu od maminog i tatinog razvoda - ima fobiju od vezivanja, na to mislim. Zatim, tu je i Dženifer. Pravo čudovište. Cipele joj se uvek slažu s garderobom, ako razumeš šta hoću da kažem... Udata je za Stivena, koji nije baš sasvim jasan. Nemaju decu i mislim da bi to moglo da bude deo problema, ali naša Džen se baš ne poverava puno. Hana je još uvek klinka, stvarno... Veoma dobro izgleda, a pomalo je i razmažena. Ja sam definitivno crna ovca, koju svrbe tabani...”

¹¹ Odnosi se na maršala Bernarda Montgomerija, poznatog britanskog oficira koji se istakao u Prvom i Drugom svetskom ratu. (Prim. prev.)

„A ko se nalazi na čelu te vaše matrijarhalne porodice?” Amanda je zaboravila da on ne zna.

„Moja mama je umrla. Letos.” „Jebi ga.”

Amanda se nasmejala. To je bio iskren odgovor. Mrzela je ljude kojima su oči sijale od sažaljenja, i koji bi odmah počeli da se izvinjavaju, kao da je smrt njene majke bila na neki način povezana s njima. šta može da se kaže na to?

„Jebi ga, stvarno. Imala je rak, naravno. Imala je šezdeset godina.”

„Kakva je bila?” Osetila je da ga u tom trenutku voli, da ga *zaista* voli. Ovako je bilo mnogo lakše.

„Bila je... bila je neverovatna. Bila je puna života - znaš. Mnogi ljudi tako kažu za mnoge druge ljude, ali mislim da je to stvarno tačno samo za nekolicinu. Za nju jeste. Bila je bučna, zabavna, drska, vragolasta, i zarazno srećna, i osoba puna ljubavi, i bila je žestoka kad smo mi u pitanju, strastvena prema nama... i... i...” Amandu, ovoga puta, nisu prestravile sopstvene suze. Osećala je da tako treba da bude. „I nedostaje mi. Nisam bila tu kada je umrla zato što sam kukavica, tvrdoglava i sebična, a trebalo je da budem, trebalo je da budem tu, s njom i sa svima ostalima, i od tada me ta misao zaista proganja i izjeda, znaš. Volela bih da sam bila tu.”

„Da se oprostite?”

Klimnula je glavom, a suze su joj se sada već slivale niz obraze, i padale u tanjir ispred nje. Ed je imao maramicu. Kako staromodno i divno od njega. Izvukao ju je iz džepa, stavio joj je u ruku, i ona je obrisala lice.

„Da se oprostimo.”

Neko vreme ju je samo držao, i to je bilo sve što je želela. Kada se malo sabrala, naslonila se nazad na svoju stolicu i izduvala nos. „Izvini. mislim da ti nije posebno stalo da ti je sada vratim?” Namignuo je i odmahnuo glavom. Zgužvala je maramicu i gurnula je u džep.

„Ostavila je dnevnik. Nešto što je pisala, tu i tamo, od kada joj je postavljena dijagnoza. Razmišljanja, priče, i slično. Ono što je želela da mi znamo, pretpostavljam. A dobile smo i pisma - ostavila je po jedno pismo svakoj od nas.”

„Šta piše u tvom?” Da ju je to bilo ko drugi pitao, zvučalo bi nametljivo. S Edom to nije bio slučaj.

„Nisam ga pročitala.”

„Zašto nisi?”

Slegnula je ramenima. On je bio jedina osoba na svetu koja zna da ga nije otvorila. Svuda ga je nosila - upravo je sada bilo kod nje, u torbi, među stranicama njenog dnevnika. „Plašim se.”

„Zašto?”

„Bojim se da je na kraju bila ljuta na mene.” „Zato što nisi bila tu?” Polako je klimnula glavom.

Ed se nagnuo napred, podupirući se laktovima o sto. Kada je progovorio, glas mu je bio nežan i lagan.

„Nisam poznao tvoju majku, naravno. Deluje mi da je to moj veliki propust. Ali zaista sumnjam da bi se neko - nečija majka - mučila da piše pismo na smrtničkoj postelji samo da bi nekog izgrdila iz groba. Naročito ne majka kakvu si upravo opisala, i to kćerku koju upravo počinjem da upoznajem.”

Amanda mu se osmehnula, zahvalna kao dete kome je rečeno da Deda mraz, naravno, postoji.

„Misliš?”

Klimnuo je glavom. „Mislím.”

Čulo se zvono. Vlasnik je značajno gledao u njih, pošto je pab bio prazan.

„Takođe mislim da bi sada trebalo da krenemo...”

Ulica je bila pusta. I dalje je bilo ledeno, a hladnoća ih je štipala za lica, crvena i vrela od vatre. Ed ju je obgrlio i privukao je sebi. „Hoćeš li ostati noćas?”

Bila je malo zatečena. Shvatila je da nije ni za trenutak razmišljala da uradi nešto drugo. majušno seme sumnje se pojavilo u njenoj u glavi. Da li on želi da ona ostane?

„Jel' to u redu?”

Žestoko ju je poljubio. „To je mnogo više nego samo u redu. U stvari, mislim da te ne bih pustio da odeš. Možda te nikada i neću pustiti...” Verovatno je to rekao tek onako, ali prijalo joj je.

Druga noć je bila manje u stilu Džudit Kranc, a više kao u knjigama Danijele Stil. Skoro da nije skidao pogled s njenih očiju, nije prestajao da priča, i da joj govori kako mu je divno. Prijalo joj je da mu veruje.

Drugog jutra, mleko koje je ostalo još od pre Božića počelo je da smrdi, a hleb je dobio svetlozelenu nijansu, koja je nepovoljno uticala na apetit. Ed je izašao po namirnice. Zabranio joj je da se oblači, rekavši da će se vratiti za deset minuta, i da želi da je zatekne голу i toplu ispod svog pokrivača. Legla je, raširivši ruke i noge kao dete, a kraj jorgana je poslušno zavukla ispod pazuha. Izgledala je kao anđeo sreće u krevetu. U tom trenutku, sve u vezi s ovim činilo se pravim. To se nije dešavalo svakog dana. Izgledalo je

kao početak nečega. Čak je i činjenica da je izbrojala od nula do sto neobična, ali u redu. Ali, ako je mislio da će ona propustiti priliku da se nalicka dok on nije tu, onda ne poznaje žene toliko dobro koliko misli. Otišla je u kupatilo i pogledala u svoj razvratni odraz u ogledalu. Izgledala je kao strašilo, s kosom zamršenom od ležanja u krevetu. Oprala je zube i brzo se istuširala, pitajući se da li sme da pozajmi brijač od muškarca kojeg je tek upoznala, i odlučila da je stvarno smešno da postavlja to pitanje, nakon svega što je dopustila Edu da joj radi prethodne noći...

Ponovo čista i umotana u peškir, uzela je svoju tašnu kod sebe na krevet, i stavila je u krilo. Bila je u izolaciji trideset šest sati, i trebalo bi da proveri telefon. Uključila ga je i sačekala da vidi da li ju je neko možda tražio. Nema poruka. Divno. Ali to je nešto što nomadi mogu i da očekuju. Vratila je telefon nazad u tašnu, i taman je htela da je stavi na pod, da bi legla i uživala zamišljajući kako se Edove ruke kreću po njoj, što će se, ako bude imala sreće, ponovo i desiti, kada je ugledala svoj dnevnik. Izvadila ga je, mazeći prstima pohabanu, mestimično izbledelu, smeđu kožu. Otvorila ga je i uzela mamino pismo, na kojem je poznatim oblim rukopisom bilo napisano njeno ime, Barbarinim karakterističnim tirkiznim mastilom.

Amanda.

Kada se Ed vratio, ona je sedela na krevetu, obgrlivši kolena, na kojima je držala pismo.

„Šta to imaš?”

„Mamino pismo.”

„Pročitaćeš ga?”

„Razmišljam o tome.”

„Hoćeš da se ja izgubim na neko vreme.”

„Radije bih da ostaneš sa mnom.”

Ed nije odgovorio. Amanda je izronila iz svog sanjarenja i pogledala u njegovo lice. Da li ga je uplašila? Da ovo nije bilo previše? Polako je klimnuo glavom. „Dobro.” „Dobro.”

„Doći ću u krevet, pored tebe, i samo ću ležati bez reči. Da li ti se čini da je to u redu?”

Slabašno se osmehnula. „Čini mi se da je to u redu.”

Legao je pored nje, opušteno prebacio ruku na dušek iza njenih leđa, i nežno joj je mazio kuk. Duboko je udahнула i otvorila pismo.

Draga Amanda,

Tako hrabra, tako neustrašiva. Moja pustolovka. Podarila si mi više besanih noći nego sve ostale zajedno, znaš li to? Jednog dana, spoznaćeš zabrinutost majke koja svake druge nedelje čeka poziv odnekud, u želji da sazna da li joj je dete dobro, da li je bezbedno i srećno. Ne bih te zaustavila, čak i kad bih mogla. Zavidim ti na takvom duhu.

Bogo - ovo pismo je najteže... Zato sam ga ostavila za kraj, i sada sam umorna, toliko umorna da to ne možeš ni da zamisliš. I postoji taj maleni crv straha da nisam više potpuno razumna - uzimam toliko lekova da počinjem da sumnjam u sve.

Sećam se dana kada si se rodila. Kada je Liza došla na svet, bila sam mlada i smešno uzbuđena, a nju sam rodila za Donalda, za porodicu, i za sve ostale. Bila je još uvek beba kada se rodila Dženifer, blagoslovena bila, i celi meseci su prolazili kao u nekoj izmaglici. I opet, sve vreme je oko nas bilo drugih ljudi - Donald, njegova mama - druge mame s bebama i malom decom istog uzrasta. Ali s tobom je bilo drugačije. Bile smo samo ti i ja. Tvoje sestre su otišle kod rođaka u Jorkšir na nedelju dana, a ja sam ostala da sredim sobu za tebe. Okrečila sam zidove, i baš sam se spremala da se popnem na merdevine i počnem da kačim taj zidni crtež - Vini Pu i prijatelji - kada mi je pukao vodenjak i prekinuo me u tome. Mislim da si već tada imala umetnički senzibilitet! Nikada nisam uspela da okačim taj crtež... Poranila si nekoliko nedelja - kao da si jedva čekala da me vidiš. Previše brza, u žurbi, kao što si uvek bila. I bile smo tu samo ti, ja i babica - i ona je izašla i ostavila nas same. Bilo je tako tiho. Nisi čak ni plakala. Nije bilo meteža, buke, niko se nije mešao. Niko drugi nije želeo da te drži. Bila si moja, Amanda, samo moja. I volela sam te, toliko sam te volela.

Ljudi na odeljenju su me ogovarali. Mogla sam da ih vidim, iza njihovih gomila bezličnog cveća, helijumskih balona, i rođaka koji se približavaju s dresovima 'Čelsija' i korpama grožđa. Sama majka bez posetilaca. Nisam na to davala ni pet para.

Ne smeš da kriviš Donalda. Okej - možeš da ga kriviš zbog toga što je loš čovek, jer je uglavnom takav zaista i bio. Ali, ja sam ga držala na odstojanju kada si se ti rodila. Živeli smo odvojeno skoro sve vreme dok sam bila u drugom stanju. Postupak za razvod braka je već bio pokrenut, i čekali smo konačnu odluku suda. On je već upoznao Marisu, zar ne, i počeo je svoj novi život. Znam da je želeo da uradi pravu stvar. Ili je barem želeo da izgleda kao da radi pravu stvar. Uvek je bio cepidlaka oko onoga što se vidi. Ali nije mogao da vidi suštinu.

Jesi li pretpostavljala, draga moja devojčice? Jesi li se pitala, jesi li razmišljala i zamišljala, ležeći u kušet-kolima, visećim ležaljka, šatorima i kolibama, tokom svojih dugih putovanja? Da li me već mrziš zbog moje neiskrenosti, ili ćeš to tek sada početi? Hoćeš li saslušati moje izgovore i opravdanja, ili ćeš prestati da slušaš već posle prvih reči?

Jer, naravno, zar to sada nije očigledno? Naravno da Donald nije tvoj otac.

Znala sam da ću ti ovo reći od trenutka kada sam saznala da umirem. Niko drugi ne zna, i nisam mogla da dozvolim da to umre sa mnom. Ali sam se pripremala za razgovor, i pisala reči iznova i iznova u glavi, i nikada nisam bila sigurna do ovog momenta, da li da ti kažem ko je taj čovek. Ne mogu ga nazvati tvojim ocem, jer on to nije - nije bio. Nije ni Donald. Mark - divni Mark - on je bio najbolje što sam mogla da uradim za tebe, i bio je više nego sjajan.

I tako ti neću reći. Nije važno. Bili smo u vezi. Moj brak je bio u većim dronjcima nego što sam mislila. Ne znam za njegov. Ne znam čak ni da li sam ja bila jedina ljubavnica koju je imao. On je meni bio jedini ljubavnik. Ali nije to bila neka lepa priča. Bilo je tričavo, u neku ruku jadno. Nije dugo trajalo. Ja nisam nikakav lažov. Bože, da li

čitaš ovo i misliš kako je ovo smrdljiva ironija? Ali to je istina... Nekoliko nedelja - to je sve.

Nije čak ni znao da sam trudna. Nije bilo svrhe. Volela bih kad bih mogla da kažem kako sam prekinula vezu jer nisam želela da neko bude povređen. Zbog mnogo čega bih volela da mogu da ti kažem da sam to uradila - da sam podnela krajnju, plemenitu žrtvu i odustala od nekoga ko je bio ljubav mog života, jer je to bilo jedino ispravno.

Jesam ga ostavila. Zato što ga nisam volela. Eto, zbog toga.

Bila sam polaskana i uzbuđena, ali ga nisam volela.

Mislim da ni on mene nije voleo.

Zapravo, nas dvoje smo bili pomalo jadni. Ponašali smo se kao tinejdžeri, a bili smo previše stari za to.

I, u stvari, nisam ni bila sigurna - u to da si stvarno njegova. Posle našeg prvog puta - otišla sam kući, u krevet sa svojim mužem. Prilično grozno, kad razmisliš o tome. Veruj mi, Amanda, ništa što je vezano za to vreme mog života ne čini me posebno ponosnom na samu sebe, ali bila sam uplašena. Tako da nisam bila sigurna.

Naravno, kada si se rodila, nisi nimalo ličila na Donalda. I tada sam znala.

Do tada su se oni odselili - on je bio na smrt preplašen mojom trudnoćom. Moj stomak je bio slovo srama za njega. Kukavica, nikada me nije pitao. A svakako nisam ni želela da me pita. Dobio je posao u drugom mestu, prodali su kuću i odselili se. I nisam ga više nikad videla, časna reč.

Uvek sam se pitala da li bih ostala sa tvojim ocem - mislim na Donalda, da me nije napustio. Volim da mislim da ne bih, ali možda lažem sebe - možda nikada nisam bila toliko hrabra.

Dakle, tu smo, i ja sam ponovo kukavica. Pišem ovo, a trebalo bi da ti ispričam u lice. I mogu iskreno da kažem, dok ležim ovde čekajući smrt, da mi je najveća briga kako ćeš se ti osećati zbog ovog pisma. Trebalo je da ti kažem kada si poslednji put bila kod kuće. Obe smo znale da nećeš dolaziti dok sve ne bude gotovo. Trebalo je tada da ti kažem. Izmišljala sam izgovore - bila si tako srećna i uzbuđena zbog

puta - sve vreme je oko nas bilo nekoga - ali sve su to bili samo izgovori. Istina je da sam bila uplašena, obuzeo me je strah da ću te izneveriti kao majka. I umreću (pretpostavljam da jesam, ako ovo čitaš) s tom krivicom. možda, da je bilo drugačije, ne bi nikada bilo potrebe da saznaš. Nisi bila bliska s Donaldom, znam. Mislim da sam ti pružila srećno detinjstvo. Ne - znam da jesam. Ako zbog drugih stvari treba da osećam krivicu, zbog toga ne treba. Bila sam najbolja mama što sam umela, i kada je Mark naišao, kakve god da su možda Dženifer i Liza imale probleme s njim, on je bio divan prema tebi. Sećam se da sam vas posmatrala zajedno, i pomislila kako sam imala užasno puno sreće. Pa čak i kada se Hana rodila, i dalje te je isto toliko voleo, znam da jeste. Bili smo porodica, bili smo srećni. On je bio čudo u našim životima.

Ali postoji nešto u tebi, draga moja. Nešto što te tera da putuješ, nešto što te tera da se držiš malo podalje od ljudi. Moja devojčica s hiljadu prijatelja širom sveta, ali bez najboljeg prijatelja.

Prelepa žena koja razoružava muškarce svojim osmehom i vrckanjem, ali nikada nije bila zaljubljena. Nešto što te je uzelo od mene, omogućilo ti da odeš, ili te nateralo da odeš, znajući da me više nikada nećeš videti. Osećam kao da postoji nešto u tebi što moram da rešim. I pitam se da li je ovo taj deo tvoje slagalice, Amanda.

Nadam se da ovo saznanje neće stvoriti više pitanja nego odgovora. Žao mi je što nisam tu da odgovorim na njih. Znam da bi trebalo da budem. Nadam se da će ti biti od koristi. I najviše od svega, nadam se da me zbog ovoga nećeš mrzeti, jer sam te oduvek toliko volela, predivno moje dete. Ne više nego što sam volela tvoje sestre, već drugačije. Jer sam te uvek imala samo za sebe, i mogla sam da ti pružim svu svoju ljubav.

Mama.

Amanda je dugo bila nepomična. Pismo je ležalo pored nje na krevetu. Posle nekoliko minuta, Ed ju je pomazio i pitao: „Jel' sve okej?” „Moj tata nije moj tata.” „Šta si rekla?”

„Moj tata - čovek za kojeg sam mislila da mi je tata - čovek za kojeg je mama bila udata kada je ostala u drugom stanju sa mnom - nije moj tata.”

„Bože! To piše u pismu?”

„Aha.”

„I ovo je prvi put da to čuješ.” „Aha.”

„Prokletstvo, Amanda.” Osmehnula mu se stisnutim usnama. „Aha.”

„Da li još neko zna za to?”

Glas joj je bio tih i kontrolisan. „Izgleda da ne. I sada mi je sve rekla samo zbog toga što nije želela da 'njena tajna umre s njom'... mislim da je upotrebila taj izraz.”

„To je suviše velika laž da je čuva za sebe dvadeset i nešto godina.”

Frknula je i podigla obrvu. „Mark ne zna.” Više se obraćala sebi nego njemu.

„Mark?”

„Moj očuh. Ne mogu da verujem da njemu nije rekla.” „Dakle ni on ti nije otac?”

„Naravno da nije. Rekla sam ti - imala sam negde oko osam godina kada su počeli da žive zajedno.” Znala je da zvuči iznervirano, što nije bilo fer - razgovarali su samo jednom o porodici, sinoć, i teško bi se od njega moglo očekivati da zna hronološki sled događaja sledećeg jutra. Ali nije mogla da obuzda osornost u svom glasu.

„Izvini.”

Pokušala je da se priseti toga da joj se ovaj momak sviđa, da joj se baš *jako* sviđa. Ovo nije imalo nikakve veze s njim. „Ne, izvini *ti*... Kako si mogao da znaš?”

Ed se trudio da pronađe prave reči. Bio je pomalo uplašen. Amanda se još uvek nije pomerila, i osim onog prvog, ovlašnog osmeha, nije ga čak ni pogledala. Osećao je koliko je ova novost grozna, ali je znao da nije u mogućnosti da se bori protiv toga. I pored toga što je osećao prema njoj - a to što je osećao, upravo je razmotrio plaćajući mleko i hleb u radnji na uglu, bilo je otkrovenje za njega - ipak ju je jedva poznavao. Nije znao šta ona želi.

„Pa da li kaže... u pismu... ko je tvoj otac?”

„Ne. Kaže da nema potrebe da znam. Očigledno sam proizvod nekog malog, prljavog izleta, dok je bila udata za mog oca... za Donalda. Nije dovoljno bitno da bih znala.”

Ed je pomislio kako bi mogao da se složi s tim, iako se nije usudio da kaže glasno. Kako ono ide onaj aforizam koji je video na magnetima za frižider, ili na podlogama za miša, ili tako negde? Svaki muškarac može da

bude otac, ali je potrebno da neko bude poseban da bi bio tata? Zar to nije bilo to?

Amanda je naglo ustala iz kreveta. Počela je da navlači odeću - ovoga puta svoju, a ne pozajmljenu od njegove cimerke. „Jesi li dobro?”

„Naravno da nisam dobro.” Glas joj je imao novu oštrinu koju pre nije čuo. „Upravo sam pročitala - u *pismu* - da me je majka, moja savršena, prokleta mrtva, prokleta majka lagala celog mog prokletog života.”

Grubo je navukla novogodišnju haljinu preko glave, a njen novi glas je bio prigušen.

„Ne mogu da verujem. Prokletstvo, ne mogu da verujem. Svih ovih meseci sam krivila sebe što nisam došla da je vidim - osećala sam se kao užasno veliko govno što nisam bila tu, što nisam bila tu za nju, onda kada su svi ostali bili. Nosila sam pismo kao neki talisman, neprestano čekajući da dođe pravi trenutak, da dobijem pravi osećaj da bih mogla da ga otvorim i pročitam. A sada kada jesam, dobijam... dobijam... dobijam ovo!” Sada je vikala.

„I želim da je pozovem i izvičem se na nju. Da se stvarno izderem. Kako se *usuđuje*? Kukavica? Kukavica nije prava reč. Mislim, ovo je moj život. Ovo je *moj život*. A živela sam ga ne znajući fundamentalne, osnovne činjenice o sebi. Kao, na primer, ko je moj sopstveni otac. A i dalje to ne znam, i dalje to ne znam. I, prokletstvo, nikada neću saznati, jer ta tajna leži s njom, trune na nekom prokletom polju. možeš li da veruješ?”

Jasno, Ed nije mogao da veruje. Nije se nadao da će jutro ovako proteći. Amanda je sada bila unezverena, oblačila je kaput. Njemu je izgledalo kao da joj fali još samo malo, i da će onda pući, i izduvati se kao balon, u potpunosti, a njegov plan je bio da ostane miran i staložen dok se to ne dogodi, i da je onda, možda, zagri. Ako mu bude dozvolila...

Ruka joj je bila na vratima spavaće sobe.

„Moram da idem.”

„Gde da ideš?”

„Ne znam. Kući. Na posao.”

„Subota je.”

„Nema veze, idem. Idem da vidim Marka... Ne znam.”

Okrenula se i pogledala ga. Stajao je na sredini sobe, u boksericama i majici, sa zapanjenim izrazom na licu. Čak i njegova nesređena Tintin kosa izgledala je šokirano. Setila se gde se nalazi.

„Nisi ti dužan da slušaš ovo.”

Krenuo je ka njoj, vrlo, vrlo polako i pažljivo.

„Mislim da ne bi trebalo da ideš nikuda... Ne još. Ne dok se... malo ne smiriš.”

Pružio je ruku.

„Jesam li te na smrt prepala?”

Tužno se osmehnuo. „Malo.”

„Nije baš tvoja uobičajena veza za jednu noć?” Gledala je u pod, splasnuvši.

Približio joj se za dva koraka i nesigurno spustio ruku na njeno rame. „Dve noći.”

Pošto je nije sklonila, stao je tačno ispred nje i podigao drugu ruku kako bi je spustio na njeno drugo rame.

„I nema ničeg ni blizu uobičajenog u ovome.” Stavio je ruku ispod njene brade, i podigao joj lice dok im se pogledi nisu sreli.

„Samo ne želim da odeš dok ne razmisliš. Ne moramo da pričamo.”

Za trenutak je pomislio da ju je pridobio. Pustila ga je da je privuče u zagrljaj, i da je drži tako nekoliko minuta. mogao je da oseti otkucaje njenog srca - bili su sporiji, i ujednačeniji. Disanje joj se smirilo. Pomislio je da bi mogla da zaplače. Nadao se da hoće, jer je znao kakav je on kada su suze u pitanju. Ali nije zaplakala.

Polako se izmakla.

„Vidi, Ede, ja ću ipak otići. Ovo... ovo je krupna stvar, znaš? Ne mogu jednostavno da se pretvaram da ne znam. Da nisam pročitala. Volela bih da nisam. Ali jesam. I potrebno mi je da budem sama. To nema nikakve veze s tobom.” mrzeo je ovu rečenicu, čak iako je znao da je, u ovom slučaju, tačna. Nešto ga je sprečilo da je pita kada će se ponovo videti.

Klimnuo je glavom. „Okej, razumem.”

Poljubila ga je jednom, u usta. Poljubac je bio topao, ali bezličan i brz. „Hvala ti. Vidimo se.” „Vidimo se.”

Ali, Ed se pitao da li će je stvarno ponovo videti. Amanda je sama izašla, a on je gledao s prozora kako odlazi, sve dok nije zamakla iza ugla i nestala mu iz vidokruga.

Čim je skrenula iza ćoška, prestala je da hoda tako odlučnim korakom kakvim je išla od Edove kuće, pretpostavljajući da je on posmatra. Nije znala kuda da ode. Usporila je hod, i u tom ritmu je za nekoliko minuta došla do toplog kafea, gde je shvatila da izgleda smešno i neprikladno, ali je više nije bilo briga. Zadržala je na sebi kaput, zakopčan preko haljine, zagladila iza ušiju kosu raščupanu od ležanja, i poručila čaj i čajni keks.

Niko nije obraćao pažnju na nju, što je bilo olakšanje, a čaj je stigao brzo i ona ga je popila, iako joj je pekao grlo.

U početku nije znala šta da misli. Pokušala je da se usredsredi na svoje detinjstvo, kao da će joj razmišljanje o poznatim stvarima možda dati neke tragove, koje je verovatno i tražila sve ovo vreme. Ali nije, naravno. Ko bi uopšte i pomislio na tako nešto. Bilo je potpuno bizarno. Odbacila je mogućnost da pozove Marka. On nije znao, a ona nije mogla da mu kaže. Izvadila je telefon, i umesto njega pozvala Lizu.

Njena sestra se javila posle trećeg zvona. „Liza?”

„Mend? Srećna ti Nova godina!” „I tebi.” „Dobro si?” „Ne baš.”

„Šta nije u redu?” Čula je zebnju u Lizinom glasu. „Ne. Ništa. Mnogo toga. Dobro sam. Samo...” „Šta?”

„Pitala sam se da li si slobodna, danas, tokom pre podneva, bilo kada... Da se nađemo... na kafi, ili tako nešto...” „Zvučiš čudno. šta nije u redu?” „Ništa.”

„Prestani da govoriš ništa, ludo jedna. Da li se nešto desilo s tim tipom? Jesi li dobro? Gde si?”

Nije nameravala da uplaši Lizu, i za trenutak je poželela da je nije ni pozvala. Nije mogla da joj kaže preko telefona. Nije čak bila sigurna ni da li može da joj kaže u lice.

„Ništa se nije desilo. Slušaj, Liza, molim te. Smiri se. Dobro sam. Sigurno. U Londonu sam. Samo sa želela da te vidim - da proćaskamo. Časna reč. Dobro sam.”

Liza je zvučala smirenije. „Važi, važi. Pa... danas...”

„Ako si slobodna.”

„Si Si je kod nas. Vodimo je u bioskop. Ali...” „Ne želim da prekidam...”

„Drago mi je što imam priliku da se oslobodim srećne porodice, da ti pravo kažem... Reci gde i kada...”

Amanda je spustila pogled ka haljini koja joj je virila ispod kaputa. morala je da ode kući, da se istušira... Da smisli šta će, dođavola, da kaže... „Šta misliš da odemo na ručak? U Kovent gardenu? U jedan sat?”

„Ako posle toga stižemo na rasprodaje.”

„Može.” Potrudila se da zvuči veselo.

„Sigurna si da si dobro? Kako je prošao sastanak?”

„Sastanak je bio divan. Ispričaću ti kad se vidimo, važi?”

„Vidimo se kasnije.”

Vrela voda joj je prijala. Dugo je stajala ispod tuša, dok se kupatilo punilo parom. Bilo joj je drago kada je videla da nijedan od njenih cimera nije kod kuće, tako da nije bilo potrebe da daje objašnjenja u vezi s haljinom, a samim tim ni sa svojim odsustvom. Isto tako, niko drugi nije čekao na tuš, tako da je nepomično stajala dok joj koža nije pocrvenela, a vrela voda se pretvorila u mlaku. Umotala se u peškir, a drugim zamotala kosu u turban, i zurila je u svoje mutno lice u vlažnom ogledalu. „Čija si ti kćerka?“, pitala je svoj odraz.

Učinilo joj se da čuje svoju majku kako odgovara. „Ti si moja. Samo moja.”

Obrisala je ogledalo i pogledala svoje telo. Porumenela je, ispod kože crvene od tuširanja, kada se setila Eda, kada se setila njegovih ruku na sebi, svuda po sebi. I kako je njeno telo odgovaralo na to. I njegovih očiju, kako uranjaju u njene. Ušla je ponovo u svoju sobu, pronašla telefon u torbi, i okrenula njegov broj.

Kada joj je odgovorio metalni glas, tražeći od nje da ostavi poruku, pogledala je na sat. Otišla je od njega tek pre sat vremena. Mora da je još uvek tamo. Možda je još tamo, kod kuće, i drži telefon u ruci. Možda gleda u njega, vidi ko zove, i ne želi da razgovara s njom. Mora da ga je užasno prestravila. Nije hteo da priča s njom.

Izgubila je strpljenje i prekinula vezu.

Ponovo je pozvala. Opet je dobila istu, snimljenu poruku. Duboko je udahнула i progovorila.

„Ede? Ja sam. Samo... sam želela da kažem da mi je žao što sam odlepila jutros. Bilo je glupo to što sam uradila, što sam otvorila pismo. Žao mi je. I htela sam... htela sam da ti se zahvalim. Na poslednjih nekoliko dana. Divno sam se provela. Stvarno divno. Žao mi je... što sam... ako sam to pokvarila. Izvini. Pa... to sam htela da kažem. Čuvaj se. Pozovi me... ako hoćeš... Amanda je... Onda, ćao.”

Pet minuta je sedela na stolici, umotana u peškir, s telefonom u ruci. Nije je pozvao. Zadrhtala je od hladnoće, a zatim se obukla.

Kovent garden je vrveo od kupaca i Liza, koja je pažljivo posmatrala gomilu ljudi tražeći sestru, nije videla Amandu dok ova nije stala tačno ispred nje. Kratko su se zagrlile, a zatim je Liza provukla ruku ispod Amandine, i povukla je u pravcu restorana u koji su i ranije išle.

„Hvala bogu što sam pozvala i rezervisala - svi živi su izašli danas!”

Doveli su ih do malog, okruglog stola u uglu, gde su zahvalno utonule u stolice i poručile dve velike čaše crnog vina.

Liza se zaverenički nagnula napred i osmehnula.

„Pa, sestrice, govori... Kako je bilo?”

„Bilo je dobro.”

„Dobro? Kada si otišla od Marka bila si na sedmom nebu...” Nije želela da priča o Edu. Uostalom, možda o tome i nije bilo šta da se kaže.

„Lizo, pročitala sam mamino pismo.”

„Kako to misliš?” Liza je delovala zbunjeno.

„Znaš ona pisma koja smo dobile? Kada je mama umrla?”

„Da... Naravno.”

„Pa, ja dosad nisam bila pročitala svoje.” „Zaboga, zašto nisi?”

„Ne znam. Nisam mogla da se nateram. Pretpostavljam da sam se loše osećala što nisam bila tu. Nisam bila sigurna šta ću pročitati... Ne znam. U svakom slučaju...” odmahнула je glavom, „nisam ga pročitala tada, i nisam ga pročitala sve do jutros.” „I...”

„I jutros sam ga pročitala.”

Liza je shvatila da je Amanda bleđa, i potresena. I da je plakala. Sada joj je to bilo jasno - oči su joj bile crvene.

„Šta piše?” Kada Amanda nije odgovorila, ona je osetila nelagodnost. „Mislim, stvarno me se ne tiče šta piše...”

„Zbog toga sam te pozvala...”

„U redu.” Liza je sedela i dugo posmatrala sestru, s rukama sklopljenim na krilu, dok su joj misli lutale. Amanda nije mogla da nastavi razgovor. Nije mogla da progovori.

Njena sestra je osetila nalet uznemirenosti.

„Hajde... sada me plašiš, Mend. Šta piše?”

Amanda se bleđo osmehnula i slegnula ramenima, pokušavajući da uobličiti reči u neki smisao.

„Izvini - stvarno pravim dramsku pauzu, zar ne? Ali stvarno mi nije lako da kažem.”

Liza se nagnula napred i stavila ruke preko sestrih. „Samo *reci*. Hajde. Razgovaraš *sa mnom*. Nema potrebe da ulepšavaš stvari.”

„Okej.” Amanda je duboko udahnula i pogledala pravo u Lizu. Shvatila je da je ono što je u stvari koči, to što ne zna kako da nazove čoveka o kojem priča. „Donald nije moj otac.”

„Šta?”

„Donald... tata... nije... on nije... moj biološki otac. Nije moj tata.” „Sranje.” Nekoliko trenutaka su sedele u tišini. Amanda je skupila oči, ispitivački gledajući Lizino lice. „Dakle, iznenađena si?”

„Naravno da sam iznenađena! Mislila si da sam znala?”

„Vas dve ste bile bliske. Bila je bliža s tobom, nego s nama ostalima. Mislila sam da ti se možda poverila.”

„Očigledno, nismo bile baš *toliko* bliske. Nisam imala pojma.” S nevericom je odmahivala glavom. „Dođavola, Mend.”

Amandu je skoro utešila Lizina neverica. Ipak joj se ne bi dopalo da se ispostavilo da je Liza znala sve vreme. I, na neki zabavan način, prijalo joj je što je bila šokirana koliko i ona sama. Pa, skoro kao i ona. Jer, Liza je i dalje znala ko joj je otac.

Liza ju je uznemireno pogledala kada joj je ta misao pala na pamet. „Da li misliš da Mark zna?”

„U pismu piše da on ne zna. Piše da niko ne zna.”

„Dođavola, Mend.”

Amanda je izvadila pismo iz torbe, i dodala ga Lizi. Bilo joj je lakše da je pusti da ga sama pročita. Lizine usne su pomerale, dok je polako shvatala sadržaj pisma. Amanda je zurila kroz prozor u pomahnitale kupce.

* * *

Kada je Liza završila s čitanjem, spustila je pismo na sto. Njegova gornji čošak je pao na prosutu kapljicu vina, i crvenilo se raširilo po papiru. Amanda ga je podigla, i osušila čošak svojom salvetom. Liza ju je pogledala, i videla suze u njenim očima.

„Žao mi je, Mend.”

Amanda je slegnula ramenima.

„Stvarno, ne znam šta da kažem.”

„Znam.”

„Kako se osećaš?” Amanda je bučno izduvala nos. „Besna sam kao ris, jebi ga.” „Besna si?”

„Kako se usuđuje da mi kaže tako nešto pismom? Eto to osećam. Poslednjih šest meseci, bolje rečeno poslednjih godinu dana, osećam se kao govno, kao da sam kukavica što sam pobjegla. Osećala sam takvu krivicu da čak nisam mogla da otvorim to proketo pismo koje mi je ostavila. I kada sam to konačno uradila, dobila sam ovo.”

„Više bi volela da nisi saznala?”

„Ne znam. Više bih volela da nikada nisam saznala, ako ne mogu da razgovaram s njom o tome. Ako ne mogu da saznam ko je on, šta se desilo.”

„Kaže ti šta se desilo.”

„Kaže mi ono što ona hoće da mislim. Strpa to u jedan koverat, i čeka da umre kako ne bi bila tu kada pročitam. Mogla je da kaže šta god hoće u takvom pismu. Zнала je da neće biti tu da odgovara na moja pitanja.”

„Ako ti to nešto znači, meni zvuči istinito - ono što kaže i način na koji to govori...”

Amanda je izgledala kao da će prasnuti u smeh. Zavalila se nazad na naslon stolice i prekrstila ruke. „Trebalo je da znam da ćeš je braniti.” „*Ne branim je.*” Amanda nije odgovorila.

„Slušaj, Amanda, časna reč, ne branim je. Mislim da je to što je uradila pokvareno. U pravu si, znala je da neće morati da ti odgovara na pitanja. To je neoprostivo. Ne branim je. Samo kažem - pročitala sam, i poverovala. Kao i ti. Samo si previše uzrujana da bi to shvatila. Znaš da mama nije lagala.”

„Mislila sam da nije. Takođe sam mislila i da je hrabra.”

Liza je pomislila na Barbaru koja umire. Na lice izobličeno od bola koji su retko spominjali. Na ženu koja je bila toliko umorna, da bez pomoći nije mogla da se popne uz stepenice, ali nije kukala zbog toga. Na majku koja je slušala Hanino brbljanje o nekom pop pevaču, ili o nekom domaćem zadatku, ili o nekom momku, iako se u njenim očima videlo da žudi za tišinom. Na sve ono što Amanda nije videla, zato što nije bila tu da vidi.

„Bila je hrabra, Amanda.” Pokušala je da zvuči nežno. Kada je odgovorila, Amandin glas je bio isto toliko mekan i tih.

„Ne u vezi s ovim.”

„Ne. Ne u vezi s tim.”

Nije bilo lako gledati Amandin bol. Kao što nije bilo lako smisliti način na koji bi se mogao ublažiti. „Trebalo da razgovaraš s Markom.”

U Amandinim očima je buknuo plamen. „Ne. Ne želim da on sazna. Ne želim da iko drugi sazna. Obećaj mi da nećeš reći ostalima.” „Zašto ne?”

„Ne želim da one znaju.”

Liza očigledno nije bila ubeđena u to.

„To zavisi od mene, zar ne?”

Pretpostavljala je da je tako. „Zašto si meni rekla?”

Amanda nije znala zašto. Bila je to greška, naprslina na njenoj ljušturi, impuls, ali u suštini nije imalo smisla. Liza nije mogla da reši problem, ni ona sama, niti bilo ko drugi.

„Obećaj.”

Liza je podigla ruke kao da se predaje. „Obećavam.”

Amanda je odlučno klimnula glavom, očigledno naglašavajući da je razgovor završen, i dala znak konobarici. „Hoćeš još jednu čašu? Ja hoću.”

Januar

Hana

Hana je ležala potrbuške na krevetu, a majčin dnevnik bio je otvoren ispred nje. Čitala ga je iznova i iznova. Bilo joj je teško da ga čita prošle godine, neposredno pošto joj je Dženifer dala njen primerak. Jednom ga je pročitala i odložila ga u kutiju prekrivenu platnom koju je držala u svom ormaru, onu s diplomama iz baleta i sportskim medaljama. Ove godine joj je bilo lakše. Želela je to. Neke delove je čitala po više puta. Sada je bilo utešno, a ne bolno, što čuje mamin glas u glavi. Neki delovi su je nasmejali. Neki su je naterali da shvati da je njena mama bila čak i bolja nego što je mislila - a oduvek je mislila da je mama prilično kul. Sve ono što je napisala, kako je stala na svoje noge pošto se razišla s tatom njenih sestara. Kako je započela posao s radnjom, sama ih podigla - to je neverovatno. Nadala se da je ona sama upola toliko snažna. Bilo je čudno, razmišljati o mami dok još nije bila mama.

Tata je nije ništa pitao o tome. Znao da joj je Dženifer donela dnevnik pre Božića. Pretpostavila je da je mogao da se ušunja u njenu sobu, dok je bila u školi, ili negde drugde, i da ga pročita, ali to stvarno nije bio njegov stil. Valjda je mislio da je to nešto intimno, između mame i njih. U svakom slučaju, nameravala je da ga da Lizi kada bude došla sledeći put - već dugo ga je držala kod sebe. Dopadala joj se fascikla. Bila je od onih jeftinih, iz knjižare, ali izabrala je najšareniju, naravno, tirkiznu i drečavo roza, sa šarom u obliku palminog drveta i flaminga na prednjoj strani. Listovi koji su se nalazili unutra bili su različiti. Neke stranice su bile napisane na hotelskom papiru, neke na hartiji na linije, koja je izgledala kao da je iz neke od Haninih svezaka formata A4, a neke su bile na belom *bazildon bond* papiru. Mamin rukopis je bio ujednačen, iako je povremeno koristila običnu olovku. Pored telefona je stajala čaša koja je bila namenjena za držanje olovaka, ali, ma koliko često ju je punila jeftinim hemijskama, često bi se ispraznila - ljudi su uzimali olovke da bi nešto zapisali, a zatim bi otišli, ponevši ih sa sobom, gurnuli bi ih iza uha ili u zadnji džep, i nikada ih ne bi vratili nazad u čašu. Hana je mogla da čuje kako mama duva i gundža za sebe, žaleći se da joj fali hemijska, pre nego što bi uzela običnu olovku.

Ustala je i isključila muziku. Ovaj deo, koji će odneti u prizemlje, bio je napisan na papiru s linijama. Želela je da ga tata pročita. Želela je da se seti koliko ga je mama volela.

Mark je sedeo na tremu, zamotan u kaput i šešir, i posmatrao zalazak sunca s čašom crnog vina u ruci. Hana mu je dotakla rame, i kada se okrenuo, videla je suze u njegovim očima, ali nije ništa rekla. Imao je pravo da sedi na tremu, i u samoći plače za svojom ženom, zar ne? Razgovor o tome ne bi bio ni od kakve koristi. Navikla je da tiho zaobilazi njegovu tugu. Ovakvi trenuci su bivali sve redi. Prošlog leta i tokom jeseni, ovo se češće dešavalo - vratila bi se iz škole, ili bi izašla ispod tuša, i zatekla bi tatu u suzama. Ponekad se pretvarao da nije plakao, ali ona je prepoznavala znake. Ponekad čak nije ni pokušavao da ih prikrije. Sada je uhvatio nos palcem i kažiprstom, i snažno ušmrknuo. „Ćao, lepotice. Šta ti je to?”

„Deo dnevnika. O tebi je. Mislila sam da bi voleo da ga pročitaš.” Spustio je čašu i uzeo papire od nje. „Hvala, Hana.”

Kako sam upoznala Marka

Dakle, zamislite sledeću situaciju. Razvedena sam. Sama sam sa kćerkama skoro osam godina. S Donaldom se prilično loše završilo, tako da on učestvuje samo površno. Daje novac. Daje novac svakog meseca. Ali uopšte ne dolazi, i svakako ne postoje dogovori za svaki drugi vikend, ili za dve nedelje tokom letnjeg raspusta. (To je druga priča, i nije za danas...) Tako da sve radim potpuno sama. Kuća, vi devojke, posao... Liza, najstarija, ima skoro dvadeset dve godine, zbog čega se osećam neverovatno starom - praktično je u onim godinama u kojima sam ja bila kada sam je rodila. Ne živi sa mnom, naravno - deli stan s nekim drugaricama. Ali dolazi kući vikendima, natovarena vešom i gladna domaće kuhinje. Dženifer je na fakultetu. Upravo je počela da studira. Trudim se da mi ne smeta što je odabrala Sent Endruz, u škotskoj. Naravno, to je bilo najbolje. Ali tako je daleko. Izgleda kao da je odbačena. Amanda je jedina koja još uvek živi kod kuće. Napunila je osam godina pre nekoliko meseci. Ponekad se brinem da je usamljena bez sestre ili brata. Ali, ona je divno društvo. Tako zrelo razmišlja, onako kako samo deca - što ona praktično i jeste, imajući u vidu njeno mesto u porodici - ponekad mogu.

Obožavam da budem majka, oduvek sam to volela. Mislim i da sam prokleta dobra u tome, i čekam bilo koga da mi kaže da je devojka nešto nedostajalo u životu. Pobrerala sam se da budu u društvu velikog broja odraslih muškaraca koji su imali ulogu uzora. I naporno sam radila da im stvorim dobar dom.

Imam tu prodavnicu poklona. I to volim. Od nje se nikada neću obogatiti, ali se budim ujutru i želim da odem tamo, a znam dosta ljudi koji to ne mogu da kažu za svoj posao. Moja je u potpunosti, i da se ne lažemo, svesna sam toga da volim da budem glavna.

Nisam imala muškarca, još od razvoda. što se tiče tog dela moje ličnosti, nisam toliko nesrećna. Više je kao da sam kriogeno zaleđena. Kada sam se razvela, jednostavno nisam imala vremena. Kod kuće sam imala tri devojčice, a jedna od njih je bila beba. Radnja je takođe bila u pvoju. Radila bih ceo dan u prodavnici i celo veče kod kuće, prala, peglala, čistila, a onda bih iscrpljena pala u krevet jedva sat vremena posle svojih kćerki. Bio je to ponos, rešenost, i verovatno opsesija.

Kada su Liza i Dženifer otišle, a Amanda je malo poodrasla i krenula u školu, možda sam imala malo više vremena. Ali više nisam razmišljala o tome. Pretpostavljam da sam mislila da je jednostavno prošlo vreme. Znala sam da četrdeset četiri godine nisu baš neka starost, bar ne u današnje vreme. Znala sam da izgledam dobro, ako se zanemare neznatne posledice delovanja gravitacije, i nekoliko sitnih bora... Ali, u svakom slučaju, nigde nije bilo

muškarca s kojim bi se moglo izaći, ili otići u krevet, u kojeg bi se žena mogla zaljubiti. Svaki časopis koji bih kupila bio je pun članaka o tome kako nema dovoljno raspoloživih muškaraca. Svako bi pomislio da se Prvi svetski rat upravo završio i da su sve neženje izginule.

Kada smo se Donald i ja razveli, dozvolila sam sebi da pomislim da ću možda, samo možda, pronaći nekog drugog kome se isto to desilo, možda nekog s decom, da ćemo zajedno odbolovati svoje rane, i doživeti malo sreće. Nešto nalik na „Brejdi Banč”¹², u malo tamnijim nijansama, i s boljim modnim stilom. Ni to se nije dogodilo.

Ali meni je bilo dobro. Nisam noću ležala u krevetu i plakala frustrirana od žudnje, ili prazne usamljenosti. Bila bih uništena da sam se predala takvoj vrsti samosažaljenja. Uglavnom nisam razmišljala o tome...

A onda je jednog dana on zalutao u moju radnju, i sve okrenuo naglavačke. Naravno da sam zapazila da je zgodan. Bila sam se pomirila sa sudbinom, ali ne do kraja. Ličio je na Harisona Forda - otprilike kao u filmu „Otimači izgubljenog kovčega” - samo bez minđuše. Imao je čekinjavu bradu, što se meni inače nije baš dopadalo, ali njemu je dobro stajalo. Pomalo je delovao kao da se oblačio u mračnom plakaru, ali punom dobre garderobe, ako me razumete. Dakle, naravno da sam primetila. Ali bio je mlad, i to previše mlad.

Dosad, ništa neuobičajeno. Pitala sam ga da li mogu da mu pomognem. Rekao je da traži nešto za svoju majku. Pokazala sam mu šalove. Bili su to prelepi indijski šalovi, ukrašeni vezom, u divnim bojama. Bila sam impresionirana što je znao da su oči njegove majke boje lešnika, a još više me je oduševio kada je izabrao tri boje koje bi najviše išle uz takve oči. A onda sam osetila da gleda pravo u mene, i tada se ovaj uobičajeni dan promenio. Zar ovo ne zvuči smešno? Ali jeste tako. Gledao je pravo u mene i rekao da su njene oči i kosa slične boje - mada je on sam bio dosta tamniji - i pitao me da li bih mogla da stavim šal. Kada sam to uradila, shvatila sam da mi se disanje ubrzalo, samo zato što me je gledao. Što me je nateralo da pocrvenim, jer je bilo blesavo, i detinjasto, a onda je on primetio da sam pocrvenela, i ja nisam mogla da se okrenem zato što sam nosila šal. Zatim je on pocrveneo, jer sam ja pocrvenela zbog njega, a onda su se, hvala bogu ili dođavola, nisam bila sigurna šta od toga, vrata otvorila, i dve trudnice su ušle da traže karte za objavu rođenja deteta, i čarolija je nestala isto onako brzo kako je i izatkana.

Ali, kupio je dva šala, i rekao da će dati majci da izabere koji joj se više sviđa, i ja sam znala da će se vratiti s onim koji joj se bude manje dopao. I

¹² Porodična američka televizijska serija iz sedamdesetih godina dvadesetog veka. (Prim. lekt.)

pitala sam se te večeri, dok sam spremala fritatu za sebe i Amandu (bože, sećam se čak i šta sam kuvala!), da li je to uradio namerno. (Mnogo kasnije mi je rekao da jeste. Njegova majka je želela da zadrži oba šala, a on se ružno osećao što joj je rekao da ne može, jer mu je jedan bio potreban kao izgovor da se vrati.)

Vratio se u četvrtak uveče, po vlažnom vremenu, pet minuta pre zatvaranja. Ovoga puta nije bilo trudnica koje vrebaju i čekaju da nas prekinu. Ovoga puta sam pocrvenela iako sam razmišljala o tome da li će se vratiti. Bio je opušteniji nego prošli put, ali nije rekao ništa neuobičajeno. Uljudno mi se zahvalio i krenuo ka vratima.

Kada je rukom dodirnuo kvaku, činilo se kao da se predomislio. Okrenuo se ka meni. Nije se približavao, tako da je izgledao kao da bi mogao pobeći svakog trenutka. Zatim je upitao: „Da li imate neki stav o izlaženju s mušterijama?”

Nasmejala sam se. Kakvo neobično pitanje. „Šta? Kao doktori i pacijenti?” „Tako nešto.”

Srce mi je udaralo. „U prošlosti mi nije bio potreban takav stav.”

„A ako vam je sada potreban?”

„Pa da li mi je potreban?”

Bio je tako sladak, tako mlad, i tako sladak.

„Onda mislim da ću morati da razmislim o tome.”

I jesam. Cele noći sam razmatrala razloge za i protiv. Predomislila se, pa se onda opet predomislila, oduševljena time što se osećam kao šiparica. Pa sam onda grdila sebe što se ponašam smešno. Prošlo je toliko vremena. Godine, decenije... Bila sam više nego van forme. Do zore sam odlučila.

Ako se vrati sledećeg dana, pristaću. Kada sam pogledala svoje lice u ogledalu, vireći preko vrha Amandine glave dok je ona prala zube, pomislila sa da će on promeniti mišljenje onog trenutka kada me bude video. Ne možete se izvući sa neprospavanom noći u mojim godinama. Lice mi je izgledalo umorno i iscrpljeno.

Vratio se. Pitao je ponovo. Izveo me je na ručak. Ispostavilo se da je deset godina mlađi od mene - iako sam tog dana, kao i mnogih dana od tada, mislila da ta razlika izgleda kao da je još veća. Bio je arhitekta. Zvao se Mark Forbs. I eto - bila sam osam godina sama, bez ljubavi. I trebalo mi je nekih dvadeset minuta - dok smo pili kapučino i jeli sendvič sa salatam od jaja - da se zaljubim u njega.

Mark je na potpuno isti način zapamtio taj događaj. I on je to osetio, taj električni, instinktivni naboj, kada je stavila šal zbog njega, a on je pogledao, po prvi put pogledao kako treba. Možda je u celoj situaciji za njega bilo za nijansu više požude nego za nju. Imala je sjajnu figuru -setio se kako je rub šala dodirivao beličastu kožu njenih grudi - i kako je kao omađijan zurio u njen džemper, dok je umotavala ono **što je** kupio. Ali bilo je nečega, magičnog i neodoljivog, što ga je teralo da prošeta od kancelarije do njene radnje i sutradan, i sledećeg dana.

I setio se kako je bila nervozna na tom ručku. Izbrbljala je, pre nego što su čak i poručili, da je razvedena, da ima tri kćerke, da je prestara za njega, da nosi previše prtljaga sa sobom. Onda je shvatila da se istrčava, i oblilo je ono divno rumenilo. Želeo je da poljubi svaki delić njene pocrvene kože.

Nije ga to uplašilo, sve te informacije, na tom njihovom prvom sastanku. Nije bio budala. Znao je da je starija. Nije trebalo da bude genije da bi shvatio da će biti prtljaga. Bio je naivan; tri kćerke, od kojih dve odrasle, to je verovatno trebalo da ga natera da pobegne glavom bez obzira. Kasnije je, naravno, bilo trenutaka kada se bežanje činilo kao sjajna opcija. Nije bio svetac. Ali je nekako znao, i to od samog početka, da je ona vredna toga. Setio se pene od kapućina na njenoj usni. I srebrnih minduša koje su se njihale dok se smejala. I njenog mirisa.

Rekla mu je, mnogo puta, da je znala da će ga zavoleti od samog starta. Rekla mu je to, ležeći u njegovom naručju. Rekla je njemu, i svim gostima na njihovom venčanju jedanaest meseci kasnije. Čuo ju je kako govori Hani, mrmljajući priču pored njene glavice tokom noćnog obroka, kada bi se probudio, shvatio da mu obe nedostaju, i lagano sišao u prizemlje da ih pronade. Ali nikada to nije video napismeno. I samo za trenutak, dok je sedeo tako, obasjan zracima sunca na zalasku, na tremu koji je napravio za njih, nije bio tužan. Bio je srećan.

Liza

Januarske rasprodaje su došle do faze kada je bilo potpuno jasno zašto je neki komad odeće ostao na rafu: zato što je bio neodgovarajućeg kroja ili boje, za svaku žensku građu i ten. Čak ni 75% popusta nije bilo dovoljno da ubedi nekog da kupi takvu stvar.

U ovo doba godine, kupovina je bila depresivna. Liza je čeznula za tim da ta nepoželjna odeća nestane s rafova, i da porane s kolekcijama sandala i letnjih haljina, u živim bojama koje ti daju razlog da se nečemu raduješ.

U stvari, u ovo doba godine, sve je bilo pomalo depresivno. Božić je prošao. Znaš da moraš da skineš dva-tri kilograma, ali frižider je i dalje pun kolača, i onog najprimamljivijeg mogućeg sira, *stiltona*, koji izgleda svi nabavljaju u velikim decembarskim kupovinama, i na kraju od njega pojedu samo po komadić. Trebalo je podneti još tri duga zimska meseca, sivkastog tena i kose isušene centralnim grejanjem, slušajući gluposti na televiziji, a nije pomagala ni šoping-terapija.

Dženifer je predložila da se nađu u hramu kupovine, robnoj kući *Džon Luis*. Liza je odlučila da se pridruži sve većem redu u kafeteriji, i upustila se u rizik da sama prosudi da li bi Dženifer više volela kolač s kafom ili sa šargarepom, kafu s mlekom ili čaj od kamilice. Odabrala je sto pored prozora, i taman htela da zabode viljušku u jedan od kolača, kada je Dženifer stigla. Ona očigledno nije imala isto mišljenje u vezi s rasprodajama - već je nosila nekoliko velikih kesica sa sobom.

„Šta si kupila?”

„Posteljini. Peškire. Da, i blender. Smešne je boje, koju očigledno niko nije hteo, pa su smanjili cenu za pedeset funti...” „A tebi ne smeta boja?”

„Ne sviđa mi se previše, ali neću ga oblačiti, zar ne? Koristiću ga za usitnjavanje voća i povrća, a obično se takve stvari i ne drže na vidnom mestu u kuhinji, pa kakve onda ima veze?”

Apsolutno tačno. Kod Lize i Stivena, na njihovom kuhinjskom radnom delu od granita, mogla bi se izvesti operacija slepog creva, sasvim opušteno i bez ikakvih mera predostrožnosti.”

„Šta je s tobom? Ulovila si neku povoljnu ponudu?”

„Samo tortu.”

„Njam!”

Dženifer je zahvalno sela i otpila gutljaj čaja. Liza je sledila njen primer i uzela kafu. „Pa, kako si?” „Dobro sam.” „Kako je Endi?” „Dobro.”

„Dobro u smislu 'rekla sam mu da se neću udati za njega, i on je to prilično dobro podneo', ili dobro kao 'nisam mu rekla ni reč, a on i dalje misli da će u junu biti mladoženja?’”

„Prokletstvo, Džen. Zašto ne pređeš na stvar?”

„Izvini. Samo mi ga je neverovatno žao, još otkad si nam rekla za Božić...”

„Znam, znam. Ne, nisam mu rekla da ne želim da se udam za njega.”
„Oh.”

„Ne govori tako. Bože! Koliko samo osuđujuće zvuči ta jedna tvoja jednosložna reč, Džen.“

„Nisam tako mislila. Izvini.“ Dženifer se osmehnula.

„Si Si je kod nas još od Božića. Karen je otišla na krstarenje nekom jahtom na Karibima, a takve plovidbe traju po nedelju dana. Teško da mogu da obavim taj razgovor s njim, kada njene su tu njene ogromne klempave uši, zar ne?“

„Jadna Si Si!“

„Jadan Endi. Jadna Si Si. Šta je sa mnom?“

„Jadna ti.“

„Hvala!“

Liza se blago nasmejala. „U pravu si - prava sam kukavica. Si Si odlazi na spavanje u sedam uveče - a ima i drugih trenutaka tokom dana kada bih mogla da mu kažem, znam. Da li znaš zašto nisam?“

„Ne.“

„Jer će me pitati zašto, a ja čak ne mislim da bih mogla da mu kažem zašto. Mislim da ne mogu da mu dam dobar razlog - barem ne dovoljno dobar. Čak i sebi ne mogu to dovoljno dobro da objasnim, zaboga. A znaš li šta me zabrinjava, mislim, šta me *stvarno* brine?“

„Opet, moram da kažem da ne znam.“

„Bojim se da će ovo prepuniti čašu. Mislim da će raskinuti sa mnom, ako kažem ne.“

„A znaš da ne želiš da se to desi.“ „Mislim da ne želim.“

„Pa i to je nešto, zar ne? Znaš da želiš da budeš sa njim.“ „Ipak, to nije dovoljno, zar ne?“ „Njemu nije, očigledno.“

Liza je stavila u usta veliki zalogaj torte. Mrvice su joj ispale iz usta, a ona ih je pritisnula zadnjim delom viljuške.

Dženifer je držala **šolju** između ruku, nesvesno dobujući prstima po porculanu.

„Moraš da razgovaraš s njim, Liza. Razgovor će možda razjasniti sve, oboma.“

„Ti mi kažeš - nisi ni ti neki majstor komunikacije! Ti i Stiven ste jedva progovorili jedno s drugim za Božić.“ „Jesmo!“

„Znaš na šta mislim. Niste bili... Niste bili bliski... Niste bili baš u normalnim odnosima. *Znaš* da niste.“

„U pravu si.“ Dženifer je odmahнула glavom.

„Dodavola. Dakle obe smo u haosu” nasmejala se suvo. „Šta bi mama rekla? Jel' se često zapitaš to, otkad je umrla? Šta bi ona rekla?”

„Mnogo češće nego pre njene smrti. Glupo, ha? Svi oni dobri, besplatni saveti koje sam mogla da dobijem, a nikad ih nisam želela. Sada kada ih hoću, ne mogu ih dobiti.”

„Hmmm... Kad smo kod mame. mislim da imam nešto da ti kažem o njoj, što bi moglo da objasni zašto zabadamo glavu u pesak kao noj, kada se radi o konfrontaciji i komunikaciji...”

Dženifer se nagnula napred. „Šta?” Ovo nije ličilo na mamu.

„Amanda me je naterala da se zakunem da neću reći nikome.”

„Amanda?”

„Da. Rekla sam da neću. Ali mislim da tebi moram da kažem. Obećavaš da nećeš ništa reći?”

„Važi. Neću reći ništa, ali o čemu?” „Znaš pisma koja nam je mama ostavila?” „Da...”

„Amanda nije odmah pročitala svoje.” „Zašto nije?”

„Ne znam - iz uvrnutih razloga - znaš Amandu. U svakom slučaju, šest meseci ga je nosila sa sobom - čekajući da dođe pravo vreme da ga pročita. Što je, očigledno, bilo u krevetu s momkom kojeg jedva poznaje, ali to nije tema...”

„Za Novu godinu?”

„Tačno.”

„I? šta je pisalo u njemu? Da li ti ga je pokazala?”

„Da, pokazala mi ga je. Kada me je pozvala zvučala je čudno, kao da se trudi da deluje normalno, znaš, a na kraju je zvučala svakako, samo ne tako. Stvarno sam se zabrinula. Pomislila sam... možda taj tip... Pa, ne znam šta sam pomislila, ali nije zvučala kako treba. Pitala me je da se nađem s njom - mislim da je to bilo drugog januara.”

„Sada si me prestravila. Šta je pisalo u pismu?”

Liza je zastala za trenutak. Nije postojao lak način da se ovo kaže. Setila se kako je ona bila šokirana kada joj je Amanda rekla, ali nije bilo drugog načina.

„Amanda nije tatina.”

„Ne razumem.” Delovalo je da Dženifer nema predstavu o čemu ona priča. „Kako to misliš?”

„Mislim...” Liza je pokušala da bude strpljiva. „Tata nije Amandin otac.”

„Biološki?”

„Ili na bilo koji drugi način, kada smo već kod toga.” Dženifer je ponovo uzela viljušku i probola tortu, mada očigledno nije imala nameru da je jede. „Ne kapiram.”

„Mama je imala nekoga. Tata je sigurno znao za to, barem pretpostavljam da je morao znati. Ali niko drugi nije znao. Ni Amanda, ni Mark, niti bilo ko.”

„Ne bi to uradila.”

„Ne bih. ni ja poverovala. Ali jeste. Za šta misliš da ne bi uradila?”

„Ništa od toga. Imala vezu. Imala dete. Da ne kaže nikome. Čak ni Marku. Jednostavno mi se to ne čini mogućim - to nije ona, ona nije bila takva...”

„Ali očigledno jeste.” Liza je razumela Dženiferinu želju da misli o njihovoj majci kao o savršenoj osobi. Ali ona nije to bila. Niko nije savršen.

„Bože - sirota Amanda. Kako je?” „Uglavnom je ljuta.” „Nije uzrujana?”

„Jeste i to. Ali stekla sam utisak da je najviše ljuta što je mama odugovlačila da joj to kaže.” „To nije lako reći.”

„Nije, ali da je znala, da je znala pre nego što je mama umrla, ili pre nego što je tata umro, mogla je da ih pita nešto o tome, a sada ne može. Samo je saznala ono što je mama resila da joj kaže u pismu. Toga nema u dnevniku.”

„Pretpostavljam da je tu priču sačuvala samo za Amandu.” Dženifer je odmahнула glavom, ali se setila da je tata jednom prilikom udario mamu, samo jednom. mama je rekla da ga je ona isprovocirala. Trebalo bi da je to. „Šta joj je tačno rekla?”

„Pa, ne puno toga. Da je imala nekoga. Da to nije bila ozbiljna, niti duga veza. Da nije bila zaljubljena u tog čoveka.”

„Jel' rekla ko je on? Da li je znao da je trudna?”

„Nije rekla ko je. Rekla je, kako kaže Amanda, da je to bila odvratna veza kojom se ne ponosi, da nije volela tog tipa - mislim da je bio neki porodični prijatelj.”

„Bože! Postaje sve gore...”

„Ili bolje. Zar bi želela da je imala neku dugogodišnju strastvenu ljubav?”

„Ne znam!” Dženifer je bila ogorčena. „Želela bih da je tatino dete, to bih želela. Ona je naša mama. Pre svega, želela bih da nije imala vanbračnu vezu. Kako je uostalom znala da nije tatina? Još uvek su bili zajedno, zar ne, kada je ostala u drugom stanju?”

„Da, ali razmisli... Amanda ima maminu kosu, ali u licu i telu nimalo ne liči na tebe i mene. A mi smo na tatinu porodicu.”

Liza je gledala Dženifer, kako razmatra to što joj je rekla. Znala je da njenoj sestri neće biti lako da se pomiri s ovim. Ona je imala svoje razloge, zbog kojih je razumela ono što je mama uradila.

„Pretpostavljam da si u pravu. Nikada pre nisam razmišljala o tome.”

„Zašto bi to radila?”

„Tačno.” Liza je shvatila da Dženifer izgleda veoma potreseno. Skoro da je bila u većem šoku od Amande.

„A istina je da nije *znala*. Nije to *Dinastija* - niko nije tražio DNK test, ili tako nešto. Samo je zaključila. Pretpostavljam da je znala kada se šta dešavalo...”

Dženifer je nabrala nos s gnušanjem, kao da o tom detalju i informaciji nije želela da razmišlja. Misli su joj se vratile na priču. „Šta je s tim čovekom? S njenim pravim ocem?”

„Kao što sam rekla, nije rekla ko je. Rekla je da nema potrebe da Amanda to zna. Rekla je da je znala da je trudna, odabrala je da prekine tu vezu, i da su se on i njegova porodica ubrzo posle toga odselili.”

Dženifer je pogledala kroz prozor, razmišljajući minut-dva. Liza je dovršila tortu i kafu, razmatrajući mogućnost da uzme još jednu šolju, ali red se povećao i savio iza ugla, van vidnog polja.

„Hejvudovi.” Dženifer je ovo izgovorila tiho, skoro za sebe.

„Šta?”

„Hejvudovi. Stalno smo se družili s njima, sećaš se. Heder Hejvud je išla sa mnom u razred. Živeli su u našoj ulici.” „Ne sećam se.”

„Sećaš se. Ma daj, Hejvudovi.” Rekla je ovo kao da će samo ponavljanje njihovog prezimena naterati Lizu da se seti. „Dobili su zečeve onda kada smo ih mi tako jako želele. Trčali su po njihovom zadnjem dvorištu.”

Liza se tada, kao kroz maglu, prisetila Heder Hejvud, s njenim debelim, smeđim kikama i debelim smeđim zečićima. Još uvek nije bila sigurna zašto je to bitno.

Dženifer se sve više unosila u svoju ideju. „Viđali smo se puno s Hejvudovima. Mama je bila s njihovom mamom u ženskom, a tata s njihovim tatom u muškom klubu. Sećaš se... I Hejvudovi su se odselili pre nego što se Amanda rodila. Pamtim to naročito zato što mi je uzela jednu od *sindi* lutaka, mada je mama rekla da sam je verovatno izgubila, i nije mi dozvolila da ih pozovem i tražim da mi je vrate. Znala sam da mi je uzela lutku, jer ona nije imala takvu, i uvek je bila ljubomorna zbog toga.” Vratila se na glavnu temu. „U svakom slučaju, poenta je da su se odselili tog leta, pre nego što se Amanda rodila. Mora da je on...”

„Smiri se, Dženifer - to je malo naglo zaključivanje, zar ne misliš?”

„Razmisli, vreme se uklapa.”

„Pa šta?”

„Kako to misliš, pa šta? Taj tip je možda Amandin otac!” „Da, a možda i nije. Osim toga, zašto je to bitno? Prošlo je četvrt veka.”

„Zašto je *to* bitno?”

Dženiferin glas je postajao sve kreštaviji i glasniji. Liza je želela da smiri situaciju.

„Slušaj, Džen. Amanda nije bila bliska s tatom. Jedva da su se i poznavali. Ako je ikoga smatrala ocem, to je onda Mark, i ovo ne menja ništa. Ne vidim kakvo dobro bi moglo doneti kopanje po prošlosti i navođenje imena, posebno kada nemaš predstavu o čemu pričaš...”

„Nisam navodila imena. Samo sam rekla...”

„Znam. Izvini.” Sada je ona izgledala ozlojeđeno i nekako povređeno. Lizi je bilo drago što je odlučila da joj kaže, pre nego da to prepusti Amandi - ako je Amanda uopšte i planirala da kaže nekome osim njoj. Dženifer je ponekad bila tako krhka.

„Šta misliš o tome?” sada je ona pitala Lizu. „Mislim, o mami. Da izostavi tog čovek iz svega...”

„O mami?” Liza je bila malo zatečena ovim pitanjem. Nije bila sigurna kako da odgovori na njega, budući da je bila prilično sigurna da će se njen stav o moralu razlikovati od Dženiferinog.

Duboko je udahnula. „Mislim da mama i tata dugo nisu bili srećni zajedno. U stvari, znamo da nisu - bile smo prisutne. Tata je varao mamu. mislim da je to bilo dobro za nju, iskreno rečeno. Nadam se da joj je donelo malo sreće, i povratilo malo samopouzdanja, pravo da ti kažem. Mislim da je bilo neverovatno glupo od nje što je ostala u drugom stanju, i da je ovde, rekla bih joj to. I mislim da je malo kukavički što je svih ovih godina to držala za sebe. I tako smo sve tri nastavile da budemo neprijatne prema tati, misleći kako je pravi nitkov. Sve što ovo govori o mami, jeste da je bila ljudsko biće, koje je u stanju da greši. Volela bih da nam je verovala toliko, da nam to kaže u nekom trenutku, jer ja je ne bih osuđivala, i osećala bih više naklonosti prema tati, a Amanda bi znala ko je, i imala bi šansu da postavlja pitanja, a sada je nema. Ali, ako me pitaš da li sada, kada znam ovo, imam lošije mišljenje o mami, odgovor je ne. Ona je bila čovek, Džen, a ljudi nisu savršeni, pa ni ona nije bila savršena. I to je u redu. Sve se desilo veoma, veoma davno. Mogu da živim s tim.”

Dženifer nije progovarala.

„Možeš li ti?”

„Ne znam. Ne znam...”

Kada su otišle svaka svojim putem, Liza je shvatila da Dženifer nije rekla ništa o Stivenu. Bila je veoma dobra u tome - da izbegava. Nije znala šta nije bilo u redu između njih dvoje, i pretpostavljala je da Dženifer ni ne želi da ona zna.

Zapravo i nije imala vremena da se brine zbog Dženifer, kao, uostalom, ni zbog bilo čega drugog. Trebalo bi započeti novu godinu jasne, bistre glave, zar ne, a ona se osećala kao da se nebo spušta sve niže i niže na nju. Nije dobro spavala. Budila se oko tri sata svakog jutra, i nije mogla da zaspi ponovo, pošto joj je mozak već brzao napred, te se to jedva ikada i desilo. Amanda ju je malo smirila, pošto je poslala poruku da će otputovati na neko vreme. To je bila ona stara Amanda. Liza nije znala kako mama nije poludela, pitajući se stalno gde je i kako je, a istovremeno je mozgala o tome zašto je ona sada osećala nekakvu obavezu da bude zabrinuta za svoju sestru, kada to niko od nje nije tražio. Verovatno je to sindrom starije sestre, ili prokletstvo prvorođenog deteta.

Endi. Endi. Shvatila je da sada već besciljno luta. Neodlučni kupac u najbolje vreme, bila je izgubljena u moru staklarije, escajga i stolnjaka. Nije želela ništa od toga. Napipala je prstima parking kartu u zadnjem džepu, i krenula ka najbližem liftu koji će je izvući odatle.

Kada je bila sigurna i sama u kolima, naslonila je glavu na sedište i zatvorila oči kako ne bi videla nestrpljive vozače i njihove automobile kako mile pored nje, brzinom od tri kilometra na sat, čekajući da ona oslobodi mesto.

Posle toliko vremena, prvi put je naterala sebe da stvarno razmisli o tome šta je uradila Endiju. Ta pomisao je ovih dana stalno bila prisutna, negde na periferiji njenih misli, ali je uglavnom izbegavala da razmišlja o tome, i da se s tim direktno suoči. Sada, dok je razgovarala o mami, nije mogla da prekine da razmišlja o tome.

I ona sama je imala vezu sa strane, naravno, i bila je zapanjena što to niko nije pretpostavio. U svojoj glavi, bila je žigosana šljaštećim neonskim slovom srama. Kako bi drugačije mogla da bude toliko vična pravdanju, izgovorima i ublažavanju, da nije mesecima objašnjavala sama sebi iste te stvari? Mantra nevernih.

Bilo je gotovo, *sasvim* gotovo, ali se dogodilo. Niko nije znao, osim njih dvoje. Izvukla se. Trebalo bi da se sama sebi opravda, i da nastavi dalje, da zaboravi na to. Jasno je da je mama uradila baš to. Ali Liza je pretpostavila da je Amandino pismo dokaz za ono u šta je počela i sama da veruje - da to nikada ne možeš da zaboraviš, ili da zaista oprostiš sebi. Koliko god dobro opravdanje bilo, koliko god da je vremena prošlo...

Zvao se Kristofer Absalom. Rukovodio je modernizacijom novog naselja u delu Ist Enda u Londonu. Njena firma je dobila ugovor da dekoriše apartmane, i ona ga je upoznala kada je otišla da poseti to mesto. Čim ga je ugledala, poželega je da nema šlem na glavi.

Bilo je to čisto fizičke prirode. šta je to značilo? Postavila je sebi to pitanje, glasno se ispovedajući samoj sebi u kolima. To je značilo da nije želela ništa od njega, osim onoga što joj je dao u krevetu, osim osećaja njegovih ruku, usana i tela na njenom. Nije želela da mu se dopadne. Niti da je upozna. Niti da je predstavi svojoj majci. Samo je želela da on želi da je tuca. Čisto fizički. Kao da je to ulepšavalo stvar. Za Endija bi to verovatno bilo gore. Kris je imao taj sjaj u oku, koji ju je uvek palio. Nosio je moderne farmerke, nisko na kukovima, i ona je primetila njegov mišićavi, preplanuli stomak ispod majice kada je podigao ruku, pokazujući nešto iznad njihovih glava.

Cela stvar ju je podsećala na mladost. Sastanak se nastavio u pabu, ostali su se razišli, poziv je bio upućen i prihvaćen. Iz ženskog toaleta je ostavila Endiju poruku na sekretarici kod kuće, da se sastanak odužio, da večera bez nje, i da ne zna u koje vreme će se vratiti... Iznenadila se kako je laž lako izašla iz njenih usta. Otišla je u Krisov stan. Živeo je u starom skladištu u Šordiču. Prostor je sam po sebi bio seksi - visoki plafoni, zidovi od cigle; sve je bilo jednostavno. Skoro da nije ni bilo nameštaja.

Par pohabanih, kožnih fotelja, skoro prazna polica za knjige, ogroman beli krevet, nenamešten i neznatno prljav.

Obnova naselja je trajala četiri meseca. Bilo je to prošlog leta. Liza je redovno imala seks sa Krisom, jednom ili dva puta nedeljno, sve to vreme. Nikada nije zaspala kod njega, nikada nije ostala preko noći, i nikada nije ostavila ništa svoje u njegovom domu. Nikada nisu večerali u restoranu, niti zajedno gledali film. Nikada nije upoznala nekog njegovog prijatelja, niti čula nešto o njima. Do septembra ga nije poznavala ništa bolje nego u junu. Znala je kako svaki njegov centimetar izgleda, i kakav je na dodir, i kakvog je ukusa. Ali nije znala koju je knjigu poslednju pročitao i nije znala gde je odrastao. On nije znao, dok su se tucali (i to je jedini izraz kojim je to uvek nazivala, čak i u svojim sopstvenim mislima), u velikim kožnim foteljama, u kadi i na velikom belom krevetu, da ona živi s dečkom. Ili da joj je majka bolesna. Da je znao onda kada se pojavila, gola ispod tanke bele pamučne haljine, i naterala ga da je dodirne, vukući ga za farmerke čak i pre nego što su izašli iz lifta, da joj je majka umrla pre dva dana, možda bi pomislio je prolupala. Što je možda i bilo tačno.

Nije bilo razgovora o raskidu, kao što nije bilo ni razgovora o započinjanju veze. Završila je apartmane, i prestala da dolazi.

Nije čak ni razumela sebe. Model ponašanja joj je bio poznat. Pre Endija je bilo dosta muškaraca, na fakultetu, na poslu. Volela je muškarce, volela je seks, volela je da se zabavlja. Ali nikada nije bila neverna Endiju. Do prvog puta, s Krisom, nije ni mislila da je u stanju da to uradi. Ali to nije bilo samo jednom. Nastavila je da to radi.

Nije mogla da kaže sebi da je u pitanju samo žudnja. Nije bilo tako jednostavno. Seks je bio dobar, to je neosporno. Svidelo joj se što nije želeo da priča s njom. Svidelo joj se što je bio zadovoljan da sve ostane na tom nivou, što nije video potrebu da se njihova emotivna veza razvija kao fizička. Ali, znala je da uopšte nije stvar u Krisu. Sve je bilo toliko... prosto i jednostavno. Prazno i pusto. Kada je bio u njoj, očima je ponirao u njene, ali nisu videli ništa, jer nisu tražili ništa. Radio je to zato što je to bilo seksi, zato što je želeo da izmeri njenu fizičku reakciju na njegove dodire, tempo, ritam. Nije mu bilo stalo da vidi ništa preko toga. Dakle, bilo je u redu uzvratiti mu pogled.

Radilo se o Endiju. Radilo se o Endijevoj ljubavi prema njoj. Radilo se o Endijevoj želji da se njome oženi, i stvori život s njom.

Bilo je skoro kao da je, spavajući sa Krisom, pokušavala da dokaže da nije vredna toga. Da nije dovoljno dobra. Ili se trudila da ga drži na odstojanju...

Vežbala je kako će mu saopštiti. Odlučila je da neće. Završilo se, i ona se izvukla. Nije je uhvatio. Niko nije znao. Nije ni bilo potrebe da on sazna. Ali nije nestalo. Krivica ju je izjedala. Uvek je bilo tako. Verovatno će uvek i biti.

Umalo je rekla mami jednom. Jednog dana je došla s posla da je vidi, nedugo pošto je počela da se viđa s Krisom. Barbara je bila u bašti kada je stigla, sedela je na jednoj od baštenskih ležaljki, okrenuta leđima ka Lizi. Na kolenima joj je bilo karirano ćebe, i zbog tog ćebeta i svega što je ono značilo, Liza je poželela da zaplače. Kao da je znala, Barbara ga je sklonila kada je ugledala kćerku. „Ako nemaš ništa lepo da kažeš ni o kome, dođi i sedi pored mene...” Liza ju je poljubila u hladan obraz, osetila miris Frakasa i još nečega, nepoznatog i medicinskog, i sela na travu pored majčinih nogu, a Barbarina ruka je uhvatila njene. I umalo da joj je rekla tada. Ali to 'ništa lepo' je bilo o njoj, i nije mogla da kaže. A Barbara je umrla pre nego što se završilo.

Da je znala - za Amandu - možda bi joj ispričala. I možda bi joj bilo lakše.

Amanda

„Kako si, mala?“

„Dobro. Kako si *ti*?“

Amanda je došla vozom u posetu nakon posla. Mark ju je pokupio na stanici kada je završio u kancelariji, i sada su se vozili ka kući. Veče je bilo vlažno i hladno, a on je osjetio očinsko olakšanje i zahvalnost što će dve kćerke biti pod njegovim krovom.

Kiša je šibala po prozorima kola i po mekom krovu. Bilo mu je drago što je vidi.

Mark je slegnuo ramenima. „Postaje lakše. Znao sam da će biti tako. Vreme prolazi, zar ne?“ „Drago mi je.“

„I meni, uglavnom. Ponekad sam ljut zbog toga.“ „Kako to misliš?“

„Zvuči budalasto, znam. Ali ako postaje lakše, to znači da mi ona postaje sve dalja. Da li to ima smisla?“

Imalo je smisla. Amanda je za trenutak uhvatila očuhovu ruku na menjaču i stegla je prstima.

„Pa, dosta je utapanja u tugu. Pričaj mi o sebi. Za početak, još uvek si u Engleskoj. Mora da je ovo rekord na neki način. O čemu se radi?“

„Ah...“

„Taj momak, pretpostavljam...“

Amanda je podigla obrve ka njemu.

„Izvini - nadam se da ne zameraš. Hana mi je rekla.“

„Jezičara! Ne zameram, ne. Nije tajna. Sam bog zna da sam se istrtiljala svima o njemu kada smo bili kod kuće, kao neki idiot. Ali ne, nije zbog momka. Mislim da je to gotovo.“

„Žao mi je - osetljiva tema?“

„Ne baš.“ Pokušala je da zvuči veselo. Naravno, bila je osetljiva. „Samo malo zabave. Zapravo, razmišljam da ponovo odem nekuda.“ To je, barem bila istina.

„To više liči na tebe. Gde? Kada? Detalje, molim te. Hajde da malo preko tebe proputujem, po ovoj zaista groznoj večeri.“

Amanda se nasmejala. „Pričaš kao da nemaš pasoš. U stvari, kada si poslednji put bio na odmoru?“ Pogledala ga je u lice, obasjano uličnim svetiljkama. „Pa, kad razmislim, nisi bio čitavu večnost. Ne otkad se mama...“

„To je tačno. To barem objašnjava moje bledilo.”

„I te podočnjake.”

„Šarmantno.”

„Hej - ja ne podilazim. Ali, zašto vas dvoje ne odete nekuda?” „Imam posao. Hana ide u školu...”

„Pih. Ti imaš odmor, ona ima raspust. *Trebalo* bi da odete.” „U pravu si. *Trebalo* bi.” Mark je shvatio da nije ni razmišljao o odmoru. Što je bilo čudno. Uvek su išli na odmore, pre nego što se Barbara razbolela. Naravno, ona je bila direktor za slobodno vreme. Sve je planirala, rezervisala, pakovala, nanosila kremu za sunčanje s visokim zaštitnim faktorom na njihova ramena.

„Tvoja mama se uvek brinula o svemu tome.”

„Pa, znaš šta, više neće. Da li to znači da nikada više nećeš otići na odmor?”

„Ne, naravno da ne. Šta je ovo - postrojavaš me za moje dobro?”

„Ako tako hoćeš. Dakle, to je rešeno. Pomoći ću ti. Otići ćemo na internet kad stignemo kući, i pronaći vam dvonedeljni odmor u Toremolinosu...”

Mark se nasmejao. „U redu, važi... Pobedila si. Samo obećaj da neće biti Toremolinos. Razgovaraću s tvojom sestrom.”

Hana je bila uzbuđena samim predlogom. Insistirala je da idu na neko toplo mesto, s belim peščanim plažama i tirkiznim morem.

„Zar ne možeš da pođeš s nama, Mend? Inače ću morati da budem sama s tatom.

„Joj! Kad tako kažeš deluje kao da sam ja neki davež.”

„Daj, tata. Samo nas dvoje?!” Iskreveljila se ka njemu iza kompjutera gde je sva srećna pretraživala luksuzna odmarališta na Sejšelima, ali on je znao da ne misli ozbiljno, ili ne sasvim ozbiljno. Bar se tako nadao...

Ali Amanda je bila zaokupljena foto-albumima koji su bili poređani na zidu radne sobe koji je bio preko puta stola. Ovo arhiviranje njihovih života je bilo, i još uvek jeste, Markov fah. Mama nikada nije bila dovoljno organizovana. Bila je veličanstveno haotična, i potpuno beskorisna kada su u pitanju takve stvari. Mark je bio jin njenom jangu. Postojao je po jedan album za svaku godinu njihovog braka. Bili su veliki, mornarsko plavi, sa slikama uredno zalepljenim na papiru. Povremeno su se pojavljivale beleške napravljene običnom olovkom: datumi, mesta i imena vodili su kroz godine njihovog zajedničkog života. Svaki album je na prednjoj strani imao ugraviranu godinu zlatnim slovima, i naravno, bili su poređani

hronološkim redom na policama. Amanda je znala da je mama zavidela Marku na njegovim organizatorskim sposobnostima, ali to je pokazivala gundajući, blago mu se podsmevajući zbog njegove urednosti, i uvek mu je pretela da će otići u radnu sobu i u njegovom odsustvu, preurediti sve. „To će ga srediti.” Amanda je sada brzo prelazila preko njih.

1993: Amanda gura Hanina kolica duž pristaništa u Brajtonu.

1995: Sve devojke stoje pored iznajmljenih kola u Francuskoj. Sećala se tog puta. Otkrila je da je dobila prvu menstruaciju na benzinskoj pumpi negde u blizini Limoža.

1997: Na plaži na Kritu, Markov nos izgoreo.

2000: Diznilend, Hana s Mininim ušima, Amanda u stavu mrzovoljne tinejdžerke.

Mark je ostavio Hanu i došao da sedne pored nje, i neko vreme su zajedno u tišini gledali slike. Onda je Amanda podigla pogled.

„A slike pre nego što je srela tebe? Moje, Lizine i Dženine, i mog tate? Da li si ih sačuvao?”

„Naravno.” Mark ju je pogledao, iznenađen i blago uvređen pitanjem. „Ne bih ih bacio. Ima ih puno. Međutim, nisu u albumima. Hoćeš li da ih vidiš?”

„Mogu?”

„Naravno da možeš? Gore su...”

Nalazile su se na vrhu ormara u gostinskoj sobi, u velikoj, prašnjavoj kutiji, na kojoj je bio pečat firme za selidbe. Naravno, u spektakularnom neredu. Dođavola, mama, pomislila je Amanda kad je sela na pod i prekrstila noge, naslonila se na krevet i počela da ih prečešljava. Bilo je ljudi koje nije prepoznala. Mesta kojih se nije sećala.

Mark se naslonio na dovrtak, skupivši ruke. „Trebalo bi da uradim nešto s njima, stvarno. Stalno je imala nameru da ih složi...” Glas mu je za trenutak utihnuo, ali Amanda je izgleda jedva i bila svesna da je još uvek s njom. „Da li tražiš nešto posebno?”

„Tragove. Tražim tragove.” Nije podizala pogled, i nije dalje objašnjavala. Ovo je rekla tako tiho da on uopšte nije bio siguran da li je odgovorila na njegovo pitanje, ili je jednostavno pričala za sebe. Posle minut ili dva, ostavio ju je sa slikama. Sam bog zna da to što je nema, i što im nedostaje, može da dovede do raznih čudnih stvari.

Amanda je podigla punu ruku slika, izvadila ih iz kutije i spustila ih u svoje krilo, pregledajući ih kada su pale. Pričale su hiljade priča, zar ne? Slike koje prikazuju život. Ali su i mnogo toga izostavljale.

Pronašla je maminu sliku s njenog prvog venčanja, kada je bila mlada i vitka, u haljini sa vrpcom na struku i velikom, balon-suknjom. Nije znala ko su deveruše. Zašto nikada nije videla tu sliku? Zašto nikada nije pitala? Sada, pretpostavljala je, nikada neće saznati. Lizino krštenje, zabava za Dženiferin prvi rođendan. Sve slike iz ranog perioda bile su s posebnih događaja. U to vreme, aparat se nije koristio svaki čas. Ne kao danas, kada roditelji provode godine posmatrajući kroz sočiva kamere ili foto-aparata svoju decu kako rastu, hvatajući vreme koje će im kasnije biti dragoceno. Nije zapravo znala šta je očekivala da će otkriti. Donald je samo nestao. Odjednom. Bio je na slikama, a zatim ga više nije bilo. Nije bilo njegove slike s trudnom Barbarom i dve male devojčice. Nije bio na krštenju, nije bio na njenoj zabavi za prvi rođendan.

Amanda je na svim slikama piljila u mamino lice. Nije mogla da vidi šta se dešavalo iza njenih očiju i osmeha. Nije izgledala nimalo drugačije pošto je on otišao. Zašto bi izgledala? Razmišljala je o tome što je Mark rekao, da se mama udaljava od njih kako vreme prolazi. Bilo je to čudno. Gledala je njenu sliku, i jednostavno joj je to bilo čudno. Kao kada na vestima prikažu sliku nekog ko je umro, kao kad se zavaravamo da možemo videti neku vrstu aure ili tako nečega - neko predskazanje njihove sudbine u običnoj fotografiji.

„Da li si našla ono što si tražila?“, pitao ju je Mark, kada je mnogo kasnije izašla iz sobe. Hana se opružila na sofi i gledala televiziju, a Mark je čitao novine i pio vino. Sipao je i njoj u čašu kada je ušla, i izvukao joj stolicu pored svoje.

„Ne baš.“

„Mogu li da pomognem?“ Gledao ju je pravo u oči. Bio je zabrinut. Za trenutak je pomislila da mu kaže. Nevolja je bila u tome što je verovala majci, kada je rekla da on nema pojma o tome. A ona nije želela da bude osoba koja će mu reći. Volela ga je. Liza je bila u pravu - on je bio ubedljivo najbolji otac njima trima. Ugušila je tu potrebu u grlu i osmehnula mu se.

„Možeš da me zagriš.“

Danas je proketo odvratan dan. Ne znam da li bi i trebalo da vam pišem takvim danima. Neće vam biti lako da čitate. Ipak...

Danas osećam mučninu i umor, u svakom smislu tih reči. Toliko puta sam povratila da osećam bol u dijafragmi. Satima već nema ništa što bih izbacila, ali grčenje ne prestaje. A umor...? Toliko sam umorna. Videla sam svoj odraz u ogledalu (podsetnik za mene - reći Marku da prekrije sva ogledala) i jednostavno, moguće je da moja kosa ima gori dan od mene (ono što je ostalo od nje, ali to je potpuno druga priča). Ali, znate, teško mogu da pomeram ruku iznad glave da je očešljam.

Pretpostavljam da neću dobiti nikakvu nagradu ni za krasnopolis... Da li imate predstavu koliko je iscrpljujuće biti ovako bez snage? Glavni problem je što nemam energije da se izvučem iz ovog raspoloženja. Tog užasnog, crnog, očajnog raspoloženja. Toliko sam prokleta tužna. Rekla sam da neću raditi ovo, ali ne mogu da se obuzdam. Ne želim da umrem. Nisam spremna. Nisam sve završila. Nisam završila ni s vama. Ništa nije gotovo. Ne želim da umrem.

Odjednom, svet kao daje nov, čudesan i ponovo uzbudljiv. Kao da sam svih ovih godina nosila naočnjake, ili tako nešto. Nikada nisam legla na leđa i posmatrala kako oblaci menjaju oblike. Ili kako kišne kapi udaraju u lišće. Ili videla kako je savršeno glatka koža bebe. Nikada zaista nisam slušala dečji smeh, ili hor kako peva, ili kako je divan zvuk oboe.

Iznenada, svet - isti taj svet koji sam ranije ravnodušno posmatrala - postaje najsavršenije, najfascinantnije, najneverovatnije mesto koje ne mogu da podnesem da napustim.

I vas, devojke moje. Ne želim da vas napustim. Nisam završila. Nisam vam govorila dovoljno često koliko vas volim i koliko ste izvanredne. Nisam vam dovoljno pomogla, suprotstavljala vam se dovoljno, slušala vas dovoljno, viđala vas dovoljno.

Svaki minut koji nisam provela s vama izgleda kao propala šansa, propuštena prilika. Trebalo je da se školujete kod kuće. Nije trebalo da vas ostavljam s bebisiterkama jer sam mislila da ću vrištati ako ne provedem jedan sat bez vas. Zašto sam uopšte ikada i pomislila tako nešto?

Zvučim kao ludača, znam. Samo, nikad nisam znala da nemam puno vremena. Nikada nisam čula tik-tak.

Da smo svi znali - da je postojao neki kolačić sudbine koji možemo da otvorimo i saznamo koliko nam je vremena dodeljeno, da li bismo svi živeli potpuno drugačije? Da li bismo gubili manje vremena? Više se trudili da poštujuemo 'Carpe diem'¹³? Stvarno?

Usuđujem se da kažem da i dalje imam osećaj da bih vas udavila da nisam uspevala da pobegnem na sat vremena. Ne bih vas školovala kod kuće. (Bog zna da ne biste znale matematiku da jesam.)

Ali bih se više igrala u parku. Ljuljala se, pentrala, visila. Umesto što sam zauzela klupu i čitala novine.

Da li sam mogla bolje da vas volim? možda. Ako je to tačno, onda mi je žao. Da li sam mogla više da vas volim? mislim da to nije moguće.

¹³ Lat. Carpe diem - iskoristi dan. (Prim. prev.)

Dženifer

Dženifer je rano došla kući, i bila je sama. Ovih dana je gledala na sat, isključivala kompjuter tačno u pola šest, ostavljala za sutra pozive koje bi nekada uzvratila. Posao nije bio zabavan kao nekad. Nekada je mislila da ima posao iz snova. Organizovala je savršene odmone za ljude koji nisu marili za cenu. Putovanja za prosidbu, medene mesece, odmone za desetogodišnjicu braka, apartmane s pet zvezdica u evropskim gradovima, besprekorne zimske kolibe u Vistleru, luksuzne safarije, i to takve da iz svog privatnog bazena posmatrate nilske konje kako se kupaju. Orijent ekspres, letovi balonom, prva klasa... Volela je sve te sitne detalje. Šampanjac *nikola fejat*, a ne *moet i šandon*. Voda *evijan*, a ne *perije*. Naslonjače od tikovine, nikako plastične. Mašta, a ne stvarnost. Eto šta je to bilo. Dozvoljavala je ljudima da se nakratko pretvaraju da je sve, u celom svetu, i u njihovim malim životima, bilo apsolutno bez mane i... savršeno. U to se zaljubila, i isto to joj je sada toliko smetalo.

Otvorila je plakar za veš da odloži svoje nove peškire, i iznervirano primetila da njene uredno složene gomile odeće ne stoje u savršenom redu. Sigurno je Stiven bio ovde i tražio nešto. Uzdahnuvši, izvukla je svu odeću s police na pod, i počela da ponovo slaže i reda na gomilu. Bilo je to potpuno nepotrebno, ali na nju je uvek delovalo terapijski.

Neki ljudi su razmišljali dok trče - Dženifer je najbolje razmišljala dok je sređivala kuću. Razmišljala je, prvi put nakon dužeg vremena, o tome kako su se ona i Stiven upoznali. Znala je da bi, kada bi to stavila na papir, umesto što je razmatrala, možda postojao isti taj polet, uzbuđenje i obuzetost. Možda ne odmah, ali ona ga je osetila. Zar nije pročitala negde neku statistiku koja je tvrdila da venčanja zauzimaju treću poziciju na listi najčešćih mesta na kojima većina ljudi upozna svoje supružnike, posle fakulteta i posla? Bila je sigurna da jeste. Nesumnjivo je to imalo neke veze sa svim tim romantičnim optimizmom u vazduhu, i previše dobrog šampanjca. Venčanje na kojem je ona upoznala Stivena nije bilo ni nalik tome.

Bila je na tom venčanju sa Džonom. Razboritim, stabilnim, pouzdanim Džonom. Momkom s kojim je bila još od fakulteta. Momkom za kojeg je uvek mislila da će provesti ostatak života s njim. Upoznali su se zaista rano, kada su oboje još uvek bili uplašeni novim iskustvima. Otkrivajući obostranu ljubav prema predmetima na studijama i vegetarijanskoj hrani, i obostranu antipatiju prema nekim standardnim studentskim zanimacijama,

držali su se jedno drugoga od samog početka, govoreći sebi da su našli srodnu dušu. Džon je bio ozbiljan i marljiv, i nosio je okrugle štreberske naočare. Dženifer je mislila da je on od nje napravio bolju osobu. Učili su u biblioteci subotom uveče i kuvali dal¹⁴. Posle fakulteta, kada je možda trebalo da se razidu, njihova veza se preporodila, i to zbog toga što je taj novi svet bio zastrašujući, pa su nastavili da se drže jedno drugoga. U poslednje vreme - tačnije u poslednje tri, četiri godine - Dženifer je znala da više nije toliko luda za njim, ali je mislila da se Džonova osećanja nisu promenila. Sve je počelo pomalo da je guši. Postojale su neke stvari koje je želela da uradi, a želja da pojede sendvič sa slaninom nalazila se na vrhu spiska. Počela je da uviđa da je to, kakva je bila na fakultetu, predstavljalo samo fazu u njenom životu. A Džon je sve vreme bio onakav kakav zapravo i jeste.

Nekoliko meseci ranije, neka drugarica joj je rekla da joj je predodređeno da se zaljubi u nekog drugog, i da će joj to pomoći da se najzad oslobodi obećanja koja je dala sebi i Džonu pre toliko godina, kada je bila drugačija osoba. I ona joj je delimično poverovala. Nije želela da ode s njim na to venčanje. U vreme kada je pozivnica stigla, ona se već bila pomirila s tim da je njihova veza pred završetkom, i da izvode poslednje patetične korake u tom plesu. Bila je to tiha, teška, tužna priča, koja bi se sigurno završila bolje i brže u privatnosti. Ali, zar to nije bio problem? Posle toliko godina koje su proveli zajedno, toliko njihovih zajedničkih prijatelja se međusobno poznavalo - nije to bilo prekidanje samo jedne, nego velikog broja veza. I zbog toga je sve bilo teže. Ipak, tek u poslednje vreme se osećala kao prosjak iz neke Dikensenove priče - svi prozori kroz koje je virila izgledali su kao da su puni njoj zabranjenih obećanja, uzbuđenja i avantura.

Bilo je potpuno nejasno zašto je Džon uopšte i bio pozvan na to venčanje. Piter je bio Džonov drug iz završnih razreda srednje škole. Otišao je da studira u Ameriku - jer mu je majka bila iz Njujorka - i tek je završio postdiplomske studije. Ona ga nikada nije upoznala, a sa Džonom se skoro uopšte nije video u poslednjih nekoliko godina. Venčanje je bilo u Jorkširu - ženio se nekom devojkom koju je znao ceo život - u kući njenih roditelja, ali je u ceremoniji bilo američkih primesa, pod očiglednim uticajem njegove majke. Primili su pozivnicu s napomenom da rezervišu taj datum čitavih šest meseci ranije, (sećala se da se pitala, dok je čitala tekst pozivnice, da li će do tada i dalje biti 'plus jedan' pored Džonovog imena na spisku, i začudila se zbog toga), a zatim je stigla još jedna, detaljnija pozivnica.

¹⁴ Vrsta indijskog jela. (Prim. lekt.)

Sudeći prema svim pojedinostima navedenim u njoj, izgledalo je da će to biti ceo vikend svadbenog slavlja, koje će početi u petak uveče 'probnom večerom', a završiće se u nedelju po podne 'ručkom za najizdržljivije'. Delovalo je da se samo venčanje u svemu tome našlo slučajno. Džon je trebalo da bude jedan od njegovih pet devera, a svakome od njih će se u prolasku kroz crkvu pridružiti po jedna deveruša.

Osetila se nelojalnom pitajući se da li je mladoženja stvarno znao u šta se upušta kada je izabrao Džona za devera. Teško da je on bio tip koji će smestiti nekog u spavaća kola za Edinburg, ili obrijati obrve: možda je izabran zbog svoje trezvenosti. Na kraju je ispalo da je morao da ode na službeni put, pa je tako propustio ceo momački vikend u Istanbulu. Nekoliko meseci pre venčanja, Džon je bio pozvan na probu odela, i vratio se s uzorkom materijala za prsluk. To je, po svoj prilici, trebalo da bude poruka njegovoj pratilji, kako bi imala orijentir da izabere svoju toaletu u skladu s bojama drugih odela na venčanju, da ne bi slučajno pokvarila fotografije. Dženifer je osetila neodoljivu želju da se obuče u crno - zar nije bila u žalosti zbog smrti ljubavi?

Jasno je da će ovo biti cirkus, kakav Ilkli nikada nije video. A ona se osetila kao jedan od izvođača. Ona i Džon nisu imali seks oko dva meseca, i sada, kada bi jedno od njih ostalo kod drugog da prespava, pošto nikada zapravo nisu živeli zajedno, legli bi na suprotne strane kreveta, i revnosno se zavukli ispod pokrivača, koncentrišući se svako na svoj roman. Kada bi se svetla ugasila, zaspali bi ne dodirnuvši se uopšte, izuzimajući jedan suv, tužan, mali poljubac. Kao da bi sve izašlo na videlo ako bi ijedno od njih otvorilo usta. Razgovarali su o tome, neubedljivo se šaleći kako su oboje umorni, i pravili planove da uskoro odu negde za vikend, ali to nije bilo iskreno.

Dženifer je morala da ubije sat vremena, dok su Džon i ostali učestvovali na 'probi'. Odseli su u finom seoskom hotelu, koji je realno oboma bio preskup, ali to je bilo najjeftinije mesto na spisku koji je stigao s pozivnicom. Bio je kitnjast i previše ukrašen, i mogla je da se zakune da je nadzornica, koja ih je upisala u knjigu gostiju na recepciji, frknula kada je videla da nisu venčani, ali je hotel imao predivan pogled na seoski pejzaž.

Iskoristila je vreme da ode da trči. Počela je sa trčanjem pre godinu dana i otkrila - slično kao za sendviče sa slaninom, koje je jela u tajnosti skoro isto toliko dugo - da joj se to dopada. Osećala se moćno i slobodno. Spuštene glave i sa slušalicama na ušima, brzo je trčala pola sata pokušavajući da ne misli na Džona, i na to šta će ona uopšte tu, na venčanju ljudi koje nije poznavala i za koje nije marila, sa čovekom u koga više nije

bila zaljubljena, prepuštajući se divnom predelu i stihovima pesme koju je slušala na diskmenu.

Upoznala je Stivena na probnoj večeri, za koju se zaista obukla u crno, praveći kompromis tako što je za sledeći dan kupila sasvim podesnu mantil-haljinu, i podsuknju u potpuno prikladnoj, nežno zelenoj boji. I on je bio dever na venčanju. Bio je mladoženjin prijatelj iz fakultetskih dana, iako je bio Englez - sreli su se pre tri godine, kada su zajedno stažirali u *Londonskoj banci*. Džon je sedeo na drugom kraju stola, pored plavokose deveruše, koju bi sutradan trebalo da prati niz prolaz u crkvi.

Izgledao je jadno. Što je, shvatila je, zapravo bio njegov uobičajen izgled. Što je, zatim je shvatila, zapravo bio razlog zašto je bilo toliko iscrpljujuće živeti s njim.

Svi su poslušno stali iza svojih obeleženih mesta, čekajući da glavna svadbena grupa zauzme svoja mesta.

„Divno izgledaš u svojoj odeći.”

Gospode. Zar ovaj vikend nije bio već dovoljno težak? Okrenula se da vidi ko je to rekao. Čovek sa njene leve strane bio je visok i plav, širokih ramena i uskog struka. Nije nimalo bio njen uobičajeni tip, izgledao je jednostavno i previše zdravo, sa svetloplavim očima i blago rumenim obrazima. Tipičan sportski tip.

„Šta?”

„Hteo sam da kažem da si se dobro namontirala, da izviniš na izrazu.” Još uvek nije imala predstavu šta je mislio.

„Kako bi ijedna žena pri zdravoj pameti mogla da ti oprostí taj izraz?”

Slegnuo je ramenima nonšalantno i osmehnuo joj se zadovoljno.

„Da li smo se upoznali?” Već joj je bilo dosadno.

„Ne baš. Posmatrao sam te ovog popodneva dok si trčala.”

„Aha.” To je objasnilo taj užasni početni potez, posle kojeg je jako teško mogao da se izvadi. Oštro je pogledala u pločicu s imenom čoveka sa svoje desne strane, nadajući se da će je ovaj idiot ostaviti na miru, ali njen sused je već živo razgovarao sa ženom koja je sedela pored njega. Bila je zarobljena.

Visoki plavušan je ispružio ruku i osmehnuo se, snebivajući se.

„Stiven. Izvinjavam se. Nisam tupson, stvarno.”

Slegnula je ramenima i slabo se osmehnula. Ovo bi mogla biti duga noć.

Samo što se ispostavilo da nije tupson. I nije bila duga noć. Bio je zabavan, neverovatno jednostavan, i mnogo pametniji nego što se na početku moglo zaključiti na osnovu njegovog komentara. Bio je broker, ali

nije želeo da to radi celog života. Želeo je da radi za sebe. Živeo je u Londonu, sam, u stanu koji je kupio pre dve godine, i sređivao ga uveče i vikendima. Imao je puno prijatelja, vikendima je igrao ragbi kao što je i pretpostavila, nije imao devojku, barem ne neku stalnu, ili dovoljno važnu da bi je doveo na ovo venčanje.

„Pa, otkud ti ovde, Dženifer?”

„Moj... moj dečko, Džon. To je onaj momak tamo, na kraju stola. Išao je u školi s Piterom.”

Stiven je kratko pogledao u Džona, koji nije ni primetio da se o njemu priča, i klimnuo glavom. Učinilo joj se da je neverica preletela preko njegovog lica. „Koliko dugo ste zajedno?”

„Oduvek.” Ili je mislila predugo?

„Koliko je to oduvek?” Njegove oči su joj se smešile. „Nisi baš za otvorene odgovore, zar ne?”

„Upoznali smo se na fakultetu. Prve nedelje, prvog semestra. Na to mislim.” Iskreveljila se, a on je podigao obrvu.

„Aha, jedan od *tih* parova”, mudro je klimnuo glavom.

Nasmejala se, a ogorčeno poricanje se iznenada činilo besmislenim. „Bojim se da je tako. Zar moraš da reaguješ tako da to zvuči strašno?”

„Ali jeste strašno. Pomisli na sve ono što si propustila...”

Začutila je, i zagledala se u svoje prste ukrštene na stolu.

„Pa to bi bilo... koliko godina?”

Izgledao je kao pas koji je dobio kosku.

„Pa, ja sam imala osamnaest, a sada imam dvadeset sedam, dakle devet godina.” „I niste venčani.”

„Ne, nismo venčani.” Mahnula je ispred lica levom rukom na kojoj nije bilo burme. „Zašto niste?”

Ovo je niko ranije nije pitao. Ljudi su se šalili s tim. mama je obigravala oko te teme na porodičnim okupljanjima, kada bi popila nekoliko čaša vina. A Hana nije tajila svoju goruću želju da bude deveruša, kada bi je bilo ko to zapitao... Ali niko je nije direktno pitao. A evo, ovaj stranac, koji gleda pravo u nju, otvoreno joj je postavio to pitanje.

Dženifer je pogledala u svoje ruke skupljene u krilu. Kada je odgovorila, bila je skoro iznenađena što čuje kako reči mirno izlaze iz njenih usta.

„Ne volimo se više.”

Dakle, ovo je bio trenutak kada bi on trebalo da se postiđeno nakašlje i promeni temu. Izmisli da mora u toalet, ili do bara. Podigla je pogled i

videla da je netremice posmatra. „Žao mi je što to čujem.“ Ali uopšte nije tako izgledao.

Sledećeg jutra, sela je na klupu u blizini zadnjeg dela crkve. Stariji par pored nje ljubazno je klimnuo glavom i osmehnuo se, a zatim su svi slušali orguljaša. Džon je morao da se pridruži 'svojoj' deveruši, Piterovoj mladoj sestri. Pitala se kako će se osećati kada ga bude gledala kako ide niz prolaz sa drugom ženom. Ispostavilo se da joj ga je bilo žao. Delovao je zbunjeno i bilo mu je neprijatno, a njih dvoje nisu mogli ni da uhvate zajednički korak, pa je skoro izgledalo kao da ga prolazom vuče pufna od tafta teška sedamdeset pet kilograma, boje burgunca. U tome uopšte nije bilo ironije, pa se skoro nasmešila. On joj se bledo osmehnuo dok je prolazio. Stiven je bio dva mesta iza njega. Trebalo je njemu da dodele nezgrapnu deverušu. Izgledao je samouvereno i veselo, i, iznenađeno je shvatila, prilično zgodno. Videla je da pogledom pretražuje prolaze - tražeći nju? Kada ju je primetio, zaustavio je pogled na njoj, uz širok osmeh. Osetila je apsurdan nalet topline u dnu stomaka. šta se to, dođavola, dešava?

Mogla je da vidi Džonov potiljak. Njegova frizura za venčanje je bila previše kratka, a vrat mu je bio crven. Prvi put u životu, stvarno je saslušala vikara, slušala je reči ceremonije venčanja. Bile su duboke i ozbiljne. Njoj se činilo, dok je sedela u zadnjem delu crkve prepune stranaca, i posmatrala dve osobe, od kojih nijednu nije poznavala, niti je marila što su davali životne zavete, da se sveštenik obraćao upravo njoj.

Osim što on više nije bio sveštenik, već naučnik, ovo je bila njegova laboratorija, a njegove reči su predstavljale lakmus-test za njena osećanja prema Džonu. Nije se moglo pobeći od onoga što je bilo očigledno. Na svaki od zaveta koji su mladenci izgovarali, njeno srce je glasno odgovaralo „Ne!“ Kada je došao trenutak da mladoženja poljubi mladu, njena veza je bila mrtva u istoj meri u kojoj se njihova ponovo rodila, i kada su joj se oči ispunile suzama, dok je gledala kako prolaze pored nje sa pobedonosnim izrazima lica, idući da se fotografišu u crkvenom dvorištu, niko od prisutnih, osim možda Džona, nije znao šta te suze znače.

Posle toga, naravno, dan je bio agonija bez kraja. Džon i ostali deveri su pozirali s mladom koja im je ležala u rukama i slikali se, stajali u beskrajnom redu za čestitanje, sedeli za stolom dok su trajali beskrajni, srceparajući govori, igrali valcer s deverušama uz hitove Selin Dion, i polako, ali sigurno, postajali sve pijaniji. Videla je Stivena još jednom u svojoj blizini pre nego što je pobešla. Stajala je kraj vrata i čekala Džona, koji se vratio na bojno polje da se još s nekim pozdravi, ili da mu se neko zahvali, ili tako nešto. Premeštala se s jedne bolne noge na drugu, a svima u prostoriji je okrenula leđa. Znala je da je iza nje, pre nego što je progovorio.

„Jesi li dobro?”

Nije ga pogledala.

„Ni blizu.”

Spustio je ruku na njenu, lagano, ali je zadržao dovoljno dugo da je natera da se okrene i sretne njegov pogled.

„Bićeš, Dženifer. Bićeš.”

Prošlo je tri meseca pre nego što je ponovo progovorila s njim. Pozvao ju je na posao jednog petka ujutro. Iako su prošle nedelje, i pritom mu nije dobro znala glas, odmah ga je prepoznala. što je bilo čudno, s obzirom na to da je mislila da nije nijednom pomislila na njega, dobro, ne mnogo puta, od onog nesrećnog dana. Bilo je čudno, i u stvari, uzbudljivo. „Nije lako doći do tvog broja, znaš li to?”

Nasmejala se. „Ne mogu ni da zamislim kako si došao do njega?” „Po svaku cenu.”

„Da li ti je zato bilo potrebno toliko vremena?”

„Jok. Imam ga već nekoliko nedelja. Dva meseca, u stvari.”

„Toliko ti je trebalo da skupiš hrabrost?”

Flertovala je. Nije čak ni znala da zna kako se to radi...

„Bah! Puste želje. Nisi bila baš toliko ledena.”

„A toliko sam se trudila...”

„Mene ne možeš da prevariš.” Osetila je tada, slušajući njegov glas s druge strane, da možda i ne može. „Zašto onda nisi ranije nazvao?” „Hteo sam da ti dam vremena...” „Da te potpuno zaboravim?” „Ne, da se izbaviš iz svoje situacije.” Ćutala je. „I jesi, nadam se?”

Jeste. Skoro čim su se vratili iz Jorkšira. Ne zbog Stivena - to bi bilo besmisleno, samo na osnovu dva kratka razgovora. A Dženifer se nikada nije ponašala besmisleno. Već, zato što je to bilo jedino ispravno, i zato što joj je to odjednom postalo jasno, dok je sedela u crkvi, i zato što, kad je jednom rešila da to uradi, više nije mogla da čeka.

Bilo joj je neobično lako da ga odstrani iz svog života. Bilo joj je toliko drago što nikada nisu ozvaničili svoju vezu, niti su živeli zajedno. Dve kartonske kutije (Ura! Pasta bez glutena i ozbiljne biografije!) bile su sve što je potrebno da iskoreni sve dokaze njegovog postojanja u svome stanu, a njemu je bilo još lakše. Bilo je teško reći mu, naravno. Ali ne toliko teško kao saosećajni pozivi telefonom, utešna pisamca i poruke koje joj je poštar donosio - i zbog kojih se osećala kao prevarant. Nije joj bila potrebna uteha.

Kada su kutije otišle, a ona nije morala da gleda njegov povređeni izraz lica, osećala se dobro, stvarno dobro. Kao kad je trčala. Slobodno.

Otišla je kući da kaže mami. Ona ju je zagrlila, jako, a onda je, odmaknuvši se, potražila njeno lice, i uz kratak, trijumfalan uzvik, rekla: „Hvala bogu!”

„Jesam”, rekla je sada Stivenu.

„Dobro. Onda možemo da izađemo. Šta radiš u petak uveče?” Samo tako.

Kada je Stiven te večeri došao kući, nije ga iznenadio prijatan miris koji je dopirao iz kuhinje, niti otvorena flaša vina, ni tiha muzika iz dnevne sobe, već Dženifer koja je došla do vrata kada je čula ključ u bravi. I to što mu je stavila ruke oko vrata i čvrsto ga zagrlila, čak i pre nego što je uspeo da ih zatvori za sobom. I to što joj je toliko bilo drago što ga vidi.

Moja mama

Pisala sam o tome kako je biti vaša majka, pa sam pomislila da bi trebalo da napišem nešto o tome kako je biti kćerka moje majke. To je povezano, zar ne? Da li smo mi onakve majke kakve smo mi imali, ili smo izabrale da budemo drugačije? Kakve ćete vi biti majke?

Na odmoru smo. Produženi vikend u Batu. Odseli smo u hotelu u Grejt Pultni ulici - to je ona široka, divna ulica, u ridžensi stilu, koju Bi-Bi-Si uvek koristi u adaptacijama romana Džejn Ostin. Naša spavaća soba gleda na ulicu i, dok sedim u fotelji, imam predivan pogled na ljude koji dolaze i odlaze. Mark je otišao da gleda ragbi. Davolski je hladno, ali sunčevi zraci ulaze kroz prozor. Popili smo čaj u Pamp rumu, sedeli na platnenim stolicama u vrtovima pored reke, obišli banju (možda je trebalo da uzmem vodu - ne bi moglo da mi naškodi!), i malo kupovali. Ovde su radnje divne. Kupili smo Marku nekoliko lepih novih odela i kravata. što se mene tiče, kupovina stvari me zaista ne privlači. Bat je pun Amerikanaca. Dolaze ovde iz Solsberija i Stounhendža. Misle da je sve prekrasno.

Lepo smo se proveli. Zar nije čudno kako ponekad dva dana van kuće mogu da budu kao dvonedeljni odmor?

Hana je na skijaškoj ekskurziji sa školom. Nedelju dana u francuskim Alpima. Sinoć smo pričali sa njom. Sneg je pao dan pre nego što su stigli - autobusom, sirotani - i skijanje je očigledno fantastično. Tvrdi da je sada prevazišla laganije staze, označene plavim, i da je najsrećnija na crvenim, težim stazama. Zastrašujuće! Nasledila je to od oca... Kaže da to nema nikakve veze s njenim francuskim instruktorom skijanja. Zvuči stvarno srećno i prilično ludo. Sam bogzna kako nastavnici izlaze s njima na kraj. (Zabeleška za Hanu: rekla si da ne želiš da ideš. Nisi htela da me ostaviš. U slučaju da se nešto desi... Naterala sam te da ideš. I dobro sam.)

Dakle... moja mama. Mislim da je stvarno loša ideja imati dete jedince. Znam da je to za neke ljude u redu. Neki ljudi mogu da imaju samo jedno dete, a jedno je bolje nego nijedno. Ali mislim da to nije dobra stvar za mene. Iz nekog razloga, većina žena bi, ako će imati samo jedno dete, želela da to bude kćerka. Ne i moja mama - htela je da ja budem dečak. Oduvek je tako govorila. Imala je braću. Oni su bili mlađi od nje, i učestvovala je u njihovom podizanju. Govorila je da su dečaci bolji od devojčica. Iskreniji i jednostavniji. Manje podli. S dečacima uvek znate na čemu ste, tako je govorila. Često je to govorila. Još otkad sam bila mala. Jednom sam joj, kao tinejdžerka, nabacila da možda nije trebalo da mi toliko često to govori dok sam bila mlađa. Očigledno je bila zapanjena što mi je to smetalo. Jasno je da je moja mama još jedna od onih koji ne zalaze na odeljenje s knjigama za samopomoć u

knjižarama. Nije baš ukapirala taj inovativni postupak kojim se podiže nivo samopoštovanja kod sopstvene kćeri. Nikada nisam saznala zašto sam jedinica. Nikada ne bih pitala tako nešto. Ne sećam se da sam ikada videla ijedan gest naklonosti između svojih roditelja. Ono što ih je držalo zajedno - ako nešto i jeste, osim navike i potrebe - dešavalo se iza zatvorenih vrata. Nisu bili previše nežni ni prema meni. Nikada me nisu udarili, niti bili okrutni. Radilo se samo o tome da je naš dom bio nekako suvoparan. Najvrednije što sam ponela iz njega bila je rešenost da će moj dom, kada ga budem imala, biti sušta suprotnost. Tata me je gledao kao da sam stranac, preko novina. Očigledno nije mogao da razume kako je dete s duhom, lako na osmehu, i uvek nasmevano - zbog čega su ljudi mislili da sam tupava - moglo da bude rezultat zajednice između njega i moje majke. Oboje su bili suvonjavi i vitki, a ja sam oduvek bila zaobljena. Bila sam ružičasta tamo gde su oni bili sivkasti. Moja kovrdžava, kestenjasta kosa, očigledno je iznikla niotkuda, mada je tata već bio uveliko ćelav kada sam se rodila. Oboje su bili stariji od roditelja mojih drugara. I po godinama, i po izgledu.

Oboje su izgubili verenike u ratu. Mamina ljubav iz detinjstva je bio pomoćni stražar u Kraljevskoj mornarici i ubijen je kada su Nemci potopili HMS Hud u Danskom tesnacu, 1941. godine. Tatina verenica je tada već bila mrtva - ubijena je u septembru 1940. godine, na početku blickriga. Njeni roditelju su se evakuisali kod rođaka u Hovu, kada je prethodnog septembra rat počeo, ali, kao i mnogi drugi, vratili su se kada nije došlo do bombardovanja koja su očekivali. Tokom noćne vožnje poginulo je dvadesetoro ljudi, uključujući celu njenu porodicu. Saznala sam za njih - zvali su se Artur i Margaret - njuškajući i ispitujući. Tata nije imao njenu sliku, ali postojala je jedna fotografija na kojoj su bili mama i Artur, koja je bila snimljena baš pre nego što je otišao, ponosan i zvaničan u svojoj uniformi. Pronašla sam je jednom prilikom, u zadnjem delu neke knjige; bilo je na njoj tragova suza, suzu na sebi i savijene čoškove. Ali ju je čuvala.

Ako ovo zvuči romantično, kao da njih dvoje nalaze jedno drugo posle sve te tuge, nisam sigurna da je tako. Možda su Artur i Margaret stvarno bili najveće ljubavi u njihovim životima, tako da su svi drugi u koje bi se zaljubili posle toga bili osuđeni na razočaranje. Čak ni u to ne verujem.

Nisam sigurna da je ijedno od njih dvoje imalo neku sposobnost da voli, o tome se radi. Čudno, jer moja ljubav je nepresušna.

Nikada ih nisam videla da se poljube, i nikada ih nisam videla gole. U našoj kući je bilo puno zatvorenih vrata. Ponekad je izgledalo kao da nas troje živimo odvojene živote u istom prostoru. Nismo zapravo razgovarali ni o čemu. Sećam se da je mama pokušavala da razgovara sa mnom o seksu veče pre nego što sam se udala za Donalda. Bilo je očigledno je da joj je to mučno.

Uzgred, takođe je bilo i potpuno nepotrebno. Možda još nisam 'to uradila', ali kladim se da sam znala o seksu više nego ona! Rekla je da će to napraviti nered. Rekla je da će mi biti potrebni peškiri.

(Sećate li se, Lizo i Dženifer, kada sam vam pričala o tome? Imala sam sve rekvizite. Knjigu, kutiju tampona, pakovanje kondoma. Pažljivo uvežban govor. Sve je išlo dobro dok me Liza nije pitala da li moram da dubim na glavi da bi tata stavio svoju pišu unutra, a Dženifer je vrišteći istrčala iz sobe.) Verovatno nisam bila ništa bolja od svoje mame, ali mislim da sam vas obe uhvatila pre nego što ste dovoljno znale da biste mislile da sam idiot! Bar sam to bolje uradila...

U svakom slučaju, mislim da je mama sigurno bila pravi primer devojke koja 'legne na leđa i misli na Englesku', i to s peškirima.¹⁵ Sa peškirima. Možda sam svih ovih godina radila pogrešno, ali još uvek nisam uradila nešto što bi trebalo očistiti peškirima... Odgovori su na razglednici...

Volim da mislim da me je ona napravila boljom majkom. Tako što mi je pokazala kakva ne želim da budem. To je kliše, znam. Nikada nisam zatvorila vrata u našoj kući. (Okej, osim vrata na spavaćoj sobi... Ali to je drugo.) Nisam nikada požela da prestanete da razgovarate sa mnom. Želela sam da se smejemo, igramo i zabavljamo. I jesmo, zar ne, devojke? Jesmo. Nadam se da ste sve zapamtile onako kao što sam ja. Sunce me uspavljuje. Divno je ovde. Jednostavna uživanja su postala mnogo značajnija. Kad čovek ima ovu bolest, sve na svetu mu izgleda drugačije. Mislim da se Mark neće vratiti još sat vremena, ili više... Pa, ja ću se ponašati kao neka stara gospođa i dremnuću... Tužno, ha?

Volim vas, devojke.

Mama

¹⁵ Eng. „Lie on your back and think of England.” Navodno, kraljica Viktorija je dala ovaj savet svojoj kćerki pre venčanja. (Prim. prev.)

Liza

Liza je pokušala da izbegne predstojeće suočavanje s Karen, ali ove nedelje to nije mogla. Endi je radio do kasno na nečemu što je trebalo da završi, a ona je bila kod kuće. Tako je ona otvorila vrata Si Si i njenoj majci. Si Si je sa svojim *helou kiti* rancem na leđima, i sa po jednom lutkom u svakoj ruci, otrčala niz hodnik prema televizoru, dobacivši preko ramena nejasan pozdrav Lizi. Karen je išla za njom, vukući svoj kofer na točkice, čija je ručka bila prekratka za nju, na štiklama od osam centimetara. Nema puno žena koje dobro izgledaju u kompletu na prugice, ali Karen jeste. Ovaj je imao uzanu suknju. Uz njega je nosila snežno belu bluzu, koja je verovatno bila otkopčana za jedno dugme više nego što je to bilo neophodno. Ali hej - imala je divne grudi! Liza ih je videla na fotografijama, zar ne? Još uvek je bila preplanula, od novogodišnjeg seksualnog provoda sa štivom na Turks i Kajkosu, bez deteta. Liza je primetila da ima svetlije pramenove. Kosa joj je izgledala sveže oprana i lepršava, kao i uvek. Nasmijana devojka za dobar provod, kako ju je Endi opisao, kada je govorio o njihovoj letnjoj romansi od pre mnogo godina, i te kako je porasla. Izrasla je u zlobno stvorenje.

Ali, danas se smešila. Što je značilo da nešto želi. Pokušavala je da se pretvara da su ona i Liza prijateljice samo kada je Si Si bila u blizini, a ona izigravala samohranu majku sa *Dizni* kanala, ili kada je htela da promeni raspored poseta. Danas je pojurila k njoj, da poljubi vazduh pored njenog obraza. mora da želi nešto veliko.

„Liza, kako si?”

„Odlično, Karen. Ti? Još uvek imaš januarsku boju, koliko vidim.”

Karen se nasmejala, zabacivši svoju dugu kosu unazad i otkrivši vrat, tako da se video još veći deo njene bronzane kože. „Super sam! Ostrvo je *neverovatno!* Moraš da odeš tamo.”

„Staviću to na spisak.”

„Obavezno. Neverovatno dobra hrana, i zaista, zaista divni ljudi.”
Dosadno.

A onda ga je ugledala. Teško je mogao da promakne oku. Za svaki slučaj, Karen je provukla levu ruku kroz kosu, gladeći svoje zanoktice sasvim nepotrebno. Nisu nikada smele da budu grube. Prsten je sinuo na zimskom suncu. Liza bi mnogo više volela da je mogla da ga ignoriše, ali Karen nije imala nameru da to dozvoli.

„Oh“, počela je, kao da odgovara na pitanje koje zapravo nije bilo postavljeno.

„Da, Stiv me je zaprosio. Venčali smo se tamo.“

Prokletstvo. Da li je to nešto zarazno? Naglas je uspela da promrmlja: „Čestitam, to je divna vest. Vau! To je baš bilo brzo.“

„Pa i nije.“ Očigledno, nije pogodila šta treba da kaže. „Mislim, znali smo već jako dugo da će se to desiti. Nismo mogli da odlučimo kako to da uradimo. mislim, malo je blesavo, zar ne, praviti veliku svadbu kada se udaješ drugi put. Za tebe ne bi bilo, naravno, jer bi tebi bilo prvi put. Jedino što je za Endija drugi put...“ *Ukapirala sam, Karen. Da, ti si ga prva imala. Hvala.* „Ipak, hteli smo da to bude nešto posebno. Bila je to Stivova ideja, da se venčamo tamo. Tako je romantičan.“

„Pa, da. Zvuči divno.“

„Reći ćeš Endiju umesto mene?“ *Kukavice!*

„Naravno. Biće oduševljen zbog tebe.“

„Jedini problem je Si Si. Stvarno je to teško prihvatila, kada smo se vratili i rekli joj.“ Kakvo iznenađenje, pomislila je Liza. Odmagliš i udaš se, a ne kažeš svojoj šestogodišnjoj kćerki da si to planirala, a ona ima drskosti da bude ljuta na tebe. Ta deca!

„Želela je da bude deveruša.“

Naravno da je želela, glupa kravo. Ima šest godina. To je najbliže nevesti što može da bude u narednih, recimo, deset-petnaest godina, a zar to nije najveća želja svih nas, da budemo mlada jednog dana. mora da nam šalju podsvesne poruke dok smo još u materici.

„Aha“, uspela je da kaže glasno, što nije bilo toliko osuđujuće, a ruke je gurnula u džepove farmerki.

Na pragu je bilo hladno, ali stvarno nije mogla da podnese da pozove Karen unutra. možda bi očekivala da ostane i popije šolju čaja. Liza je želela da pređe na stvar.

„Usuđujem se da kažem da će uskoro doći red na tebe. Na tebe i Endija“, dodala je kao da je bilo potrebno bliže određivanje. „Pa, nadajmo se da će tu imati priliku...“

Da li je to htela da kaže? Da bi ona i Endi trebalo da se venčaju, kako bi Karen mogla da nadoknadi Si Si to što nije bila deveruša na njenoj svadbi?

„Mislim, uradićete to ovde, zar ne? Nije u Endijevom stilu da zbriše s devojkom.“

Liza je sada imala poprilično jaku želju da je ošamari. „Znam koliko je ozbiljan u vezi s tobom. Rekao mi je.“ Ili je davio.

„A Si Si te jednostavno obožava...”

Ispostavilo se da Liza nije ni imala potrebe da kaže Endiju. Si Si mu je rekla. Sledećeg jutra tokom doručka, dok je umakala vojnika od tosta u kuvana jaja.

„Mama i Stiv su se venčali. Na Turks i Kajkosu. Dakle, *on* je moj novi tata. Kada se ti oženiš Lizom, *ona* će biti moja nova mama, a moja stara mama kaže da ću *tada* nositi haljinu za deveruše, a ja hoću ružičastu.”

Liza je, pretvarajući se da uzima nešto iz frižidera, kako bi izbegla Endijev pogled, prevrnula očima ka soku od brusnice. To je bila đavolska zavera.

Dženifer

Dženifer je iskoristila priliku kada je Ketlin bila sama kod kuće. Izašla je s posla - rekla je kolegama da ide da izvidi neki novi mali hotel van grada, ali nije bila ni blizu tog mesta. Bilo joj je potrebno da izađe. Kada je ušla u kola i izašla iz grada, samo je vozila. To što je došla ovde nije bila svesna odluka; samo joj je sinulo da ide ka njihovoj kući. Potreba da razgovara s nekim, pretila je da je uništi.

Brajan je bio na kuglanju, pa je posle toga išao na pivo u klub. Ovih dana je to bilo mesto gde se nalazila većina njegovih pajtaša. Godinama je radio u skladištu, nekoliko kilometara odatle, počevši od dna, da bi stigao do menadžera, koji ispod sebe ima pedesetak ljudi. Penzionisao se pre nekoliko godina, primao je pristojnu penziju i dobio je zlatni sat, kao što je red.

Parkirala je kola na ulici i popela se stazom do ulaznih vrata. Ketlin je otvorila pre nego što je stigla da pokuca.

„Zdravo, draga. Videla sam te kroz prozor. Ovo je lepo iznenađenje.” Ketlin ju je zagrlila i povukla u kuću.

„Prolazila sam ovuda!” Osetila se glupo. Šta će Ketlin pomisliti - pojavila se usred dana kada bi trebalo da je na poslu? „Mislila sam da bih mogla da iskamčim šolju čaja, ako ne radiš ništa. Mogu da odem... ako si zauzeta...”

„Baš divno! Šta bih ja radila, ljubavi, što bi me sprečilo da popijemo čaj i popričamo?” Rekla je ovo kao da nikada ništa ne radi, i prihvatila snahin dolazak kao da ju je očekivala. „Uđi. Baš sam htela da napravim pauzu... Peglala sam. Nikad kraja, zar ne?”

Daska je bila postavljena u dnevnoj sobi, a na televiziji je bila serija *Napisala je ubistvo*. U korpi se nalazila gomila posteljine, a nekoliko Brajanovih sveže opeglanih košulja visilo je na vešalicama okačenim o francuska vrata. Kuća je bila besprekorna. Mora da je Ketlin, koja je po prirodi bila uredna, teško podnosila sav propratni haos za vreme Božića. Stiven je barem toliko nasledio od nje. Sećala se da je na samom početku njihove veze primetila kako preklapa bokserice na četiri dela kada ih izvadi iz sušilice. Tužno je, skoro se nasmejala, što ga je to, u njenim očima, činilo još privlačnijim. Fotografije su bile na skoro svim mogućim mestima - unučici u školskim uniformama, a po njihovim frizurama i zubima se vide godine koje prolaze.

„Samo da pristavim čajnik, pa ću raskloniti ovaj nered.” Pružila je ruku ka daljinskom upravljaču i isključila Anđelu Lensberi.

„Ne brini, nema potrebe. Samo bi morala da postavljaš sve ponovo. Ostavi, molim te. Hajde da sednemo u kuhinju.”

Ketlin je raširila ruke kao da se predaje i njih dve su otišle u zadnji deo kuće. „Brajan nije tu?”

Namignula joj je. „Bezbedna si. Znaš ti Brajana. Otišao je na kuglanje - neće se vratiti dok ne poželi svoj čaj. A to je obično oko šest. Sigurno ne mogu da igraju - danas je užasno hladno napolju.”

Kada su došle u kuhinju, stavila je vodu za čaj. Dženifer je primetila jedan tanjir i nož koji su stajali kraj sudopere i čekali na pranje. I njena svekrva je sama ručala.

„Da li je odsutan celog dana?”

„Ponekad. Iskreno, drago mi je da mi se skloni od suknje. Da budem iskrena, još se nisam navikla na to da je u penziji, i da se muva po kući po ceo dan.”

„Mora da je drugačije.”

„Nisam ni znala kakav je gnjavator, draga.”

Dženifer se nasmejala.

„Mislim, dok je radio, došao bi kući i ponašao se tako, ali sam govorila sebi da je umoran, da je posao stresan. Mislim, nije to bio baš tako iscrpljujući posao, mnogi od vas imaju puno više muka na radnom mestu, ali imao je svoje probleme, veruj mi. I tako sam ga stalno pravdala što je toliko mrzovoljan. Problem je nastao kada je otišao u penziju. Ponestalo mi je opravdanja. Morala sam da priznam da sam jednostavno udata za jednog čangrizavog matorca. Više ne može da se žali na posao, jer ne radi. Tako sedi ovde, ispred televizora, s novinama, gundajući zbog televizije - šta je na programu - i novina - šta u njima piše - i zbog Tonija Blera, i prokletog

Abdula Hamzera ili kako god se već zove, i njegovih kombija. I taj što govori vremensku prognozu - onaj sa ogromnim ustima - neki šan ili tako nešto. Nikada ne prestaje da priča. Stalno se čuje taj njegov glas u pozadini.”

Bila je malo iznenađena tim svojim izlivom.

„Slušaj me kako naklapam. Nisi prevalila sav taj put da bi me čula kako jadikujem, zar ne, ljubavi?”

Napunila je čajnik prokuvanom vodom i donela ga do kuhinjskog stola, zajedno sa dve šolje i flašom mleka iz frižidera.

„Kako si?”

„Dobro.”

Ketlin je sipala čaj i gurnula jednu šolju u pravcu Dženifer.

„A tvoj očuh i sestre? Kako su oni?”

„Mislim da je Mark dobro. Bacio se na posao, što bi se reklo, trudi se da stalno nešto radi. Hana je bolje nego sve mi. mama joj puno nedostaje, očigledno, ali ona je živela s njom, i mislim da smo svi možda potcenili koliko joj je bilo teško svih tih meseci. Definitivno joj je i malo laknulo, i ne krivim je zbog toga. Ti poslednji dani su bili prilično jezivi. Paze jedno na drugo - lepo je to videti. U poslednje vreme Liza često dolazi. Mend je malo s nama, a malo za sebe, kao što je to uvek i bilo, ali deluje dobro. Svi smo dobro. Moramo da budemo, zar ne?”

Ketlin ju je pažljivo pogledala. „Ti nisi. I ne moraš da budeš. Imala sam skoro četrdeset pet godina kada je moja majka umrla. Praktično sam i sama bila sredovečna. Imala sam troje dece, svoj dom. Nisam živela sa njom više od dvadeset godina. Kada je umrla, mesecima sam plakala kao dete svaki put kada sam imala priliku. Ludo, zar ne? Trebalo je da prođe puno vremena da prestane da mi nedostaje. Još uvek mi fali. Sve sam joj pričala - čak i kad se nismo vidale - pričale smo telefonom. Brajan bi pravio toliku dramu zbog telefonskog računa. Ali, rekla sam mu da je razgovor s njom moj jedini hobi i da, ako mu se ne sviđa, ona može da dođe da živi kod nas, tako da mogu da razgovaram s njom oči u oči. Čudno, prestao je da spominje račun posle toga. Brajan, deca, posao, novac - razgovarale smo o svemu. Onda, iznenada, to više nije bilo moguće. Vidiš, nikada nije bila senilna. Nije bila čak ni jako stara. Šezdeset osam - to danas nije ništa, zar ne? Umrla je od moždanog udara. Tek tako. Bila je oštroumna do poslednjeg trenutka, a sledećeg dana je nije bilo.”

Stavila je ruku preko Dženiferine ruke, koja je ležala na stolu. „Ma koliko grozno bilo sve to sa tvojom mamom, vi ste bar imali priliku da joj kažete sve ono što ste želeli, pre nego što je bilo suviše kasno.”

Barbara je poslednjih pet dana, pre nego što je umrla, bila samo povremeno svesna. Morfijum koji je dobijala je umirivao njen bol, ali je istovremeno i uspavljivao. Neko je sedeo sa njom tokom dana, držeći je za ruku, a noću, Mark je zatvarao vrata za sve njih i legao bi u krevet pored nje. Niko nije saznao, niti je trebalo da zna, šta se dešavalo između muža i žene u tim dugim noćima. Mark je bio iscrpljen. Kosa mu je porasla, i brijač se samo kada bi se setio, što nije bilo svakog dana. Oči su mu utonule u tamne kolutove i bile su obrubljene crvenilom - što je ukazivalo na to da je plakao kada je bio sam. Prozori su bili otvoreni, a povetarac je pomerao zavese. Napolju se čuo život. Uz obostranu saglasnost, sve vreme je u sobi svirao radio - veoma tiho. Rekla je da joj se to dopada. Označavalo je prolaznost vremena. Uglavnom se čuo *Radio 4*, na kojem su išle pesme *Woman's Hour*, *The Archers*, i *Loose Ends*. Ponekad bi promenili stanicu, i pustili *Radio 2*, kako bi mogli da slušaju jutarnji program Terija Vogana, ako je ona još uopšte slušala. Dženifer je to podsetilo na detinjstvo, kako sedi u kuhinji i jede pirinčane pahuljice. Da li je moguće da još uvek vodi taj program, nakon toliko godina?

Poslednji put je pričala s mamom oko trideset šest sati pre nego što je umrla. Bila je u ranoj jutarnjoj smeni. Hana je bila u školi, a Mark je telefonirao dole, u radnoj sobi. Sestra makmilan je bila tu negde, a one su bile same.

Razgovor nije bio dubok, niti dugačak. Barbara je otvorila oči i videla da Dženifer sedi tu. Osmehnula se. Na Radiju 2 su puštali pesmu *Fantastic Day*¹⁶ grupe *Herkat 100*. Jer dan je bio zaista takav, za sve ostale koji su slušali - već je bilo dvadeset stepeni, vreme je bilo vedro i savršeno. Celo jutro su puštali vesele, letnje pesme. Dženifer ju je pitala da li želi malo vode, a mama je blago odmahнула glavom. Okrenula se ka povetarcu, puštajući da poigrava po njenom licu. Mahnuvši rukom ka radiju, ponovo se osmehnula i rekla: „Kakva ironija, ha?”

Zatim se spustila ruku na čebe i Dženifer ju je prekrila svojom i rekla: „Volim te”, a ona joj je stavila do znanja da uzvraća najblažim klimanjem glave za koje je imala snage. Zatim je zatvorila oči i ponovo zaspala.

To je bilo to.

Po podne je otišla kući po čistu odeću. Sestra je rekla da ne misli da će se tada desiti, iako je smatrala da će biti uskoro. Vratila se uveče i prespavala u susednoj sobi s Lizom. Mark nije dao Hani da ide u školu kada je ustala sledećeg jutra. Mora da je imao neki predosećaj. Svi su bili tu, osim Amande. Mama je umrla sledećeg dana u vreme ručka, disanje joj se neznatno

¹⁶ U prevodu Fantastičan dan. (Prim. lekt.)

promenilo, dah joj je jednom zastao u grlu, a zatim je polako prestala da diše. Nisu čak ni bili sigurni, sve dok sestra nije rekla da je najzad gotovo. Činilo se da nije moguće umreti tako tiho. Sestra je rekla da se to često dešava. Mark je konačno isključio radio.

Dženifer je zaplakala tada, a počela je da plače i sada. Nije mogla da se obuzda. Oči su joj se ispunile suzama, a ramena počela da drhte, dok su ih potresali snažni, očajnički jecaji. Znala je da je Ketlin nikada pre nije videla da plače, ništa više od malo vlažnih tragova oko očiju, koju bi izazvalo nešto na televiziji, i plašila se da će joj biti neprijatno. Ovo je bilo ružno, nekontrolisano plakanje. Ali Ketlin je obgrlila svoju snahu, mrmljajući reči utehe kao da je ova bila dete, i pustila je da plače dugo u njenom zagrljaju, mazeći joj kosu i govoreći joj da će sve biti u redu.

„Jadna, jadna devojkó”, rekla je najzad, kada su Dženiferini jecaji utihnuli, i kada je izduvala nos i obrisala oči.

„Žao mi je.”

„Ne budi luda. Moraš negde da se isplačeš.”

„Ne bi trebalo da sam u ovakvom stanju. Nema je već mesecima. Ne bi više trebalo da se uzrujavam zbog toga, kao neko dete koje nikad nije odraslo i odvojilo se od roditelja. Trebalo bi da sam jača nego što jesam.”

„Znaš li da je to polovina tvog problema, Džen, ako mene pitaš.” Glas joj je bio blag. „Postavljaš sebi ta pravila, a ona su... ona su jednostavno nemoguća. Sve vreme maltretiraš sebe što nisi savršena. A ne shvataš koliko si divna. Plakanje za majkom ne znači da nisi snažna. Ne znači da ne možeš da se izboriš s tim. A uostalom, ko postavlja vremensko ograničenje za tugovanje? Da li očekuješ da se probudiš jednog jutra i preboliš? To se neće desiti, dušo. Ne ide to tako. Voleti nekog i izgubiti ga - to nije jednostavno.”

„Toliko sam nesrećna, Ketlin.”

„Zbog mame?”

Zastala je. „Zbog svega.”

„Zbog Stivena?” Nije bila iznenađena.

„Da, zbog Stivena. I potrebno mi je da razgovaram s nekim o tome, trebalo je da pričam s mamom, i ona je pokušavala, pokušavala je da me natera na razgovor, ali ja nisam htela. A nemam nikog drugog. Ne razgovaram o takvim stvarima sa prijateljicama. Nikada nisam. To nisam ja. Imam sestre, ali ne mogu. Ne mogu da pričam s njima. Sve one misle da sam ja jedina koja je sve rešila, koja je srećno udata.” Šmrkala je sve vreme dok je pričala. Ketlin je dohvatila kutiju maramica s prozorske daske, i dodala joj dve. Dženifer je izduvala nos.

„A zar bi bio smak sveta ako bi im rekla da nisi? Jesu li one toliko uspešne?“ „Ne znam.“

„Jer meni se čini, osim ako nisu slepe i gluve, da sigurno već znaju.“ „Kako to misliš?“

„Mislim da je meni prilično očigledno da vas dvoje imate probleme.“ „Jeste?“ Glas joj je bio pun neverice.

Ketlin se saosećajno osmehnula. „*Naravno* da jeste. Zar misliš da smo svi mi slepi? Možeš da sečeš vazduh nožem kada ste vas dvoje zajedno. Nisam videla da ste se ijednom dodirnuli kada ste bili ovde pre Božića. Stidela sam se Stivena što te nije branio, već je dozvolio ocu da te onako napadne za stolom.“

„Nisi ništa rekla.“

„Šta sam mogla da kažem? Ljudi ne žele da guraš nos u njihova posla. Sačekaš da oni dođu tebi.“

„Da li je Stiven došao kod tebe?“

„Nije. Stiven nije rekao ni reč. Glupan. Ali ti jesi.“

Dženifer je pomislila da će opet zaplakati.

„Ne znam šta da radim. Ne slažemo se nikako.“

Onda je objasnila svojoj svekrvi šta se dešava, najbolje što je mogla. Kako su stvari pošle naopako, kako su se udaljili... Nekoliko puta se uplašila da je rekla previše - Stiven je ipak bio Ketlinin sin - ali ona je podigla ruku, i rekla kako zna da on može ponekad da bude svinja. „Nisam slepa za njegove mane, ništa manje nego za nedostatke njegovog oca“, rekla je. što je više govorila, to se osećala sve beznadežnije. Bilo je toliko toga, toliko primera, koji su zajedno činili turobnu sliku. Kada je završila, sedela je za stolom posramljeno i čekala Ketlininu presudu. Čekala je pomoć, ili spas.

„Nemam ja odgovore, ljubavi. Ne mogu ti reći šta da radiš. Meni se čini kao da ste se uvalili u pravu zbrku.“

Ustala je i ponovo pristavila čajnik. Dženifer je znala da kupuje sebi vreme, razmišljajući šta bi trebalo da kaže. Krenula je ka prozoru, nadajući se da se Brajan neće vratiti kući rano. Već je bilo dovoljno loše to što se ovako slomila pred Ketlin. Ne bi mogla da podnese da je Brajan vidi ovakvu.

Kada je Ketlin ponovo sela, donevši šolje sa svežim čajem, činilo se da je donela odluku. Stavila je obe šake na sto, raširila prste, a onda je gledala u njih dok je pričala.

„Mogu da ti kažem samo tri stvari, Dženifer. Prva je da te volim, kao da si mi kćerka. To sam rekla uzgred, ali želim da znaš. Možeš da dođeš kod mene, sada ili bilo kada ubuduće, bez obzira šta da se desi, i ja ću osećati to isto. U redu?“ Dženifer se zahvalno osmehnula. „Druga stvar je da zaista

verujem da te moj sin voli. Sećam se dana kada se vratio s tog venčanja gde te je upoznao. Ušao je na vrata, zviždeći kao luđak, i izgledao je toliko zadovoljan sobom. I rekao je: „Upoznao sam devojkicu kojom ću se oženiti. Ne znam šta si bila obukla, ili rekla, ili kako si to uradila, ali bacila si čini na njega prvi put kad ste se sreli, a mislim da se ta magija nije potrošila. On te voli. Nikada ga nisam videla ni upola tako zainteresovanog za neku drugu devojkicu, i ne mogu da zamislim da će opet biti. Zašto je, za ime božje, dozvolio sebi da dođe dotle da ne može to da ti kaže, pokaže, ili te natera da to osetiš, nemam pojma. Volela bih da ga dobro protresem, veruj mi.

A treće je sledeće, i nisam nelojalna zbog toga što ću reći ono u šta istinski verujem. Prihvatila sam njegovog oca. Prihvatila sam ga prvog dana kada sam se udala za njega, i prihvatam ga svih ovih godina od tada. Moj brak je u najboljim momentima bio zadovoljavajući, a u najgorim, kazna. Mogu na prste jedne ruke da prebrojim zajedničke dane ispunjene čistom srećom. Nisam bila jako nesrećna, a ni jako srećna. A to što sam dozvolila da bude tako, predstavlja najveću grešku u mom životu, i ono zbog čega se najviše kajem.

Tvoja mama je izašla iz lošeg braka. Ja sam ostala u svom, jer nije bio dovoljno loš. I vidi šta je ona dobila! Dobila je Marka i tvoju sestru. Dobila je nov život. I, od svega što sam znam o njoj, to je bio njen najbolji potez u životu. Pogledaj mene, ja imam Brajana. Za mene je suviše kasno. Izgradila sam život oko njega. Iskreno, on je uveliko isključen iz njega. Ne čupam kosu zbog svoje nesreće, neću to da kažem. Dobro nam je. Imam svoju decu, unučice, zdravlje i dom. Bolje mi je nego većini. Ali, ima dana kada mislim da sam bila budala. Pomislim kako sam protraćila godine.

Nemoj i ti da budeš takva, Dženifer. Ako postoje stvari koje možeš da promeniš, koje vas dvoje možete da ispravite, da ih popravite tako da bude kao što je bilo pre, ili bolje, onda to uradite, uradite to brzo. Život je previše kratak, draga moja, da bi se tako živelo.

A ako ne vidiš način da ih popraviš, onda kreni dalje. On je moj sin, i ja ga volim, ali ovo se odnosi na vas oboje. Biće vam bolje kada se razdvojite, i dobijete nove mogućnosti da budete srećni, nego da ostanete zajedno bez ikakvih šansi.

Nisam poznavala tvoju majku dobro, što je još jedna šteta, ali sam prilično sigurna da bi ti rekla isto ovo, samo da si joj dala priliku. Zaista sam sigurna.”

Ovo se zove... Dani kada ste se rodile

Prošlo je nekoliko meseci otkad sam počela da pišem dnevnik. Rekla sam vam da ću biti površna, u najboljem slučaju. Pročitala sam poslednji deo i poslušala sopstveni savet - iscrpljena sam. Da, primala sam terapiju, ali neću nikada pisati o tome. Dovoljno je loše što je dobijam, i bez toga da ponovo prolazim kroz sve u pisanoj formi. Između terapija (to je dovoljno,) išla sam na odmore, ispijala vino s prijateljima, izležavala se u bašti sa kćerkama, ljuljala se na stolici, volela Marka... Ali sad sam se vratila, i imam još toga da vam kažem...

Znam da smo često pričale o tome kada ste bile male, ali smo prestale kada ste odrasle i ne znam da li se sećate tih priča, tako da ću ih napisati. One su deo vašeg životnog koda i želim da ih imate. Da li se sećate dečjih pesmica majke guske o danima rođenja? Uvek sam mislila da je ona (Da li je to stvarno ona? Ko je napisao majku gusku? Ko to, dođavola, zna. A ima mnogo prećih stvari koje treba da potražim na internetu.) baš pogodila sve za vas. Liza se rodila u nedelju, i bila je prava nedeljna beba - zdrava i vesela, dobra i živahna. (Beleška: zdrava nikako ne znači bucmosta, Liza, iako tvoje slike kada si bila beba govore za sebe... Moja greška. Mislila sam da ćeš, ako te budem stalno hranila, sigurno spavati celu noć. Bila si kao kljukana guska dok nisi napunila deset meseci. Izvini zbog toga.). Dženifer - koja je došla na svet u subotu tokom fudbalske utakmice (rani nagoveštaj tvog gnušanja timskog sporta, kao i tvoje neobične sposobnosti da iznerviraš tatu) - ulaže ogroman trud zarađujući za život. Ona uvek u sve ulaže ogroman trud, i, uzgred budi rečeno, uvek se oblači besprekorno. Da li sam ti ikada rekla koliko ti se divim zbog toga? Uvek izgledaš kao sa stranica časopisa. Čujte i počujte, Amanda je došla u četvrtak, i čekao je dugačak put (Jesi li stigla konačno na svoj cilj, dušo moja?). Došlo je dotle da sam se prepala kako će se Hana roditi u sredu - što je, slučajno, bio njen termin, i da će biti puna tuge, ali hvala bogu, došla je na svet dve nedelje ranije, u ponedeljak, u čemu su joj pomogli moj blago povišen krvni pritisak, saosećajni doktor i malo indukcija. I Bila je, naravno, lepa, kao i vas tri (izuzev onih malih belih bubuljičica, koje sam jedva izdržala da ne iscedim). Ja sam bila beba rođena u sredu. Dakle, to se uklapa! Iako je tuga udarila mnogo kasnije. Prema rečima moje majke, bila sam dobra, srećna beba, koja nije žurila da prohoda i progovori, što je u spoju s onim glupim osmehom koji sam očigledno uvek imala, doprinosilo da ljudi misle da sam tupava. Hvala mama. Srećom, ne postoje fotografski dokazi ove faze.

Uzgred, ovo pišem u bolnici. Danas imam terapiju. Mark me je dovezao, ali sam ga nagovorila da me ostavi ovde. Ovo nije sport za publiku. Kupio mi je

ogromnu hrpu časopisa u bolničkoj prodavnici. Kao da su Džad Lou i Sijena Miler podesna razbibriga. Blagosloven bio. A ponekad kupi i helijumski balon, koji veže za ovu tapaciranu bolničku stolicu s visokim naslonom, na koju sam osuđena. Misli da je tako veselije. Ja mislim da to sestre čini nervoznim, posebno dok su jedno vreme u prodavnici imali samo balone sa natpisom ČESTITAMO. Danas sam definitivno puna tuge - mrzim ovo. Primam terapiju, ali je mrzim. Nikada nisam bila u bolnici zbog sebe, pre ovog što počinje na slovo R, osim da se porodim. Ove sobe nisu tako vesele. Nikada nisam slomila kost, ili imala neku tešku infekciju, ili osip koji ne može da se objasni, ili nešto čudno što bi trebalo da se odstrani. Samo sam se porađala.

Volela bih da imam priliku da budem s jednom od vas dok bude rađala bebu. Drsko od mene, znam. Možda vam se to ne bi dopalo - očevi tih beba bi možda bili prestravljeni idejom da se njihova tašta (vidi me, staromodna sam - da li treba da kažem majka njihove partnerke?) nameće. Ali ja bih zamolila. Mislim da bi to bilo čudesno.

A sada, ukoliko se jedna od vas (molim vas da to ne bude Hana) ne baci uskoro na posao - bojim se da neću dobiti priliku, čak ni da zamolim. Zaista se nadam da ćete imati decu. Ne mešam se, časna reč. Samo kažem. To je, nesumnjivo, najbolje što mi se ikad desilo. Znam da žene mogu da žive srećno bez dece, i znam da društvo ne treba da ih pritiska - bla, bla, bla - kapiram ja sve to, stvarno kapiram - prilično sam moderna za jednu staru devojkicu. Samo želim da moje kćerke imaju decu. To je sve. Da saznaju ovo što ja znam.

Kao što sam rekla, Liza je stigla u nedelju. Kasnila je nedelju i po dana, što je izgledalo kao godina i po. Bila sam velika kao omanja krava. Bilo je vruće, i došlo je dotle da mi se butine taru jedna o drugu, pa su mi se pravile rane dok hodam, tako da sam se trudila da to izbegavam. Nisam mogla da se rashladim, niti da se udobno namestim. I nisam mogla da te izbacim napolje, Liza. Čak sam popila i ricinus, što ne preporučujem. Vodenjak mi je pukao - prilično dramatično, u subotu, baš kasno noću.

Bila sam skoro zaspala na sofi. Iako sam se pokvasila, bila sam strašno uzbuđena. Zato što ću videti svoju bebu, naravno, jer, ne zaboravite, nije bilo ultrazvuka i tih stvari, pa nismo znali da ćeš biti devojčica (mada sam ja očajnički želela da budeš. Nisam nikada to rekla, jer bi izgledalo da to nije fer prema dečaku, da sam noću ležala u krevetu i maštala o devojčici, sanjala devojčicu) - ali i zbog toga što sam shvatila da ću se konačno naspavati. Znam - idiotska pomisao. Ali, bila sam mlada i naivna. Nismo imali kola, tako daje vaš otac pozvao taksi i krenuli smo. Imala sam jedan od onih okruglih, tvrdih kofera. Kupila sam ga za medeni mesec. Bio je crvene boje. Štrikala sam dečje jaknice - sve su, naravno, bile žute i zelene - tokom celog leta; mogla sam da opremim celo porodilište. Krenuli smo, a bilo je kao da sam se uputila u

osvajanje Omaha - provela sam devet meseci razmišljajući kako će to biti najgori, zaista najgori, najmučniji bol kroz koji neko može da prođe. Očigledno je i bio za ženu u krevetu pored mene. Rekla sam sebi da sam ja kupus, i samo sam ležala tamo i ponavljala u svojoj glavi: „Ti si kupus, ti si kupus...“. Ko bi znao da sam u stvari među prvima primenjivala tehniku meditacije prilikom porođaja? Bila sam pionir. Stvar je sledeća - neprestano sam čekala da postane stvarno loše, čekala da mi se smrt učini kao dobra opcija, a to se jednostavno nije desilo. Sećam se te babice - bila je Velšanka, oko metar i po visoka; jedva da sam mogla da vidim njeno teme kada bi se sagnula u dnu kreveta - kako dolazi da me pregleda i kako je pitam da li misli da ću se danas poroditi. Nasmejala se i rekla kako misli da ću se poroditi u roku od sat vremena, i da moraju da me odvedu u porođajnu salu istog časa. Nisam mogla da verujem! Upravo sam bila poslala vašeg oca u obližnji pub, na sendvič i pivo. Kada se vratio, sve je već bilo gotovo. Ne bi prisustvovao porođaju i da je bio tu, ako znate na šta mislim. To su stvarno bila stara vremena! Meni je to odgovaralo. Dozvolili su mi da mu kažem da si devojčica, pošto sam obukla čistu spavaćicu, i pošto su tebe okupali. Nije bilo tog hranjenja na zahtev - odmah su te odvezli u deo za bebe.

Imala si neverovatno dugačke prstiče. Svi su govorili da ćeš biti sjajna pijanistkinja. Bili su mi predivni. Mahala si njima ispred lica, a bili su tako graciozni i izražajni. Rekli su da si previše vremena provela u vodi - nokti su ti bili dugi, a koža suva - ali ja sam mislila da si savršena. Osećala sam se kao jedina žena na svetu koja je ikada rodila bebu. Ostale smo nedelju dana u bolnici. Tvoj tata je svaki dan posle posla autobusom dolazio u bolnicu i držao te. Imala sam beli, pleteni ogrtač. Sećam se, kada mi je moja prijateljica Marija kupila igle za pletenje i ružičastu vunicu - ona je imala sinove - svi smo bili toliko oduševljeni što si devojčica koju ćemo oblačiti i doterivati, i voziti u velikim meri popins kolicima.

Bila sam sigurna da će Dženifer biti dečak. Drugačije sam je nosila - stomak mi je bio mnogo lepši, i isturen napred, pa su i svi drugi govorili to isto. Bila je zima, i nije mi bilo toliko neprijatno, a nisam bila ni približno toliko velika. Mogla sam da zakopčam zimski kaput skoro do samog kraja. Verovatno je to bilo tako zato što sam stalno jurila za Lizom. Upravo je prohodavala - kunem se da je upravo to što sam neprestano bila sagnuta nad njom, dok se gegala posvuda, izazvalo porođaj. Nisam uopšte bila nervozna - kakvu god da sam neprijatnost osetila prošli put, ona je nestala iz mog sećanja i pomislila sam kako sam ja stari profesionalac. Ipak, sa Dženifer je bilo mnogo teže. Trebalo je da znamo da će biti problematično, pošto je krenula za vreme važne utakmice Mančester junajteda. Marija je čuvala Lizu, a tada smo već imali i kola. Sećam se da nisam želela da sednem na prednje sedište, tako da sam se opružila na zadnjem. Sve se odvijalo onako kako

treba, a onda je sve na neki način stalo. Kontrakcije su i dalje bile jake, ali i sve ređe, a ja sam bila umora. Rekli su da si se zaglavila. Doneli su forceps. Što je, kada ležiš na leđima i vidiš kako se njime maše iznad tvog donjeg dela, izuzetno zastrašujući instrument. Bukvalno su te izvukli na svet - sećam se da sam gledala kako se doktor izvija unazad i vuče te. Posle Lize sam se osećala ushićeno i pobednički - posle Dženifer, kao da me je udario kamion. Jedva sam te i pogledala kada su te odvezli u boks za bebe, jedva registrovala iznenađenje što si devojčica. Bila si majušna, u ogromnom belom ćebet, a lice ti je bilo naborano. morali su da me ušiju, bolelo me je i bila sam iscrpljena, i verovatno mi je bilo dosta svega. Zatim su mi dali šolju čaja i parče tosta, a ja sam se osećala grozno što sam se tako malo zanimala za tebe, i insistirala sam da mi te vrate. Mislim da sam plakala. Tada sam bila kao lavica.

Imala si iste prste kao Liza, ali i mnogo više kose, koja ti se kovrdžala na vratu. Forceps je ostavio blage useke na tvom čelu, male modrice, i sećam se da sam ih ljubila i govorila ti koliko mi je žao što si imala toliko teško putovanje. I ti si imala težak dan. Jedva da si plakala. Samo si zurila u mene, a oči su ti bile skoro crne, i uopšte nisi treptala. Babica te je prozvala mudricom. Rekla je da neke bebe jednostavno izgledaju kao da su već bile na ovom svetu, i da si ti jedna od njih. Tvoj tata mi je prošaputao da ona priča gluposti, ali ja sam znala šta je htela da kaže.

Činilo se tako lepo, dve devojčice toliko sličnog uzrasta. Savršena mala porodica. Imala si mali poklon za Lizu kada ju je tata doveo sledećeg dana da te vidi. Bila je to lutka - sećaš se lutke Bebe? - i stavili smo je u kolevku, kako bi pomislila da joj je ti daješ. Prvog dana je bila izrazito nezainteresovana za nju. Želela je samo da dođe do tebe - prave bebe su bile mnogo zabavnije. Obožavala te je. Sve dok nisi napunila tri godine i počela da se svađaš s njom. Ali kada si se rodila, obožavala te je. Ti i lutka Beba biste ležale zajedno na peškiru na našem krevetu. Njena beba i moja beba, okupane, obrisane, napuderisane.

Nisam više bila s tatom kada se Amanda rodila. Znam da ovo zvuči sebično, ali uživala sam da budeš samo moja. Uživala sam što nisam morala da te delim ni sa kim, iako sam očigledno izazvala dosta komentara u porodilištu. Bio je to školski primer porođaja - trajao je sedam sati, prošao je bez poteškoća, bio je bolan, ali sve se završilo prilično brzo. Ovog puta sam se stvarno osećala kao da razumem taj proces. Usavršila sam ono s kupusom, i uhvatila ritam. Svaka kontrakcija te je dovodila bliže meni (znam, ovo zvuči kao savremeno sranje, ali verujte mi, ako mislite o tome na taj način, stvarno

pomaže). Takođe se sećam da sam dobijala dosta entonoksa¹⁷. Žena u susednom krevetu je neprestano vrištala, pitajući doktore da li su konačno pronašli njenu spiralu, a ja sam zbog entonoksa mislila kako je to veoma smešno. Priviđalo mi se daje neka grozna stvar usađena u glavu njene sirote, neželjene bebe, kao satelitski prijemnik. Do tada smo se već bile odselile, tako da više nismo imale mariju. A i vremena su se promenila, tako da se nije ostajalo u bolnici toliko dugo. Jedna, ili najviše dve noći. Bilo mi je mnogo teže. Sama sam išla kući s bebom. Tvoje starije sestre su bile užasno uzbuđene, i od velike pomoći tokom dana - činilo se kao da nikada ne treba da ti promenim pelenu - ali, sećam se da su noći bile prilično duge. Mislim da sam bila u blagoj komi oko dvanaest meseci. Rano si počela da sediš, rano da puziš, i rano si počela da se penješ na sofu. Imale smo one stepenice s otvorenim gazištima (znam, veoma u stilu Ikee osamdesetih), i klizila si po njima u hulahopkama - bila sam ubeđena da nećeš preživeti do prvog rođendana. Međutim, do tada si već uveliko trčala. Uvek si bila u žurbi, Amanda. U stvari, mogla si da držiš glavu uspravno skoro čim si se rodila. Znam da sve majke vole da preteruju u vezi sa svojom decom - da pričaju o njima kao da su posebnija nego deca drugih ljudi - mrzela sam to u parku - ali ti si stvarno bila snažna čak i tada. Babica je tako rekla. Kao da si želela da gledaš oko sebe i vidiš šta propuštaš. Dok sam te gledala, setila sam se kako me je Dženifer mirno posmatrala, i tada sam pomislila da ćete sigurno odrasti u osobe koje se veoma razlikuju. I jeste, zar ne?

A sada - Hana. Govore da si starija majka kada rodiš dete posle četrdesete godine. Zar to nije obeshrabrujuće? Vole da ti pune glavu raznoraznim pričama, da mere debljinu nuhalnog nabora, da objašnjavaju kako postoji povećan rizik od Daunovog sindroma, i kako treba uraditi amniocentezu. Zapravo, sve počinje još pre toga, kada napraviš glupu grešku, i odeš kod doktora da ga pitaš šta misli o mogućnosti da rodiš još jedno dete. Onda ti oni kažu da razmisliš o tome koliko ćeš biti umorna, kako tvoje telo nije sposobno da radi ono što je pre moglo, kako je plodnost opala do takvog nivoa da je to možda i nemoguće. Izašla sam od lekara opšte prakse osećajući se kao sasušena stara šljiva, kažem vam. Imala sam četrdeset četiri godine. Četrdeset četiri i po, da budemo precizni. Nisam se osećala staro. mislim da se čovek nikada tako ne oseća. Čak i sada, u glavi se osećam kao da mi je osamnaest godina, uprkos tome što sve ukazuje na suprotno. mozak ne stari istom brzinom. A tvoj tata - moj divni momak - učinio je da se osećam mlađe te prve godine koju smo proveli zajedno, nego što sam se osećala... pa, godinama unazad. Mlađom i mnogo veselijom, življom i mnogo više seksi (pardon!). I toliko te je jako želeo. Ispostavilo se da je lekar opšte prakse bio

¹⁷ Kratkotrajni analgetik koji se može udisati za vreme porođaja. (Prim. prev.)

idiot, a ja sam ostala u drugom stanju drugog meseca našeg pokušavanja, tako da je to bilo to, i ti si bila na putu. Tvoj otac se neverovatno brinuo o meni. Živeli smo u kamp prikolici dok se kuća gradila. maltretirao je i sebe - i jadne Poljake, radnike - da je završe pre nego što dođeš na svet, a mene je sve vreme terao da se odmaram. Spremao bi večeru, donosio čaj u krevet. Stalno se nudio da mi donese kisele krastavčiće ili sladoled usred noći. Čitao je i knjigu o trudnoći, i postao je stručnjak. Otvoreno sam odbila da idem s njim na časove za trudnice, jer bih sigurno bila dovoljno stara da budem baka većini drugih beba, te mi je umesto toga čitao razne stvari svake večeri. Vežbe vizualizacije, tehnike disanja, neophodnost plana porođaja. Bilo je teško da mu se ne smejem, znajući ono što sam znala. Zaista sam se trudila sve vreme da ga nepodsećam da to nije novost za mene, jer je za njega bilo toliko novo i uzbudljivo. Pokušala sam da mu objasnim kupus tehniku, ali nje nije bilo u knjizi. Kupio je drvena slova kojima se ispisivalo ime našeg dečaka ili devojčice, i rekao kako bi trebalo da ih ponese u bolnicu i poređam po simsu dok se budem porađala. Baš. Znaš li kako bi se zvala, Hana, da si bila dečak? Džejms. Zato što je Amanda imala hrčka po imenu Džejms. I zato što je na Džejmsovom kavezu pisalo to ime. Ono čega se pre svega sećam u vezi s porođajem, koji su izazvali nešto ranije, jeste da nisam mogla da držim Marka podalje od mesta dešavanja. Morate da se prisetite da sam rodila troje dece bez prisustva muškarca, i ovo nije bila situacija u kojoj sam želela da me moj muž vidi. Zaboga, pa ja sam počela da rađam decu u eri Frenka Spensera, kada su očevi šetali hodnikom. Ali on je bio fasciniran, a ne zgađen, i bio je odlučan u nameri da preseče pupčanu vrpцу. Na pola porođaja, osetila sam se strašno umorno i odlučila, pre nego što si se rodila, da će ovo definitivno biti poslednji put, i da mi je stvarno dosta. U to vreme, ultrazvuk je već bio u upotrebi, mada možda nije bio tako sofisticiran kao danas, i ja sam bila opsednuta time da saznam kog si pola. Ali tvoj tata je želeo iznenađenje. Pretpostavljam da sam do tada već znala da sam predodređena da rađam devojčice. Čudno je bilo što sam to i želela. I bila si devojčica. Potpuno drugačija od Amande - nisam mogla da te spoznam. Nikada nisam videla da se čovek toliko brzo i toliko duboko zaljubi! Imala si žuticu, hvala bogu - što je značilo jednu noć u bolnici da se oporaviš, umesto toga da te pošalju kući istog dana. Izgledala si kao da si upravo doletela s Kariba, sva preplanula. Jedini put kada sam mogla da ostanem u bolnici deset dana, hteli su da mi daju dva paracetamola i broj taksi službe. Mislim da ne bih mogla da izađem i odem do kola čak i da sam želela. Lekar opšte prakse je ipak bio u pravu u vezi s godinama. Ali zvučim neozbiljno, a nisam to osećala. Trebalo je da se rodiš.

To je to otprilike to. Četiri najbolja dana u mom životu. Četiri najbolje stavke u mom životu. Moja četiri umetnička dela. Imam savete za vas - koja ih

majka ne bi imala? Zapravo, moja majka, vaša baka, zaista se loše ponela prema meni. Rekla je kako je to teško. Nije pomenula poniženje i bol.

E, pa ja sam tu da vam kažem da jeste bolno i jeste ponižavajuće. Kada nešto unapred znaš, onda ti je lakše da se odbraniš. Ako vam ponude lekove, prihvatite ih. Lekovi su dobri. Entonoks je kao džin i tonik. Proverite obim glave svog muškarca, pre nego što pristanete da imate dete s njim. One priče o velikim rukama i velikim stopalima su gluposti. Stvar je jedino u velikoj lobanji. Bićete mi zahvalne. Ako je moguće, odmarajte se svih devet meseci, jer ćete u narednih devet biti srećne ako uopšte uhvatite priliku da se ispružite. Nemojte da pletete žute i zelene džemperice (kao da uopšte i znate da pletete - ne znate čak ni dugme da zašijete -sramota za majku!) jer kada jednom odaberete karakterističnu boju - roza ili plavu - jedino ćete ih u njih oblačiti. Ne zamarajte se planom porođaja. Nikada nisam srela ženu koja je imala porođaj kakav je htela. One koje tvrde da jesu, verovatno su dobile previše petidina. I najvažnije, uradite ono s kupusom. Funkcioniše, verujte mi.

Pelene za jednokratnu upotrebu su dobre. Ako ikada budete morale da isperete pamučnu pelenu od proliva, manje ćete se brinuti zbog deponija, verujte mi. Recite sebi da odgajate naučnike koji će porasti, i rešiti probleme koje pravite. Takođe, možda majčino mleko jeste najbolje, ali mastitis je užasan, a ako možete da mi kažete koja od vas je kao beba hranjena veštačkim mlekom (Odgovor: ti, Hana. Nije mi bilo do toga da ohrabrujem gravitaciju.), daću vam nagradu. Nemojte maltretirati sebe zbog toga, niti bilo čega drugog. Deca će to raditi umesto vas, kada budu dovoljno velika. Da, i strije. Imam ih, dakle sve su šanse da ćete ih imati i vi. Ne mogu vam pomoći drugačije osim da se izvinim zbog loše genetike. Moj savet je da sada nosite bikinije. I ti, Dženifer.

Vreme je isteklo. Uđite deveti - završili smo ukapavanje otrova u vas kroz rupu u vašoj ruci i spremni smo za sledeću žrtvu. Izvinite, pacijente. Potrebna nam je stolica. Vreme je da idete kući i čekate početak povraćanja. Bilo je lepo, devojke, podsetiti se srećnijih bolničkih vremena.

Mama

Amanda

Amanda je stajala u redu u *Trejlfajnderu*, čekajući da dođe na red da pronađe neko putovanje. Odlučila je sinoć, dok je gledala posebno mračnu i depresivnu epizodu *Istendersa*, da više neće gubiti nimalo vremena vukući se naokolo. Ostalo joj je da odradi još nedelju dana na poslu koji je trenutno radila, a onda odlazi. Na Tajland, kao što je planirala, ako su avionske karte povoljne, ili možda na neko drugo mesto. Prošlo je previše vremena. U ovom momentu, nije bila sigurna da joj je uopšte bitno kuda ide, samo da to bude neko mesto daleko od kuće. I sunčano. Bilo joj je dosta ovog ledenog vremena. Želela je da obuče bikini, da oseti sunce na svojoj uvek tamnoj koži. Iskoristila je svoju pauzu za ručak da dođe, kao i svi ostali, i red je bio dugačak. Hladna kiša, koja je padala tri dana bez prestanka, mora da je naterala i sve druge na isti zaključak.

Stajala je strpljivo koliko je mogla, s obzirom na to da strpljenje nikada nije bilo njena jača strana, čitajući knjigu Sare Danant, i bila je potpuno zaokupljena *Rođenjem Venere*, kada joj je zazvonio mobilni telefon. Tintin. Njegovo ime je uporno svetlelo na ekranu, i ona se skoro iznenadila što ga je sačuvala u adresaru.

Ed. Sada. Čačka krastu koje je počela da se hvata. Zašto momci to rade? Malo je prekasno. Nije bila zainteresovana. Žestoko je pritisnula crveno dugme, i otkačila ga.

Posle tri pasusa srednjovekovne Italije, ponovo je zazvonio. I ona je ponovo pritisnula isto dugme.

Kod trećeg poziva ljudi iz reda su je već znatiželjno gledali. Pritisnula je zeleno dugme i prinela telefon do uha, razmišljajući da, kada bi telefon imao mogućnost video-poziva, Ed bio se uplašio njenog namrštenog pogleda.

Mrštenje je ipak bilo lažno. Nije se tako osećala. Osećala se glupo, postićeno i zbunjeno, zbog toga što je toliko loše procenila nešto... Nešto što je delovalo toliko istinito. Nije trebalo da spava s njim. Bila je u pravu kada je ocenila da je to Lizin obrazac ponašanja, a ne njen. Nije imala odgovarajući emotivni sklop za to. Odmah je počela da se ponaša na način koji bi prošao samo kod nekoga kome je zaista stalo, bez obzira na to koliko je ona možda imala pravo na takvo ponašanje... To je sve i upropastilo. Time što je spavala s njim, pre nego što su čak i upoznali jedno drugo, svrstala je sebe u kategoriju devojaka kojima nije bitan emotivni momenat, a to je bila ista kategorija kao one devojke koje posle nije trebalo zvati. Za to stvarno nije bio on kriv. Ali jeste za to što je sada zove.

„Amanda.”

„Da.” Zvučala je što je nadmenije mogla, što nije bilo baš puno. On je zvučao pomalo uspaničeno. „Ne prekidaj mi vezu opet. Molim te.” Nije rekla ništa, ali nije ni prekinula vezu. „Amanda?”

„Tu sam.” Njeni drugari iz reda sada su otvoreno slušali, ubijajući vreme, zahvalni što imaju prilike da prisustvuju ovoj maloj dramskoj predstavi.

„Hvala bogu. Pokušavao sam... Mislim, želeo sam da pokušam... da se javim...”

„Šta želiš, Ede?” Čula je grubost u svom glasu.

„Nije to što misliš, Amanda. Barem nije ono što ja mislim da ti misliš, ako to možeš da razumeš...”

Razumela je. Mislila je da ga je uplašila otišavši onog jutra, pošto su proveli dva dana zajedno u krevetu, blaženi i srećni. Mislila je da se nije udostojio da je pozove, koliko ono beše, dve nedelje posle toga. Mislila je da je luda što sada razgovara s njim, kada malo bolje razmisli.

„Ne moraš ništa da mi objašnjavaš, Ede.”

Što je bilo tačno. I ona je bila preplašena. Bilo ju je sramota i kad se samo seti.

Ostavila je poruku, skoro čim je stigla kući, koju je on ignorisao. A onda su prošle dve nedelje. Ona je za to vreme bila u gužvi, zbog cele te zbrke s mamom. Bila je nervozna i nestrpljiva, zatim tužna, pa onda ozlojeđena, a sada je pokušavala da zaboravi na njega. I na mamu. Da sve da zaboravi. U stvari, upravo je htela da kupi karte da odleti negde daleko od njega. Stvarno nije želela da vodi ovaj razgovor s njim sada.

„Želim. Moram. Moj otac... Imao je nesreću. Srčani udar i nesreću, zapravo.”

„Bože, Ede.” Što se tiče izgovora, ovaj je bio prilično dobar.

„Zato nisam mogao da razgovaram s tobom.”

To joj nije baš zvučalo logično. mogao je da je pozove u bilo kom trenutku, zar ne, i kaže joj šta se dešava. Ako je želeo da ona zna.

„Pozvali su - mama me je pozvala - gotovo iste sekunde kada si otišla onog jutra. Još sam te gledao s prozora. Morao sam da sednem na voz, iz istih stopa. Bio sam u takvoj žurbi - delovalo je kao da ne znaju da li će preživeti - i bio sam užasno uspaničen... nisam poneo mobilni telefon.”

Dve nedelje, Ede. Kao da je mogao da čuje njene misli.

„A sada su prošle dve nedelje. Bože, sve je toliko apsurdno... Osećam se kao idiot. Ali moji cimeri su bili odsutni, sećaš se da su otišli su na skijanje, rekao sam ti, tako da nikog nije bilo kod kuće, a niko nije imao ključeve,

naravno, jer je to suviše osetljivo, a ti mi nisi rekla s kim živiš, ni njihova prezimena, nisam znao ni prezime tvog očuha, jer, zaboga, tek smo se bili upoznali... I tako sam morao da čekam, i čeka sam dok se moji glupi cimeri nisu vratili, što se desilo sinoć, i nisu se javljali na telefon u stanu do ručka, zato što su bili strašno umorni, njihov avion je jako kasnio u Ženevi, tako da su spavali do kasno, i tek sam ih sada uhvatio, i naterao da uzmu moj telefon i pronađu tvoj broj..."

Ostao je bez daha. Niko nije mogao da izmisli priču tako impulsivno.

„Bože, Ede. Kako ti je otac?”

Čula je kako je odahnuo od olakšanja što ga nije detaljnije ispitivala. „Bolje je. Ne puno, nešto bolje. Bio je na intenzivnoj nezi. Prebacili su ga na poluintenzivnu. Misle da će biti dobro.” „Šta se dogodilo?”

„Imao je blag infarkt, ali je bio sam u kolima dok je vozio. Izgubio je kontrolu nad volanom i udario u drvo. Blizu kuće. Ispao je iz kola, i dosta ozbiljno se povredio. Nisu ga našli nekoliko sati. Nikog nije bilo kod kuće, tako da niko nije primetio da ga nema...”

„Jadan čovek...”

Na trenutak su začutili.

Amanda je pomislila na Donalda. Njega je infarkt ubio istog časa. Bio je to masivni infarkt, i sve je bilo gotovo za par minuta, pre nego što su uspeli da pozovu hitnu pomoć.

Ed je ponovo progovorio, a njegov glas je sada bio mirniji i sporiji. „Toliko mi je drago što sam te dobio. Izludeo sam ovde razmišljajući o tebi, i razmišljajući o tome šta ti sigurno misliš...”

„Mislila sam, mislila sam da sam te uplašila...”

„Nisi nimalo. Znao sam da ćeš to pomisliti. Bože, kakva grozna koincidencija. *Jako* mi je žao.”

„Sada nije važno.”

„Tako je dobro čuti tvoj glas.”

„Da li se vraćaš?”

„Ne mogu baš sada. Mama nas je sve potresla time što je doživela potpuni nervni slom. Potreban sam joj ovde, barem još neko vreme.” „Oh.”

„Možeš li ti da dođeš?” „Radim.”

„Mogla bi da sedneš na voz. Sačekaću te.” „Imam još nekoliko dana da odradim u ovoj firmi.” „I ne možeš da se izvučeš?” „Treba mi novac. Ja sam...”

Iznenada joj novac za kartu više nije bio toliko bitan. Edov glas je bio tih. Malo se žacnuo. „Bože, izvini. Kako sam glup i sebičan. Nisam želeo da zvučim očajno.”

„Prilično mi se dopadaš kad zvučiš očajno.” „Voleo bih da te vidim, Amanda.” „Doći ću.” „Sigurna si?”

„Reći ću im da imam grip. Čujem da baš vlada ovih dana. Vreme mu je.” Šmrknula je teatralno i osmehnula se. Žena iza nje je optužujuće podigla obrve. Očigledno radi u kadrovskoj službi. Nije je bilo briga. Radoznala matora koza.

„Sjajna si. Apsolutno sjajna. Hvala, hvala, hvala.” Nije se sećala kada je neko poslednji put bio toliko zadovoljan što će je videti. Lep osećaj. „Kako stoje stvari, znaš... s tobom?”, pitao je.

„Izdržaću.”

Železnička stanica može da bude strašno romantično mesto. Tvorci crno-belih filmova su to znali, zar ne? Kao i aerodromi, samo ne tako moderni. Uvek ju je nerviralo kada ljudi na filmu propuste svoj avion. Koliko je to samo bačenog novca. A šta je s njihovim koferima? Avioni ne mogu da polete sa prtljagom koji nema vlasnika, zar ne? Sve je to previše komplikovano. A ako zakasnite na voz, jednostavno siđete niz stepenice i padnete u zagrljaj svog voljenog, i dok se grlite, obavija vas para koja šišti iz lokomotive. Stajala je na peronima u Mumbaju, u Parizu i u Južnoj Africi, posmatrajući ljude kako se rastaju i sastaju. Trenutno, nijedno od ovih egzotičnih mesta nije moglo da se meri sa Trurom. Putovanje koje je trebalo da traje šest časova, odužilo se na sedam i po, zahvaljujući ledu koji je zaostao na šinama, i nekakvim odronima u okolini Eksetera, ali sada je bila tu, stajala je drhteći na peronu, s rancem pored sebe, i posmatrala je Eda kako ide ka njoj s osmehom, i to prilično stidljivim, kako joj se činilo, a takođe je primetila da izgleda prilično zgodno.

Završila je radni dan na svom privremenom poslu, nakon njihovog razgovora, razrađujući patetično kašljanje i bolne izraze lica, i opravdala izostanak sledećeg jutra lažnim promuklim glasom, a iskrenim izvinjenjem što ostavlja ljude na cedilu. Njen šef je imao mnogo više zahteva u stilu 'pokupi mi stvari s hemijskog i skuvaj mi čaj' nego što je to bilo uobičajeno, i njoj, zapravo, nije bilo baš toliko žao. Snaći će se on. Neće posao stati zbog njenog odlaska. Jednog dana će stvarno morati da razmisli o tome da radi nešto ozbiljnije. Odmah posle toga je uhvatila voz, otišavši na Paddington u svom uobičajenom stilu, u poslednjem trenutku, i zadihano se sručila na prazno sedište. Volela je duga putovanja vozom. Volela je da posmatra kako se smenjuju predeli. Kada putujete avionom i popnete se na deset hiljada metara, vidite samo belinu oblaka, a zatim sletite negde gde su pejzaž i

vreme potpuno drugačiji od onog gde ste se ukrcali, što uvek deluje zbunjujuće. U vozu posmatrate kako se predeo menja. Volela je da napušta London, svu njegovu bezdušnu urbanost, ogromne nizove zgrada kraj suviše uskih trotoara, odbačena kolica za kupovinu koja su visila na strmim nasipima, i dim koji zagađuje okolinu. Volela je da gleda kako se seoski predeo prostire pred njenim očima, postajući sve zeleniji i bujniji, sa svakim kilometrom koji je prolazio istim, ujednačenim ritmom. Bila je sredina nedelje, usred januara, i u vozu je bilo tiho. Najzad, iz vagona je izašla većina njenih saputnika, i ostala je sama - najbliži putnik je bio udaljen nekoliko redova od nje. malo je spavala, naslonivši glavu na svoj *dr hu* šal, koji je smotala kao jastuk, završila knjigu Sare Danant, i pročitala novine koje je neko ostavio. Poslala je poruku Lizi, da je obavesti da će biti odsutna nekoliko dana. Bilo je dobro pobeći. Zar nije to uvek i radila? Ali, bilo je još bolje to što je išla ka Edu. To je bila razlika.

I sada je bio tu. Bila je to neobična situacija. Ovo je tek četvrti, ili peti put, da se pozdravljaju oči u oči. Bila je svesna, dok ju je grlio, da još uvek nisu shvatili kako se njihova tela uklapaju dok stoje. Bolje je bilo kada su ležali. Poljubio ju je jednom, u usta, a zatim je povukao u zagrljaj. Neobično je sresti se ponovo sa nekim s kim je bila toliko intimna, ali o kome još uvek zna relativno malo.

„Drugačije mirišeš.”

„To je moj seoski miris.”

„Drugačije i izgledaš. Jel' to *barbur* što nosiš? Izmakla se i pogledala ga procenjivački od glave do pete. Osmehnuo se samozadovoljno.

Upravo tako. Ovo je plemić Ed, inkarnacija koju nisi srela do sada. U nepromočivoj jakni i s mokrim lovačkim psom.” „Kada je sledeći voz za nazad?”

Uzvratio joj je s lokalnim naglaskom. „Ah, gospoja, to će biti sledećeg utorka, cenim...”

„Prokletstvo! Onda moram da ostanem do tada.”

„Moraš da ostaneš. Mama ima *barbur* jaknu koju će ti pozajmiti.”

„Briši, ni u snu snova!”

„To sada kažete, gospoja, još ste sveže pristigli iz grada, ali dajem vam dva dana, i vi ćete se odomačiti kao i mi ostali.” „Videćemo.”

Nasmejali su se, oduševljeni time što su se lako vratili na opušteno zadirkivanje, i Ed je prebacio njen ranac preko ramena, uzevši je za ruku. „Hajdemo, hladno je...”

Ona se ponovo zakikotala kada je otvorio vrata nezaključanog, odrpanog *land rovera*. „Šališ se! Kakva potpuna transformacija, ti, seljačino!”

„Tata je potpuno uništio svoj auto. A mama je svojim otišla u bolnicu. Ili ovo, ili konj.”

„Naravno.” Zatim: „Imate konje?”

„Ne. Nemamo konje. Da li bi oni bili problem?”

„Ne podnosim ih. Jednom me je konj zbacio iz sedla. Svi moji prijatelji su se zainteresovali za jahanje, kada smo imali negde oko deset godina. Baš pred dečacima, znaš. Jednog dana su me nagovorili da pođem s njima. I to se desilo čim sam prvi put sela na konja. Mislila sam da će me prokletinja izgaziti dok sam ležala na zemlji. Bio je to verovatno najstrašniji trenutak u mom životu.” Ušla je u kola. „Koliko je daleko?”

„Idemo pravo kući, ako je to u redu. Ceo dan sam bio u bolnici. Tata je u *Royal Kornvolu*, ovde u Truru. Kuća je na oko dvadeset minuta u drugom pravcu.”

„Dobro. Kako ti je tata?”

„Danas je pričao. Žalio se, zapravo. Kaže da je hrana grozna. Zašto ljudi uvek to govore? Hoće da dođe kući.”

„Nemoj da ga kriviš. Ja mrzim bolnice. Samo sam jednom prespavala tamo - imala sam zapaljenje slepog creva kada sam imala četrnaest godina. Jedva sam čekala da izađem.”

„Ja nikada nisam bio u bolnici. Nijedna moja nezgoda iz detinjstva nije bila toliko ozbiljne prirode.” Zapamtila je da treba da ga pita o njegovim dečjim nezgodama. I da pažljivo pregleda da li ima nekih ožiljaka, u nekom trenutku...

„I koliko brzo će se to desiti? Da dođe kući?”

„Još najmanje nedelju dana, tako kažu. Moraju da leče i povrede, i srce. Treba da prođe sva ispitivanja, da otkriju šta je izazvalo problem...”

„Kako ti je mama? Rekao si preko telefona da se ne snalazi baš najbolje u svemu tome?”

„To je najčudnije od svega. Ona je neverovatno sposobna, snažna žena. Bila je medicinska sestra kada je upoznala tatu. Da li sam ti to pričao? Nikada nije dovršila obuku. Ali, uvek je bila smirena. Tri sina često dolaze kući okrvavljenih noseva, polomljenih udova, i u modricama. Nikada je ništa nije uznemirilo. Nije to samo moje viđenje nje - ona je stvarno takva... bila. Ovo ju je baš jako potreslo. Bukvalno se... raspala. Kada me je pozvala onog jutra, jedva je mogla da govori.”

„On je njen muž.”

„Znam.”

„Mora da je bila preplašena.”

„Svi smo se uplašili. Ja nisam spreman, znaš. Nisam spreman da ga pustim da ode.”

„Pretpostavljam da niko nikad nije.” „Nije.”

Sklonio je ruku sa volana i stegao joj koleno. „*Mnogo* ti hvala što si došla, Amanda.” „Bilo joj je veoma drago što jeste.

Land rover nije bio najudobnije sredstvo za putovanje. Osetila je svaku rupu na putu. Ako bi se tome dodao specifičan miris, četrdesetak ljudi i nešto kokošaka, mislila bi da je u autobusu u Kambodži. Ed se ponašao kao turistički vodič, pokazujući dok su prolazili na značajna mesta - tamo dole levo je išao u osnovnu školu, a s desne strane se nalazio put koji vodi prema kući njegovog brata. U jednom trenutku mahnuo je rukom ka visokim brdima ispred njih, gde je stajala ogromna bela kuća, dominantno se uzdižući iznad puta, i svega ostalog. „Tu živi Vojvotkinja. Sećaš se - tatina prva žena.”

„Izgleda kao aristokratska kuća!”

„Otprilike je toliko i gostoljubiva, koliko sam čuo. Sigurno je bila oduševljena kada su napravili ovaj put pre nekoliko godina, zar ne? Sada nismo daleko - samo još par minuta.”

„Zar im nije neprijatno - da žive toliko blizu kada se ne slažu?”

„Ne baš. Kreću se u potpuno drugačijim krugovima. Vojvotkinju zanima lovačko društvo. Drkadžije.”

„Tako mi je drago što si to rekao. Počela sam da se brinem.”

„Što, da je moja ideja za dobar provod subotom ujutru da se obučem kao pička i jurcam po selu, goneći lisice?”

„Iskreno rečeno, da. Da se ne lažemo, savršeno se uklapaš!” Shvatila je da bi to saznanje, da je Ed u lovačkom bratstvu, predstavljalo kamen spoticanja, i značilo da je bacila novac za (strahovito skupu) kartu iz Londona u jednom pravcu.

„Ne stavljam u istu kategoriju sve koji žive izvan auto-puta M25, ti građanko.” Smeškao se.

„Izvinite, gospodine. Shvatila sam poentu!”

Setila se da joj je Ed rekao da su se njegovi roditelji preselili u manju kuću, jer su veću, porodičnu, u kojoj je proveo detinjstvo, prepustili njegovom starijem bratu pre nekoliko godina. Što je bilo zabrinjavajuće, jer je kuća na kraju prilaznog puta, gde se zaustavio par minuta kasnije, njoj

izgledala prilično velika. Bila je i neverovatno lepa: bela, s velikim, četvrtastim prozorima. Bila je podignuta na padini brda, i gledala je na zadivljujuće ušće reke.

„Vau!”

„Kuća je divna, zar ne? Više je volim nego staru. Toliko je blizu vode. U stvari, možeš da siđeš do obale - postoje stepenice u bašti iza kuće -tamo iza - koje idu skroz do dole. Možeš i da usidriš čamac. Ali ovde gore imaš ovaj neverovatan pogled.”

Bilo je predivno, čak i u januaru, i uz oštar vetar i sivo nebo. Amanda je shvatila da bi ovde bilo predivno leti.

„Hajde, provešću te okolo.” Ed je izvadio njen ruksak sa zadnjeg sedišta i potražio ključ u džepu od jakne. „Matori se nisu proslavili sa unutrašnjom dekoracijom. Mislim da nisu okrećili zidove otkad su se uselili. Samo su ubacili nameštaj i to je bilo to. Bojim se da je za moj ukus previše u seoskom stilu. Oh, i centralno grejanje je žalosno loše. Imaju dovoljno novca da ga poprave, ali se prosto ne zamaraju time. Godinama navaljujemo na njih da ga promene, ali oni su čudni - ovako im se dopada. Mada, ne znam kako možeš da uživaš u promaji koja ti duva oko dupeta. Još uvek imaju one zastarele grejalice u kupatilima. Tata je od one vrste ljudi koja otvara prozor usred zime. Ali postoje kamini u prizemlju, i ogromna peć na drva u kuhinji. Samo što za stalno ustajanje iz kreveta treba da imaš čelične nerve.”

U kuhinji se, zbilja, nalazila prava pravcata peć na drva, ogromna, krem boje, s četiri rerne, sa sušilicom koja je je bila postavljena iznad, i mnoštvom pribora za kuvanje na zidu iza nje. Otpuštala je divnu toplotu u hladan vazduh, i Amanda joj je odmah prišla. Nakupila se zime, dok su se vozili do u *land roveru* kroz koji je duvalo na sve strane, i želela je da ugrije ruke.

Ed je došao i zagrlio je otpozadi, a ruke joj je obmotao oko struka.

„Stvarno je predivno što si ovde.”

Okrenula se u njegovom zagrljaju i toplo ga poljubila. Vrh nosa mu je bio hladan. Ostali su tako, ljubeći se neko vreme ispred kuhinjske peći, dovoljno dugo da se Amanda zagrije i oseti kako joj kolena podrhtavaju.

Nestašno ga je odgurnula. „Dobro. Dosta toga. Šta bi devojka trebalo da uradi ovde kako bi dobila šolju čaja?”

„Imam nekoliko predloga”, zastenjao je, požudno gurajući kukove uz njene, ali je uzeo čajnik iza nje i otišao do sudopere da ga napuni.

„Siguran si da tvojoj mami ne smeta što sam ovde? Ovo je prilično intiman porodični trenutak.”

„Slaže se. Rekao sam joj da želim da budeš ovde. Potpuno razume.”

„Stvarno?”

„Stvarno. Zapravo, neverovatno je radoznala kad si ti u pitanju...”
„Zašto?”

„Ti si prva devojka koju sam ikada doveo kući.” „Zezaš me?”

„Ne zezam. Mislim, bilo je devojaka, dok sam išao u školu - dolazile su kod mene. Nisam neki čudak. Ali, otkad sam otišao od kuće - nije bila nijedna. Zašto?” Veselo je posmatrao njenu nevericu. „Koliko si ti frajera odvela kući da upozna tvoje roditelje?”

„Pa, nijednog.”

„Dakle - kakva je razlika?!”

„Pa... ti si... ti si stariji od mene, za početak.”

„Jedva. Dve godine, zar ne?”

„I... i... s većinom frajera sam bila dok sam bila na putovanjima... i teško da bih mogla da ih dovedeni kući, zar ne? I ništa od toga nije bilo dovoljno ozbiljno, mada neću da kažem da ako nekoga dovedeš kući, da to odmah označi da se radi o ozbiljnoj vezi. I, u svakom slučaju, većina njih je bila na hiljade kilometara daleko odavde.”

„Tvoja najduža veza do sada?” Pravio je čaj i otvorio frižider da potraži mleko.

„Ne znam...” Nije htela prva da kaže. „Šta je s tobom?”

„Pet meseci, na fakultetu. I nekoliko od po tri meseca. To je to - ostale su kraće od toga. Nije ih bilo mnogo, razumeš... Ili barem ne previše.... Ja sam serijski monogamista, i to ne preterano dobar.”

„Oh.”

„Šta ti znači 'oh'?” Iscedio je kesicu za čaj, izvadio je, i doneo joj **šolju**. „Šta si očekivala?”

„Ne znam. Uopšte se ne poznajemo dobro, zar ne?”

„Pa, kaži mi nešto o svojim vezama. Onda ćemo to znati jedno o drugome, zar ne? Posle toga ću doneti svoj karton vakcinacije, diplome, i malu kutiju s mlečnim zubima koju je majka, što je pomalo jezivo, čuvala svih ovih godina u svojoj fioci za veš...”

„Ismevaš me.”

„Izvrđavaš odgovor.”

„Četiri meseca. U redu? Bila sam četiri meseca s mladićem po imenu Gaj, s Novog Zelanda. Bio je moj instruktor skijanja - tamo sam završila kurs. To je bilo pre dve godine. Bili smo zajedno otkad sam došla tamo, i raskinuli

smo kada sam otišla, mada to nije bilo toliko dramatično, pošto i nije bilo toliko ozbiljno. U redu?”

„Dobro skijaš?”

Udarila ga je po ramenu. „Hej, drži se teme, molim te lepo! Pričali smo o bivšima.”

„Okej, dakle, utvrdili smo da smo oboje pomalo problematični u funkcionisanju sa suprotnim polom, i verovatno nismo sposobni da za stalnu vezu. Sledeće. Dobro skijaš?”

„Ej! Govori u svoje ime. Ja nisam problematična. Ja sam putnik.”

„Joj! Zar ne postoji neko sredstvo protiv toga? Mogao bih da pogledam u mamin ormarić s lekovima...”

„Nemoj biti neozbiljan!”

„Zašto?” Uzeo joj je šolju iz ruke, i privukao je sebi. „Zašto da budem ozbiljan? Vidi - drago mi je što nemaš burnu ljubavnu istoriju. Drago mi je što nisi u prošlosti imala neku priču u stilu 'ostavio me je', ili 'on je bio ljubav mog života'. Drago mi je što si sada ovde sa mnom. Drago mi je što ću te upoznati sa svojom majkom - uprkos trenutnim okolnostima. A njoj će biti drago što nisam gej. Mislim da je počela da sumnja na to, pošto toliko dugo nisam ništa prijavljivao.”

Amanda se osmehnula u njegovo rame. „Pa, ja to svakako mogu da joj razjasnim.”

„Hvala! mada bi možda mogla da budeš pažljiva kada dođeš do detalja o mojoj heteroseksualnosti...”

„Pokušaću da se obuzdam. Iako mislim da bi bila veoma ponosna na tebe. Kada će se vratiti?”

Ed je pogledao na sat. „Mislim za nekih sat vremena... Zašto?”

Sada je bio red na nju da ga pritisne kukovima. „Mislila sam da bi mogao da me povedeš da mi pokažeš... Znaš, gde ću da spavam...”

„Biće mi zadovoljstvo...” Uzeo je za ruku i poveo je ka stepenicama...

Zapravo je prošlo četrdeset pet minuta. Do tada se napolju potpuno smračilo, pa su ih upozorili farovi na kolima Edove majke, kada je skrenula na prilazni put, dok su još ležali, dolazeći do daha, u lepoj gostinskoj sobi, nakon što su još jednom dokazali da je Ed veoma, veoma, strejt momak.

„Bože, da li je to tvoja mama?”

„Aha.” Ed je skočio kao ošurena mačka i navukao bokserice. „Divno. Savršeno. Misliće da sam drolja!”

„Neće ako mrdneš svoju malu guzicu.” Bacio joj je grudnjak i vragolasto se osmehnuo.

Kada je njegova majka otvorila vrata i počela da ga doziva, Ed je bio obučen, ali zarozan i zajapuren, a košulja mu je visila. Amanda je ubrzano navukla džemper preko glave, zagladila svoju divlju kosu i vezala je u rep.

„Ede? Jesi li ovde, ljubavi? Zašto dole nisu upaljena svetla? Nisi ni založio vatru...” Zvučala je umorno, ali ne i ljutito.

„Radim na tome, mama. Daj mi pet minuta...” Nije postojao način da siđu, osim da prođu pored nje. Amanda je poželela da imaju zadnje stepenice. „Samo sam ... pokazivao Amandi gde će da spava...” Amanda je bila iza njega i mogla je da vidi kako je podigla obrve. Izmakao se u stranu, i ona je videla da se podignute obrve nalaze iznad širokog, značajnog osmeha. Želela je da se zemlja otvori i proguta je. „Mama, ovo je Amanda. Amanda, mama.”

„Poznata i kao Nensi.” Edova mama je koraknula napred i ispružila ruku. „Drago mi je što sam te upoznala, Amanda. Dobro došla.” U njenom glasu nije bilo nimalo oštine, a osmeh je ostao širok. Ako je i bila šokirana i zaprepašćena, dobro je to skrivala.

„I meni je drago što sam vas upoznala.” Gurnula je pramen kose iza uha i stidljivo se osmehnula.

Edova mama je još uvek bila veoma lepa žena. Njena talasasta, kestenjasta kosa bila je prošarana sedim vlasima, a krupne oči, oivičene sitnim borama, bile su i dalje bile sjajno zelene, s dugim trepavicama. I koža joj je bila fantastična, s obrazima ružičastim od hladnoće. Amanda je pomislila da je sigurno bila prava lepotica kada je bila mlada. A sada je sigurno iscrpljena. Ako ovako dobro izgleda posle niza dana punih brige i plakanja u bolnici, kakva je tek kada se dotera.

Takođe, delovala je kao dobra osoba. Glas joj je bio dubok, a slovo r je izgovarala prigušeno, pa je zbog toga zvučala nežno.

„Ede, sada kada si Amandi... pomogao da se snađe, možda bi mogao da upališ vatru! Ovde dole je hladno.” Rekla je to tako da im je stavila do znanja da tačno zna koliko je gore bilo toplo...

„Svakako.” Ed je oduševljeno krenuo u dnevnu sobu, ostavljajući dve žene u hodniku.

Provukla je ruku ispod Amandine. „Ti možeš da pođeš sa mnom u kuhinju, gde je barem toplo, dok on to završi. Tom i Džini će ubrzo doći. To su Edov brat i njegova žena. Ostavila sam ih s ocem. Ostavili su dečake kod Džinine mame na nekoliko dana, i uzeće ribu i pomfrit u Truru na putu k ovamo...”

Amanda je pogledala u Eda koji je slegnuo ramenima i zaverenički joj se osmehnuo, a zatim je otišla s Nensi u kuhinju.

Kada su ušle, Nensi je dovukla stolicu do kuhinjske peći, pokazujući Amandi da sedne na nju. „Žao mi je što je Edov dolazak ovamo izazvao tolike nesporazume između vas, Amanda. Ispričao mi je kako je zaboravio telefon, i ja sam mu rekla da se vrati u London, ali nije hteo da me ostavi, dragi dečak. Onda sam mu rekla da ćeš mu dati priliku da objasni sve, ako si imalo dobra devojka, i ti si to očigledno učinila... Za slučaj da te nije ubedio, ja mogu da potvrdim da se užasno nervirao pokušavajući da te dobije telefonom. Ubio bi me što ovo govorim, ali nikada nisam videla da je bio toliko uzbuđen zbog neke devojke. Baš mi je drago što konačno jeste.”

„Nadam se da je u redu što sam ovde. Ne želim da se namećem...”

„Slušaj, drago nam je da ima nekoga. Meni je drago što si ovde! Znam da je mom mužu grozno što je tamo, u bolnici, ali ni nama ovde nije sjajno bez njega. Ed je bio divan, kao i njegov brat, Tom. Den je odsutan, naravno, ali pozove kad može.”

„Lepo je što ste sa svima njima tako bliski.”

„Veoma lepo.” Klimnula je glavom. „Bila sam stvarno grozna, i sama sebe sam iznenadila time. Ne znam šta bih radila da oni nisu bili tu.”

Amanda nije rekla ništa. Pomislila je na Marka, i na to kakve su za njega bile poslednje nedelje s mamom. Pomislila je na to kako ona nije bila tamo.

Nensi se stresla. „A opet, imali smo sreće. On će se oporaviti od udesa. A što se infarkta tiče, to je bio jedan od onih upozoravajućih napada. Moraće da se odrekne nekih svojih poroka, ali, kao što rekoh, imali smo sreće.”

Večera je bila daleko veselija nego što je Amanda mogla da očekuje pod ovim okolnostima. Ed je otvorio dve flaše vina, a ribu i pomfrit su stavili u peć da se podgreje. Stajali su oko peći, pili i ćaskali. Činilo se da svi imaju taj opušten i prijateljski nastup, kao Ed. Odmah se moglo videti da su momci to nasledili od majke, i dalo se zaključiti da je Tom tražio to isto kada je birao ženu. Džini joj se dopala istog trena, bila je glasna, trezvena i zabavna; krajnje otmjena i pomalo nalik na konja, ali sjajna. Tom je izgledao baš kao Ed, osim što je bio dvadesetak kilograma teži i imao je potpuno konzervativnu frizuru. „Šališ se? Ne bih našao nijednog klijenta da izgledam tako, pogotovo ne ovde!” uzviknuo je, pokušavši da dokači Eda po glavi, ali mu se brat hitro izmakao i odbio udarac.

Kada su završili s jelom, premestili su se u dnevnu sobu. Vatra koju je Ed zapalio nekoliko sati ranije, još uvek je plamtela u ognjištu. Tom je sipao porto svima osim Džini, koja je vozila, i neko vreme su sedeli u prisnoj tišini, posmatrajući plamen.

„Pa, Amanda”, počeo je Tom. „Ispričaj nam kako si upoznala mog malog brata i šta si, zaboga, videla u njemu...”

„Ne treba da odgovara na takva pitanja!” Džini joj je priskočila u pomoć. „Nema ovde unakrsnog ispitivanja, Amanda.”

„Ne smeta mi.” Amanda se stidljivo osmehnula. „To je, zapravo, veoma simpatična priča. Uхватила sam ga kako zuri u dupe neke zgodne devojke, u *Starbaksu*, nekoliko nedelja pre Božića. On je primetio da sam ga videla, i na neki način, sve je počelo od tada. Užasno romantično.”

Tom se nasmejao naglas.

„Ovog Božića? Koji je upravo prošao?” pitala je Džini. „Da.”

„Pa vi ste zajedno, koliko, manje od dva meseca?” Tomu je to, izgleda, bilo zabavno.

Amanda se pitala da li je rekla nešto pogrešno i odjednom je bila zahvalna što se njen ranac nalazi na kraju gostinskog kreveta, a ne, kao što je Ed ranije predložio, na kraju njegovog.

„Pa, pretpostavljam!”, priznala je. Kada se tako kaže...

Ed ju je zaštitnički obgrlio oko ramena.

„Gledajte svoja posla. Mi smo sada zajedno.”

„Da, zaveži, Tome”, Nensi je upala u reč. „Mi nimalo nismo kao ti.” Obratila se Amandi. „Tom poznaje Džini od svoje dvanaeste godine. Bio je godinama zaljubljen u nju, izdaleka, koliko smo njegov otac i ja mogli da primetimo. Na kraju, ona je digla ruke od čekanja, i pozvala ga da izađu. Zatim, ako se dobro sećam, morala si i da ga zaprosiš, zar ne, Džin?”

„Jesam. Više da ga molim, ako ćemo biti do kraja iskreni. Nikada niste videli muškarca koji se toliko gnuša obavezivanja. Na kraju sam morala da mu ukinem privilegije”, nasmejala se Džini.

„Džini!” Tom se trudio da zvuči užasnuto.

„Ipak je upalilo, zar ne?” Stavila mu je ruku na butinu.

„Ed je, očigledno, više na mene”, rekla je Nensi. „Znala sam da ću se udati za vašeg oca kada smo prvi put večerali zajedno.”

„Nisam to znao”, rekao je Ed. „Ni ja”, dodao je Tom.

„Verovatno zato što vam nikada pre to nisam ni rekla. Dok ste odrastali, naš dom je toliko bio nabijen testosteronom da nije bio baš pogodno mesto za ovakve vrste poveravanja. Ali mislim da je stvarno bilo tako. On je bio skoro četvrt veka stariji od mene, razveden, dovoljno star da mi bude otac, ali to nije promenilo moja osećanja. Meni to nikada nije smetalo. Sećam se toga, jer kada sam došla kući i ispričala sestri, ona je rekla kako je to

odvratno i nazvala me... Kako ono beše?... Sponzorušom koja pljačka grob? Da, tako je. Divan izraz.”

„Teta Džun te je *tako* nazvala?!”

„Teta Meg, koja sada živi u Južnoj Africi. Udata je za farmera, živi na farmi ovaca, stotinama kilometara daleko od drugih ljudi, što je pravo mesto za nju, jer ima manje ljudi oko sebe da ih vređa. Da, ona.”

„To je stvarno strašno!”

„Nije me bilo briga. što se mene tiče, bila je ljubomorna. Predivno sam se provela te večeri. Odveo me je u najbolji restoran u okolini. Sada je već godinama zatvoren. Bio je predivno staromodan - konobari su nosili bele sakoe i servirali hranu na engleski način, znate. Osećala sam se kao da sam na filmu. Na svakom stolu su se nalazile crvene ruže, a ceo jelovnik je bio na francuskom...”

„To je mnogo romantičnije nego gnjecav sendvič s krastavcem na igralištu za kriket”, kikotala se Džini, veselo udarajući Toma po butini.

„I skoro tako romantično kao kafa s mlekom i čokoladni keks”, prošaputao je Ed Amandi.

Nensine oči su se napunile suzama. Džini je posegnula preko stola uhvatila je za ruku, ali Nensi je obrisala lice, uznemirena svojom reakcijom. „Bez brige, stvarno.” Izvadila je maramicu iz svog džempera, i izduvala nos. „Vidite šta ste mi uradili, nevaljalci jedni - dali ste mi vino i porto, i naveli me da sanjarim o vašem starom. A ja sam previše umorna da pritom ne bih zaplakala. Šta ste očekivali? Mislim da je vreme da odem u krevet.”

Ustala je i sve ih poljubila za laku noć, uključujući i Amandu, zadržavši nakratko njeno lice u svojim dlanovima. „Srećna sam što si ovde, Amanda.” Momci su je čvrsto zagrlili, tapšući je po ramenima, a Džini je saosećajno pomilovala po leđima.

Bilo je mnogo kasnije nego što su mislili. Džini i Tom su ubrzo posle toga otišli, uz zagrljaje i poljupce. Ed je obećao da će dovesti Amandu da upozna dečake, ako još uvek bude bila tu za vikend.

Ed je zaključao vrata za njima, i vratio se na sofu pored nje. Vatra je sada jenjavala, i ona se skupila uz njega.

„Dečaci su grozni.”

„Stvarno?”

„Mislim na pozitivan način. Nestašni, puni energije i vragolija, Tom i Džini polude od njih. Videćeš i sama, za vikend.” To je bilo pola pitanje, a pola tvrdnja.

Dakle, ostaće.

„Čudno je to.“

„Šta je čudno?“

„Ovo.“

„Šta u vezi sa ovim?“

„Sve ovo, stvarno. Ti i ja. To što sam ovde.“ „Čudno dobro ili čudno loše?“

„Čudno divno. Osećam se kao... pa, više se osećam kao kod kuće ovde, s tobom i tvojom porodicom, nego što sam se bilo gde tako osećala. U mnogo čemu, čak i više nego sa svojom sopstvenom porodicom.“

Privukao ju je snažnije uz sebe. „Drago mi je.“

„I meni.“

Ed ju je poljubio u teme. „Premoren sam, ali hoću da spavam s tobom.“

„I ja to hoću. Više nego išta. Ali, zar tvojoj mami neće smetati?“

„Nadam se da je zaspala. I sama je izgledala prilično iscrpljeno. Ali, mislim da joj ne bi smetalo, ne verujem, čak i da ne spava. Ja sam odrasla osoba. Mislim da smo probili led na tom polju sa popodnevim uživanjem. A pritom joj se i stvarno dopadaš, mogu ti reći. A ona nije staromodna što se toga tiče. Ali ako ćeš se ti osećati bolje, obećavam da ću se pristojno odšunjati u svoju sobu, i to rano, pre nego što ona ustane, da bih zaštitio tvoj ugled.“

„Zvuči kao dobar plan.“

„Hajde onda. Idemo u krevet. Hoću da te vodim u bolnicu ujutru. Hoću da te upoznam s tatom...“

Gore je, kao što je i najavljeno, bilo ledeno. Amanda se presvukla u spa-vaćicu, zadržavši sokne na nogama, i oprala je zube što je brže mogla. Ed je već bio u njenom krevetu kad se vratila.

„Obožavam sokne. To me stvarno pali.“

„Uzmi ili ostavi. Ovde je đavolski hladno za bose noge.“

„Dolazi ovamo da ti ih ugrijem...“

Podigao je jorgan i ona je uronila k njemu, srećna što je čeka njegova toplota. Stavila je hladna stopala između njegovih kolena, i tako su ležali zapleteni. Neko vreme su se ljubili, divnim, laganim poljupcima, dok su im lica bila na jastuku, ali su oboje bili umorni, a večeras je i samo to što su ležali zajedno bilo dovoljno. Napolju je, u daljini, moglo da se čuje more. Nisu navukli zavese, nebo je bilo vedro, nezagađeno gradskim svetlima, već ispunjeno sjajnim zvezdama. Amanda se odavno nije osećala tako spokojno i mirno. Nisu potezali nikakve velike teme - jedva da su imali sat vremena

nasamo, i proveli su ga uglavnom bez ikakve priče. To nije bilo važno. Ugnездila se uz njega i, u roku od pet minuta, oboje su zaspali.

Vaš otac

Čitanje tog dela, o vremenu kada ste se rodile, nateralo me da razmišljam o vašem ocu, pa će ovo biti posvećeno njemu... Zataškavanje nije baš pošteno. moram da zapamtim da ovo nije za mene, već za vas.

Nisam bila baš fer prema vašem ocu. Uvek sam govorila da ću vam dozvoliti da same odlučite kada je on u pitanju, i da je vaš izbor da nemate puno veze s njim, ali svi znamo da to nije sasvim pošteno, zar ne? Nisam baš navijala za njega, od samog početka.

On više nije živ, naravno, pa sam malo zakasnila s ovim, ali ću napisati u svakom slučaju.

Takođe znam da nikada nisam ohrabrivala razgovore o njemu. Da li ste ikada saznale, ili zapamtile kako smo se sreli? Kladim se da niste. To nije fer. Žao mi je. Možda vam je on ispričao...

Zapravo, to i nije toliko zanimljiva priča. Upoznali smo se kao što se i milion drugih ljudi naših godina upoznaju: u pabu. Ja sam imala dvadeset jednu godinu, a on dvadeset šest. U početku su mi se tih pet godina činile kao ogromna razlika. Oboje smo još uvek živeli kod roditelja. Tada je tako bilo. On je radio za svog oca. Njegova porodica je imala prodavnicu nameštaja, godinama pre nego što je otvoren MFI¹⁸. Prodavali su trpezarijski nameštaj, trodelne garniture, i nameštaj za spavaće sobe. Njegova mama je vodila radionicu za tapaciranje nameštaja koja je bila u zadnjem delu radnje. Stvari su mogle da se kupe po porudžbini. Da li vi, narode, čak i znate šta je to? Posao je išao dobro, a Donald je bio njihovo jedino dete, tako da je znao da će na kraju sve pripasti njemu. Imao je to u sebi, znate, tu izvesnu samouverenost. Nije to bilo neko bogatstvo, ali je značilo udobnost, ili bolje rečeno, sigurnost. Ja sam radila u prodavnici Lili i Skinner, prodavala sam cipele. To je bio posao koji sam mrzela. Nisam bila luda za nogama drugih ljudi... Sve vreme sam govorila da želim da radim nešto drugo - da ću otići na fakultet za učiteljice, ili tako nešto. Ono što sam zaista želela bilo je da imam svoju prodavnicu. Bila sam opsednuta pozamanterijom - trakama, dugmićima, dodacima, sitnim stvarčicama, u urednim i sjajnim u kutijicama. Ali to su sve bile prazne priče - nikada nisam uradila ništa povodom toga. Dobijala sam platu petkom - u kešu, sećam se, u maloj, smeđoj koverti - i deo sam davala majci za kućne troškove, a ostatak trošila na odeću, cigarete i izlaske. Tata je očajavao zbog mene, znam da jeste.

Dakle, išla sam u pab sa svojim prijateljima, a on je dolazio u pab sa svojim društvom. Prvo mi se dopao njegov drug, Čarli, tako da sam počela da

¹⁸ Poznata Marka nameštaja i kućne opreme u Velikoj Britaniji. (Prim. lekt.)

razgovaram s Donaldom samo da bih se približila Čarliju. Kao što to obično biva, Čarli je bio lud za mojom prijateljicom, Mejvis (Mejvis - kakvo ime. Kako je nekome uopšte palo na pamet da dete nazove Mejvis?), ali dok sam ja to saznala, već sam se bila zaljubila u Donalda. Svi smo bili tako nestalni. Mejvis mi je, zapravo, pomalo zavidela. Rekla je da sam zainteresovana za Donalda samo zbog radnje, što meni nije ni palo na pamet. Ili mi je palo napamet tek kasnije...

Donaldova mama je bila plahovita, ali otac mu je bio divan. Kada smo Donald i ja počeli da se zabavljamo, ja bih otišla do radnje kada završim sposlom, i sačekala ga. Često je bio odsutan zbog isporuka i sličnih stvari, tako da bih ja, dok ga čekam, sedela i pričala s njegovim ocem u nedogled. Bio je dobar čovek. Za vreme rata je bio u mornarici. Po rukama je imao one plave tetovaže. Oženio se Donaldovom majkom pre nego stoje otišao u rat, 1939. godine, i vratio se kući nevesti koju nije dobro poznavao, i malom sinu kojeg uopšte nije poznavao. Bože, šta je taj rat uradio porodicama... mislim da se oženio na brzinu, a znam da se kajao godinama. Ta žena je izgledala zastrašujuće sa čekićem za tapaciranje u ruci. mislim da sam na neki način bila zaljubljena u njegovog oca isto koliko i u njega. Toliko se razlikovao od mog oca.

Udaja za Donalda je predstavljala beg. U moje vreme, nije moglo tek tako da se ode i uradi po svom, kao što vi možete. Za to je bio potreban muškarac. To je značilo da imam sopstveni dom, slobodu. Značilo je daje njegov otac i moj otac. Osim toga, tako su svi radili. Niste mogli da imate seks pre braka, na stranu sve ostalo, a to je bilo skoro jedino o čemu je svako od nas mislio - barem mi normalni. Venčali smo se osamnaest meseci nakon što smo se upoznali. Previše brzo. Nismo se dobro poznavali.

Ali neću da kažem da nismo bili srećni. Ne želim da tako mislite. Dobro smo se zabavljali. Sve je to bila jedna velika avantura - imati svoju kuću. Naučila sam da kuvam. Ne mogu vam objasniti koliko smo se šegačili oko mojih eksperimenata u kuhinji. To za vas nije novost. Nikada se nisam mnogo popravila, zar ne? Često smo imali običaj da odemo do paba na ručak. Proveli smo puno vremena u krevetu učeći kako se sve ono radi. I to je bilo zabavno. Moram zaista da vratim misli unazad, jer, istina je da, kada smo se razišli, ja više nisam volela vašeg oca. Ali to ne znači da ga tada nisam volela. Sećam se kako sam išla niz prolaz u crkvi da stanem pored njega na dan venčanja, i mislila da ću pući od radosti. Bio je zgodan tip. Moja majka je rekla da je zgodna zverka. I bilo je nečeg životinjskog u njemu. Znaite na koga me je podsetio - na Marlona Branda u filmu mačka na usijanom limenom krovu. Bez nasilja, naravno.

Stvarno nije znao šta da radi s vama dvema. Bio je bolji kada ste bile starije. Ali bebe, bebe nisu mogle da ga dotaknu. Bio je previše krupan, previše nespretnan za vas dve kada ste bile male. Nije mogao da vam promeni pelene, ili da vam zakopča dugmiće na odeći - u to vreme, nije bilo puno muškaraca koji su to radili. Ali, malo ste ga plašile. I iskreno rečeno, bio je malo ljubomoran. Mislim da su neki muškarci ljubomorni na decu, jer sruše postojeću porodičnu hijerarhiju. Znam da vas je voleo. Samo što nije bio zainteresovan za vas. Nikada ga nisam videla da se spusti na pod i igra se s vama. Nije imao strpljenja za vaše igre. Vas troje ste naučili da se uglavnom međusobno ignorišete.

Žestoko sam se svađala s njegovom majkom. Puno mi je pomagala dok ste bile male. Ali postojala je i cena za to, a ja sam rano odlučila da nisam voljna da je platim. Želela je da se meša, da mi kaže gde grešim. Sve naše najgore rasprave bile su oko toga. Bio je na njenoj strani. Mislila sam da je pravi beskičmenjak i budala kada je reč o njoj, a to sam mu i govorila. Trgnuo bi se, izderao se na mene, i onda otišao kod svoje majke i ne bi došao kući na čaj, a kada bi se vratio, ja bih ga ponekad gađala tim hladnim čajem koji je stajao i čekao na poslužavniku. Sada nikako ne bih uradila nešto slično. Na stranu bilo šta drugo, svakako je meni ostajalo da počistim mleveno meso i krompir sa zidova. Ali bila sam mlada, i toliko bih se razbesnela. Na početku bismo se lako izmirili. U stvari, zabavljali smo se dok smo se mirili. Oboje smo bili temperamentni, i znali smo to.

Ali, postepeno, svađe su postale sve češće i gore, a mirenje sve teže i manje zabavno. Kao da smo se svaki put po malo udaljili - kao da je svaka rasprava bila korak dalje; i na kraju nismo više mogli da pronađemo jedno drugo. Sećam se prve noći kada smo zaspali, a da se nismo pomirili. Mislim da je to bio početak kraja. Nemojte to da radite. Nemojte da zaspate, a da se ne izmirite.

Počeli smo da se svađamo zbog novca, kao i zbog radnje, kada je njegov otac umro. I on je bolovao od srca. Donald nije umeo s parama kao njegov otac. Nije mislio unapred. Ja sam bila puna ideja. Moji snovi o sopstvenoj radnji su možda pali u drugi plan kada sam rodila vas dve, ali imala sam mnoštvo ambicija i zamisli. Mislim da mu se to nije svidelo. On me je zatvorio u kuću, i želeo je da tamo ostanem. Da budem žena i majka, domaćica - iako se s vremenom sve više rugao zbog toga. To što nisam znala da kuvam više nije bilo zabavno, a ja sam bila previše umorna da bih se trudila da ga odobrovoljim rasonodom na drugim poljima, kao što sam to ranije radila. O poslovnim problemima bi pričao s majkom, a ne sa mnom, i to me je izluđivalo. Kao da je time pokušavao da mi pokaže gde mi je mesto, što mi je smetalo, i delovalo frustrirajuće.

Mislim da nam je definitivno odzvonilo kada se njegova majka razbolela. Toliko sam želela da budem od koristi i uradim šta god je bilo potrebno, ali čak i kada je bila stvarno jako bolesna, nije me volela, i nije htela da prihvati moju pomoć, a to je stvorilo veliki raskol između nas - između mene i Donalda. On je provodio sve više i više vremena tamo, a kada je umrla, već se bio prilično udaljio od nas. Nisam mogla da mu se približim. Nisam mogla da mu pomognem, a nisam čak ni bila sigurna da želim. Bilo mi je drago kada je umrla, ta matora veštica - znam da je ovo užasno, ali tako je - a i on je to znao, i nije mogao da mi oprost.

Mislim da je počeo da me vara kada je Liza imala deset godina. Tražio je zamenu za mene, i za svoju majku.

Prvi put me je prevario sa nepoznatom ženom - nikada nisam saznala njeno ime, niti kako su se upoznali, niti kada je tačno počelo. Nije dugo trajalo, i iskreno mislim da mu nije mnogo značilo. Verujte mi, devojke, detalji ne bi bili od pomoći. Drugi put je bilo sa nekom ženom koju sam slabo poznavala. Treća je bila neka moja nazoviprijateljica. Meg joj je bilo ime. Nismo bile prave prijateljice. Imale smo decu istog uzrasta, išle smo u iste parkove i sedele na istim klupama. To vas baš ne čini srodnim dušama. Bože, nisam pomislila na nju godinama! Nosila je francuske gaćice. Trebalo je da znam. Ali nikada se zapravo nije radilo o ženama. Nisu me one varale, zar ne? On me je varao. Kao da je svaki put bio okrutniji, i sve bliži meni, kao da je to radio namerno zbog mene. Posle toga sam prestala da razmišljam. Ne znam koliko ih je još bilo. Ignorisa sam sve to. Što je ponekad bilo prilično teško - na kraju su njegovi pokušaji zataškavanja postali minimalni. Provocirao me je.

Kada te neko vara, lako je - i skoro obavezno - kriviti njega u potpunosti. Imaš činjenice, zar ne? Imaš dokaze. Krivica je njegova. Mogu proći godine dok ne shvatiš da se tu radi i o tebi.

Kada sam prvi put otkrila, bila sam slomljena. Očajna, ljuta i povredena, i sve ostalo što možete da zamislite u takvoj situaciji. Ali sam takođe bila i postićena i zbunjena. I to me je, više nego sve drugo, još godinama držalo u braku. Bile su to duge, protraćene godine. Protraćene za oboje.

Udario me je jednom. Samo jednom. Molim vas, nemojte misliti da sam bila zlostavljana žena. Ne želim da me vidite na taj način, ili njega. Vaš otac je svakakav, ali nikada nije bio nasilan. Bog zna da sam ja dovoljno često bila nasilna prema njemu za sve to vreme. Bacila sam na njega više stvari nego što mogu da nabrojim. I udarala sam ga. Zaista je to bilo samo jednom, i verujte mi, izazvala sam ga. Bila sam u potpunom šoku. Nikada pre toga nije podigao čak ni ruku na mene, a retko kad i glas. Udario mi je šamar - pravo posred lica. I to snažan - kada sam se pogledala u ogledalo, mogla sam da

vidim otisak njegovih prstiju, kako se ljutito crveni na mom obrazu. Odmah posle toga mu je bilo žao, čim me je udario, zažalio je zbog toga više nego što je ikada zbog ijedne svoje avanture. Mislim da se uplašio samog sebe - mislim da nikada nije verovao da je sposoban za tako nešto. Preklinjao me je da mu oprostim. Skoro je plakao. Mislim da više nikada, nikada ne bi to uradio.

Ali za mene je to bila poslednja kap. Kao da me je šamar probudio i naterao da shvatim kakva sam budala što sam još uvek u tom braku. Ili možda, kao da mi je šamar dao šansu koju sam čekala. Otišla sam u roku od nedelju dana, čim sam uspela da nađem neko mesto gde ću odvesti Dženifer i Lizu. Bila sam trudna. Nikada nikome nisam rekla da me je udario.

Liza

Čitajući majčin dnevnik, Liza je shvatila da zapravo nikada nije razmišljala o svom ocu kao o osobi. Pretpostavljala je da sva deca tako doživljavaju roditelje. On je bio samo tata, kao što su sve tate na celom svetu uvek samo tate. U njenom slučaju, čak nije bio ni dobar u toj ulozi.

Nije živela s njim od svoje četrnaeste godine. To su prilično nezgodne godine da ostaneš bez oca, koliko god da je loš. Ispravila je sebe. Nije on u to vreme bio loš otac, već užasan muž. Do tog doba, Liza je bila uveliko odana i privržena majci. I Dženifer isto tako, iako je u tome bila manje vatrena i strastvena nego Liza. Kao i u svemu ostalom, kada je bila u tom uzrastu. Ona se nikada nije poljubila s nekim dečkom, a Liza je poslednjih nekoliko godina provodila veliki deo odmora iza biciklane.

Svađe nisu bile ništa novo za njih. Liza se sećala kada je Gren - tatina mama - bila bolesna; to je verovatno bio najgori period. Mama i Gren nikada nisu bile bliske. Mama je zamerala što tata toliko mnogo vremena provodi s njom. Tata je uvek govorio da, ako mama dozvoli da Gren dođe da živi s njima, on neće morati nigde da ide. Mama bi odgovorila da je tata lud ako misli da bi se ijedna od njih dve složila da žive pod istim krovom. Tata bi viknuo da je mama za to kriva... I tako bi se nastavilo. Nikada se nisu svađali pred njima, ali kuća nije bila velika, i mogle su da ih čuju. Liza je pretpostavila da bi psihijatar imao uzbudljiv dan s njima, zamišljajući šćućurenu i preplašenu decu koja su svakodnevno izložena strahu od ratobornih roditelja. Ali njena sećanja uopšte nisu bila takva. Mama nikada nije bila ljuta na njih, koliko je ona mogla da se priseti. Ono što se dešavalo u prizemlju kasno uveče, s tatom, nikada nije dolazilo do njih. Nekada je pomišljala da su svađe zabavne. Posle toga, mama bi malo čudno govorila o sebi i tati, u trećem licu: „Mama i tata su se malo posvađali, bez ikakvog razloga. Ništa ne brinite.” Sada, kao odrasla osoba, Liza je znala da je mama bila veoma nesrećna. Njoj, kao detetu, nikada nije tako izgledala. Možda ni ne možete da vidite tako nešto ako ne znate kako da gledate. Tridesetosmogodišnja Liza je shvatala kakav je to uspeh bio za mamu, da prikrije svoju nesreću od njih. Nikada je nije videla da plače zbog toga. Naravno, da je gledala i da je umela to da prepozna, videla bi kako se mama vraća u život, kao leptir iz larve, kada su se njih tri odselile i pronašle novi stan. Nova mama je bila snažna i samouverena, i mnogo živahnija. Ali, naravno, tada su ona i Dženifer bile tinejdžerke, slepe za ta suptilna stanja, duboko okrenute svojim potrebama, i nesvesne mnogih stvari oko sebe.

U svom dnevniku, mama je rekla da nije bila fer prema tati. Ali nikada im nije pričala o njegovim avanturama. Bilo bi joj lako da to uradi. Možda su već dovoljno bile na njenoj strani. Ne treba biti genije da shvatiš da se sigurno viđao s Marisom pre nego što su se on i mama razišli. Toliko brzo se uselila kod njega. Mama je rekla da ne može ni da zamisli kako neka žena može da živi u kući druge žene, s njenim zavesama, jastučićima i posuđem. Naravno, nisu dugo ostali u toj kući. Marisa uopšte nije bila taj tip žene. Stara porodična kuća je u roku od šest meseci data na prodaju, i otišla je veoma brzo. Nije im rekao da je prodaje - zašto bi? Videle su oglas u lokalnim novinama. Mama je dobila polovinu novca - tata barem nikada nije bio nekorektan kada je u pitanju novac - i na taj način su one kupile kuću u Karlton Klouzu. Bila je mnogo lepša od iznajmljenog stana. Liza i Dženifer su prvi put imale svoje sobe. Mama im je dozvolila da ih okreće kako one žele. Liza je izabrala da njena soba bude potpuno bela. Mama je rekla da se u njoj oseća kao u bolnici, i uzalud je pokušavala da joj predloži da ponegde ubaci malo boje, ali Liza je jedino kačila mračne crnobeke razglednice namrgođenih francuskih parova koje je kupila u Atini. Dženifer je izabrala *Loru Ešli*. To je bilo lepo i strogo, s previše stvari koje se uklapaju jedna s drugom. Mamina soba je dugo bila prepuna kutija. Rekla je da nije bilo šanse da ostavi nešto lično u kući, u kojoj će živeti druga žena i procenjivati je prema tome. Ponela je stare albume sa slikama, stare časopise, trudničku odeću, punjene igračke, i kuvare. Sklonila je sve svoje stvari iz kuće u kojoj su živeli, i nije ostavila ništa što bi moglo da navede na zaključak

O tome kakva je ona osoba.

Donald i Marisa su se posle toga odselili daleko odatle. Saopštio im je to jedne nedelje, između filmskog matinea, koji su obe smatrale dečjim, i pakovanja pomfrita i *koka-kole* u bašti lokalnog paba. Marisina porodica je živela u Kentu, rekao je, i želela je da im bude bliže. Amanda je tada imala nekoliko nedelja, a on ju je video samo jednom, i to odmah nakon rođenja. Dženifer ga je pitala zašto on ne želi da bude blizu svoje porodice, ali to je uradila samo kako bi se on ružno osećao. Liza nije mogla da se seti šta joj je odgovorio.

Pošto je otišao tako daleko, redovne posete su postale manje česte. To su bile rane osamdesete, i nije bilo odredbi o posetama u razvodu njihovih roditelja. Zavisilo je od njih. Liza se sećala da je provela jedan ili dva neprijatna vikenda u Sevenouksu, s tatom i Marisom. Ona se previše se trudila. Spremala je obilje hrane za doručak, i pokušavala da isplanira izlete. Vodila ih je u kupovinu, i htela da im kupi stvari u prodavnicama *Čelsi Gerl* i *Doroti Perkins*. Liza je mislila da to radi jer želi da, kad njih dve odu kući, pričaju Barbari o njoj, a nije bilo šanse da ona to uradi. Njihova kuća u Sevenouksu nije bila ni nalik domu koji je delilo s njihovom majkom.

Imali su dnevnu sobu u kojoj nikada nisu boravili. Sedeli su u njoj, kao u salonu iz knjiga Džejn Ostin, samo kada su imali goste. Nije bilo televizora, pa zašto bi se onda tu i ulazilo u bilo koje drugo vreme? Kod Marise su na kutijama za maramice stajali izvezeni platneni miljei, a na stolu su se za vreme obeda nalazile odgovarajuće papirne salvete, i uvek su imali desert (i to ne samo sladoled). U to vreme, mama nije davala ni pet para na te stvari.

Srećom, bilo je neizbežno da Marisa izgubi interesovanje za njih kada je rodila kćerku, nekoliko godina kasnije. S njima je samo vežbala. Iz sadašnje perspektive, Liza je pretpostavljala da je bilo prilično teško nagovoriti oca da ima još jedno dete, i verovatno je i to što je njih dve zasipala svojim materinskim izlivima, predstavljalo deo njene taktike koja je trebalo da ga ubedi u to. Olivija se, naravno, nikada nije osećala kao njihova sestra. Ona... pa, sada sigurno ima dvadeset jednu godinu. Liza je nije videla otkad je tata umro. Olivija je tada imala šesnaest godina. Bila je pljunuta majka. Liza nije znala, i retko kad se i pitala, da li je on bio bolji otac Oliviji nego što je bio njima, da li se više interesovao za nju, ali nadala se da jeste.

Nikada nisu išle na odmor s ocem, pošto su se razišli. Niti su provele Božić s njim. Nikada nije došao da ih poseti na fakultetu, a one ga nisu zvale da prisustvuje dodeli diploma, iako su njegovi čekovi redovno stizali dok su studirale. Sada to zvuči okrutno, ali tada nije bilo tako. Ni on nije bio zainteresovan da dođe. Nije se radilo o tome da ih ne voli. Liza je verovala da ih je donekle voleo - barem Dženifer i nju. Možda ne i Amandu - nikada se nisu ni upoznali. Jednostavno, nije ih voleo dovoljno. A mama ih je volela dovoljno za njih oboje.

Kada se verila sa Stivenom i planirala venčanje, Dženifer je bila u dilemi koje od dva zla da izabere. Da li da je on prati u crkvi? Da li da uopšte bude tamo? Mama je rekla da to zavisi od nje. Ona lično ga nije videla više od deset godina. Obećala je da će se lepo ponašati (mada Liza nije bila ubedena da je sposobna za to. Posebno ako bude poveo Marisu sa sobom). Dženifer je napravila kompromis. Pozvala ga je, ali je u pozivnici indirektno nagovestila da se očekuje kao gost, a ne kao deo porodice na venčanju. Nikada nisu saznale da li je odbio poziv zbog te degradacije, ili je stvarno već bio uplatio letovanje, što je naveo kao razlog. Ali je svima laknulo zbog njegovog odsustva. Na kraju je mama pratila Dženifer niz prolaz, s onim ogromnim, prelepim šešišom.

U vreme kada je umro, nijedna od njegove dve starije kćerke ga nije videla više od šest meseci, a Amanda godinama. Amanda je trebalo da bude na školskom izletu, u London Taueru, na dan njegove sahrane. Barbara joj je rekla da svakako treba da ode na izlet s prijateljima, a Amanda se oduševljeno složila. Na njegovoj sahrani im je bilo užasno nelagodno. Liza

se prisetila da se osećala kao varalica. Marisa je insistirala da Barbara, Dženifer i Liza sede u prvom redu s njom, što je bilo izuzetno neprijatno. Bezmalobilo ih je molila. Liza nije poznavala skoro nikog drugog u crkvi. Crkvene ode koje su pevali je uopšte nisu podsećale na oca, nije znala nijedan odlomak, niti pesmu, koji su bili odabrani za čitanje. Nije mogla da poveže nijedan detalj službe sa čovekom koga je poznavala. Na njegovom kovčegu su bile frezije, i pretpostavila je da je tako neuobičajeno cveće sigurno bilo stvar ličnog izbora. Bilo je čudno - njen tata je bio tako krupan čovek, a frezije su tako sitno cveće. Marisa i Olivija su imale prazan, bezizražajan izraz prave ožalošćenosti. Marisa je šmrkala i tiho plakala. Olivija je žestoko uvertala rukama čipkanu ivicu maramice tokom službe, netremice zureći u izvezeno jastuče za klečanje kraj svojih stopala. Liza je poželela da nije došla, i zapitala se zašto ona ne oseća nešto više.

Liza je posmatrala Endija sa Si Si, kao što je posmatrala Marka s Hanom. To su bili pravi očevi. Znala je da su, za njih obojicu, njihove kćerke predstavljale ceo svet. Da su osećali sve ono što je opisano u pesmama, književnosti i filmovima. Da su živeli za njih, da bi istog trena umrli za njih, da im je stalo do sreće njihove dece više nego do svoje sopstvene. Donald uopšte nije bio takav.

Amanda

Nensi ih je oboje zamolila da odu do supermarketa dok je ona bila u bolnici - u kući nije bilo hrane, rekla je, ali ona nije imala snage da sama to uradi. Ed ih je dovezao do ogromnog *Teska* na kraju grada. Kada nije menjao brzinu, držao je ruku na njenom kolenu, što joj se dopadalo.

Osećala se kao prava odrasla osoba dok je išla u kupovinu namirnica s njim: bili su kao pravi par, u pozitivnom smislu te reči. Žestoko ju je poljubio kod cerealija. Otvarajući oči, Amanda je videla da ih neka mlada majka posmatra, oslonjena na dupla kolica koja je gurala, napunjena pelenama, belim hlebom i bebama.

Posle toga su svratili u kafe da nešto pojedju, pre nego što odu da vide Edovog oca.

Navikavala se na to da sedi tako blizu nje. I to joj se dopadalo! Jeli su tople sendviče sa šunkom i kačkavaljem i pili kafu, a kada su završili, Ed je pitao:

„Nisi rekla ni reč o tome šta se dešavalo s tobom kada sam otišao.” Amanda je srela njegov pogled. „Da li zato što ne želiš da pričaš o tome?” Odmahnula je glavom i nežno mu se osmehnula. „Plašim se da se vratim na temu koja me je naterala da poludim pred tobom prošli put...”

„To je glupo.” „Izvini.”

„Stalo mi je do tebe, Amanda. Mislio sam da si ukapirala.” „Počinjem da kapiram.” Spustila je ruku na njegov obraz i on ju je uhvatio, povukao ka usnama i poljubio je u dlan. „Pa, šta se desilo? U vezi s tvojim 'tatom'?” „Ništa se nije desilo.”

„Ali razgovarala si s nekim o tome. Sa sestrama?”

„S jednom od njih. S Lizom.”

„To je ona s kojom si najbliža, zar ne?”

„Verovatno sam najbliža s Hanom, ali ona je najmlađa, to je mamina kćerka iz braka s Markom, mojim očuhom. Ona ne mora to da sazna. Barem, ne baš odmah. Liza je moja 'kul' sestra. Ona je bila najbliža s mamom. Mislila sam da možda ona zna za to. Razgovarala sam s njom.”

„I da li je znala?”

„Nije. Izgleda daje mama svih tih godina stvarno čuvala svoju malu tajnu potpuno za sebe. I ona je bila šokirana kao i ja. Skoro.” „Šta je rekla na to?”

„Pa, sve što je rekla bilo je na mestu, pretpostavljam. Branila je mamu preda mnom, što je bilo malo čudno. I prilično hrabro od nje, s obzirom na raspoloženje u kojem sam bila kada sam joj ispričala. Ali ona je govorila o tome da niko nije savršen, i da svi mi pravimo greške, i valjda je u pravu...”

„Šta je s tvojim očuhom? Hoćeš li da pričaš s njim?”

„Ne znam. Stvar je u tome što sam ja, kada sam otišla od tebe, dok je sve bilo sveže i novo, bila neverovatno besna. Htela sam da *uradim* nešto. Ali ništa nisam mogla, zar ne? Mislim, ne mogu da raspravim to s njom, jer je mrtva. Ne mogu da razgovaram s Donaldom - i on je mrtav. Ne mogu da nađem svog pravog oca, i pokušam da nešto saznam preko njega, jer nemam nikakav nagoveštaj ko je on ili gde je... Ne mogu da *uradim* ništa.”

Ed je klimnuo glavom.

„Dakle, mislim da imam dva izbora. Ili da zaboravim na to, ili da pustim da me izjeda. Da i dalje budem besna, znaš? A ne vidim svrhu toga.”

„Teoretski gledano, to je savršeno razumno. Samo, nisam siguran koliko lako ćeš to moći da sprovedeš u delo. Mislim, kada zamislim sebe u toj situaciji...”

„To je ogroman napor za tebe, prijatelju. Ti potičeš iz prave savršene porodice.”

Ed je frknuo. „Nismo toliko savršeni.”

„Skoro sam ti poverovala!” Nestašno ga je tresnula po ruci.

„Okej, imam dosta sreće. Znam to.”

„Pa, znaš šta? I ja imam sreće. Uopšteno gledano.”

„Stvarno?”

„Stvarno. Možda bih želela da je bilo drugačije, ali nije ni ovako loše.” „I to stvarno misliš? Ne kažeš tek tako?”

Pogledala ga je skupivši oči. „Šta? misliš da me poznaješ toliko dobro da možeš da mi kažeš tako nešto, jel'?” „Mislim da počinjem da te upoznajem.” što je, naravno, i bila istina.

Edov otac je izgledao isto kao Ed. Osim što je imao srebrnu kosu, ali inače su bili potpuno isti, imao je čak i tu iskru u očima. Amanda je bojažljivo stajala kod vrata njegove bolničke sobe, dok je Ed grlio oca, ljubeći ga u obraz.

„Kako si, tata?” U krilo mu je spustio primerak „Tajmsa” koji je kupio u supermarketu.

„Mislio sam da bi više voleo novine nego kesu grožđa.”

„Svakako. Mrzim grožđe, a novosti obožavam. Hvala, sine.”

„Da li se osećaš bolje?”

„Osećam se odlično. Doktori kažu da će me sutra ili prekosutra pustiti kući. To je neverovatno dobra vest! Skupljao sam ove stvarčice - sasvim je jasno da mi nisu trebale da jedem puding od pirinča, koji je potpuno nejestiv - i sam ću prokopati tunel napolje, ako ne potpišu te proklete papire.” Držao je malu zbirku plastičnih kašičica, koje je izvadio iz gornjeg džepa prugaste pidžame.

„Mama kaže da moraš da budeš dobar.”

„Ha!” Cinično je podigao obrve. „A sada - dosta o meni. Čak je i meni samom dojadila ta tema, a ja sam egomanijak. Ko je ova lepotica koju si doveo da me razveseliš? mora da je Vilhelmina.”

„Amanda, tata.”

Nasmejao se svojoj šali. „Znam, znam. Amanda, naravno. Devojka iz kafeterije. Dođi ovamo, draga. Nemoj da se ustežeš.”

Ed je sigurno pričao o njoj. Svidelo joj se što je znao za kafeteriju. Amanda je, oduševljena, prišla krevetu, i pružila ruku.

„Zdravo. Stvarno mi je drago što sam vas upoznala, gospodine...”

„Zovi me Džeremi. Siguran sam da je meni mnogo draže što sam tebe upoznao. Toliko si lepa.”

Amanda je pocrvenela zbog običnog komplimenta. „Hvala. Baš ste ljubazni.”

I dalje joj je držao ruku. Široko su se osmehivali jedno drugom. Ne pogledavši sina, izdavao mu je naređenja.

„Ede, donesi devojci stolicu. Onda idi i donesi joj nešto za piće. U hodniku se nalazi aparat za tople napitke. Imaju grozan ukus, ali su barem vrući. I dobiješ ih u plastičnim čašama, za jednokratnu upotrebu. Time se smanjuje rizik od bakterijskih infekcija. Ovde sigurno ima nebrojeno mnogo bakterija. Kada budem konačno došao kući, moraću da se prokuvam u vreloj vodi.” Ed se poslušno povinovao zahtevima, prevrćući očima k Amandi dok je izlazio iz sobe.

„Video sam te”, rekao je Džeremi.

„Rekao bih da nema svrhe ostariti, ako ne možeš da budeš čangrizav i ekscentričan”, kazao je Džeremi kada je Ed otišao.

„Pa, Amanda...” Izgovorio je njeno ime sporo i promišljeno. „Vidim zašto se moj sin toliko zaljubio.”

„Zaljubio se, zar ne?”

„Istog časa. Sve mi je ispričao. Sve o tebi. Nadam se da ti ne smeta.” Nije joj smetalo. Svidelo joj se.

„Nensi kaže da si pravo srce, a ona nikada ne greši u vezi s ljudima.” „I ja mislim da je ona divna.”

„Naravno da jeste. Nešto najbolje što mi se dogodilo. Ed je isti kao i ja, vidiš. Moja teorija je da mu je potreban baš neko kao što je ona...”

Pustio je da neizgovoreno pitanje visi u vazduhu.

Cela ova luda situacija joj nije smetala, a ovo je bio najluđi deo svega. Tek je srela ovog čoveka, po prvi put, u pidžami u bolničkom krevetu. Ipak, nekako je očajnički želela da mu se svidi.

Ed se vratio sa dve plastične čaše čaja. „Da li ti priča gluposti? Voleo bih da mogu da kažem da je to zbog lekova, ali on je uvek ovakav...”

„Beži tamo, ti bezobrazni stvore. Hoću da upoznam Amandu. Nadam se da ćeš ostati još malo, draga. Mnogo lepše izgledam u odeći...”

„Vidi”, rekao je Ed kasnije dok su išli bolničkim parkingom, „ja ga obožavam, ali u početku je neprijatan.”

„Ja mislim da je predivan.”

„Stvarno?”

„Apsolutno. Topao je, zabavan i dobar.” „Ja mislim da si ti predivna.” Ed je zastao i poljubio je. „Šta je rekao o meni kada sam otišla u toalet?” Podigao ju je i zavrteo. „O ne, to ti neću reći. Zar ti nije dovoljno što si osvojila jednog muškarca u porodici? Hoćeš li ostati?” „I šta da radim?” „Samo ostani.”

„Ne želim da tvoja porodica misli da sam se uvalila.”

„Neće.”

„Šta je s tobom? Zar ne treba da se vratiš?”

„Ne još. Razgovarao sam s njima. Mogu da odložim ceo rok, ako bude trebalo.” „Da li treba?”

„Nisam siguran. Hoću da tata dođe kući, da se smesti, i da se uverim da je sve kako treba. Hoću da provedem neko vreme s njim.” „Zar ti ja neću smetati?”

„Nećeš. Hoću da provedem neko vreme i s tobom. I, ako te to ne plaši suviše, želim da budeš deo svega ovoga. Zaista to želim. Deluje mi da je to prava stvar. Da li postoji mesto gde bi trebalo da budeš sada? Negde gde bi radije bila?”

Nije postojalo takvo mesto.

Ja i moje prazno gnezdo

Mrzela sam kada ste vas dve - moje velike devojčice - otišle od kuće. Ružno sam se osećala zato što sam to mrzela. Imala sam Amandu - bilo mi je bolje nego mnogim ženama koje sam znala. Moja 'uzdrmana porodica' je trebalo da me spasi od usamljenosti. Trebalo je da mi olakša da vas pustim da odete.

Ali, i dalje sam mrzela što odlazite.

Bile smo takva celina. Da li se sećate Karlton Klouza? Bile smo samo nas četiri, i bilo nam je tako lepo u toj kući. Nisam volela kada bi žene govorile da su im kćerke najbolji prijatelji. To mi je bila takva gnjavaža. Majke i kćerke ne treba da budu najbolje prijateljice. Ja sam uvek bila mama. Uvek sam ja bila glavna. Ali, to nas nije sprečavalo da se zabavljamo. Ponekad se pitam da li se sećate svega tako dobro kao ja. Pretpostavljam da ne možete. Detinjstvo izvrće sve, znam.

A onda ste otišle. Bila sam toliko ponosna - čak i više nego što ste ikada bile svesne toga - što ste obe otišle na fakultet. (I ti, Amanda, i... ti Hana, ali samo ako je to ono što vi želite. Biću ponosna bez obzira na to šta izaberete da radite (osim, što bi besmrtna Džojns Grenfel rekla, ako ne izaberete da duvate u Edgara. Verovatno čak ni ne znate šta to znači. Ali verujte mi - smešno je, i smejem se baš sada dok ovo pišem... Vidite da li možete da učitate tu njenu pesmu u svoj ajpod...). Skoro nisam mogla da verujem. To je nešto toliko van mog poimanja. Jednostavno, za mene nikada nije postojala takva mogućnost. Čak sam se pitala da li sam možda ljubomorna. Vi ste imale mogućnosti koje ja nisam imala. Još dok ste bile male. Ali, želele ste da idete, niste bile primorane... Prvo Liza, a zatim i Dženifer. Da li ste znale da sam morala, pošto sam vas dovezla tog prvog dana, oba puta, da parkiram kola iz ugla, da me ne vidite, i da se sita isplaćem. Rekla sam Amandi da su to bile suze radosnice, ali to je bilo samo delimično tačno. Bila sam uzbuđena zbog vas, naravno, ali sam se osećala tako usamljeno što idem kući sama.

Mora da sam predosećala šta će se desiti. Ili je to bio zdrav razum, pa sam shvatila. Vi ćete me prerasti. Ne na neki veliki, dramatičan način, već na tih, neizbežan način odrastanja. Pozivi telefonom su se proradili. Obe ste - da, Liza, čak i ti - zvale svaki dan tokom prve nedelje. To su bili pozivi koji su izazivali bol u srcu - zvučale ste krhko, usamljeno, i uplašeno.

A onda sam počela da slušam razna imena i nazive mesta, i smeh se ponovo ušunjao u vaše glasove. Zvale ste svakog drugog dana, pa na nekoliko dana, a onda - tako brzo - jednom nedeljno. Liza - ti si se javljala jednom u deset dana. Više ti nisam bila potrebna. I to me je bolelo.

Znam da je Mark za vas bio šok. Razumela sam zašto ste se osećale kao da sam vas izdala, time što sam zasnovala vezu s nekim ko mi je bio toliko blizak

da zatrudnim s njim, da pristanem da se udam za njega, i što je taj neko bio stranac za vas - videla sam da vas je to povredilo. Ali, vi ste mene prve ostavile.

Možda život ima neki ritam koji je van naše kontrole (u ovome ima istine, to znam sigurno).

Mark i Hana su mi došli kada ste vi otišle.

Oduvek sam mislila da majčinstvo pruža najbolje, najdivnije trenutke u životu. Ali sam shvatila da se za svaki od njih mora platiti. Vaša sposobnost da me ispuniti radošću bila je jednaka vašoj moći da me povredite.

I povredile ste me kada niste mogle da prihvatite Marka i mene. Ne govorim vam ovo sada da bih vas naterala da se ružno osećate, da vas mučim iz groba. To je samo deo naše priče, i ne mogu da pišem dnevnik, a da se ne osvrnem to. Prve godine sam se osećala kao da sam u procepu. S druge strane, bila sam ludo srećna. Bila sam zaljubljena i rodila sam Hanu. Ali vi niste došle kući. Niste mogle da osetite da ste deo toga. Nedostajale ste mi.

Kada ste bile male, imale smo običaj da pričamo o tome koliko vas volim. Jednom sam vam rekla da ne možete da uradite ništa, što vam ne bih oprostila. Sigurno ste imale pet, šest godina, ili tako nešto. Ne mogu tačno da se setim zašto smo vodile takav razgovor - mora da ste bile nevaljale. Da, setila sam se, to je bilo onda kada ste u dnevnoj sobi zalepile prostirku za tepih. Bože, baš sam bila ljuta na vas. Dakle, sigurno sam vikala na vas, pa smo se onda pomirile, i vi ste pokušavale da me odobrovoljite, pa sam vam ja rekla tu rečenicu, da ne možete da uradite nešto što ne mogu da vam oprostim. I sećam se da smo se smejale, jer je Liza počela da proverava tu teoriju. Pitala je šta bi bilo da ukradete slatkiše, a ja sam objasnila, mada je to bilo pogrešno i protivno svemu, da bih vam ja to oprostila, pa je ona pitala da li bih mogla da oprostim ako ubijete nekog (kakva mašta), i tada sam već bila pomalo nestrpljiva, ali sam rekla da bi mi srce bilo slomljeno i tužno, i verovatno bih bila veoma ljuta, ali da biste vi i dalje bile moja deca, i da bih vas volela, i oprostila vam. Liza se uspravila, veoma uzbuđena, i pitala šta bi bilo da ona ubije Dženifer - da li bih mogla to da joj oprostim i volim je i dalje posle toga. Ja sam promenila temu - valjda smo prešle na to da probamo da smislimo kako da odlepimo prostirku.

Ali poenta priče je bila, i još uvek je, da ne postoji ništa što možete da kažete ili uradite, a što ne bih mogla da vam oprostim, ili zbog čega bih prestala da vas volim.

Februar

Dženifer

Dženifer je sipala sebi još jednu veliku čašu crnog vina. To je skoro ispraznilo flašu, koju je upitno pružila ka Marku. „Hoćeš još?”

„U redu je.” On je još uvek imao pola čaše. Ovo je bila druga flaša za večeras.

Marku je bilo drago kada je jutros Dženifer pozvala telefonom, i rekla da bi volela da dođe i prenoći kod njih. Hana je trebala da ide na šesnaesti rođendan kod neke svoje drugarice, i to još tokom popodneva, zbog neophodnog lickanja i veselih priprema kod nje, a on nije bio oduševljen idejom da provede dugo subotnje veče sam.

Dženifer je rekla da je Stiven otputovao u škotsku, da igra golf s nekim prijateljima, a da je ona mislila da provede dan tako što će otići u kupovinu, i da bi joj prijalo malo društva. Mark je odgovorio da će im spremi večeru, i pitao je šta bi volela da jede; ona se nasmejala i pitala ga da li je bila toliko providna... Složili su se da ona donese namirnice, a da on kuva. Kao u nekoj kulinarskoj emisiji, ali sa manje publike i većim budžetom... Postavio je sto, i konačno izneo fine, platnene salvete i visoke, staklene svećnjake. Hana je volela da doručkuje za barom, ali kada se jede za stolom, to ipak više liči na obrok. Upalio je vatru. Slušao je Šopena dok je spremao, umesto *Snou patrol*, trenutnu Haninu opsesiju.

Kada je Dženifer stigla, on se upravo bio istuširao, a s kose mu je kapala voda na okovratnik kada je stavila ruke oko njegovog vrata i zagrlila ga. Videla je postavljen sto preko njegovog ramena, vatru koja je već plamtela u ognjištu, i bila je dirnuta što se toliko potrudio da sve ulepša. Prošle subote uveče, ona i Stiven su jeli kari za poneti na krilu, gledajući prastaru epizodu *Inpektora Morzea*. Mora da je zaspala. Kada se probudila oko jedan ujutru, smrznuta i ukočenog vrata, njen poslužavnik je i dalje bio na stočiću, s osušenim ostacima *masala* sosa na tanjiru, a Stiven je već bio otišao u krevet. Kaznila ga je hladnim stopalima, i povukla njegov jorgan tako da mu je otkrila rame, ali on je bio neprijatan i nije se kajao, i otkačio ju je tvrdeći da je pokušao da je probudi, a da ga je ona ignorisala. Sledećeg jutra, vukući se da pristavi čajnik, pogledala je poslužavnik, koji je i dalje

bio tamo, udahnula miris ustajalog karija, i isto tako ustajalog, zapostavljenog braka i osetila se potpuno utučeno. Ovo je bilo mnogo lepše.

Izvadili su namirnice iz kese na radnu površinu. Kupila je grdobine repove, pancetu, sveže začine, divlji pirinač, maskarpone i italijanske biskvite. Donela je i smokve, kao i veliku flašu crnog vina, koju su iskapili još dok je servirao večeru. Dodao je Dženifer drugu flašu i vadičep dok je redao hranu na sto.

A sada su dokrajčili i nju. Šopen je ustupio mesto Džoni Mičel, što je bio Dženiferin izbor. Ustali su od trpezarijskog stola i prešli na ogromne, mekane sofe. Svako od njih se sklupčao na svojoj, dok su sedeli gledajući jedno ka drugom. Pomislio je na Hanu, i pogledao na veliki zidni sat na zidu iza Dženiferine glave. Bilo je jedanaest uveče. Hana je obećala da će doći do pola jedan. Kumila je i molila, tvrdeći da će otići pre nego što prava zabava počne (što je, naravno, i bila njegova namera). Nazvala ga je viktorijanskim ocem, malo je udarala nogama o pod, ali je na kraju obećala. Dao joj je novac za taksi i izdao sva uobičajena upozorenja o bezbednosti kada se nalazi u gužvi, uverio se da joj je telefon uključen i sasvim napunjen. Imao je poverenja u nju, ali nije verovao drugima.

Dženifer je videla da proverava koliko je sati.

„Zabrinut si za nju?”

„Ne baš, ne. Ona je prilično razumno dete. Kao i većina njenih prijatelja. Ipak, još uvek ne mogu da spavam kako treba kada je napolju. Držim jedno oko i jedno uho otvoreno dok ne čujem da je ušla, znaš.”

Dženifer se osmehnula. „Kladim se da je tako. Kako joj ide škola? Kada počinju 'O' nivoi?”

„Tb je sad 'GCSE', draga moja! Odaješ svoje godine. Ima probne testove pre Uskrsa, a pravi je očekuju u letnjem semestru. Ali u današnje vreme, mnogi su u obliku kursa. To je trenutno aktuelno.”

„Jadnica.”

„Pametna je. Njeni nastavnici misle da će dobro proći, uprkos svemu...”

„Sigurna sam da hoće. Da li trenutno ima dečka?” „Mislim da nema. Barem, nikog posebnog. Iako bih ja to verovatno poslednji saznao, zar ne?”

„Ne verujem. Vas dvoje ste uvek bili bliski.”

„Pretpostavljam da jesmo. Sigurno jesmo otkad je Barbara umrla. Tek u poslednje vreme je pomalo počela da se ponaša kao tinejdžerka. Znaš, malo proba da pomera granice, ispituje. Verovatno joj je preko glave što je zatvorena ovde sa mnom. I mislim da bi poveravanje o tome šta radi s momcima i dokle su stigli, ipak bilo malo previše. Pre mislim da bi o tome radije pričala s vama, nego sa mnom...”

„Možda s Amandom, čak i s Lizom. Mislim da sa mnom ne bi. Hana me jednostavno vidi kao neku matoru, udatu ženu, koja je previše stara za to”

„Ma, daj!”

„Slušaj, imala sam jednom petnaest godina. Znam kako to ide. Što se tiče Hane i njene generacije, ja sam odavno prošla godine i doba kada vodiš ljubav zbog samog seksa, zaista jesam. U ovom trenutku, seks služi samo za produžetak vrste.”

Ako Hana nije bila rada da se poveri Dženifer, razlog za to je više imao veze s njenom ličnošću, nego s time što je bila udata, pomislio je Mark. Od svih Barbarinih kćerki, Dženifer je najmanje ličila na nju. Uvek je bila pomalo ukočena, kruta i suzdržana. Nikada nije upoznao Donalda, ali je pretpostavljao da je sigurno na njega. Vino, koje joj je prilično išlo večeras, razvezalo joj je jezik i oslobodilo je. Ovo nije uobičajen razgovor sa Dženifer.

Zapravo, večeras je uživao. I to je bilo pomalo neuobičajeno. Liza je bila buntovnica, umanjena verzija svoje majke, zabavna, trezvena i topla. Amanda je bila zanimljiva, mila i slatka. Voleo je da je sluša dok opisuje mesta gde je bila, i ono što je videla. Voleo je njenu energiju i njenu strast za životom. Hana - pa, Hana je bila njegova, zar ne, i on ju je, prema tome, obožavao. Više nego što je mogao da zamisli da će je voleti, pre nego što se rodila, i više nego što je mogao da poveruje da je moguće, dok je posmatrao Barbaru s njenom decom. Ali Dženifer? Ona je ponekad umela da bude teška. Hladna, Barbara je uvek tako govorila, i ćoškasta, i to naročito poslednjih godina, kada su on i Barbara shvatili da joj ne ide dobro, čak iako nikada nije podelila s njima šta joj to ne ide. Ali to nije bio slučaj i večeras. Opušteno su ćaskali o mnogim temama. Smejala se više nego obično. A sada je, izgleda, započinjala s njim razgovor o nekim stvarima, o kojima je mislio da nikada neće pričati s njom.

Svako je mogao da vidi da situacija sa Stivenom nije uopšte bila kakva bi trebalo da bude. Stvari su počele da idu nizbrdo pre nekoliko godina. Barbara se brinula, toliko je znao - pominjala je to često. Ali je znao da čak ni Barbara nije znala šta ne valja. Ne možeš da pitaš Dženifer, rekla je jednom ne bi takva je oduvek bila. Ponosna, i držala je do svoje emotivnoj nezavisnosti. Možeš samo da se nadaš da će ona prići tebi, i čekaš da ti priđe, da zatraži savet. Rekla je da bi se Dženifer zatvorila kao školjka ako bi ikada načela tu temu s njom, a ona je htela da ostavi vrata barem malo odškrinuta. Umrta je čekajući, a Dženifer nije nikada, koliko je on znao, rekla nijednu reč o tome šta nije u redu. Ali izgleda da bi sada mogla da počne da govori.

Mark je rizikovao podstakavši je na dalji razgovor, delom zato što je bio radoznao, ali uglavnom zato što je znao da bi Barbara očekivala od njega da to uradi, iako sam bog zna šta bi rekao ako bi ga ona zamolila za mišljenje. Nije ni on sam uvek bio besan na Stivena. Nije to bilo ništa posebno, samo je imao osećaj da, ako bi upoznao Stivena, nezavisno od ovih porodičnih odnosa kojima su bili povezani, u pabu ili na nekom drugom mestu, nikada ne bi postali prijatelji. Endi bi mu se odmah svideo, bilo gde, u bilo kojoj prilici, a za Stivena se uvek trudio da mu se dopadne.

„I da li je u pravu? U vezi s produžetkom vrste?”

Kada je Dženifer odgovorila, pomislio je da je sve uprskao, što je bilo ili šteta, ili olakšanje, samo što nije bio siguran šta je od ta dva, jer, ipak joj je pomogao da popije dve flaše vina.

„O Bože, Mark, nemoj sad i ti! To je bila velika zajebancija Stivenovog oca za Božić. Zezanje na temu moje materice.”

„Izvini, stvarno nisam imao nameru da guram nos.”

Lice joj se smekšalo. „Znam. Žao mi je. Nije trebalo da te stavljam u isti koš s njim. *Nemaš* pojma koliko je to zapravo uvredljivo. Znam da sam osetljiva. To je samo zato što se osećam kao da nas svi posmatraju, razmišljaju o tome, i pitaju se zašto nema nikakvog pomaka.”

„I...”

„I zašto ne nema pomaka?” „Samo ako želiš da pričaš o tome.”

„Ne nešto posebno, to me strašno tišti. Ali pretpostavljam da bi trebalo. Ne smeta ti, zar ne?”

Suze su se skupljale u njenim očima.

U stvari, strašno mu je smetalo, ali to je shvatio za trenutak prekasno. Proveli su lepo, opuštено večer. Bila je dobro društvo, bolje nego što je mislio da će biti. Bilo je već kasno. Bio je pripit i pospan. Sada je želeo da ode u krevet i da spavajući izbací alkohol iz sebe, čim čuje da Hana zatvara ulazna vrata i šunja se po spratu.

„Naravno da ne. Šta je, Džen? šta nije u redu?”

Pretpostavio je da je problem medicinske prirode i duboko je udahnuo. Ovo je definitivno bio Barbarin fah.

„Nešto nije u redu sa mnom. Barem pretpostavljam da je to u pitanju. Stiven je radio test - on je dorastao zadatku. Znači da sam ja.”

„Da li su otkrili problem?”

„Nisu imali priliku.”

„Ne razumem.”

„Ni ja.”

Pogledao ju je, čekajući da objasni. Dženifer je grubo protrljala nos i odmahnula glavom. „Nisam još uradila test. Stalno to odlažem. To je problem sa Stivenom. Duri se. Duri se već jako dugo. On je bio dobar, otišao je, obavio posao s plastičnom čašom, i prošao s najboljim ocenama, pa je besan na mene što nisam uradila to isto.”

„A zašto nisi?”

Slegnula je ramenima, ali nije odgovorila.

Pokušao je s nagađanjima. „Plašiš se? Samih testova? Ili onoga što bi mogli da otkriju?”

„Nijednog, ni drugog. U stvari, pokušala sam da se opravdam tako. Naravno, sva opravdanja su se već izlizala...”

„Zašto onda?”

„Ne želim dete.” Nije očekivao da čuje ovo.

„Uopšte?”

„Sa Stivenom.”

„Oh.”

„Da, oh.”

„Znaš li zašto?”

„Ako budem imala dete sa Stivenom, moraću da ostanem sa Stivenom. A nisam sigurna da je to ono što hoću.” „Aha.”

„Dakle, vidiš, to što ne mogu da ostanem u drugom stanju, nešto verovatno najgore što može da se desi ženi kao što sam ja, zapravo je dar. I ne želim da idem doktoru, i da me upregnu i da ih pustim da me čačkaju, bodu i ispituju, zato **što je** moj najveći strah da će možda otkriti problem i **rešiti** ga, a onda mi neće ostati ništa iza čega ću se kriti, i moraću da mu kažem. Da ne želim da imam dete s njim. Zato što nisam sigurna da želim da ostanem s njim.”

Mark nije odmah progovorio, i Dženifer se pripito nasmejala. „Ja sam najsrećnija neplodna žena u Engleskoj, vidiš. Osim što sam toliko nesrećna, da...”

„A Stiven ne zna ništa o ovome? O tome kako se osećaš?”

„To je dobro pitanje, Mark. Da li Stiven zna nešto o tome? Nisam sigurna. Zna da nešto nije u redu. Svaki idiot to može da vidi. Ali ja mislim da on hoće da veruje da je to sve zato što nemamo bebu. Ta beba, ta nepostojeća beba, po njemu, može da izleći sve što nas boli. Zato se **i** duri, jer ja sprečavam da se to desi. Tvrdooglavo stojim na putu naše celokupne buduće sreće, koja je oličena u majušnoj bebi od nekoliko kilograma, koja još nije ni rođena. Zar to nije budalasto? Zar to nije nešto najluđe što si čuo?”

„Džen, ako te voli, naravno da želi da vas dvoje imate dete. Svidelo se to tebi ili ne, to je sledeći logičan korak, za većinu nas. Bebe su fizička manifestacija vaše uzajamne ljubavi.”

„Ljubavi za koju nisam uopšte sigurna da li još uvek osećam.”

„To je drugi problem. Mislim da ne možeš njega da kriviš što je ljut na tebe jer ne ideš kod doktora, ako ne zna kako se osećaš... A čak i da zna da nije sve savršeno - mislim, ne bi bio prva osoba koja bi pomislila da beba može sve da popravi. Nisam siguran da nije u potpunosti u pravu, ako ćemo iskreno. Priznajem, to ne uspeva uvek. Nije uspelo tvojoj mami i Donaldu, to znam. Ali za neke ljude, kada se pojavi nešto drugo na šta će se usredsrediti, odnosno neko drugi - to može mnogo toga da promeni, nabolje. Siguran sam...”

„Mami i Donaldu?” Na Dženiferinom licu je bio neobičan, novi izraz. Izgleda da ju je naljutio, ali nije znao zašto. Sela je uspravno, malo nesigurna, i nagnula se napred.

„Da.” Nije imao drugog izbora nego da nastavi dalje. „Mislim, ne treba biti genije pa shvatiti, prema vremenu Amandinog začeca, da je to bila neka vrsta pokušaja, jednog od njih, ili čak oboje, da sačuvaju brak...”

„To ti je rekla?” Dženiferin ton je bio skoro optužujući. „Nikada nije puno pričala o tome, da ti pravo kažem. Ostavili smo prošlost gde joj je mesto. Ali ja mislim da je prilično očigledno...” „Misliš, zar ne?” Sada je to malo zvučalo kao da ga ismeva. „Šta hoćeš da kažeš?” „Ništa.” „Dženifer?”

„Ništa. Neću ništa da kažem.” Odmahnula je glavom. A onda je prešla crtu odakle nema povratka. „Samo kažem... da ne znaš šta se dešavalo.”

„Ne znam, to je tačno.” Zastao je, osetivši veliku težinu u njenom ćutanju. „A ti?”

Da je Dženifer bila trezna, ovde bi prestala da priča, pre nego što bude prekasno. Nije bila trezna. Bila je pijana. A ona se obično nije opijala.

Da je Dženifer tada ustala, shvatila bi koliko je bila pijana. možda bi osetila mučninu, izvinila se, otišla da legne i pustila da osećanja i trenutak prođu. Ali nije ustala. I to je izletelo iz njenih usta pre nego što je čak i znala šta će reći.

„Znam da Amanda nije dete mog oca.”

Mark je i sam bio malo ošamućen od alkohola, tako da se njegov svet nije zaustavio kada je to izgovorila, već bi se pre moglo reći da je počeo ubrzano da se okreće oko nove ose.

„Šta?”

„Mama je imala ljubavnu vezu dok je bila udata za tatu. Ostala je u drugom stanju, s nekim drugim čovekom. Mislim da je bila plodnija od

mene." Nasmejala se, ružno i nimalo duhovito. „Kao i da je bila prokleta nepažljiva. Tata je sigurno zbog toga otišao.”

„Kako to znaš?" Od svih pitanja, ovo je bilo prilično glupo za početak. Šok je nadolazio. Dženifer još uvek nije bila svesna šta govori.

„Napisala je u pismu Amandi. Nije dozvolila da njena mala, prljava tajna umre s njom." Sve dok to nije izgovorila, nije čak ni znala da misli o tome na taj način. *In vino veritas.*

„Amanda ti je to ispričala?"

„Ispričala je Lizi. Liza je rekla meni. Samo ti i Hana ne znate. Niste znali.”

Mark nije rekao ni reč.

Njegovo lice ju je nateralo da počne da se povlači, kao i činjenica da joj je pijana logika dozvolila da se skoro istog časa vrati do tačke otkrovenja, što zapravo nije imalo nikakve veze s njenom majkom. „Ali to nije bitno, zar ne? To je bilo jako davno. Mogla je da ti kaže, možda je trebalo da ti kaže. Ali nije. Nikada nećemo saznati njene razloge. Poenta je u...” Za trenutak je zaboravila u čemu je poenta, ali onda se setila, i pre nego što je nastavila klimnula je glavom kao da joj je neko došapnuo šta je poenta. „Poenta je u tome da bebe ne popravljaju brak, zar ne?” Izgledala je zadovoljno kao advokat tužioca koji iznosi završnu reč. Želeo je da je udari preko usta kako bi ućutala.

Mark ju je pogledao kao da je iznenada više ne prepoznaje, i zatim je ustao. „Mislim da je dosta. Sada idem u krevet. Mislim da bi trebalo i ti da odeš da legneš, pre nego što se Hana vrati kući.”

Dženifer je stala ispred njega. Bio je samo nekoliko centimetara viši od nje. Bila mu je preblizu. Kada je progovorila, osetio je miris crnog vina u njenom dahu.

A onda joj se, odjednom, razbistrilo. „O bože, Mark, žao mi je.”

Nije odgovorio. Samo ju je gledao.

„Ti si dobar čovek, Mark. Stvarno dobar čovek. Žao mi je što je to uradila. Previše si dobar čovek da bi te lagala. Stvarno dobar čovek.” „Nemoj to da radiš.” „Šta da ne radim?” „Ne izvinjavaj se u majčino ime.” „Pa prokleta je sigurno da se ona nikada nije izvinila.” „Meni nije imala zbog čega da se izvinjava.”

„Šta je s Amandom? šta je s mojim ocem? Ni njima se nije izvinila.”

Dženifer je znala da treba da se ostavi toga, ali bes i ogorčenje na Markovom licu su je naterali da se brani.

„I ti. Ti si toliko siguran, zar ne? Da nema zbog čega da ti se izvini? Kako se ono kaže? Jednom lopov, uvek lopov. Zar nije tako? Jednom je to uradila. Tucala se s nekim drugim dok je bila udata.” Naglasila je svako slovo te reči,

tako da zvuči ružno i uvredljivo. „Kako možeš biti siguran da i tebi to nije uradila? Možda je spavala s drugima sve vreme. Da li si uopšte siguran da je Hana tvoja?”

„Zašto to govoriš?”

„Možda zato što neko treba to da kaže. Sve te tajne. Svih ovih meseci je obožavam. Bila je savršena žena, zar ne? Niko nije mogao da se nada da će dostići njenu potpunost... veličanstvenost. Savršena žena, savršena majka. Ko bi mogao da se takmiči s tim? Ja sigurno ne. Govorila je da sam hladna. Dođavola! Uvek je bila besna što malo više ne ličim na nju. Zato je više volela Lizu. Iste su.”

Mark je nije prepoznavao. Zloba se izlivala iz nje takvom jačinom, da je želeo da se fizički skloni od nje kako bi izbegao otrovnu bujicu koja ga je zasipala.

A ona je još govorila.

„Samo što nije bila savršena, zar ne? Bila je lažljivica. Prevarant. Lagala te je. Lagala je svoju rođenu kćerku, i sve nas. I bila je kukavica.” Mark je odmahnuo glavom.

„Zato mi oprosti što mi je dosta kulta svete Barbare Forbs, i što želim da pristanem da pokušavam da dostignem nešto što, pre svega, nije ni postojalo. I što želim da prestanem da žalim za njom.”

„Dosta.” Stavio je ruke na njena ramena, čvrsto je držao i progovorio kroz stisnute zube. „Ne dozvoljavam ti da tako govoriš o svojoj majci u mojoj kući. U njenoj kući.”

„Izvini, Mark.” Istog trenutka se pokajala.

„Idi u krevet, Dženifer.” Mark nije želeo da je sluša.

Glas mu je bio hladan, tih i pun besa. Brzo je otišao, nestrpljiv da se nade što dalje od nje, koliko su mu okolnosti dopuštale. Da nije bila pijana, izbacio bi je napolje.

Izašao je u baštu, ne okrenuvši se, i progutao hladan vazduh koji je pokuljao na njega.

Bio je užasno besan na Dženifer. Kako se usuđuje da dođe kod njega i tako se ponaša? Koliko god da je nesrećna, koliko god da je vina popila, ništa ne može da je opravda. Osetio je paniku - kako više išta može da se vrati na staro? Njegov mozak, još uvek pod uticajem vina koje je popio, pokušavao je da sredi informacije koje je večeras dobio. Navukao je džemper i seo na stolicu od tikovine, zadovoljan što hladan noćni vazduh deluje na njega.

Razmišljao je o Barbari. Amanda je imala osam godina kada su se sreli. I ona je bila predivna. Kao i njena majka. S kikicama i izbačenim zubima. U

tom trenutku je bila balerina i neprestano se vrtela i skakala. Imala je toliko puno energije. Njihova bliskost je bila očigledna - kada su bile zajedno u istoj prostoriji, Amanda bi uvek sedela u majčinom krilu, jednu ruku bi joj stavila oko vrata gladeći Barbarinu kosu između prstiju. Kada je bila umorna, Amanda bi sisala prst, naslonila glavu na Barbarine grudi i odmah se opustila. Disanje bi joj se usporilo, sisanje prsta bi je umirilo i stišalo, iako joj je Barbara rekla da je suviše odrasla da bi to radila. Mark je smatrao da je Barbara bila najlepša kada je tako sedela, s Amandom na krilu. Izgledala je kao neka moderna madona.

Nije lagao Dženifer - on i Barbara su se na početku dogovorili da ne ulaze o detalje o bivšim vezama. Sada je shvatio da je to bila njena ideja. Kazala je da jedino što treba da zna o devojkama, jeste to da su njene, i da su najveća ljubav njenog života. Morao je to da razume. Ali više nije volela njihovog oca, tako da je taj deo njenog srca, deo koji nije zaokupljen njima, bio slobodan. Slobodan za njega.

On je imao devojkicu. Viđao se s njom nekoliko godina. Još uvek je bio s njom kada je ušao u radnju s poklonima i kada ga je pogodila Amorova strela. Oboje su imali po trideset godina, njihovi prijatelji su počeli da se venčavaju, i znao je da je ona želela da je zaprosi, ali on to nije učinio. Negde duboko u sebi je oduvek predosećao da ono što je osećao prema njoj nije bilo dovoljno. Odmah je raskinuo s njom, ali Barbara nije želela da zna ništa ni o toj devojkici. Rekla je da to ne bi ništa značilo.

Oboje su imali prošlost, a ona nije pripadala sadašnjosti, niti njihovoj budućnosti. Mogao je da je čuje kako to izgovara. Sećao se da je sedela preko puta njega kada je to rekla.

Da li je to razlog? Da li zbog toga nije želela da priča o prošlosti? Jer je imala nešto da sakrije? Jer se plašila da će ružno misliti o njoj da je saznao?

I da li bi mislio?

Mark je razmišljao o onome što joj nikada nije rekao. Kada je imao sedamnaest godina i završavao 'A' nivoe, pun nade da će dobiti dovoljno dobre ocene da se upiše na odsek za arhitekturu i građevinu Univerziteta u Batu, njegova devojkica je ostala u drugom stanju. Bili su zajedno godinu dana. Upoznali su se u prvoj godini srednje škole. To je bila prva ozbiljna veza za oboje, oboma je to bilo prvo seksualno iskustvo, kada su vodili ljubav u njenoj sobi, nekoliko dana posle Božića, dok je njena porodica sedela u prizemlju, jela bombone i gledala televiziju. Zvala se Kejt, i on je mislio da je zaljubljen u nju. Bili su nepažljivi, poneseni, kako god, i ona je ostala u drugom stanju. Radila je test dok je on imao poslednji ispit iz matematike na 'A' nivou, i rekla mu je to kada je izašao. Gledao je kako njegovi prijatelji uzvikuju i smeju se, i osećao se kao da mu je nebo palo na

glavu. Naravno, rekli su njenim roditeljima. Šta su drugo mogli da urade. Još uvek se sećao, nakon svih tih godina, kako se bedno, poniženo i neprijatno osećao dok je sedeo sa svima njima, u Kejtinoj dnevnoj sobi, na skupu koji je sazvan da bi se raspravila njihova 'situacija'. Sećao se razočaranog lica njene majke, i mišića na licu njenog oca, koji su poigrali od pritajenog besa.

Kejtina majka je sve vreme plakala, bez reči, upijajući suze belom maramicom. Kejtin otac se obraćao oboma, ali nijednom nije pogledao Marka u oči. Bio je to svršen čin. Razgovor je bio više kao obrazloženje odluke - mora se voditi računa o njihovoj budućnosti. Previše su mladi da bi prihvatili odgovornost koju donosi beba. Nije bilo ni pomena o tome da se venčaju. To su bile sedamdesete godine, zaboga, ne pedesete. Kejt je bila samo nekoliko nedelja u drugom stanju, manje od tri meseca, i abortiraće. Oboje će to preboleti. Svaka veza koja je postojala između njih dvoje, umrla je tog dana. Kejt, čije su plave oči bile crvene, a pogled oboren, nije progovorila ni reč. Nikada nije saznao kako se osećala zbog toga. On je osetio olakšanje. Kejt je oputovala tog leta, dok je on ostao kod kuće, brao voće na plantaži izvan grada i pokušavao da povрати neku vrstu ravnoteže u odnosu sa svojim ocem. Nije je video pre nego što je otišla u Bat, i više je nikada nije video, niti progovorio s njom. Povremeno bi pomislio na nju, i na dete koje nikada nisu imali. To dete bi sada imalo skoro trideset godina, što je izgledalo apsurdno. Kako život tako ubrza, a ti ni ne primećuješ da se to dešava?

To je bila tajna koju nikada nije ispričao Barbari. Svi imaju tajne, zar ne? Baš glupo, stvarno. Da je znala, bilo bi joj ga užasno žao. A shvatio je da bi se i on tako osećao zbog nje, da mu je rekla da Donald nije Amandin otac.

Nikada mu se nije zaklela da je savršena. Kako je Dženifer, koja je živela s njom toliko dugo, mogla da pomisli da je smatrala da jeste? Kako je to mogla toliko pogrešno da vidi? Barbara je poznavala svoje mane bolje nego bilo većina ljudi. Nije se pretvarala. Nije želela da Dženifer bude kao ona. Nije želela da iko bude kao ona. Htela je da Dženifer bude srećna, i to je sve. mrzeo je Dženifer - u tom trenutku - zato što je u tom ružnom razgovoru posejala uznemiravajuće seme sumnje. Mrzeo je sumnju, i svim silama se trudio da je uništi u zametku. Nije to uradila. Nije to uradila. Nije mogla to da uradi.

Nakon nekoliko minuta se smirio. Istreznio se, ovde, na svežem vazduhu, i povratio je kontrolu nad sobom. I smrzao se. Bio je napolju skoro pola sata. Nadao se da je to dovoljno dugo da mu se Dženifer skloni s očiju. Otvorio je vrata terase i ušao unutra, baš kada je Hana zakoračila kroz ulazna vrata.

„Da li si krenuo u potragu? Nisam čak ni zakasnila!”

„Samo sam izašao na svež vazduh.”

„Svež vazduh! Ledeno je, šašavko.” Hana ga je posmatrala sa drugog kraja sobe. „Jesi išao napolje da pušiš? Obećao si da ćeš pušiti samo u posebnim prilikama...”, pitala je sumnjičavo.

„Ne!”

„Ne bi me lagao, tata, zar ne?”

„Naravno da ne bih. Samo sam popio previše vina, osećao sam se malo ošamućeno, i izašao sam da se otreznim, dok sam čekao tebe... komandante.”

„Gde je Dženifer?”

„Već je otišla na spavanje.”

„Da li vam je bilo lepo večeras?”

Teško da jeste. Mark je otvorio mašinu za sudove i počeo da je puni prljavim tanjirima i escajgom. „Obično mirno veče. A ti?”

Hana je izvukla barsku stolicu, spustila laktove na granitnu površinu i posmatrala oca dok je radio. „Sjajno. Žurka godine.” „Tek je februar.”

„Biće teško premašiti je. Mora da je koštala njene roditelje celo bogatstvo...”

„Nemoj da ti padne na pamet...”

„Šta, hoćeš da kažeš da mi nećeš dozvoliti živu muziku, i disko, i čokoladnu fontanu! I vidi - poklončići!”

Podigla je malu, ružičastu kesu od kartona.

„Nisi dobila tako nešto otkad si imala deset godina! Šta je unutra? mehurići i balon za kod kuće?”

„Sjaj za usne i kartica za *Starbaks*. Rubin otac radi u *Starbaksu*. Al' je to kul, šta kažeš?”

„Više nego kul. Opčinjen sam time koliko je kul.”

„Ućuti, tata.”

Mark je pogledao svoju kćerku. Izgledala je toliko srećno. „Čemu taj kez?” „Upoznala sam jednog dečka.” „Jesi li?” „Jesam.”

Čudno, nije godinama mislio na svoju staru devojkicu, Kejt, a sada je za jedno veče dva puta pomislio na nju. Hana je imala skoro onoliko godina koliko i ona tada. Znao je da je taj ugao gledanja otvorio vrata potpuno novim razmišljanjima, za koja večeras nije bio spreman.

Zatvorio je mašinu, ostavivši šerpe i pribor za kuvanje gde su i bili. Mogu da čekaju do jutra. Otišao je do mesta gde je Hana sedela i stavio joj ruku oko ramena.

„Ispričaćeš mi o njemu sutra?”

„Gubi se!”

„Laku noć, lepotice.” Poljubio ju je u čelo. Osetio je miris cigareta u njenoj kosi. Previše brzo se izmakla. Nije imao energije da načinje tu temu.

„Laku noć, tata. Volim te.”

„I ja tebe volim, Hana. mnogo.”

Kada se popeo na sprat i zatvorio vrata svoje sobe, izuo je cipele, legao na dušek ne skidajući odeću sa sebe, i zatvorio oči. Za trenutak je pomislio da bi mogao da zaplače, ali je bio previše umoran i za to. Zapravo, bio je svestan da je Dženifer odmah tu, preko puta, a pored toga nije mu se dopao taj novi, neugodan osećaj. Bože, mora da je jako nesrećna. Sigurno ju je taj otrov nagrizao iznutra godinama. Osećao je da mu je dalja nego ikada do sada. Seo je uz ogroman napor, i skinuo džemper i košulju preko glave, bacajući ih na pod pored sebe. Otkopčao je pantalone, izvukao kožni kaiš jednim pokretom i spustio i njih na gomilu na podu. Na noćnom stočiću pored kreveta, nalazila se njegova omiljena slika Barbare. Snimljena je neposredno pre Haninog rođenja. Bila je okrenuta profilom, i sedela je pravo kao puška, poput *Vistlerove majke*. Toliko su je bolela leđa u odmakloj trudnoći, da je to bio jedini položaj koji joj je bio udoban. Gledala je televiziju, a ruke su joj počivale na ispupčenom stomaku. Voleo je oblinu njenog stomaka, oblik njenog nosa i brade. Voleo je tu njenu veličanstvenu kosu, gustu, glatku i sjajnu, kako joj lagano pada preko ramena. Voleo je sve u vezi s ovom slikom, i voleo je sve u vezi s njom. Oduvek je bilo tako, i još uvek je tako. Otvorio je fioku i izvadio pismo koje mu je napisala pre nego što je umrla.

Dragi moj Mark,

Šta mogu da ti napišem? U radnji smo jednom imali razglednicu koja mi se jako sviđala. Mislim da je njena namena bila da je roditelji daju deci. Pisalo je da je njihov posao (roditelja) da im daju (deci) dve stvari: korene i krila. Ali ja sam uvek o tebi razmišljala na taj način. To si ti dao meni. Jednostavne, i u isto vreme izuzetne stvari. Ne znam koja od njih predstavlja ljubav. Mislim obe, kada su dobre. A naše su dobre, zar ne, dušo? Srce mi se slama što te ostavljam, pa

pretpostavljam i tvoje, takođe, i toliko, toliko mi je žao što odlazim tako rano. Molim te, nosi moju ljubav u sebi zauvek. Ali ne dozvoli da to bude sve. Naša sposobnost da volimo je ogromna - svih nas. To su me naučile kćerke. Ima još mesta.

Barbara

Ujutru ga je bolela glava. Ležao je u krevetu sve do devet, sa željom da nastavi da spava, a onda je priznao poraz i odgegao se dole da napravi čaj. Dženifer je sigurno rano otišla. Nije bilo njenih kola na prilaznom putu. Ih je otišla rano, ili je bila vrlo tiha. Ostavila mu je poruku, naslonjenu na činiju s voćem, u smeđoj koverti koju je našla u fioci u kuhinji.

Mark,

Žalim više nego što mogu da izrazim rečima. Mrzim sebe zbog onoga što sam rekla. Nisam ni znala da mogu biti toliko okrutna i bezosećajna. Neću tražiti tvoj oprostaj, jer je ono što sam rekla možda neoprostivo. Molim te, znaj samo da mi je zaista žao.

Dženifer

„Da li nešto nije u redu sa Dženifer, tata?”

„Zbog čega tako misliš?” Pitanje je uhvatilo Marka nespremno, i u sebi je odgovorio potvrdno.

„Otišla je vrlo rano. Nije se čak ni potrudila da sačeka i vidi me, a nisam je videla prilično dugo. To ne liči na nju. Ti se ponašaš čudno celog jutra. A ona je ostavila poruku. Videla sam je.”

„Stani, inspektore Kluzo...”

„Da li nešto nije u redu? Da li su u pitanju Stiven i ona? Da li ste se vi posvađali oko nečega?”

„Ne. Na sva prethodna pitanja.”

„Pa zašto je otišla? A da me ne vidi? Čemu poruka?”

Mark je izgubio strpljenje. „Pobogu, Hana. Prestani s tim ispitivanjem, hoćeš li? Sve je u redu.”

Hana je skočila sa stolice kao oparena. „Dobro. Nemoj mi reći. Nije moja stvar. Ja sam samo klinka kad ti tako odgovara, zar ne?”

Ljutito je otišla na sprat. Trenutak kasnije, Mark je čuo kako je lupila vratima.

Odakle sad to?

Mark nije mogao da zamisli da ispriča Hani sadržaj njegove svađe sa Dženifer, ako je to bila svađa. Jednostavno, nije hteo da ona zna, ne dok još uvek vidi svet i ljude u njemu u crnoj i beloj boji, a ne vidi nijanse sive. Hanino sećanje na majku je bilo nešto što je on očajnički želeo da zaštiti i sačuva. Ako je želela da bude besna na njega, neka bude.

Gore, na spratu, Hana se iznervirano bacila na krevet. Znala je da se desilo nešto neobično, i nerviralo ju je što tata neće da joj kaže šta je. Bilo je divno i krasno što se ponaša prema njoj kao prema odrasloj osobi kad mu tako odgovara - kada mu je bila potrebna pomoć u kuhinji ili da neko popije čašu vina s njim. Ali bi isto tako brzo i promenio ponašanje. I to nije bilo fer. Ona je imala šesnaest godina. Zaškrgutala je zubima i izvukla pero koje je virilo iz jastučnice.

Na stolu, pored nedirnutoz domaćeg zadatka iz francuskog, zazujaio joj je telefon. Jurnula je ka njemu. Identifikacija poziva je pokazivala ime kojem se nadala. Ime koje je ubacila prethodne večeri: NEJTAN.

Amanda

Život u Kornvolu se vratio u svoju kolotečinu. Džeremi je sada bio kod kuće, i više nije morao da leži. Bio je slabiji nego ranije, rekao je Ed, ali je svakoga dana postajao sve snažniji. Nensin najveći strah, da će on postati žrtva prokletstva starijih i da se nikada neće u potpunosti oporaviti od povreda, činio se neosnovanim.

Nensi je jednog dana oprala sve čaršave, i Amanda se zvanično preselila u Edovu sobu. Prolazeći pored vrata, Nensi joj je namignula. „To će vas poštediti svih onih šetnji tamo-amo po hodniku, zar ne?” Ona i Ed su manje-više preuzeli kupovinu, a Amanda je učila umetnost kuvanja na kuhinjskoj peći. Čudno, i mama je godinama imala jednu takvu peć, ali ona joj nikada nije prišla ni blizu, osim da se ogreje tokom hladnih dana. Nensi ju je naučila koja rerna je bila za koju temperaturu, kako može da spremi ceo doručak u gornjoj rerni u samo jednom tiganju, kako da podesi plastični tajmer zalepljen za frižider, jer ta vrsta peći ne ispušta mirise, tako da

nemaš predstavu ako ti nešto gori. Nensi je rekla da se ljudi koji poseduju takve kuhinjske peći smatraju zagađivačima okoline, ali da ona ne može da živi bez nje. „Radije bih se odrekla toalet papira i vratila listovima kukuruza”, rekla je. Sigurno je da bi kuća bila nepodnošljivo hladna bez nje. Amanda je naučila da se oblači slojevito - termo-prsluk, košulja s dugim rukavima, rolka, i preko svega, jedan od Edovih vunениh džempera. Rekla je Edu da je njegov krevet jedino mesto u kući gde joj je stvarno bilo toplo. On je odgovorio da je toplo bilo bajno i sjajno, ali on je hteo *vrelinu*.

Vodili su ljubav skoro svakog jutra, pre nego što bi se sasvim razdanilo. To je, po pravilu, bio način na koji ju je Ed budio, i bilo je predivno. Noću su ležali u krevetu i satima razgovarali pošto bi kuća utonula u san. O detinjstvu, braći i sestrama, putovanjima, nadama i snovima. Za samo nekoliko nedelja, Amanda je mislila da je Ed bolje poznaje nego bilo koja druga osoba. Mogla je satima da priča bilo s kim - imala je onu osobinu putnika da lako sklapa prijateljstva. A postojale su stvari koje je rekla samo Edu. Bilo je kao da su govorili skraćenicama. Razumeo ju je. Nežno ju je zadirkivao zbog nečega što ju je nerviralo, ali više nije bila razdražljiva. Nije je osuđivao. Nije navaljivao. Slušao ju je usredsređeno, kao da je ona slagalica čije je delove pokušavao da sastavi. Nije se sećala da je s nekim drugim bila toliko prirodna, osim s mamom. Mama je verovatno jedina osoba koja ju je razumela skoro isto toliko dobro. Kako je to bilo moguće?

Tako je bilo i sa Džeremijem i Nensi. Opušteno i prijatno. Ovde se osećala sigurnom. Zaljubila se u muškarca, i u celu njegovu porodicu.

„Dakle, vas dvoje, divna mlada stvorenja...” Završili su večeru i bili su na putu da iskape flašu vina - osim Džeremija, koji je pod prinudom pio sok od grejpfruta, i to uz prilično zanovetanja. „Veoma sam uzbuđen što ste rešili da baza vašeg boemskog života bude ovde, i vaša majka i ja vas oboje volimo. I možda sam užasan malograđanin što čak i pomišljam na to, ali počinjem da se pitam da li postoje stvarni planovi... za neposrednu budućnost...”

Ed i Amanda su razmenili poglede. „Aha”, uzviknuo je Džeremi. „Vidim da postoje...” Naslonio se da ih sasluša.

„Razgovarao sam s dekanom. Spremni su da mi dozvole da ostatak godine budem slobodan. Da ponovo počnem u septembru.”

„Pretpostavljam da si to dobro nakitio - koliko sam bolestan i onemoćao?” Ed je pocrveneo, što je dalo odgovor.

„Odlično! Ne treba jurcati, to i ja kažem. Nikada se ne odmaraš dovoljno kada imaš priliku, ako mene pitaš...” „Hvala, tata.”

Džeremi je podigao ruku. „Dobro. Pokušaću da zvučim nemoćno i kao na samrti, ako se javim na telefon kada zove neko koga ne poznajem.” Amanda se zakikotala. „Pa, šta ćeš da radiš s tim slobodnim vremenom?”

„Želimo da putujemo zajedno”, odgovorila je Amanda. „Ah - mali nomad. Nadao sam se da ćeš to reći. Gde?” „Mislili smo u Južnu Ameriku... Čile, Peru, Argentina, Brazil.” „Divno...”

„Prvo ćemo morati da nađemo posao ovde, na neko vreme. Ako je to u redu. Da zaradimo za plaćanje troškova. Nije lako dobiti povremeni posao u tim mestima, dok putuješ. Moraš da živiš od onoga što poneseš. Imam neku ušteđevinu od posla na određeno, ali...”

Džeremi je ponovo podigao ruku. Taj pokret je možda delovao zapovednički kod nekih ljudi, ali kod njega nije. On je uvek bio u žurbi da kaže ono što on misli.

„Vaša majka i ja smo se dogovorili. Mi ćemo finansirati karte i gurnu ćemo vam u džep nešto novca za život. Potpuno odobravamo vaš plan.”

„Ne možete to da uradite!” Amanda je bila zbunjena. Mama joj je tutnula novac jednom ili dva puta, naravno, ali nikada nije finansirala put. Oduvek se podrazumevalo da, posle fakulteta, Amanda mora da zaradi ono što troši, baš kao i njene sestre. One su trošile na hipoteke i cipele, a ona na avionske karte.

„Da, mogu. Recimo da je to naknada za pomoć. Imamo mnogo, relativno uzev. Davaćemo poreznicima dosta kada nas ne bude bilo. Postoje svakakve gluposti o fondovima i tako dalje. Nećete morati da razmišljate o tome dok me ne iznesu odavde. Ovaj deo će biti samo za zabavu. Idite i prođite svetom, jer smo mi previše matori za to. Ja sam previše mator, vaša majka je samo odana...” Nensi se spustila ruku na njegov obraz, a on ju je uzeo i poljubio. „Idite. Živite. Volite.”

Amanda je osetila kako joj se suze skupljaju u očima zbog njegove izuzetne velikodušnosti. Ustala je i nagnula se nad njim. „Divni ste. Hvala. Hvala vam mnogo...” „Nema na čemu, srce. Nema na čemu.”

„Ne mogu da verujem da će to da urade za nas.” Bili su sklupčani jedno uz drugo u Edovom krevetu. Napolju je vetar zavijao, a grane s obližnjeg drveta su udarale u staklo na prozoru, ali njihove misli su već bile u Rijuu.

„Ja mogu. To veoma liči na njih.”

„Dakle, ti si jedno razmaženo, bogataško đubre, zar ne?” Uštinuo ju je za zadnjicu. „A ti si devojka jednog razmaženog, bogataškog đubreta.” „Jao!”

„Nije baš tako. Mislim, radio sam razne poslove otkad sam bio tinejdžer. Platili su mi fakultet, ali ne i dodatne troškove. Nisam dobio nova kola, ili tako nešto. Ne zanimaju ih takve stvari. Mislim da ih putovanje uzbuđuje”

„I mene.”

„Sutra ćemo otići u grad i naći neke prospekte. I trebalo bi da proverimo letove.” Mogla je da čuje uzbuđenje u Edovom glasu. Bilo bi *tako* divno da putuju zajedno. Uvek je išla sama. Mogla je da se druži s ljudima koje je usput upoznala, i ponekad je po nedelju dana putovala s grupom iz voza, ili bara, ili broda. Ali, na kraju, uvek bi se odvojila i nastavila sama, svojim putem. To je radila da bi se osetila slobodnom. Sada je jedva čekala da putuje s nekim.

„Bolje da odem kući. Da se vidim sa svojimima.” Shvatila je da nije čak ni razgovarala s njima dugo. Liza joj je poslala poruku, da proveri kako je. Trebalo bi da se potruži. „Možda sledećeg vikenda?”

„Aha.” Čvrsto ju je držao. „Nedostajaćeš mi.”

„Kmezo jedna!” Ali svidelo joj se.

Mart

Mark

Prošlo je puno vremena otkad je Mark poslednji put bio na sastanku. Došao je na ovaj samo da ga Hana više ne bi davila. Nije očekivao da će uživati.

Ona je bila razvedena. Razišla se s mužem pre četiri godine. Odselio se stotinama kilometara daleko. Prestala je da radi kada je rodila decu i nije se vratila na posao, čak i kada je njena najmlađa kćerka - Hanina drugarica iz razreda, Suzi - bila ceo dan u školi. Kazala je da je to bila polovina problema. Trebalo je da ponovo počne da radi. Dok je to shvatila, već je bilo prekasno, brak je propao. Nije krivila muža. Prekvalifikovala se da bude učiteljica. Osećala se pomalo blesavo što je tako kasno u životu otkrila nešto u čemu je bila toliko dobra. Volela je da podučava, volela je osećaj da možda menja stavove u mladom životu.

Ispričala mu je ovo uz činiju paste i flašu *valpoličela* u lokalnom italijanskom restoranu.

Bila je malo premršava. Imala je sivozelene oči, a njena pepeljasta kosa bila je ošišana u modernu, lepršavu frizuru. Sigurno je bila veoma lepa kada je bila mlada. Još uvek je bila privlačna. Vodila je računa o sebi, bila je elegantna, ali i opuštena. Dopale su mu se sitne bore oko njenih očiju. Lepo je mirisala. Njen crni džemper je imao našivene male šljokice po sebi, i one su sijale na svetlosti sveće. Pitao se zašto je muž prestao da je voli.

Uz tiramisu mu je ispričala da je izašla nekoliko puta otkad ju je muž napustio. Uglavnom su te sastanke ugovarali dobronamerni prijatelji, iako je nakratko bila učlanjena u agenciju za upoznavanje. Bilo mu je simpatična dok je pričala o prijavi koju je ispunila, i raznim neodgovarajućim muškarcima koje je upoznala - bila je samokritična i iskrena. Očigledno, nijedan od njih nije bio vredan drugog sastanka. Jednog je posmatrala kako je ušao u pab, video je, i potajno se okrenuo i otišao. Žena, koja je vodila agenciju, rekla je da će njene godine biti prednost. Prošla je menopauzu, pa tako muškarci mogu da se opuste zbog njenog biološkog sata - neće biti očajna da ih uhvati u zamku roditeljstva. Glasno se nasmejala kada je rekla

kako je želela da neprestano udara tu ženu lopatom po glavi. Imala je topao smeh.

Dok su pili kapučino, nesigurno ga je pitala o Barbari. Poznavala ju je samo površno. Devojčice nisu bile prave prijateljice, ali njih dve su zajedno sedele na savetu roditelja nekoliko semestara. Odgovorio je kratko na njena odmerena pitanja i skrenuo je s te teme, koja nije bila za taj razgovor.

On je popio jednu grapu. Ona je dokrajčila vino. Njemu se činilo da ni jedno ni drugo nisu navikli da toliko piju. Otišao je u toalet, i shvatio da se odavno nije osećao tako opušteno i veselo.

Živela je u blizini restorana, u kući iz koje se udala, i u kojoj je podigla decu, koja je prilikom razvoda pripala njoj, i tako su, bez prethodnog dogovora, prošetali, iako su njegova kola bila parkirana tačno ispred restorana. Bilo je prilično toplo za mart.

Kada su stigli do vrata njene male kuće - dobro održavane i elegantne, primetio je uz osmeh, ona je pričala o politici saveta u vezi s reciklažom, ali on nije slušao.

Nije primetio da je nešto preterano očajna, kada ga je pitala da li želi da uđe na trenutak, i možda popije još jedno piće. Dodala je da njena kćerka nije tu. Spavala je kod drugarice.

Istog časa kada je klimnuo glavom i ušao na vrata, bacili su se jedno na drugo. Oboje su bili iznenađeni da su izdržali toliko. Pre bi se moglo reći da ju je gutao, nego da ju je ljubio, i ona se potpuno predala tome. Nisu stigli dalje od sofe pored ulaznih vrata. Počeli su da vuku odeću jedno drugom, ali ubrzo su shvatili da će biti mnogo efikasnije ako se skinu. Mark je nestrpljivo otkopčao dugmiće na košulji i odbacio pantalone. Bio je toliko napet da nije bio siguran da će moći da čeka. Naga je izgledala isto toliko mršavo kao i obučena. Mogao je da vidi njena rebra u polu tami, a stomak joj je bio potpuno ravan i gladak. Ljubio ju je gde je stigao - vrat, bradavice, ramena. Nije postojao drugi plan osim da je ima. Zagrejala ga je po leđima jednako vatreno. Ušao je u nju čak i pre nego što su legli. Bila je vrela i vlažna, a on je počeo da prodire brzo, nemilosrdno udarajući o njene oštre kukove. Njeni poljupci su mu ovlažili lice. Jedna ruka mu je ostala ispod nje, a drugom joj je stegao malu dojku. Osećao se neverovatno dobro što ju je tucao. Ako je imalo i mario kako se ona osećala, činilo mu se da potpuno uživa. U stvari, prva je svršila, brzo, a noge je ispravila pod njim kao da ju je uhvatio grč, karlica joj se odjednom umirila dok se koncentrisala na osećaj. Neprestano je vikala: „O bože, o bože, o bože!” On je nastavio da se pomera, a zatim je i ona ponovo počela da se pokreće, i sada je bila usredsređena na njega, zarila je nokte u njegovu zadnjicu, gurajući ga u sebe, ljubeći ga u

obraz. Kada je došao do kraja, izgledalo je kao da orgazam počinje iz njegovog kičmenog stuba, i da traje večno.

Mark je pao na nju tako silovito da je ispustila grleni uzdah. Malaksalo ga je mazila po leđima, ali nije progovarala. Nijedno od njih nije imalo daha.

I taj divni, rasejani osećaj da se 'ne razlikujemo toliko od drugih sisara' trajao je tačno onoliko dugo koliko mu je bilo potrebno da uspori disanje i vrati se u normalu.

Mark se otkotrljao s nje i nespretno legao pored, na sofu. Iznenada mu je pao na pamet kondom. Kako glupo, i smešno. Nije ga stavio, a ona nije tražila. Odjednom je osetila da je izložena njegovom pogledu, bila je zbunjena i bilo joj je malo hladno, pa je povukla prekrivač, koji je bio iza nje, i pokrila se. Nije mogao odmah da je pogleda, ali je naterao sebe da se okrene i osmehne.

„To je bilo...” nije znala kako da se izrazi.

„Iznenada?” Oboje su se nasmejali, piskavo, druželjubivo i istog trena ućutali.

„Nisam imala seks otkad mi je muž otišao”, najzad je progovorila. „Skoro četiri proklete godine. Osim ako se ne broji kada to radim sama sa sobom.” I, posle svega, ovo joj je nateralo rumenilo u obraze.

„Računa se, ali nije tako dobro.”

„Četiri godine. To objašnjava moju...”

„Hej, i moju, takođe.” Verovao joj je, ali je bio iznenađen. Sigurno da je mogla da spava s mnogo muškaraca. Potreba je bila obostrana. Stavio je ruku na njene. Nekako je ćaskanje više otkrivalo nego seks. Shvatio je da je poželeo da bude jedini na spisku.

Naterala ga je da se seti poslednjeg puta s Barbarom. Nije bilo važno koliko mu je govorila da ne mora da bude nežan s njom, da želi da vode ljubav kao i uvek, da rade iste stvari, istim tempom, istim pritiskom, da on uživa onoliko koliko brine o njenom uživanju, on to nije mogao. Bio je uplašen. Zbog karcinoma, da je ne povredi, da im je to možda poslednji put, svaki put dok se to zapravo nije desilo. Tako je bilo između njih skoro godinu dana - retko, previše nežno, pomirljivo, neverovatno fizički nezadovoljavajuće, i potpuno prožeto ljubavlju. Jednom je, posle toga, osetio suze na svojim grudima, i pitao ju je, kao da je morao da pita, zašto je plakala. Njen odgovor ga je iznenadio. Rekla je da plače zbog toga što ju je način na koji ju je dodirivao toliko podsetio kako je vodio ljubav s njom dok je bila trudna sa Hanom - kao da je prestala da bude žena, njegova ljubavnica, i postala neka krhka, delikatna stvar - figura od porculana. A ironija je bila u tome što se tada radilo o životu, o novom životu koji je

rastao u njoj, a sada se radilo o smrti, i njenom neizbežnom, ružnom pohodu kroz njeno telo. A zar to nije bilo glupo i tužno?

I dakle, sada je ležao sa Džejn u naručju, razmišljajući o Barbari. Borio se protiv osećaja da ju je izdao, zgađenosti nad samim sobom, i želje da ustane i pobegne. Ona je to osetila. Bila je dobra žena. Znala je razliku između bivšeg muža i mrtve žene, i samo je ležala pored njega, ljuta na sebe što je dozvolila da se to desi. Jedino što joj se zaista dopadao. Bio je normalan. Zgodan, ljubazan, i imao je divan odnos s Hanom - što moglo je da se vidi kada su bili zajedno. Privlačio ju je, fizički i emotivno. Ne samo zato što joj ga je bilo žao. Da ga je sreća pre dvadeset godina, znala je da bi joj se svideo njegov izgled. I bila je toliko, toliko prokleta usamljena. Da je mogla da napiše scenario sledećeg dela, otišli bi na sprat zajedno, držeći se za ruke. Uvukli bi se ispod njenog jorgana, zagrlili se i zaspali. Želela je da se probudi s nekim, da se probudi s njim, daleko više nego što je zapravo želela ovo što se upravo dogodilo. Ali, znala je da to neće ići tako, i ako je za trenutak začutila, to je bilo zato što se trudila da pronađe način da mu olakša odlazak od nje, tu na sofi, a da ne ostane potpuno bez dostojanstva za koje je već osećala da je bila blizu da izgubi.

Naterala je sebe na veseli ton. „Znači, na redu je zahvalnost.”

„Zahvalnost?”

„Za usluživanje ženskog roda.”

Nije bio toliko zaokupljen sobom da bi pao na to, ali je znao šta je pokušavala da uradi. „Nema na čemu.” A zatim: „Hvala ti.” „Uvek.”

„Trebalo bi da krenem... Hana... Stalno me zadirkuje...” Ućutkala ga je spustivši ruku na njegovu. „Dobro je, Mark. Nema veze. Razumem.” „Razumeš?” Pogledao ju je u oči. „Mislim da razumem.” „Izvini. Znam da bi trebalo...”

„Ne postoji trebalo bi, Mark. Odrasli smo. Želela sam ovo. Čak sam na neki način i sama to izazvala. Nemaš zbog čega da se izvinjavaš.” Opet joj nije poverovao.

Zgrabio je košulju i navukao je preko glave, zakopčavajući tri dugmića koje je malo pre otkopčao. „Ovo je bilo...”

„Ovo je bilo divno. Hajde da kažemo tako.” Klimnuo je glavom i osmehnuo se. „Divno.”

Ali nije. Bilo je grozno i neprijatno, i on se ružno osećao - zbog sebe, zbog Barbare i zbog Džejn.

Napravila je sebi togu od ćebeta dok je on oblačio bokserice i pantalone. Sada su oboje bili svesni situacije, i bilo ih je sramota. Kada je bio

spreman da krene, privukao ju je u kratak, nespretan zagrljaj, ali nije rekao ništa, i opet je nije pogledao u oči dok je izlazio.

Čim je zatvorila vrata za njim, Džejn se skupila u uglu sofe i dugo plakala.

Mark je loše spavao; u poslednje vreme mu se to često dešavalo. Kada je Hana pokucala na vrata i ušla, ne čekajući odgovor, s dve šolje čaja u rukama, osećao se kao da je spavao dvadeset minuta. Još uvek je bila u pidžami i kućnoj haljini, a kada je spustila šolje, skočila je na krevet, zgrabila jastuk i zagrlila ga na grudima, prekrstivši noge.

Osmehivala se.

„Pa? Kako je bilo?”

„Šta kako je bilo?”

Nije bio spreman za ovaj razgovor, što je bilo smešno, jer je trebalo da zna da će ga ona odmah ujutru zaskočiti, i bio je budan pola noći razmišljajući šta da kaže.

„Na tvom sastanku, glupavi stvore!”

„To nije bio sastanak.”

„Večerao si sa lepom ženom. Nikog drugo nije bilo. To je sastanak.” „Ako si tinejdžer. Ako si star koliko ja, to je samo večera.” „To je pitanje definicije, tata, ali dobro. Pitanje je, *da li je to bila* samo večera?”

Bože. Bolja je od Paksmana.¹⁹ Shvatio je da ga boli glava. Nije želeo da laže Hanu - to je bio njegov princip.

„Da li ja tebe pitam šta se dešava na tvojim sastancima?”

„Znači, bio je sastanak”, uzviknula je pobednički. Mark je zastenjao. „Pa, pošto hoćeš da znaš, da, pitaš me. Nisam ih puno ni imala.”

„To je drugo. Ja sam roditelj, ti si dete. Ti si maloletnica, da budemo precizni.”

„Odvratno. Kako god, prestani da skrećeš temu. Hoću detalje.”

„Jeo sam salatu 'trikolore', njoke sa žalfijom i fenomenalan tiramisu... Popili smo flašu najfinijeg...”

Nestašno ga je udarila jastukom koji je držala. „Tataaa!”

„Šta očekuješ, Hana?” Razvukao je slogove njenog imena, kao što je ona uradila sa njegovim. „Ona je vrlo simpatična žena, dopala mi se. Razgovor je tekao dobro. Veče je bilo prijatno.”

¹⁹ Džeremi Paksman, britanski novinar. (Prim. prev.)

„Tako je već bolje. Ipak, prijatno je glupava reč. Zvuči kao da ste bili na nekom koncertu klasične muzike. Ja bih ubila tipa koji opisuje veće provedeno sa mnom kao 'prijatno'. Da li ćete se videti ponovo?”

Shvatio je da Hana ne očekuje da postoji još nešto što bi mogao da prizna. Naravno da ne očekuje. Bila bi šokirana, ili zgađena, ili besna kada bi zaista saznala, zar ne? To je bio prvi sastanak - ako se to zaista tako može nazvati - i ako ste deo Haninog sveta, ništa više od ljubljenja ne bi smelo da se desi na tom sastanku.

„Žao mi je što te moj rečnik ne zadovoljava. Da li bi više da kažem da je bilo strava, ili ekstra? Ili vrh?”

„Dobar rečnik, tata!” Zakikotala se. Zvučao je smešno.

Legla je i spustila glavu na njegovo rame. Mirisala je na šampon i neki slatkast parfem, za koji samo mlada devojka može da misli da dobro miriše. „Hoćeš li ponovo izaći s njom?”

Uzdahnuo je i odjednom se uozbiljio. „Ne znam, Han.”

„Ali, dopala ti se.”

„Dopala mi se. Ona je fina žena. Ako smem da kažem 'fina'. Ali...” „Ali šta, tata?”

„Ali, nisam siguran da sam spreman za sve to. Ne tražim ništa...”

„Ne moraš da 'tražiš nešto', tata. To ne mora da 'vodi nečemu', zar ne?”

Stegao joj je ruku. „Zašto te toliko zanima?”

„Ne želim da budeš tužan, tata. Želim da si srećan.”

Za Hanu je bilo drugačije. Za Hanu, Barbare nije bilo već osam, devet meseci. I nekoliko godina pre toga, otkad je sve to počelo da se dešava. Njeno vreme oporavka se razlikovalo, znao je to. Nije bilo kraće, ili duže, ili bolje ili gore - samo drugačije.

Možda se oslanjao na nju previše. Možda je htela da on nade nekoga, jer joj je bio težak, i htela je to da podeli s nekim. Nije imao nameru da je opterećuje, naravno, ali je video da na neki način i jeste. Dženifer nije dolazila još od... još od onog događaja prošlog meseca. Ni on se njoj nije javio. Još uvek je bio ljut na nju, i osećao se neprijatno zbog nje. Liza je dolazila kad je mogla. Ali oni su često bili zauzeti vikendom zbog Si Si, a oboje su radili preko nedelje. Amanda je bila sva obuzeta svojim novim dečkom. možda je ovo bilo previše za Hanu, što je zatvorena ovde s njim sve vreme.

Možda ga je bolela glava i nije mogao više da misli o tome sada.

„Ti me činiš srećnim, Hana.” Poljubio ju je u teme. „Čaj u krevetu me čini srećnim, Hana.” Uspravila se i osmehnula. Pogledao je ka budilniku.

„Dodatnih sat vremena spavanja, a posle toga sendvič sa slaninom u krevetu, to bi me još više usrećilo...” Osmehnula se. „Posle toga, ova nedelja je potpuno tvoja - radićemo šta god poželiš... osim gledanja romantičnih komedija. Ne mogu danas da gledam romantične komedije, čak ni zbog tebe.”

Skočila je i krenula unatraške ka vratima. Odrastala je, sigurno, ali je još uvek bilo dosta detinjastog u njoj.

„Ne mogu. Izaći ću. Ne smeta ti, zar ne?”

„Znači, skuvala si mi čaj da me smekšaš?”

„Ne. Skuvala sam ti čaj zato što si moj tata i zato što te volim.” Treptala je ka njemu, što ga je nateralo da se osmehe. „Ostavi se slatkorečivosti, molim te.” „Znači, u redu je?” „Zavisi. Ko, šta, gde, zašto, kada?” „Bože, tata!” Prevertala je očima ka njemu. „Bože, Hana.” I on je prevrnuo očima.

„Moje drugarice, kupovina, možda bioskop, ili pica, grad, zato, do večeras. Da li je to dovoljno iscrpno za tebe?” „Ne budi sarkastična.” „Samo odgovaram na pitanja.” „Imaš li telefon kod sebe?” „Da, imam telefon. I čiste gaćice i maramicu.” „Opet, ne sviđa mi se taj sarkazam.”

Zapravo, nije mu smetalo. To mu je delovalo normalno. Normalno je što Hana želi da izađe sa svojim drugaricama. Normalno je da mu zamera što se previše interesuje.

„I svakako zavisi.”

„Od čega?” Hana je sada bila na ivici da se posvađa. Lako bi planula ovih dana.

„Da li ću ipak dobiti sendvič pre nego što odeš?”

Zgrabila je njegovu košulju s naslona stolice, gde ju je bacio prethodne večeri, i naciljala u njegovu glavu.

Mark je zastenjao u šali i prevrnuo se, povlačeći jastuk preko glave.

Nije to bio prvi put u poslednjih nekoliko nedelja da je imao neodređeni osećaj da ga laže. Lako bi se uvredila, i nekako se povlačila. Počela je da često zatvara vrata. Sve vreme je telefonirala.

Sabrao je dva i dva i shvatio da je sve počelo kada je upoznala tog dečka na žurci, pre nekoliko nedelja. Kada bi je pitao za njega, ignorisala bi pitanje, i okrenula sve na šalu, a kada bi on nastavio da insistira, ona bi se namrgodila i provela ostatak večeri u svojoj sobi, šapućući u telefon i slušajući groznu muziku.

Shvatio je da je vrhunski manipulator. Samo mu je odvlačila pažnju sa svim ovim dešavanjem oko Džejn. Pravila je od njega mnogo sočniju temu za razgovor nego što je ona.

Nije bilo fer što ga je tako isključila iz dešavanja u svom životu. Uvek je bio opušten kada je tako nešto u pitanju. Kuća je oduvek bila puna njenih prijatelja. Nije bio kao neki drugi roditelji. Barbara je stalno govorila da ih treba držati blizu sebi, i da će tako biti bezbedni. Nije on bio neki otac kao iz Dikensovih romana.

Možda je brinuo bez potrebe. možda je zaista išla u kupovinu i na ručak s drugaricama. možda ga je bolela glava. Možda će se vratiti nazad na spavanje.

Hana

To je bila prva ozbiljna laž koju je ikada rekla ocu. Bezazlenih laži je bilo, naravno. Poluistina, preterivanja, i tako to. Ali ovo je bila velika, bezočna laž. U grudima joj je gorelo dok ju je izgovarala, ali osećaj nije bio toliko loš. Kao kad je bila stvarno mala, imala je sedam-osam godina, i kada ju je njena drugarica, Šeril, čikala da ukrade *bazuka* žvaku iz prodavnice novina. Tada se osećala baš ružno, ali na neki način i dobro, uzbuđeno i smelo. Kao da je za trenutak bila neko drugi. Naravno, uhvatili su je sa *bazukom* i primorali da ode nazad u radnju i vrati je, uz izvinjenje, a zatim joj zabranili da *ikada* više pozove Šeril na čaj, i da gleda televiziju nedelju dana, što nije bila ni upola toliko teška kazna kao mamino razočarano, tužno lice. Ali, to se ovog puta neće desiti. Sasvim sigurno, mama je neće uhvatiti, zar ne? Osim toga, baš je naporno učila za ove glupe ispite. Zaslužila je malo slobodnog vremena. Zašto ne bi sama odlučila kako će ga provesti?

Išla je kod Nejtana kući. Ne u bioskop, ili na picu, ili u kupovinu, nije izlazila sa svojim drugaricama. Onaj deo da je telefon kod nje, bio je tačan. Ali tata je nije pitao da li je uključen.

Rekla mu je da je pokupi nekoliko ulica dalje, i on se nije bunio. Nije bio lud za roditeljima. Njegovi će izaći, i imaće kuću za sebe ovog popodneva. Hana je bila nervozna. Nikada pre nije bila sama s dečkom. Naravno, jeste u bioskopu. I cmakala se, uz lagani ples, na žurkama. Nije bila preterano čedna. Ali, ovo je bilo nešto drugo, s nekim ko je stariji i mnogo ozbiljniji. Dečaci u školi su još uvek bili neverovatno glupi.

Ali isto tako je bio i sladak. Govorio joj je najlepše reči. Radio je to još otkad su se upoznali, na Rubinoj žurci pre dve nedelje. Od tada je zove i šalje joj poruke. Na Dan zaljubljenih joj je poslao čestitku i potpisao se sa 'Nejtan', tako da nije bilo sumnje. Nije to bila jedna od onih preterano sladunjavih čestitki koje izazivaju mučninu: to je bila slika devojkice u

prerafaelitskom stilu, koja je imala kosu kao Zlatokosa, i sanjiv izraz lica. Napisao je 'Budi moja?', sa znakom pitanja, i potpisao se. Nikada nije bila toliko uzbuđena zbog nekog pisma i tri reči.

Nejtan će napuniti osamnaest godina u septembru. Sada je bio na 'A' nivou, a u septembru će krenuti na fakultet. Bio je veoma visok, i mršav na neki dobar, a ne bezvezan način. Nosio je uske farmerke i šiške preko očiju. Tata bi ga skoro sigurno nazvao ženskim petkom, i rekao kako treba da se ošiša. Slušao je bendove za koje ona nikada pre nije čula. Počela je da snima njihovu muziku na svoj ajpod. Nejtan joj je dao spisak pesama. Rekao je da je on njen Svengali, mada ona nije znala šta to znači. Puno je čitao. Kada bi tata mogao da vidi dalje od frizure, bilo bi mu jasno koliko je pametan. Hana nije shvatala, ili nije priznala sebi, da svom ocu nije dala priliku niti da prigovori zbog frizure, niti da se izjasni o njegovoj pameti. I, naravno, imao je kola. Istina da je to bio *ford fokus*, i da je pripadao njegovoj majci, ali glavno je bilo da njoj više nije trebao. Mogao je on da ga vozi, što je, naravno, bilo neverovatno glamurozno. Deset dugih meseci pre nego što će Hana moći da dobije privremenu dozvolu, činili su se beskrajnim. Bio je u trendu, pametan i očigledno romantičan, i Hana je smatrala da sve u vezi s njim oduzima dah.

Tata ne bi želeo da ona ide u njegovu kuću da je znao da će biti sami, zbog toga je lagala. Ali, Hana se nije brinula. Bila je sigurna da Nejtan nije bio od one vrste dečaka (ispravila je sebe - muškaraca) koji bi od nje očekivali da rade one stvari, samo zato što su sami. Jednostavno, bilo bi toliko lepo da budu nasamo, samo njih dvoje, i da imaju vremena da razgovaraju i... oh, i prosto je sve bilo tako uzbudljivo, a prava istina je da, bila sama s njim ili ne, nije još uvek želela da s tatom priča o tome. Bilo bi joj strašno neprijatno. Ovo je lično, i zrelo i... lično. A, u stvari, možda i želi da radi *neke* stvari...

Nejtan je pustio veoma glasnu muziku u kolima. To nije bio jedan od kompakt diskova njegove majke. Sela je pored njega i srećno mu se osmehnula.

„Ćaos.”

„Ćaos.”

Nagnuo se ka njoj. Ljubili su se one prve večeri kod Rubi, malo, na samom kraju. Ali ovo je drugačije - usred bela dana, bez posebne atmosfere, i osetila je samopouzdanje. Bezazleno mu je uzvratila poljubac. Osmehnuo joj se, ubacio u brzinu i krenuo.

Liza

Petog marta je bio Endijev četrdeset prvi rođendan. Prošle godine, kada je punio četrdeset, iznajmio je kuću u Norfoku. Otišli su tamo na vikend s dvanaest njegovih najboljih prijatelja. Vreme je bilo neočekivano lepo - sveže, tiho, vedro. Dugo su šetali, ložili vatru, i provodili zabavne večeri uz piće. Liza mu je poklonila prvo izdanje jednog od njegovih omiljenih romana, koji je napisao Tomas Pinčon. S njegovim prijateljima je izvela predstavu - na brzinu su je uvežbavali nekoliko nedelja pre nego što su otišli u Norfok. Nazvali su je 'Četrdeset stvari koje volimo u vezi s Endijem'. Napravili su i miks svih hitova otkad se Endi rodio.

Ove godine nije bila planirana nikakva proslava. Si Si je bila s Karen - obećali su joj rođendansku večeru u *Pica ekspresu* za vikend, kao kompenzaciju što nije bila tu baš tog dana. Si Si je mislila da je svaki rođendan bez torte, i nekog ko pravi životinje od balona, bio potpuni fijasko.

Liza ga je pitala da li želi da njih dvoje odu na večeru u restoran, ili da se nađu s prijateljima. Odgovorio je da bi radije jeo kod kuće, samo s njom, da bi popio bocu finog vina, i proveo mirno veče. Spremila je zapečenu jagnjetinu i izabrala dobar *barolo*. Predala mu je poklone pomalo pokajnički - novu kravatu, čarape i srebrnu dugmad za manžetne.

Pokloni kao za tatu, tako ih je nazvala. Ove godine nije pronašla inspiraciju. Rekao je da su divni. Malo su se prisetili kako im je bilo u Norfoku.

„Zapravo, ja imam nešto za tebe”, kazao je, ustajući od stola. Počeo je da pretura po svojoj torbi.

„Ali, nije meni rođendan.”

„Znam. Ipak, imam nešto.”

Stavio je malu kutiju na sto, baš kao što se onog časa kada je rekao da ima nešto za nju, uplašila da bi mogao da uradi. Bojala se malih, plišanih kutija.

„Nije prsten”, tiho je progovorio, posmatrajući netremice njeno lice. „Znam da ćeš imati svoje mišljenje o tome kako prsten treba da izgleda. Ne bih rizikovao da uzmem pogrešan. Ne bih, pošto ćeš ga nositi... sve vreme.”

Držala je kutijicu u jednoj ruci, i polako otvorila zaobljeni poklopac. Unutra, ušuškan na tamnoplavom somotu, ležao je mali, nebrušeni dijamant.

„Vidiš - to je dijamant. Nebrušeni. Samo kamen. Ti biraš sve. Kako će biti optočen, izbrušen... Od koje boje zlata želiš da bude prsten... sve to. Ja sam mislio od žutog zlata, ali on kaže da su svi sada za belo. Može i platina. Kako god. To je poenta - odeš kod njega i sama izabereš. Uticaj bez rizika, tako je rekao tip u radnji.”

„Prelep je.” Bilo je čudno kako ju je pogled na takav, neobrađen dijamant, koji kao da je sad izašao iz rudnika, naterao da uvidi koliko je smešno što toliko puno koštaju. Ko je odlučio da to malo, sjajno kamenje koje su iskopavali, treba da bude najvrednija stvar na svetu? Endi je seo za sto pored nje.

„Hvala. Ali...”

„Saslušaj me za trenutak, Liza. Imam nešto da ti kažem.”

Ovog razgovora se na smrt plašila još od decembra, kada ju je zaprosio, one neverovatne noći u kojoj je sve izgledalo tako glupo savršeno. I opet, na kraju, ona nije imala dovoljno hrabrosti da započne taj razgovor. „Bio sam prilično dobar. U decembru si rekla da ćeš se udati za mene. To je bilo pre dva meseca. Tada mi nisi dozvolila da saopštim to svojoj kćerki, a ni ti nisi rekla nikome. Ni Marku, ni svojim sestrama. Nismo odredili datum.”

„Znam”, počela je. Podigao je ruku da je zaustavi. „Nisam gotov.” Liza je pogledala u svoj tanjir.

„Nemam puno iskustva u ovome, ali znam da ovo nije način na koji se ponašaju srećne, uzbuđene neveste. Veridba ne bi trebalo da bude tajna. To bi trebalo da bude nešto što želiš da saopštiš ljudima. Trebalo bi da vodi ka venčanju. Trebalo bi da bude nešto dobro.”

„Endi...”

„Dozvoli mi da završim, Liza. Moram ovo da ti kažem. Volim te. Veoma. Želim da se oženim tobom. Mislio sam da i ti želiš isto. Hoću da odredimo datum. Uskoro. Sada. Ali, ako to nije ono što želiš, Liza, moraš mi reći sada. Jednostavno nije fer da nastavljamo dalje ovako.”

Upravu je. Bilo je to strašno, ružno, okrutno, i nepošteno. Liza je duboko udahnula. Postajala je dobra u ovim ubistvenim uvodnim rečima. Mora da je ovo njena godina što se toga tiče.

„Spavala sam s drugim, Endi.”

„Šta si uradila?” Zašto je ovo bio standardan odgovor svih ljudi na ono što nisu želeli da čuju? Terali su te da ponoviš.

„Spavala sam s drugim.” Nije zvučalo prihvatljivije kada se kaže po drugi put.

„Kada?”

„Prošlog leta.”

„S kim?“

„Ne znaš ga. Neki tip. Upoznala sam ga na poslu.“

„Samo jednom? Da li je to bilo nešto usput?“

„Ne.“ Volela bi da jeste. Ali sada nije mogla da prestane s iskrenošću. „Trajalo je oko četiri meseca.“

„Četiri meseca!“ Odgovor o tome koliko je to trajalo potresao ga je više nego išta drugo. Spavali su oko pedeset puta, pretpostavljala je. Pedeset puta je rekla sebi da je u redu što vara Endija. Bilo je to pedeset zasebnih trenutaka izdaje.

„Žao mi je.“

Endi nije progovarao minut ili dva. Mogla je da vidi bol na njegovom licu. Oči su mu se pomerale brzo dok se prisećao prošlog leta, tražeći tragove, pitajući se o određenim danima i vremenima.

„Da li si ga volela?“

„Ne.“

„Zašto si to uradila?“ „Ne znam.“

„Ne možeš da ne znaš.“

„Ne znam, Endi, ne znam. Žao mi je. Nisam htela da te povredim.“

A onda su reči nadošle. „To je samo gomila gluposti, zar ne, Liza. To ljudi samo tako kažu, zar ne? To je samo jedna od onih glupih rečenica bez značenja. Naravno da si htela. Spavala si s drugim, dok smo bili zajedno. Znala si da te volim. Rekla si da i ti voliš mene. Ali si se ipak tucala s drugim. Znala si šta radiš. Sasvim je sigurno da nisi nameravala da me *ne* povrediš.“

„Ne znam šta hoćeš da kažem.“

„Hoću da mi objasniš, da pokušam da razumem zašto si uradila tako nešto.“

„Ne mogu.“

„Pokušaj. Jako se potrudi da pokušaš, Liza.“

Nije čekao odgovor. „Bože. Četiri meseca. Četiri prokleta meseca.“ Ustao je, a zglobovi su mu pobeleli na stolu. „Ja ne znam ko si ti.“

Ulazna vrata su se zalupila za njim. Čula je da je napolju pokrenuo kola. Previše brzo je išao u rikverc niz prilazni put. Flaša od vina je bila prazna. Polovinu je popio on. Ne bi trebalo da vozi. Liza je osetila iznenadni ubod straha. Molim te, bože, ne dozvoli mu da vozi brzo, besno, i preko dozvoljene granice. Mogao bi da povredi sebe ili nekog drugog. Ali, on je već bio otišao kada je otvorila vrata da krene za njim.

Dugo je, paralisana, stajala na pragu. Priželjkivala je da vidi njegova kola kako se vraćaju niz put, ali nisu. Na kraju je morala da se vrati unutra.

Sklonila je tanjire sa stola, i oprala sudove. Isprala je flašu i stavila je u kantu. Telefon je zazvonio, i od panike je osetila fizičku mučninu. Bio je to neki prijatelj koji je zvao Endija da mu poželi srećan rođendan, i ona je jako zažmurila, terajući sebe da joj glas zvuči kao da je sve u redu. Kada je spustila slušalicu, skliznula je na pod niza zid na kojem je bio telefon, i sedela tamo, grleći kolena.

Došao je kući posle pet sati, u tri ujutru. Ona je sedela u dnevnoj sobi i zurila u prazan ekran na televizoru. Skoro je zaplakala od olakšanja kada je čula ključ u vratima.

„Pomislila sam da ti se sigurno nešto dogodilo.” „Jeste.”

„Znam. Mislila sam, mislila sam da si možda povređen.”

„Shvatio sam da nije trebalo da vozim. Previše sam popio. Ostavio sam kola nekoliko kilometara odavde. Došao sam peške.”

„Odvešću te ujutru tamo da ih uzmeš.” Bila su to besmislene tričarije. Rasejano je odbio ponudu.

Seo je na sofu, pored nje, ali što je mogao dalje. Nije gledao u nju.

„Kako se zvao?”

„Kris. Zar je važno?”

„Mislim da imam prava da te pitam sve što hoću, zar ne?” Nije zvučao kao on. Nadala se da je neće pitati o seksu. Mislila je da ne bi podnela da priča o tome. Sećala se kako je iz njega cedila svaki sitan detalj o Karen. Mislila je da bi to moglo da joj pomogne. Ali nije.

„Endi...”

„Znaš šta?” Dlanovima se udario po butinama. Bio je to neobičan potez. „Mislio sam da imam puno toga da ti kažem... dok sam sedeo u kolima. U stvari, kroz glavu su mi jurile reči koje sam hteo da ti kažem. Ali sada ne mislim tako. Ne mogu da se setim ni jedne jedine reči koju bih ti rekao.”

Nije ovo očekivala, i nije imala pojma kako da reaguje. „Ne želim da te vidim, neko vreme.” Liza je bila uplašena.

„Mislim da jedno od nas treba da ode negde i tamo ostane.”

„Ja ću otići. Ja sam kriva. A Si Si...” Htela je da zna da misli na Si Si.

„Dobro.” Presekao ju je usred rečenice.

Ustao je. „Spavaću u njenoj sobi večeras.”

„Endi...”

„Nemoj, Liza. Molim te, nemoj ništa da govoriš. Žao mi je ako sam ti uskratilo dramatičnu scenu, ali stvarno nisam raspoložen za to.”

Zastao je kod vrata. „Mislio sam da mi vredimo više od toga. Mislio sam da si bolja.”

Liza nije pamtila da se nekada osećala bezvrednijom. Dijamant koji je još uvek bio u otvorenoj kutiji na stolu, zlobno je sijao ka njoj.

Kada je sledećeg jutra ustala, on je već bio otišao. Najzad je spavala previše čvrsto. Mora da je poneo budilnik kada je sinoć otišao iz sobe. Bilo je osam i petnaest kada je otvorila oči i pogledala na svoj sat. Pozvala je kancelariju i rekla im da ima nekih privatnih problema. Njen asistent je preuzeo na sebe da odloži njene zakazane sastanke, i da pripazi na posao sledećih nekoliko dana.

Liza je nasumice napunila dva kofera odećom, osećajući se pomalo kao da lebdi na plafonu i posmatra sebe kako to radi. Nije znala koliko dugo će biti odsutna. Onda je shvatila da ne zna da li će se ikada vratiti. Sela je na krevet i zaplakala. Kakva prokleta zbrka. Mnogo puta je vežbala kako će to saopštiti Endiju. Nije ispalo onako kako je želela. Ali je i dalje očekivala da će pronaći neko olakšanje u tome, da će se na neki način osećati bolje što više ništa ne krije. Pretpostavila je da je uzela zdravo za gotovo da će je on razumeti. Voleo ju je, zar ne? Normalno je da bude ljut, i da ga to pogodi. Ali, počće da traži izgovore za nju, zar ne, onog trenutka kada se dovoljno smiri da se seti da je voli. Ona je ljudsko biće. Zar nije to sama rekla za mamu? Zar nije to govorila za svakoga? Ljudi znaju da zabrljaju. Umeju da zeznu ljude koje ne bi trebalo. Po prvi put, sedeći na ivici kreveta pored kofera punih odeće, Liza je shvatila da Endi možda neće - nikada - preći preko ovoga. možda nikada neće razumeti, i oprostiti joj. Ovo bi mogao biti kraj. Bilo je izuzetno glupo od nje što to ranije nije uvidela.

Mark je radio kod kuće kada je telefon zazvonio. Bila je to Džejn. Prokletstvo. Trebalo je on nju prvi da pozove. Nadao se da ona neće zvati.

„Kako si?”

„Dobro, hvala.”

Nije znao šta da kaže i tišina je bila zaglušujuća. „Ostavio si... ostavio si svoju majicu ovde. Prošle nedelje.” „Nisam primetio.” Naravno, znao je da jeste. Odmah je to shvatio. „Pitala sam se kako da ti je vratim.” „Aha.”

„Mislim, ne mogu je baš poslati preko Suzi kada krene u školu, zar ne?” Pokušavala je da zvuči veselo, i možda pomalo koketno, ali on je znao kako se zapravo osećala. Slutio je da joj je bilo teško, neprijatno i neugodno da pozove, isto koliko i njemu da se javi. Naravno, i mnogo više. Proklinjao je svoj kukavičluk. I poželeo je da nije pozvala.

„O, ma zaboravi na to, nema veze. Stara je.”

Bila je to *pol smit* majica. On je to znao, i ona je to znala. Ovo je bio kao prizor sa kanala *Diskaveri*, kako neka divlja životinja grize svoju šapu ne bi li se iskobeljala iz zamke u koju je upala.

Trebalo je da on organizuje drugi sastanak. Trebalo je da se on ponudi da dođe i uzme majicu, ili da priredi ručak ili večeru da bi je preuzeo. Nije bio spreman da to uradi.

„Stvarno je lepa. Šteta je. Mogla bih... da svratim da ti je donesem.” Zašto je to radila?

Nije želeo da dođe kod njega.

„Ne... ne... ne mogu to tražiti od tebe.” Zastao je. „Vidi, zašto ja ne bih došao i uzeo je?”

Izrazila je svoje olakšanje kroz smeh. „U redu. Divno.”

„Imamo dosta posla ove nedelje. Mogu li da te pozovem sledeće nedelje da se dogovorimo?”

„Naravno. Izvini što sam te uznemiravala.”

„Ne, ne, molim te! Nisi. Hvala što si pozvala.”

„Onda, čujemo se uskoro?”

„Aha. Uskoro. Čuvaj se.”

„I ti, Mark.”

Divno. Sada se opet osećao kao svinja.

Nije razmišljao o tome da li će je videti ponovo ili ne. Pokušao je da uopšte ne misli na nju. I prilično dobro mu je išlo.

Za manje od pet minuta, telefon je ponovo zazvonio. Molim te, bože, nemoj da to opet bude Džejn. Bila je to Liza. Zvala je sa svog mobilnog telefona - zvučalo je kao da vozi. Imala je neku od onih sprava što oslobađaju ruke. Barbara joj je uvek prigovarala zbog toga - govorila je da ne znači da je usredsređena na vožnju samo zato što su joj ruke na volanu, a ne na telefonu. Mrzela je mobilne telefone. Bila je član jednog od onih lokalnih udruženja koja pokušavaju da spreče telefonske kompanije da postavljaju antene u kraju, i išla je od vrata do vrata, nagovarajući ljude da potpišu peticiju o zaštiti dece. Kada je izgubila kosu zbog hemoterapije, bila je u iskušenju da kaže ljudima da je zbog telefonskih antena dobila rak, ali on je mislio da to ipak nije učinila.

„Kako si, srce?”

„Dobro. Mogu li da dođem kod vas i ostanem nekoliko dana? Objasniću kada stignem tamo?”

„Naravno da možeš. Zapravo, veoma mi je drago što si pozvala.” Amanda se pojavila juče. Odmoriće se malo od sela - doći će ovde za vikend. Bićete

obe tu. Hana će se oduševiti.” Osetio je kratak blesak olakšanja - moći će da im ispriča o Hani. Nateraće je da razgovara sa sestrama. Pitao se da li će Liza pomenuti Dženifer. Nije bio siguran da je još uvek spreman da je vidi, ali nije želeo da Liza zna da nešto nije u redu. „Da li da te očekujemo večeras posle posla?”

Ako je Liza i pomislila da je čudno što nije pomenuo Dženifer, nije rekla ništa. „Mogu li sada da dođem?”

Bio je iznenađen. Glas joj je zvučao plačno. „Da. Radim kod kuće...”

„Ne želim da smetam...” Toliko je tiho govorila da je morao da se napregne da bi je čuo. Nikada nije zvučala tako... krhko.

„Ne budi blesava. Nije ništa što ne može da sačeka. Jesi li dobro, Liza?”

„Dobro sam.”

Mark je znao da je morala da sačeka dok ne stigne ovde.

„Dolazim za pola sata. U redu?”

„Važi. Pažljivo vozi.” To bi Barbara rekla.

Ono što je Mark radio moglo je da sačeka, ali je on lično morao da obavi neke telefonske pozive, tako da se vratio u kancelariju da to obavi, dok je čekao Lizu, pitajući se šta se dešava.

Osetio je iscrpljenost pre nego što je čak i stigla. Osetio je da je sada sve mnogo gore nego prošlog leta, kada je Barbara umrla. Kao da je sve prestalo da funkcioniše, kada ih je napustila. Dženifer, zatim on, Hana, sada i Liza. Kao da je njen odlazak poremetio prirodni poredak stvari. Ona je bila njihov emotivni pokretač. Sada je sve krenulo nizbrdo. Osećao se kao žongler čije su šarene loptice ubrzavale, izmicale kontroli i padale na zemlju.

Bilo je očigledno da je Liza plakala, i to mnogo. Lice joj je bilo bledo ispod krvavo crvenih mrlja, koje su bile posledica dugačkih napada jecanja. Mora da se desilo nešto jako loše. Ali ne neka nezgoda, ili bolest. To je mogla da kaže preko telefona. Nešto lično. Bilo mu je drago što je mogla da dođe k njemu. Ali deo njega je poželeo, kao sa Dženifer, da njegove počerke imaju bolje prijatelje. Zar žene ne bi trebalo da sve pričaju svojim drugaricama, a ne očuhu?

„Otišla bih kod Ane, ali ona je otputovala.” To je bilo sasvim tačno. Ana je Lizina najbolja prijateljica s fakulteta, i nije bila tu. Radila je u modnom novinarstvu, i često je bila odsutna. Uvek je govorila da to nije toliko glamurozno koliko zvuči, ali joj niko nije verovao. Liza je imala i druge prijatelje, ali oni su bili i Endijevi prijatelji. Nije želela da im bude neprijatno, a svakako nije htela da im kaže istinu.

„Šta se, pobogu, desilo?”

„Mislim da smo Endi i ja raskinuli.”

Kasnije te večeri, Mark se izvinio ubrzo posle večere i otišao u krevet, tvrdeći kako je duboko udubljen u triler koji je čitao. Nije pročitao ni stranu. On i Liza su razgovarali dok se Hana nije vratila iz škole, ali on nije bio siguran da razume sve što se dogodilo, a bio je još manje siguran da vidi kako bi to moglo da se reši. Liza je sedela za šankom, i između jecaja i glasnog duvanja nosa, ispričala sve što se desilo. O prevari, prosidbi, odbijanju, priznavanju... Mark je bio šokiran, mada se žestoko trudio da ne pokaže reakciju. Stvarno je ispala glupa, to je tačno. Endijevo reagovanje na to što je prevaren, bilo je očekivano i zaslužno. Bilo je stvarno previše očekivati od momka da pređe preko toga. I sada je shvatio, saznao je šta se dešavalo, prevarila ga je kada je prihvatila njegovu prosidbu pre nekoliko meseci, pa je izbegavala obavezivanje, a zatim mu udarila ovakav šamar. Šta je očekivala da on uradi?

Uz obostranu saglasnost, promenili su temu kada je Hana ušla uz osvežavajuće brbljanje, za promenu, puna priča o školskoj predstavi i audiciji koja je zakazana za sutradan, i nije primetila da su njih dvoje o nečemu pričali. Pretpostavila je da je Liza došla kod njih da se druže. Klinci prihvataju sve onako kako izgleda. Nije primetila Lizine otečene kapke, zato što nije gledala. Kada dečaci prolaze kroz pubertet i glas im se menja, postoji taj zbunjujući period, u kojem nikada ne znaš da li će progovoriti duboko i muževno, ili piskavo, kao u crtanom filmu. Hana je bila takva. Ponekad je bila vrlo detinjasta, a ponekad nije. Ona i Liza su sada bile u prizemlju i gledale televiziju. Hana je sedela na podu između Lizinih kolena, a sestra joj je pravila sitne, čvrste pletenice, kako bi joj kosa bila kovrdžava za audiciju. Mogao je da čuje kako Hana viče na Alena šugara u *šegrta*.

Kao što je često imao običaj, zatvorio je oči i pokušao da zamisli šta bi njegova žena rekla. Shvatio je da sada definitivno razmišlja na drugačiji način, jer je znao da je Barbara jednom bila neverna, mada se to desilo dok nije bila udata za njega. Kakva god bila pozadina svega, i kako god se on osećao zbog toga, to je značilo je da je ona bila sposobna za to. Moralne vrednosti su poljuljane nakon takvog greha. To mora da utiče na način na koji procenjuješ ljude. Shvatio je da bi odmah oprostio Barbari, jer je tako želeo. Pitao se da li je Endi želeo da oprostí Lizi. Naravno, to je bilo drugačije. Ali, opet isto. Za ljude koje voliš, stvaraš nova pravila. Oni nisu predmet istog kriterijuma procene koji koristiš za ostatak sveta. Na neki način, mnogo si popustljiviji prema njima, a s neke druge strane, mnogo stroži.

U deset sati uveče, oglasio se telefon pored kreveta i on je podigao slušalicu posle drugog zvona.

„Mark?“ Bio je to Endi.

„Da li je ona tu?“

„Aha. Tu je.“

Endi je odahnuo. „Dobro je.“

„Da li hoćeš da je pozovem da je čuješ?“

„Ne. Ne želim da razgovaram s njom. Samo sam hteo da znam... da je dobro.“

„U groznom je stanju.“

„Ne dobro u tom smislu. Dobro, u smislu da je bezbedna. Da ne leži negde u jarku.“

„Bezbedna je.“

„Dobro onda. Hvala, Mark.“ Glas mu je bio tvrd. Nije ostalo ništa od topline koju je njihova veza imala godinama. „Endi?“

Očigledno nije hteo da sada ulazi u priču. „Učini mi uslugu - nemoj joj reći da sam zvao. Ćao.“

Prekinuo je vezu pre nego što je Mark mogao da kaže još neku reč.

Dole, u prizemlju, Liza je završila Haninu frizuru, ali njih dve su i dalje sedele u istoj pozi. Hana je spustila glavu na Lizino krilo. *šegrt* se završio, i sada su razgovarale.

„Kako živiš, sestrice?“ Lizi je bilo drago što je skrenula misli, i pitala se da li bi se Hana možda poverila njoj. Mark joj je rekao, pre nego što se Hana vratila iz škole, da ima problem u komunikaciji s njom. Ništa posebno, rekao je. Samo je mislio da je možda rezervisana prema njemu. Znala je da se nada da će se Hana možda njoj otvoriti. „Moraš da mi kažeš samo ako je nešto nelegalno“, rekao je poluozbiljno. „Samo hoću da znam da ne radi nešto isuviše loše.“ „Sjajno.“

„Na raspustu pre prelaska na 'O' nivo? To mi je krajnje sumnjivo. Ja sam imala koprivnjaču i groznicu na usni u to vreme... Šta je toliko sjajno?“

Hana je okrenula glavu, a oči su joj sijale. „Obećaj da nećeš reći tati?“

Liza je klimnula glavom.

„Zaljubila sam se.“

Jesi?“

„Jesam.“

„U koga?“

Uzbuđena što je odlučila da prizna, Hana je brzo ustala na kolena i počela da priča... Pet minuta kasnije, prestala je s hvalospevima Nejtanu. Liza nije mogla, a da se ne osmehne.

„Smeješ mi se? Šta je smešno?”

Liza je odmahнула glavom. „Ništa nije smešno. Ne smajem ti se. Osmehujem se. To je lepo, Hana, časna reč. Srećna sam zbog tebe. Deluje mi da je *divan*. Stvarno.”

Hana je potvrdno klimnula glavom. „Savršen je.”

Bože. 'Savršen' je. Kakva reč! Ako ništa drugo ne odaje Hanine godine, neiskustvo i bezazlenost, onda je to izuzetno apsurdna ideja da bi neko mogao biti savršen. Život će je nekoliko puta ošamariti posred lica u sledećih nekoliko godina, kao što je to radio svima. Da li je ona ikada pomislila da je Endi savršen?

„Zašto nećeš da razgovaraš s tatom o njemu? Da li su se uopšte i upoznali?”

„Bože, naravno da ne!” Hana je zvučala kao da je Liza izjavila da je zemlja ravna. Slegnula je ramenima. „Nejtan nije zainteresovan za upoznavanje s roditeljima.”

Liza je klimnula glavom. „Da.” Kladila se da nije bio. „Da li on ima roditelje?”

„Aha. mislim, nisam ih upoznala. Ali, ima, naravno.”

„Pa, da li se samo plašiš da tata neće biti na nivou? Da li je to u pitanju?”

„Ne. Tata nije toliko loš. Samo, mislim, sve je pomalo novo i pomalo intimno. Shvataš me, zar ne? Mislim, ni ti nisi pričala svom ocu takve stvari, zar ne?”

„Moj otac nije bio sa mnom kada se to dešavalo.”

„A šta je s mamom?”

„Naravno. Nisam smela ni da se usudim da joj ne ispričam. Španski inkvizitori izgledaju kao obični ispitivači u odnosu na nju. Uvek je htela da čuje pikanterije.”

„Da, pa... Nema mame da mi na mukama izvuče pikanterije, zar ne?”

A bilo bi divno da je tu, pomislila je Liza.

„Pa...” Liza ju je nekoliko puta nežno udarila kako bi naglasila poentu. „Ima li pikanterija koje hoćeš da поделиš sa starijom sestrom? Ima li ih?”

Hana se nasmejala i odgurnula Lizine ruke. „Jedna ili dve”, rekla je nestašno.

„Da li treba da obavimo RAZGOVOR?” „Uh! Ne, ne treba.” Hana je izgledala kao da je jela limun. „Sigurna si? Ne moramo da pričamo o onim stvarima?” Hana se kikotala.

„Ne! Svi znamo da nema onih stvari pre braka. Si Si nam je rekla.”

Si Si je, zaista, objavila ovu izvanrednu informaciju za punim stolom tokom nedeljnog ručka, kada ju je Liza prvi put dovela da se upoznaju. Barbara je potapšala Si Si po ruci. „Tako je, Si Si”, rekla je namigujući ostalima. „Čujete li, narode?”

Kasnije, u krevetu, Hana je ushićeno zagrlila sama sebe. Dok je tako ležala i razmišljala o njemu, srce joj je opet jako udaralo. Nije joj se uopšte spavalo. Osećala se... živo. Nije mogla da misli ni o čemu drugom osim o Nejtanu. Ležala bi noću u krevetu, kao sada, i ponovo proživljavala svaku reč, svaki poljubac i dodir. Prošli put mu je dozvolila da joj skine grudnjak, ispod košulje. Bilo je dosta pipkanja. Nije mu dala da gleda, samo da je dodiruje. Bilo je neverovatno. Osećala se kao žena. On je stenjao, a ona se osećala moćno i seksi. Bilo je to skoro šokantno za nju. Bila je u pravu u vezi s njim - nije je prisiljavao na ono za šta nije bila spremna. Bio je strpljiv i nežan. I u svakom slučaju, stvarno je mislila da bi uskoro mogla da bude spremna. Možda će zakazati posetu doktoru kako bi počela da uzima pilule. Koristiće i kondom, naravno. Nije budala. Ima šesnaest godina, zar ne? Dovoljno je odrasla. I voli ga. Zbog toga je sve bilo drugačije. To je sve menjalo...

Nije joj se sviđalo što laže tatu. Dobro, to nije baš tačno. Svaki put je bilo sve lakše. Nije radila ništa loše. Imala je pravo da sama donosi odluke, zar ne? Hani se činilo kao da konačno živi svoj život. Mama je bila bolesna, umrla je... To je toliko dugo trajalo. I ona je sve ostavila po strani, da bi bila s mamom, a posle, da bi bila s tatom. Sada je došlo njenih pet minuta.

Nadala se da bi tata mogao da započne nešto sa Džejn. Da skrene pažnju s nje.

Amanda

„Bože, ovde je tako vruće!” Amanda je skinula dva od nekoliko slojeva odeće, koliko je izgleda imala na sebi. Mark je pogledao u termometar. Devetnaest stepeni. Izgledala je... natrontano, ali ljupko. Došla je vozom, i Mark ju je upravo pokupio na stanici. Liza i Hana su bile u Vejtrouzu.

„Hana jedva čeka da te vidi!”

„Kako je ona?”

Mark je slegnuo ramenima. „Tipična tinejdžerka.” Amanda se iskrevljila. „Tipična tinejdžerka, ali bez mnogo bubuljica! Prilično su strašne, ja to najbolje znam...” „Nisi bila tolika loša.” „Samo sam te pitala za

Hanu..." Mark je spustio šolju s kafom ispred nje. „Pa... kako si? Divno izgledaš.”

„Divno sam.” I bila je. Na prvi pogled, malo se ugojila, osim ako to nije bilo zbog termo-prsluka. Izgledala je sveže.

„Pretpostavljam da je na kraju sve ispalo kako treba, s onim tipom što je poslao kompilaciju?”

Amanda se stidljivo osmehnula. „Jeste.”

„Drago mi je. Pričaćeš mi o njemu?”

„Dopao bi ti se. Barem mislim da bi. Predivan je, pametan i dobar. I *toliko* je fin prema meni. Biće arhitekta. Ima još dve godina da studira. Do kraja ove godine će biti slobodan, zbog nezgode koju je imao njegov otac. *Memento mori*²⁰, i tako to. Roditelji su mu *neverovatni*. Njegov otac - Džeremi - nekada je bio advokat. Nensi, njegova mama, bila je medicinska sestra, ali je prestala da radi zbog porodice. Ima dva brata - upoznala sam samo jednog. On ima ženu i dva sina - divni dečaci: pune ruke posla, ali dosta zabave. Izuzetno su bliski, i žive u toj divnoj, divnoj kući pored mora. Ledeno je, jer ne veruju u centralno grejanje, ali je prelepo. Stvarno su jedna predivna porodica. mislim da se odlično uklapam s njima.”

Mark je bio zapanjen kada je otkrio da je ljubomoran. Sedeo je i gledao koliko je uzbuđena i oduševljena zbog neke druge porodice, i to mu se nije dopalo. Osetio se nelagodno.

„Zar se ne uklapaš ovde?” Nije čak ni znao zašto je to rekao. Bilo je pomalo okrutno. Amanda se snuždila.

„Nisam tako mislila, Mark.” Eto, u tome je stvar. On nije tata. On je Mark. Nikada nije pomislio da bi mu to moglo zasmetati kao što je u tom trenutku.

„Izvini. Glupo sam se poneo.”

„Zašto si mi to rekao?” Izgledala je zbunjeno i zaprepašćeno, a on je poželeo da nije rekao ništa. Razgovor sa Dženifer mu je bila kost u grlu.

„Izvini. Pretpostavljam da sam malo ljubomoran.” A zatim je rekao, pre nego što je mogao da se zaustavi: „Znam, Amanda. Znam za tvog tatu.”

„Šta?” Sada je ona bila zapanjena. „Mama ti je rekla?”

„Ne, ne. Nikada nije rekla ni reč o tome!”

„Liza ti je rekla?”

„Ne. Dženifer mi je ispričala.”

„Liza je ispričala Dženifer?”

„Aha.”

²⁰ Latinska izreka - Seti se da si smrtnan. (Prim. prev.)

„Zamolila sam je da nikome ne govori, izričito sam je to zamolila.” Mark je pogledao u pult. Osećao se kao da je ovaj razgovor živo blato u koje je upao, izgubivši čvrsto tlo pod nogama.

„Mislim da niko nikom nije ništa ispričao zlonamerno.” To nije bilo tačno. Zlonamernost je bila savršen izraz za to kakva je Dženifer bila te večeri. Htela je da pokvari nešto. Uspomenu, osećanje... „Ali pričali ste o meni.” „Hana ne zna.”

„O, ne, to ne ide. moramo da zaštitimo Hanu, zar ne? Ona je beba.” „To je nepotrebno.”

„Nepotrebno je to što svi pričaju o meni iza mojih leđa.”

„Zašto se toliko ljutiš? Mi smo tvoja porodica.”

Amanda je pobednički uzviknula. „Na neki način. Besna sam zato što nisu imale pravo da to urade. Nisam htela da ti budeš povređen.”

„Hej...” Mark je pružio ruku ka njoj. Ako je to bio problem, mogao je da ga reši. „Nije me to povredilo. Priznajem, bio sam šokiran. Ali, dobro sam. To stvarno nema nikakve veze sa mnom. Svi smo zabrinuti za tebe.”

Čuo se zvuk kola koja su se zaustavila. Hana je utrčala unutra, a Liza je išla za njom, ruku punih kesa iz kupovine. Mark je krenuo da joj uzme kese dok je Hana grlila Amandu.

„Hej, gde si ti! *Tako* je lepo videti te...!”

Ako je Lizi i bilo čudno to što ju je Amanda pozdravila pomalo hladno, nije je ništa pitala, jer ju je zaustavilo Markovo grozničavo signaliziranje očima. Malo su ćaskali dok je Hana bila tu, u prizemlju. Konačno, rekla je da treba da pošalje neke poruke i da se vrati učenju, tako da je otišla gore.

„Šta se dešava?”, pitala je Liza sestru. „Deluješ ljutito.”

„I jesam ljuta. Rekla si Dženifer za tatu.”

„Kako znaš?”

„Tako što je ona ispričala Marku.” „Rekla ti je?” Liza se okrenula ka Marku. „Nisi znala?”

„Ne, nisi mi rekao.” Liza je optuživački gledala svog očuha. „Bože! Vidim da ovde dobro funkcionišu samo neki komunikacioni kanali, i to oni koji ne bi trebalo da rade.” „Mend...”

„Nije trebalo da joj ispričaš, Liza. Zamolila sam te.” „Nisam mislila da će izigrati moje poverenje.”

„Šta - kao što si ti izigrala moje?” Amanda se nasmejala. „Super!”

„Bila sam zabrinuta za tebe.”

„A kako bi to moglo da mi pomogne?”

„Ne znam.” Liza je delovala pomalo posramljeno.

„A zašto je Džen ispričala tebi, Mark? Jer je zabrinuta za mene?”

Ispričala mi je kako bi me povredila, pomislio je Mark, ali se nije usudio da to kaže glasno.

Liza se popela na barsku stolicu pored Amande, i počela da joj govori što je nežnije mogla. „Ne razumem zašto se toliko uzrujavaš. Ako želiš da budeš potresena zbog mame, i zbog toga što se desilo, to je u redu, ali ne razumem zašto dižeš toliku galamu oko toga ko je sve saznao. Stvarno ne shvatam.”

„Potresena sam zbog cele te stvari! Zar ne vidiš?” Liza je mogla da vidi da je njena sestra na ivici suza. Amanda se okrenula i bez reči otišla na sprat.

A Liza je i sama poželela da zaplače.

Liza

Liza nije mogla da ga pozove telefonom. Plašila se da će čuti hladnoću u njegovom glasu, plašila se dugog, neprijatnog ćutanja. A kod kuće će se možda javiti Si Si. Na poslu bi mogla da odgovori sekretarica, ili neki kolega. Koji možda zna a možda i ne zna; šta je uradila, šta se desilo, kako sada stoje stvari između njih. Nije mogla da ga pozove.

Ali je morala da ga vidi. Ništa nije bilo kako treba. Ništa nije moglo da bude dobro bez njega. Osećala se kao da izdaje sve ljude koje voli.

Čekala ga je da izađe s posla. Sedela je na klupi preko puta ulaza u zgradu gde je radio, i čekala. Stigla je oko pola pet, i sedela tamo, skoro da se nije ni pomerala, nije čitala, samo je posmatrala lica ljudi koji su napuštali zgradu, sve do šest sati kada je on izašao, i ugledao je kako sedi. Ustala je i počela da se predomišlja, a za trenutak je i on oklevao, kao da razmišlja da li da ode. Trenuci su prolazili - a bila je sigurna da je videla kako mu se grudi nadimaju i spuštaju dok je duboko disao - a zatim je on polako krenuo ka njoj, i ona se ponovo spustila na klupu.

Seo je, ali podalje on nje, stavio svoju aktovku kao granicu između njih, i nije je ni pogledao.

„Kako si?”

„Nikako.” Nije je ni pitao kako je ona. Nije dobro izgledao. Imao je podočnjake. „Endi, ja...”

Okrenuo se da je pogleda, a ona je skoro poželela da nije. To je priličan šok, kada vas neko, na koga ste navikli da vas gleda veselo, s ljubavlju i naklonošću, sada strelja pogledom punim odbojnosti i besa. Koliko god mislili da ste to zaslužili, i koliko god to očekivali, ipak je to šok, kao kada skočite u vodu za koju znate da je zaista užasno hladna.

„Žao mi je.”

Blago podrugljivo frktanje. Skupljanje očiju. Sve u njegovoj reakciji je pitalo - da li je to to? Da li je to najbolje što možeš da kažeš?

„Vidi, Endi. Znam da je to beznačajna, glupa reč. Znam da ne može ništa da popravi. Znam da ona ne može da učini da sve nestane. Ali, zar ne razumeš? To je jedino što mogu da kažem. Ne mogu da uradim nešto, pa da bude kao da se ništa nije desilo. A bih. Bih da mogu. Ne mogu. Žao mi je što sam ti rekla. morala sam. Žao mi je što sam to uopšte uradila. Žao mi je što sam bila toliko glupa, lakomisljena, toliko sebična i što sam toliko pogrešila. Žao mi je. Volim te.”

„Ne razumem.”

„Šta?”

„Ne razumem kako te dve stvari mogu da idu jedna s drugom.” „Šta hoćeš da kažeš?”

„Ne razumem kako neko ko me voli može to da uradi.” Više nije bio ljut, i više je nije gledao. Delovao je zbunjeno, a pogled mu je počivao na zemlji između njegovih stopala.

„Mislim, siguran sam da zvučim naivno, i verovatno kao neki idiot. Ali, to se ne radi ljudima koje voliš. Možda to uradiš nekome koga ne voliš, ili više nisi zaljubljena u tu osobu, ili koga, pre svega, nikada nisi ni volela, ili ako kažeš da ga voliš, ali zapravo ne znaš šta to znači, ili ako zaista ne misliš tako. Odrastao sam čovek, i to razveden odrastao čovek. Kapiram ponešto od toga. Ako nekoga stvarno, baš stvarno voliš, tako da se osećaš da mu sasvim pripadaš, da si i dalje zaljubljena, hoćeš da budeš s njim, želiš da ostaneš s njim, ako nekoga voliš na taj način, ne razumem zašto bi uradila nešto tako. To za mene nema smisla.” „Ni za mene.”

„Ali mora da za tebe ima. Uradila si to, Liza. Imala si seks s njim, s tim muškarcem, a zatim si otišla iz njegovog kreveta, ili izašla iz kola, ili gde god da ste, dođavola, bili, i došla si kući, kod mene, pustila me da kažem da te volim, pustila me da vodim ljubav s tobom, i rekla da ćeš se udati za mene.”

„I poželela, više nego što sam ikada nešto želela, da nisam to uradila.”

Osmehnuo se. „Ne sumnjam. Ali, zar ne shvataš? Nije to u pitanju. Nije stvar u tome što si uradila. Poenta je što to pokazuje šta osećaš prema meni. Preko *toga* ja ne mogu da pređem. To ne mogu da izbacim iz glave kada

uveče legnem da spavam. Ne sliku vas dvoje zajedno. Nije sve u mračnoj, posesivnoj seksualnoj ljubomori kao što je to u filmovima. Ti misliš da se radi o tome. Verovatno bih i ja očekivao da je to u pitanju. Ali nije. Radi se o slici *nas* dvoje zajedno. Ti govoriš, ali ne misliš to što kažeš. Ne da lažeš. Ti stvarno to ne misliš.”

Neko vreme nije progovarala. Zatim je slegnula ramenima. Sada su se suze skupljale u njenim očima.

„Ne znam kako da ispravim sve.”

„Mislim da ne možeš.”

„Oh.”

Frknuo je i palčevima pritisnuo uglove svojih očiju. „Ne može biti tako.” Osetila je paniku. „Mislim da mora biti tako.” Ustao je. „Ne želim da bude tako.” „Ni ja, Liza.”

„Onda, nemoj da bude tako.” Morala je da se bori protiv potrebe da ga zgrabi za noge, da ga fizički zaustavi da ne ode od nje. Za trenutak je pomislila da će početi da vrišti.

Nije rekao više ni reč.

Gledala ga je kako odlazi, dok nije uronio u masu ljudi koja ide s posla, tako da više nije mogla da ga vidi. Nije je bilo briga gde se nalazi, niti ko bi mogao da je vidi. Dugo, dugo je sedela i plakala.

Mark

U poslednjih deset godina, Mark je svakih nekoliko nedelja odlazio sa svojim bratom na ručak, sve otkad se Vins preselio u njegov kraj. To je bio prvi put otkad su bili deca, da žive u istom gradu. Vins je otišao u Daram da studira veterinu, godinu dana pošto je Mark otišao u Bat. Nisu bili posebno bliski kao deca, niti kao momci, ali kada se Mark oženio Barbarom, a Vins se venčao sa Sofi, i kada su se rodile Hana i njena sestra od strica, Betani, njihov odnos je oživeo. Zajednički, zdrav osnov njihovih porodica, stvorio je bazu novog prijateljstva, koje je obojici bilo dragoceno. S obzirom na to da su im roditelji umrli, ova porodična povezanost im je značila više nego ikad.

Vins je bio divan kada se Barbara razbolela. On i Sofi su mnogo puta vodili Hanu kod sebe. Sofi je donosila šerpe s jelom, a odlazila je s korpama punim veša za peglanje. Vins je bio sjajan u onim trenucima neprijatne tišine, kojoj ljudi pribegavaju kada tuguju. Nije pokušavao da ih ispuni pričom. Sedeo je, i samo je bio tu. I, više nego jednom, držao je brata u

mučnom, muškom zagrljaju, kada je Mark plakao, i opet nije bio u iskušenju da govori tokom grcajućih, pomirljivih jecaja.

Sada je Mark sedeo u pabu, preko puta njega, uživajući u drugoj krigli te večeri, i pričao mu o Lizinom povratku kući. Onda mu je ispričao o Džejn. Morao je nekome da kaže, to ga je opterećivalo poslednjih nekoliko nedelja. Vins ga je slušao ne prekidajući ga, pijuckajući tu i tamo svoje pivo.

„Osećam se kao đubre”, zaključio je Mark. „Zašto? Meni deluje da je želela to, isto koliko i ti.” „Želela je nešto. Samo nisam sigurna da je želela isto što i ja.” „A to je?”

„Iskreno? Samo sam hteo seks s nekim drugim osim sa samim sobom. Nemaš pojma koliko vremena je prošlo. Zapravo, verovatno znaš. Previše. Žao mi je ako zbog toga izgledam kao neka životinja, ali samo sam hteo brz, dobar, tih seks, i da se posle toga izgubim odatle.”

„A misliš da je ona htela 'vezu' samo zato što je žena? Nisam neki feminista, ali zar to nije drastično uopštavanje?”

„Ne samo zato što je žena. Već zato što je ta vrsta žene. Proveo sam celo večer sa njom. Ona je jedna... *fina* žena...”

„A ti nisi fin momak?”

„Mislio sam da jesam, da. Do tada.”

„Zaboga, Mark. Ti *jesi* fin momak. Hoćeš li prestati da optužuješ sebe! Koliko ja mogu da vidim, vas dvoje ste večerali. Dopali se jedno drugom, i uradili 'ono'. Kraj priče. Oboje ste slobodni. Oboje ste odrasli. Oboje ste radili ono što ste želeli. Pričaš o tome kao da si joj krišom sipao nešto u piće, i silovao ženu na sastanku.”

„Znači, misliš da je to u redu?”

„Pa, nisam ti ja majka! Nisam ti ja glas razuma. Ne bi trebalo da je važno šta ja mislim. Ali, da, pošto me pitaš. Mislim da je u redu. Zapravo, mislim da je dobro. A tako misli i Sof...”

„Šta hoćeš da kažeš time da tako misli i Sof”, pitao je Mark s nevericom. „Rekao si Sof?”

„Naravno da jesam. Bilo mi je potrebno žensko mišljenje, zar ne, posle onoga što si mi ispričao telefonom pre neko večer.”

„I ona misli da je u redu?” Iznerviranost je uzmakla pred znatiželjom. Vins je bio u pravu - žensko gledište je bilo neophodno u ovom slučaju. Rekao bi Lizi, da je bio dovoljno hrabar. Proganjalo ga je to što je znao šta bi Barbara imala da kaže povodom toga, a to bi otprilike išlo ovako: '... i bilo je prokleta krajnje vreme, paćeniče jedan.'“

Vins je klimnuo glavom, i iskapio kriglu.

„Još jedno?“

„Molim te.“ Vins je podigao ruku ka barmenu, koji je prišao i napunio im čaše.

„Rekla mi je da te pitam da li ćeš je videti ponovo. Rekla je, da ako kažeš ne, da ja treba da kažem: 'Zašto ne?'“ „Da li ti ona govori sve što treba da kažeš?“

Vins je klimnuo glavom. „Uglavnom. Kada je reč o ovakvim temama. Kod kuće mi je potreban zvanični tumač. Betani je toliko osetljiva u poslednje vreme da mi treba dozvola u tri primerka da bih joj se uopšte i obratio - ozbiljno razmišljam da stavim neku peć na drva i dušek na naduvavanje u šupu i preselim se tamo. Sve dok svi ti hormoni ne završe svoj nalet, ili šta već hormoni rade.“

Betani je bila samo nekoliko meseci starija od Hane. Ličila je na Britni Spirs. Mark je se oduvek pomalo plašio - čak i dok je bila mala. Kao tinejdžerka, bila je apsolutno zastrašujuća. Hana nije imala priliku da bude užasna adolescentkinja. Prolazila je kroz sve i svašta dok je Barbara bila bolesna. Hvala bogu, Barbara je poživela do Hanine prve menstruacije, i priprema za nošenje grudnjaka. Betani je očigledno preskočila pripreme za grudnjak i naprečac postala vamp-žena, s grudima koje je bilo teško ignorisati. Ako je Hana imala želju da udara nogama i maše pesnicama, da se raspravlja i buni, veoma dobro se obuzdavala. Imala je jedan ili dva ispada za vreme Barbarine bolesti, i posle toga je bila mirna, sve do nedavno. Sasvim sigurno nije bila Polijana²¹, ali to nije bilo ništa u poređenju s teškim iskušenjima kroz koja su Vins i Sofi prolazili s Betani.

Osetio je ogromno olakšanje - sam razgovor s Vinsom o onome što se desilo, već mu je puno pomogao. Nije pomenuo Dženifer, i to što mu je rekla one noći. Nije želeo da iko drugi sazna. Već je i sama ta situacija s njom, Lizom i Amandom bila dovoljno loša. Kakva prokleta zbrka! Poželeo je da je Barbara odnela tu tajnu sa sobom u grob. Nije video da išta dobro može doneti to što je Amanda saznala istinu. Do sada sasvim sigurno nije donelo ništa dobro...

Ali, ovo je bilo drugačije. Ovo je bila njegova sadašnjost, ne prošlost.

„Pa - da li ćeš je videti opet?“

„Moraću - ostavio sam tu vražju majicu tamo.“ Vins se cinično smejuljio. „Zaveži! I, u svakom slučaju, devojke idu zajedno u školu. S vremena na vreme ćemo morati da se sretnemo.“

²¹ Pozitivan dečji lik iz engleske književnosti. (Prim. lekt.)

Naravno, on će je izbegavati. To nije bilo toliko teško, još uvek je nije pozvao zbog majice. A ona ga nije jurila. Prethodnog dana je video njena kola ispred škole. Oboje su kasno došli po decu. Malo se stideo sebe što je prošao, ne zaustavivši se, i parkirao se u susednoj ulici. Nije je video, dakle, možda ni ona njega nije videla. Pa opet, bilo je to kukavički. Kao što je rekao, sigurno će se videti - najbolje je da pregrmi početnu neprijatnost i da završi s...

„Ne mislim na to. mislio sam da li ćete izaći ponovo?”

„Ne znam.”

„Slušaj - ako ti se žena dopada, ako se osećaš lepo s njom, šta, dođavola, fali?”

„Osećam se kao da je izdajem.”

„To je sranje na kvadrat, drugar, i ti to znaš. Izvini, ali tako je. A ovo nije Sofina priča, to je moje lično mišljenje. Ne možeš zauvek ostati sam kod kuće. Ne možeš očekivati da ti Hana bude zamena za ženu. Otići će pre nego što se osvestiš.”

„Ne ponašam se prema njoj tako!” Bio je besan.

„Misliš da ne, ali baš to radiš. Vidi, divno je što ste vas dvoje toliko bliski, ali ona mora da ima svoj život. Sam bog zna da je siroto dete imalo dovoljno težak period, dok je Barbara bila živa. Ne želiš da naredne tri godine sedi kod kuće s tobom, zar ne, i da ti pravi društvo? Ne bi trebalo ni za sebe to da poželiš. Moraš da imaš svoj život, Mark. U jednom trenutku ćeš morati da nastaviš dalje.”

„Ja imam život.”

„Život pun žaljenja.”

„Nema propisanog trenutka kada žaljenje prestaje.” Mark se osetio sateranim u ćošak, kao u zasedi. Ton mu je bio grublji nego što je nameravao.

„Naravno da nema. I nemoj da se ljutiš na mene. Pokušavam da razgovaram s tobom. Naravno da nema. Gospod zna da bih ja bio izgubljen bez Sofi. Pre bih sebi odsekao desnu ruku. Obojica znamo koliko si voleo Barbaru, koliko ti nedostaje. Možda nisi spreman. možda nećeš biti spreman narednih godinu-dve dana. Ne znam, nisam stručnjak za te stvari. I to je pošteno. Ali, ove gluposti o izdaji, to je upravo to - gluposti. Ne moram ja da ti kažem šta bi Barbara rekla na to, zar ne?”

„Ne.”

„Dakle, sve što hoću da ti kažem, to je da se ne kriješ iza takvih reči. Sviđa ti se ova žena, lepo ti je s njom? Onda se viđaj s njom, i uživaj u tome

što je tako. Niko neće ništa pomisliti, osim, ako se uopšte iko time bavi, da zaslužuješ malo sreće. Niko ne kaže da moraš da se oženiš njome, jel' tako?"

Zvučao je isto kao Hana.

Amanda

Tri sestre (ja sam u stvari njihova polusestra, shvatila je Amanda, što je bila neobična pomisao) sedele su za kuhinjskim stolom kod Dženifer, u napetoj, neprijatnoj tišini, čekajući da vide koja će prva progovoriti. Pred njima je bio veliki bokal čaja, mleko, šećer i tanjir s kolačima. Kao neko druženje uz kafu u ženskom klubu, pomislila je Liza. Nikada nije bilo ovako, pomislila je Amanda. Obično je bilo bučno, puno porodične rasprave, ruganja, internih šala. Ovo nije bilo zabavno.

Do ovoga je došlo posle dva telefonska razgovora.

Amanda je pozvala Eda, i ispričala mu šta se dogodilo.

„Dolazim kući.” Da li je to već bila njihova kuća? Ona se već spakovala. Bila je odlična u pakovanju.

„Ne, ne dolaziš.” Ed je za trenutak začutao.

„Kako to misliš?” Očekivala je da će joj reći da uhvati sledeći voz, da će on biti njeno utočište.

„Moraš da raščistiš to, pre nego što odemo.” „Ne, ne moram.”

„Da, moraš.” Ed je duboko udahnuo. „Slušaj, Amanda. Volim te.” Nije zamišljala da će joj to ovako reći, mada je već neko vreme znala da je voli. „Stvarno te volim.” Ovo je bio prvi put da to izgovori. Poželela je da je mogla da mu vidi lice. „I želim da *putujem* s tobom. Ne želim da *bežim* s tobom.”

„Ne znam šta hoćeš da kažeš.”

„Mislim da znaš, ako si iskrena prema sebi. Ti bežiš kad zagusti. To si ti. Mislim da si na neki način bežala celog života, možda baš od toga. Prestani! Promeni tu naviku. Suoči se, uhvati se u koštac s tim, a onda ćemo otići gde god hoćeš.” Onda je opet rekao: „Volim te.”

Vau!

Liza je pozvala Dženifer.

„Ispričala si Marku o Amandinom pismu!”

„Kako znaš?”

Amanda

„Znam, jer je iz nekog nepoznatog razloga, Mark to istrtljao Amandi. Uzgred, ona je kod kuće.”

„O, bože. Zašto bi on to uradio?”

„Ne znam. Verovatno je hteo da ona razgovara s njim o tome. Ali, ja sam dobila po njušci. Baš ti hvala.” „Žao mi je.”

„Ti si idiot. Zašto si mu ti to uopšte i rekla?”

„Znam da sam idiot. Nisam htela. Jednostavno... jednostavno mi je izletelo.”

„Da. Dobro. Neću ja da budem glavni krivac. Dovešću Amandu, i nas tri ćemo to raspraviti...” „U redu.”

„I, Džen, da se nisi usudila da kreneš sa svojom teorijom o Hejvdovima. Jesi li me čula?”

Kada je prekinula vezu, Dženifer je nastavila da sedi pored telefona i gricka nokat na palcu. Bilo je očigledno da Liza nije znala za svađu, samo je znala da je otkrila tajnu. Mark je barem zadržao za sebe istinu o njenom sramotnom ponašanju. Još uvek se grozno osećala. Kad kog bi pomislila na to, poželega bi da zaplače. Ali, ovih dana joj se ionako prilično plakalo. Mrzela je to što ne razgovaraju. Nekoliko puta je podizala slušalicu da ga pozove, da ponovo pokuša da se izvini zbog svojih reči, koje su joj se činile tako velike, i postajale su sve veće svaki put kada bi pomislila na njih. Nije čak ni znala odakle su došle, ali je bilo očigledno, i njoj samoj, da u izreci *In vino veritas* zaista ima nečega. Nije se svega sećala, ali je znala da je rekla grozne i ružne reči. Tumačila je Markovo ćutanje kao gnušanje, i bojala se da je možda prekinula vezu između njih, ali je bila previše uplašena da bi pokušala da sazna.

A sada je morala da se suoči s Amandom...

„Ja ću početi”, krenula je Amanda, kada je Dženifer poslužila čaj i završila sa svojom ulogom domaćice. „Pretpostavljam da vama dvema ovo izgleda kao preterana reakcija. Verovatno i jeste. Valjda nije ni važno ko sve zna. Volela bih da sam ja mogla da odlučim o tome ko će znati, i osećam se kao da si ti, Liza, izneverila moje poverenje, a da si se ti, Dženifer, samo mešala. Ali, u pravu si, Liza. To nije toliko bitno. Mislim da je razlog što sam toliko ljuta na vas, to što ne mogu ništa da uradim s tim saznanjem. Nemam koga da pitam bilo šta o tome. Mama je mrtva. Tata je mrtav. Mark nije ništa znao. Imam toliko pitanja bez odgovora. To me muči, znate.” Klimnule su glavom.

„To se nadovezalo na nešto što mi je oduvek smetalo. Oduvek sam se osećala kao da sam u rascepu između dve porodice. Između vaše porodice, koju ste vas dve imale s mamom i tatom, i mamine nove porodice s Markom

i Hanom. Nešto kao sindrom srednjeg deteta, samo malo izvrnut.” Bledo se osmehnula. „Verovatno vama dvema ovo zvuči kao gomila gluposti.”

„Ne, ne zvuči”, odgovorila je Dženifer.

„A takođe je poremetilo i moje viđenje mame, i to mi je grozno. Ona je za mene bila sve. moj 'pravi' otac je bio prilično đubre. A 'dobar' tata mi zapravo i nije otac. Imala sam samo mamu. Stvarno sam se užasno iznervirala kada se ispostavilo da nije savršena. Bila sam mnogo srećnija dok sam krivila tatu za ono što se desilo među njima, i što se dogodilo s nama kao porodicom. A nije on kriv, barem ne u potpunosti.”

„Pala je s pijedestala.”

„Tačno.

„Pa, gde je sada?” „Na zemlji, kao i svi mi.” „Zapravo, *ispod* zemlje...” „Bože, kakva si ti bolesnica.” „Ne takva kao što je ona bila.” „Liza! Prestani!”

„Dajte, ljudi, pobogu, razvedrite se! Razmislite. Pa šta? Mama je bila stvarna osoba, ne svetica. Mene mnogo više zanima šta se dešava sa živima. Šta ne valja s nama svima, ne s njom. Ja sam previše nezavisna da bih dozvolila nekome da me voli. Dženifer je previše ponosna da prizna da ona i Stiven imaju problem, ili probleme. Ko bi, dođavola, znao? Amanda beži od problema. Sve smo zeznute na svoj način. Ako smo ikada požejele da vidimo šta nije u redu s mamom, trebalo je samo da pogledamo mane i slabosti koje smo nasledile. Eto. Još uvek nisam imala priliku da provalim šta je Hanina Ahilova peta, ali imaće je. Verovatno neće moći da odoli svežoj, kremastoj torti, kao mama. Ili će insistirati na tome da se ne može nositi braon tašna uz crnu odeću.”

Amanda je prasnula u smeh. „Blesava kobilo.”

„Rugala se sova buljini.”

„Ona bi nas naterala da se ponašamo razumno.” „Ja bih volela nju da nateram.”

„Dobro, odvešću te do one poljane. Tamo se možeš odreći svoje glave i šutnuti taj busen. Očigledno je da mislim na busen zemlje. misliš li da će ti to pomoći?”

„Ne!”

„Da li hoćeš da šutneš Dženifer?”

„Liza!” umešala se Dženifer, šokirana.

„Ne!”

„Mene?”

„Verovatno ne.”

„U redu. Dobro, onda. Dosta je. Kako ono Hana kaže? Napravi most i pređi preko toga. Ja mogu da živim s tim kakva je ona bila osoba, i s onim što je uradila. Volim je kao i dosad. I uvek ću je tako voleti.”

Kada je Amanda pozvala Eda te večeri, nije mogla da mu objasni kako se ratno veće, koje je započeto s toliko napetosti, završilo tako što su tri sestre (polu ili ne) plakale od smeha, tuge, olakšanja i ljutnje, žaleći i slaveći svoju majku, i jele sveže, kremaste kolače.

Mark

Mark se probio nazad kroz zakrčeni pab, noseći dve krige piva *old pek-juliar* u rukama. Endi je izabrao sto blizu zadnjeg dela, daleko od arogantnih tipova koji se vraćaju s posla i automata za igru. Ovde je bilo tiše, iako je i dalje mogla da se čuje muzika *Motauna* iz zvučnika. Spustio je pivo, prosuvši malo na kartonski podmetač na stolu, i izvadio dve kese čipsa iz džepa jakne.

„Mislio sa da si možda gladan.”

Endi je podigao svoju čašu i dobro otpio, bez ikakvog nazdravljanja, i skoro da ga nije ni pogledao. Mark nije rekao Lizi da je pozvao Endija. Mislila je da se on nalazi s Vinsom večeras. Ona je ionako izašla s Amandom. Nadao se da će razrešiti nesuglasice. Atmosfera kod kuće je bila, blago rečeno, napeta. Nije mogao da se seti kada je Amanda bila toliko ljuta. Ona i Liza su bile odlučne u nameri da drže Hanu dalje od svega, tako da su se prebacivale s teme na temu u zavisnosti od toga gde im se sestra nalazila. Bilo je to iscrpljujuće.

Bio je malo iznenađen kada je Endi prihvatio poziv da se nađu. Sve je delovalo pomalo beznadežno. Ipak, pristao je, i sada su bili ovde, a Mark je udahnuo duboko i zaronio pravo u vodu prepunu ajkula u koju je i došao da se baci...

„Slušaj, Endi, možeš mi reći da gledam svoja posla ako hoćeš...”

„Da sam to hteo, ne bih ni pristao da se nađem s tobom, zar ne?” Endi se blede osmehnuo.

„Pretpostavljam da ne bi.” Mark je mislio da su oni prijatelji, ali bilo mu je jasno da se njih dvojica, ukoliko se Endi i Liza ne pomire, verovatno nikada više neće videti. To su bili čudne veze, ti odnosi koje čovek ima s partnerima svoje dece. Mnogo prisniji nego oni koje ima s većinom svojih prijatelja, ali i mnogo krhkiji. Endi mu je oduvek bio jako simpatičan.

Dopadao mi se njegov tih, nenametljiv smisao za humor, i dobri maniri. Sviđalo mu se što Endi nije uvek imao potrebu da priča kako bi ispunio tišinu, kao i to kakav je bio prema Lizi.

Barbara je uvek govorila da je on onaj pravi za njenu kćerku. Nije imala takav osećaj kad su Stiven i Dženifer u pitanju. Veče pre njihovog venčanja, rekla je da im drži palčeve. Nikada nije mislila da treba to da radi za Endija i Lizu, jer su se oni zaista našli. Govorila je da je Endi pomalo podseća na njega, pa je možda to bio razlog, pošto ju je Liza toliko podsećala na nju samu.

A sada je želeo da vidi da li bi on mogao da im pomogne.

„Pretpostavljam da ne bi.”

„Kako je ona?”

Mark je slegnuo ramenima. „Izgleda da je dobro isto koliko i ti.” Endiju je kosa padala preko kragne. Izgledao je razbarušeno i pomalo neuredno. Njegovom odelu je bilo neophodno peglanje, a cipele mu nisu bile izglancane. Izgledao je mršavo.

„Hvala!”

Mark se nagnuo napred, i oslonio na laktove. „U užasnom je stanju. Nikada je nisam video takvu, Endi. Ne pričam ti ovo da bi se sažalio na nju. Samo hoću da znaš. Ne spava, jedva jede. Plačljiva je i... i srce joj je slomljeno.”

Endi je jednom rukom protrljao oči. „Pretpostavljam da znaš sve?” Mark nije želeo da pričaju u šiframa. „Znam za... vezu koju je imala, da. Nadam se da ti to ne smeta?”

„Smeta?” Endi je izgledao kao da se malo zabavlja. „Da ti smeta što mi je ispričala.”

„Ne, to mi ne smeta. Uveravam te da to ne pogađa moj muški ego.” „Vidim. Dakle, da, znam šta se desilo.”

„I?” „Šta?” „Šta ti misliš?” „O onome što je uradila?”

Endi je klimnuo glavom. „Pa...” Pitanje ga je malo zateklo. Zar nije bilo očigledno? „Mislim da je bila potpuna budala. Iskreno, ne znam u šta se to uplela, glupača jedna, a mislim da ni ona sama ne zna.”

Endi je ponovo klimnu glavom.

„Uopšte je ne opravdavam, Endi, i molim te da ne pomisliš da to radim. Mislim da za takvo ponašanje ne postoji opravdanje. To je glupo, okrutno, destruktivno i nečasno. Sve zajedno. Ja sasvim sigurno nisam neki stručnjak. Ne znam da li je to uradila da bi te držala na odstojanju, ili da bi te testirala, ili... ili da li je samo... poludela. Ne znam zašto. I da sam na tvom mestu, osećao bih se isto kao i ti. Ili kako mislim da se osećaš. Ali, vredelo ili

ne, reći ću ti jednu stvar koju znam, ono u šta sam apsolutno i potpuno ubeđen, a to je da te voli.”

„Zbog čega si toliko siguran u to?”

„Ne bi bila u ovakvom stanju u kakvom je, da nije tako.”

Endi nije rekao ništa, tako da je Mark postavio pitanje na koje je zaista želeo odgovor.

„Kako se ti osećaš?” I dobio je odgovor kojem se nadao. Odgovor koji je značio da nada postoji.

„Volim je.”

„Znam da je tako.”

Obojica su pili, i sedeli. Tišina je bila tužna, ali ne neprijatna. Najzad, Endi je spustio čašu. „Ne pokušavam da je kaznim.”

„Ne.”

„Samo ne znam da li možemo da se oporavimo od ovoga. Da li ja mogu. To je kliše, zar ne? Oprosti i zaboravi, jedno od ta dva. Ili oba. Ne znam šta je važnije.”

„Mislim da je važno i jedno i drugo.”

„Znam.”

„I mislim da i jedno i drugo mora biti iskreno.” „Šta hoćeš da kažeš?”

„Hoću da kažem da ne možeš sebe da nateráš da osećaš to. Ako joj oprostiš, onda to mora biti potpuno. A ako zaboraviš, moraš da zaboraviš zauvek. Da se to više nikada ne pomene. Da se ne poteže u raspravama. Da se ne koristi kao oružje, ili sredstvo za pogodbu, ili kao izgovor. Da jednostavno nestane.”

„To je nemoguće.”

„Samo ti možeš znati da li je moguće, ili nije.” „Misliš da moja sposobnost da to uradim zavisi od toga koliko je volim?”

Mark je razmišljao jedan trenutak. „U potpunosti.” „Znači, ako je dovoljno volim, mogu to da uradim?” „Da, mislim da je tako.”

„Da li bi ti mogao da oprostiš Barbari, da je ona u pitanju?”

„Po tom kriterijumu... sasvim sigurno. Voleo sam je više nego išta. Najgore bi mi bilo da je izgubim.”

Zurio je u pivo, dok ih je obojicu preplavljivala ironija.

A onda je, malo tiše, i dalje gledajući dole, skoro prošaputao: „Nemoj da je izgubiš, Endi.”

April

Dženifer

Reči skijanje i odmor za Dženifer nikako nisu išle zajedno. Svake godine je organizovala bezbroj godišnjih odmora za mnogo ljudi, kojima je raj na zemlji predstavljao vikend u Grindelvaldu, ili Uskrs u Val d'Izeru, ili nedelju dana heli-skijanja²² u Kanadi. Za nju je skijanje bilo teško iskušenje. Odmor je nešto što te opušta, što ti omogućava da napuniš baterije, udaljava te od stresa i brige, a skijanje svakako nije imalo takav efekat.

Bob Njuhart je napisao veoma smešan skeč o tome kako ser Volter Reli upoznaje Englesku s duvanom. Objasnio je kako treba da se otkine list s biljke, smota, stavi u usta, i da, Volt, onda ga zapališ! Kada je bila mala, tata je to imao na gramofonskoj ploči. Puštao je i smejao se dok mu suze ne bi potekle, mada je čuo poentu stotinu puta.

Skijanje je bilo potpuno isto kao pušenje. Nije imalo nikakvog smisla kada ga objašnjavate. Stavite te uske drvene daske na noge - i dupe vam se smrzava dok to radite - a zatim vas odvuku na vrh planine, odakle se otisnete i pokušavate da dođete do podnožja što brže možete. Tako objašnjeno, to nema apsolutno nikakvog smisla. I da, košta vas hiljade funti, da se plašite za svoj život, i da dobijete upalu mišića, kao da niste mogli da odete negde drugde i radite bilo šta drugo.

Dženifer je stajala u redu za ski-lift i posmatrala ljude oko sebe. Planina je vrvela od skijaša. Da li su se svi stvarno dobro provodili? Njoj je to delovalo toliko strano. Počela je da se brine zbog skilifta kada je u redu ispred nje ostalo troje ili četvoro ljudi. Povukla je napred skije, očajnički se trudeći da ostane u tragovima čoveka ispred sebe. Nikada ne smete da se opustite, sve vreme morate da se koncentrišete. Kada vam pažnja popusti, tada padate. A onda morate da ustanete. Dostojanstveno. I brzo.

Gomila koja je nadirala nije imala vremena za one koji padaju. Ništa nije moglo da omete njihov pohod ka vrhu planine. Ovde je bilo kao u knjizi *Gospodar muva*. Osetila je kako joj se svaki mišić u telu napinje kada se lift

²² Skijanje na planinskim vrhovima na koje se dospeva helikopterom, a ne ski-liftom.
(Prim. lekt.)

okrenuo iza nje, zatim je naglo zahvatio preko sredine butina, i krenuo. Tada morate da se pobrinete da vam štapovi stoje kako treba, pre nego što se zaštitna šipka spusti i zarobi vas, inače nećete moći da siđete na vrhu. Kada je ovaj manevar bio uspešno završen, Dženifer je pogledala u saputnike sa svoje leve strane. Tri mlada momka, s neobičnim dlakama na licu, u modernim, komotnim jaknama, sa snoubordovima. Pa, to je već nešto sasvim drugo. Potpuno su je ignorisali, glasno ćaskajući hrapavim glasovima na nemačkom, kako joj se činilo. Kada gledaš njih, sve izgledalo tako lako, prokleti bili, dok široko mlataraju rukama i opušteno se smeju. Njene ruke su čvrsto stezale šipku, a zglobovi su joj pobeleli u rukavicama. A to je bila druga stvar. Ovo je bio modni izazov kao nijedan drugi. Čak i žene filigranske građe izgledale su kao Jeti u ovoj odeći.

Okrenula se na desnu stranu. Kako je ovde gore bilo lepo. Baš kao što partija golfa pokvari šetnju, tako njoj skijanje upropasti savršeno lep predeo. Kada bi mogla da sedi u trojki (nije imala pojma šta je trojka, ali je zvučalo neverovatno romantično), umotana u krzno i ćebad, i da se vozi ovuda, to bi za nju bio raj. Sneg je toliko beo, drveće tako lepo, s večno zelenim granama posutim snežnim prahom. Vazduh je bio čist - stvarno je moglo da se oseti da nema ničega u njemu. A povrh svega, nebo je imalo onu posebnu nijansu plave koju retko vidate kod kuće. Divno. Krplje, čak i šetnja... I to bi bilo sjajno. Jedino su ta neprekidna potreba za brzinom, i strah koji je zbog nje osećala, kvarili sve.

Ovo joj je bila sedma godina. Šokirala se kada je to shvatila. Oboje su bili početnici kada su prvi put došli, ubrzo pošto su se venčali. Ni jedno ni drugo se nisu skijali kao deca - to je bila moderna razbibriga za srednju klasu. Stiven je imao neke kolege s posla koji su pravili kolibu, i oboje su bili uzbuđeni. Dženifer je bez napora trčala na duge staze, imala je nekoliko polumaratona iza sebe, i uživala je u sportovima koje su zajedno isprobavali, pogotovo na početku veze. Stiven je bio dobar u svemu. Imao je onu prirodnu sklonost ka sportu. U školi je bio skaut, prošao je nagradni program vojvode od Edinburga, i dopadalo mu se skoro sve što je probao. Ubedio ju je da se oprobava u nekim od ekstremnih sportova, i, mada nije bila posebno dobra ni u čemu, svidelo joj se da proba. Takođe je volela i da bude s njim. Znala je da nema problem s brzinom, niti s visinom... Jedino s brzinom, visinom i snegom. Ono što je osećala dok je stajala na vrhu staze, koja je bila daleko od početničke, uz sneg koji pada, i svojom bleštavom belinom skoro onemogućava tačnu procenu, ali joj je jasno da je previše strma - nije bilo ni blizu onog što je do tada iskusila. možda je bila previše stara kada je prvi put probala. Amanda je znala da se skija pošto ju je porodica njenog dečka vodila na skijanje kada je imala osamnaest godina, i mada je nikada nije gledala kako to radi, znala je da je na zadovoljavajućem

nivou. Čak je i na Novom Zelandu pohađala neki kurs s instruktorom, kada je bila tamo, tako da je sigurno prilično dobra. Hana je išla na skijanje sa školom od svoje dvanaeste godine, i očigledno je bila odlična. Čak je i Mark umeo da se skija. Dženifer je počela s tridesetak godina. možda je jednostavno previše tražiti od matorog psa da izvodi nove trikove.

Stiven nije delio njene utiske, što je i bilo sasvim očekivano. Bio je kao riba u vodi. Tog prvog puta je išao u školu skijanja samo nekoliko dana, a onda je odlazio sa prijateljima - krenuli bi posle doručka, a vraćali se kasno po podne, puni vratolomnih priča. Od prvog dana je obožavao skijanje - sve dok jednom nije slučajno pao. Krajem prve nedelje, dok ga je posmatrala iz sigurnosti kafea na skijaškoj stazi, prozviždao je čvrsto skupljenih nogu, kolena savijenih pod savršenim uglom, izvodeći zaokrete bez napora, sa širokim osmehom na licu, i ona je znala da je upala u nevolju.

Svake godine razgovor je tekao manje-više isto. Bili su uglavnom pažljivi s novcem - imali su planove i ideje, i sklanjali su veći deo svojih plata u penzione fondove i na račune za štednju, nego većina njihovih vršnjaka. Priuštili bi sebi po jedan 'grandiozan' odmor svake godine. Kada su počeli, posle luksuznog medenog meseca na Maldivima, koji je bio van njihovih finansijskih mogućnosti, složili su se da bi trebalo da iskoriste vreme pre nego što dođu deca, jer posle toga, za njih će neko vreme biti Devon i Kornvol, sa smeštajem bez ishrane u bungalovima njihovog detinjstva. Naravno, to više nisu govorili - nije se pominjala reč na slovo D - ali princip je ostao. Ona je skupljala prospekte - za Havaje, Sejšele, Kapri i Južnu Afriku. A Stiven bi nabavio *Snoulajn* brošuru koja je kružila među njegovim kolegama na poslu, i razmišljao bi koji sledeći deo od tri doline želi da osvoji. Nikada nije navaljivala. Znala je koliko obožava skijanje. Samo se pitala, svake godine, zašto nije shvatio koliko ga ona mrzi...

Društvo u kolibi je bilo pristojno. Bilo je promena, svake godine -neki par bi izostao, ili otišao na neko drugo mesto - ali jezgro koje se sastojalo od četiri ili pet parova bilo je uvek tu. Zapravo, bili su prilično fini. Večeri su uvek bile zabavne. Svaki put bi kuvao neko drugi, spremajući smešno staromodan obrok od tri jela, s penušavim vinom i kanapeima, a točila se rakija od breskve. Ovo je bilo jedino mesto na svetu, osim kod kuće s Hanom, gde je Dženifer učestvovala i uživala u igrama - čak je bila i prilično dobra u šaradama. Nevolja je što se posle obilnog jela, izdašnih količina alkohola, i kasnog odlaska na počinak, od vas očekuje da ustanete pre osam, zatim da se u pretoploj kolibi uvučete u četiri sloja odeće koja vas sputava i ne stoji vam dobro, i odete na skijanje.

Posle druge godine, sama je napustila formalnu školu skijanja. Ne iz istog razloga kao Stiven, već pre zbog toga što je shvatila da više voli da je

ne nadgledaju dok se ponižava. *Ekol di ski franse* nije bila čuvena po saosećajnosti i nežnosti. Smatrala je da sa trideset tri godine ne mora da podnosi nerazumna naređenja koja joj nestrpljivo dovikuje neki preplanuli klinac dok puši *goloaz* i planira večernji izlazak sa svojim ortacima preko mobilnog telefona. Skijala se sama, pažljivo proučavajući mape skijaških staza kako bi našla najduže i najšire početničke staze, na kojima joj najmanje prete liftovi, kada je već kod toga, i s najviše mogućnosti da stane i popije toplu čokoladu. S vremena na vreme bi se neka od žena ili devojaka iz kolibe prilepila uz nju, ali bi im obično postalo dosadno, i udaljile bi se posle tri ili četiri spuštanja, što je odgovaralo Dženifer. Više bi volela da padne pred potpunim strancima nego pred ljudima s kojima će te večeri jesti raklet.

Spasile su je bebe. Četvrte godine, iznenada je bila jedina od žena iz kolibe koja nije bila ograničena zbog malog deteta ili velikog stomaka. Prva dva dana te godine je išla da se skija, ali onda je shvatila da bi mogla da iskoristi bebe kao izgovor za to što će ostati kod kuće. Ona je bila majčinski raspoložena, i htela je da pomogne oko dece, i ta odluka nije imala baš nikakve veze sa skijanjem. Pete i šeste godine nije se čak ni trudila da iznajmi skije i čizme. (To je bio trenutak skijaškog odmora kada se čovek stvarno priseti koliko mrzi skijanje - beskrajan, vetrovit put od Ženeve preko Alpa je mogao da se prespava, kolibe su bile dovoljno prijatne, ali taj osećaj, kada prve večeri gurate stopalo u čarapi u tvrdu čizmu, u prodavnici skijaške opreme prepunoj ljudi i znoja, vraćao je sećanje).

Ove godine, bilo je desetoro odraslih i sedmoro dece. Najstariji su imali tri-četiri godine, i bili su dovoljno odrasli da budu indoktrinirani. Jurili su niz dečje padine bez primetne veštine ili straha, noseći kacige koje su praktično bile teže od njih. Druga tura dece, od kojih je najmlađe imalo šest nedelja, je bila zadužena za animiranje u kolibi tokom celog dana. S vremenom su svi sve više zarađivali, pa su i komfor i koliba tokom godina postajali sve veći. Sada su tu bile rumene, stalno nasmejane dadilje, koje su u osam sati ujutru dolazile autobusom, kako bi žene mogle da idu na jutarnje skijanje.

Njoj i Stivenu tu više zaista nije bilo mesto. Dženifer je najviše osećala neuspeh u društvu ovih savršenih malih porodica. Nije bila na visini zadatka. Ovi ljudi im nisu bili dovoljno bliski da bi postavljali neizbežna pitanja. Pretpostavila je da oni misle da postoji neki problem, ali su ih vaspitanje ili bojazan sprečavali da pitaju. Žene nisu bile neljubazne, ali su bile u potpunosti usredsređene na svoj opsesivni majčinski zadatak. Ona je mogla da im se nađe pri ruci, i da se oduševljava bebama, ali nije tu zaista pripadala.

Osim toga, to je pokvarilo zabavu. Više nije bilo pijančenja i vesele dreke do kasno u noć. Sada se sve svelo na dve čaše vina uz večeru, a u krevet su išli rano, jer dadilje nisu tu spavale, a mališani su se budili tokom noći. Pošto nije bila previše izmorena od napornog skijaškog dana da bi se onesvestila kao svi ostali, Dženifer je noću ležala i osluškivala šta rade mladi roditelji - kako hrane bebe, i kako ih ušuškavaju nakon podrigivanja. Malu decu su vodili u toalet, smirivali nakon noćnih mora, ili što je još spektakularnije, posle pada s kreveta.

Oni su je oterali iz kolibe, ti mališani, i vesele osobe koje su brinule o njima. Nazad, na planinu. Nije imala izbora. I tako je, još jednom pokušavajući da pobedi svoj strah, rezervisala kurs individualnih časova, kod neke engleske firme, koja joj je obećala instruktora Engleza. Zajedno s njom će biti još jedna osoba - neka žena, njenih godina, koja nikada pre toga nije stala na skije. Delovalo je da je to u redu.

I sada je bila na ski-liftu, kako bi se našla s njim na prvom času. Stiven je bio pomalo podrugljiv, pomislila je, kada mu je rekla, aludirajući na količinu novca koju su do tada dali na časove, ali kada ga je pogledala prekorno on se izvinio, kratko joj stegao rame pre nego što je izašao rano tog jutra, i poželeo joj sreću.

U trenutku se zapitala da li je jedan od razloga što je Stiven voleo ove skijaške odmone, bio taj što su mu pružali mogućnost da pobegne od nje. Da su bili jedno pored drugog na ležaljka na pustoj plaži, morao bi da razgovara s njom. Ovde nikada nisu bili sami, osim onih pet minuta kada bi legao u krevet pre nje, dok se ona umivala i prala zube, i uvek je delovalo da je čvrsto zaspao dok ona ne bi došla da legne pored njega.

Ako ne razgovarate puno, ne morate da priznate da postoji ikakav problem. Ako nijedno od vas ne obraća pažnju na sve širi jaz između vas dvoje, onda se možete pretvarati da on i ne postoji.

Instruktor skijanja je bio baš tamo gde je trebalo da bude, stajao je pored zastavice s nazivom firme, malo dalje od mesta gde je ski-lift izbacivao putnike. Pokušala je da graciozno dođe do njega i zaustavi se, ali završila je tako što je zabola štap pod nekim neprirodnim uglom u odnosu na telo, previše daleko od sebe, i nezgrapno se okliznula, tako da je jedva uspela da ostane na nogama. Bio je onizak i vitak, s tamnom, talasastom, i predugom kosom, i veoma tamnim kestenjastim očima. Bio je prilično preplanuo, ali udubljenje na njegovom vratu je bilo veoma belo. Kada je progovorio, njegov akcenat iz Njukasla joj je zaparao uši. Pričao je telefonom kada je stigla na dogovoreno mesto sastanka, što ju je obeshrabrilo, ali je on podigao ruku u znak izvinjenja, i nastavio da govori na francuskom svojim engleskim akcentom. Njen prevod i njegov ton su joj

kazivali da je molio svoju stanodavku da mu produži rok za plaćanje stanarine. Savladao je „louer” - iznajmiti, i „vendredi”, za šta je znala da znači petak, i što je očigledno bilo nekoliko dana kasnije nego što je trebalo, ali ne i „platiti” ili „obećati”, reči koje je izgovorio uz naglašavanje, i povišen ton, na engleskom. Saosećajno se osmehnula i okrenula da potraži svoju koleginicu.

U tom trenutku je ugledala neku ženu sa smešnom kapom i zapanjenim izrazom lica, čiji su štapovi bili podignuti kao u odbrani.

„Ja sam Vendi”, rekla je glasom punim iznenađenja i smeha, kao da nije bila sasvim sigurna da je to ona.

„Ja sam Dženifer.” Nisu se usudile da se rukuju, već su naglašeno klimnule glavama jedna drugoj u znak pozdrava.

„Kao da sam na jednom od onih anonimnih sastanaka!” nastavila je Vendi. „Anonimni skijaši. Ja sam Vendi i apsolutni sam početnik. Zapravo, prvih nekoliko dana su me podučavali amateri, ali su digli ruke od mene...”

Za Dženifer je njeno kikotaње bilo zarazno. „Ja sam Dženifer i ne volim što sam novajlija. Dolazim ovde sedam godina, a i dalje sam loša.” Vendi se glasno nasmejala, a Dženifer joj se pridružila. Po prvi put je shvatila koliko je ovo bilo smešno.

„Divno - onda ćemo zajedno da uživamo!”

Dženifer je pomislila da bi baš mogle.

„Ja sam Džastin, i ja ću sve to promeniti!”, rekao je mali tip, očigledno zagrejan za njihovu temu, i sada, očigledno, bez telefona. „Izvinite zbog toga. Mali problem s kirijom.”

„Kladim se da je ovde zakup skup, ako je suditi po ceni moje kolibe”, rekla je Vendi prevrćući svojim velikim očima. Dok je govorila, kićanke na njenoj kapi su poskakivale.

„Tamo gde smo mi nije toliko strašno. Vidite, nema spremačica u kolibi. Osim ako se nekom od momaka ne posreći, naravno. Iskreno, mi sve popijemo!”, odgovorio je Džastin veselo. Sada je već odložio telefon i navukao rukavice. „Dobro, dame, hajde da izađemo i pronađemo neko malo mirnije i pogodnije mesto, jel' važi? Pratite me, spustite se u kolenima...” rekao je, imitirajući francuski izgovor.

I trudio se. Stvarno se trudio. Vendi nije bila kao većina žena koje je Dženifer viđala na padinama. Očigledno nije davala ni pet para na to kako izgleda. Kada bi krenula brže nego što je želela, ili kada joj kolena ne bi saradivala dok je pokušavala da napravi traženi zaokret, već bi počela da juri ka smetovima na ivici staze, ona bi jednostavno skrenula ka planini i pala. I svaki put kada bi to uradila, smejala bi se. Pošto nije mogla sama da

ustane, Džastin bi morao da dođe do nje, i povuče je za štap. Ovo je za Dženifer bilo dvostruko korisno: osećala se malo bolje kada je u pitanju njena sopstvena tehnika, a i toliko se smejala s Vendi, da ju je stomak boleo više nego što mogu da je bole noge.

Posle dva sata, zajedno su preklinjale instruktora da zastanu i popiju kuvano vino. „Vi plaćate, drage dame”, izjavio je Džastin mirno. Složio se da dođe po njih za pola sata, a one su se smestile u manje bučan deo najbližeg restorana na padini planine, i poručile dva velika kuvana vina.

Dženifer je zaboravila kako možeš da se predstaviš kako god poželiš, kada sklapaš prijateljstva na odmoru. Nije to laganje. Jednostavno, ta osoba s kojom se upoznaješ nema nikakva predznanja o tebi. Sva srećna je prihvatila Vendino vođstvo, i bila je zabavna, vesela, i šalila se na svoj račun. I to joj je prijalo. Iako je Dženifer pretpostavila da su ona i njena nova prijateljica sličnih godina, Vendi je bila sveže udata. Udala se prošle jeseni, za čoveka iz porodice s dugom tradicijom u skijanju, posle toliko burnog letnjeg udvaranja, da niko nije ni pomenuo skijanje. Njen muž skijaš, i njegova skijaška porodica, dolazili su na ovo hodočašće svake godine, i nije bila predviđena mogućnost da ona izostane. I tako je Vendi oduševljeno ispunjavala svoje bračne dužnosti.

Drugog dana su već donekle savladale zaokrete. Iako je Džastin rekao kako misli da one drže novi rekord na planini u broju zaokreta koje su napravile da bi se spustile niz početničku, zelenu stazu, složio se da su svi bili divno izvedeni. Stopa Vendinih padova je dramatično opala. Napravile su pauzu od dva sata za ručak, otpuštajući raspoloženog Džastina, koji je nestrpljivo krenuo ka najbližoj crnoj, zahtevnoj stazi. Dženifer je ispričala Vendi o svojoj mami, i sama iznenađena time što je počela da priča, i da deli takve intimnosti s potpunim strancem. Vendi je bila sjajan slušalac: lice joj je bilo preplavljeno saosećanjem, i Dženifer nije osećala da mora da bude uljudna. Pričala je neko vreme. Vendina majka se nalazila na čelu velike, haotične, matrijarhalno ustrojene porodice u Češiru, rekla je Vendi stegnuvši joj je ruku dok je pričala, i rekla je da ne može da zamisli da izgubi mamu, da je to sigurno užasno.

Trećeg dana, njihovi mišići su se zaista pobunili. Nebo više nije bilo plavo kao prethodnih dana, nego sivo i mnogo manje manje privlačno.

„Ja se skijam samo po lepom vremenu, da znaš!” izjavila je Vendi. Uprkos Džastinovom mlakom ubeđivanju da je najbolji način da se savladaju bol i ružno vreme taj da, uprkos njima, nastaviš da se skijaš, one su odustale kada je došlo vreme ručka, i spustile se žičarom do sela na fondi. Vendi je rekla Dženifer da ne želi decu. Čudno je da dve žene njihovih

godina ne mogu da se druže ni tri dana, a da ne spomenu decu, čak i kada ih nijedna nema. Kao muškarci s kolima.

„Nikada nisam želela decu, stvarno. Čekala sam, znaš, da moj biološki sat počne da otkucava, pa da poželim, ali to se nikada nije desilo. mada sam ga čula, nekoliko puta. Ali sam shvatila da su to satovi mojih prijateljica - postajali su sve glasniji i glasniji. Nikada nisam čula svoj. I mislim da ga nikada i neću čuti.”

„Šta je s tvojim mužem?”

„On to zna, naravno. Ne bi bilo fer prema momku, zar ne, da se udam za njega, a da pre toga ne obavimo taj razgovor? Iskreno govoreći, to smo se dogovorili na samom početku. U našim godinama ne možeš sebi da dozvoliš da gubiš vreme, zar ne? Posle trideset pete, ceo svet se pretvara u jedan veliki sastanak po ubrzanom postupku, zar ne?”

„Nemaš toliko godina!”

„Imam trideset devet godina. Taj broj je opasan. Samo što nije postalo 'prekasno'.” „Prekasno za šta?”

„Prekasno za bebe. Sve ide nizbrdo posle četrdesete, zar ne? Priroda ostaje ravnodušna prema pokretu za oslobađanje žena. Trebalo je da rodimo decu dok smo još bile tinejdžerke, zar ne - kada je reč o telu. Da ne čekamo da dobijemo diplomu, da napredujemo u karijeri, i da spavamo s gomilom žaba tražeći princa na belom konju, kao što sam ja radila. Dakle, žena s trideset devet godina obično ima svetleći znak na čelu, s neonskim obaveštenjem za momke: MAŠINA ZA BEBE. Što njima, za divno čudo, nije nimalo primamljivo...”

„Ali ti nisi od tih.”

„Jok.”

„Zašto nisi, po tvom mišljenju?”

Vendi je slegnula ramenima. „Mislim da nisu u pitanju neki kompleksi. Imala sam savršeno normalno detinjstvo. Divne roditelje, puno dece naokolo. Nisam 'psihički oštećena', ili nešto slično tome. Nije da ne volim bebe, nemoj me pogrešno razumeti. Ili decu. U stvari, više volim decu nego bebe. S njima možeš da pričaš. Bebe me uvek pomalo plaše, da budem iskrena. Jednom sam pitala neku moju drugaricu, koja ima dvoje dece, zašto je to uradila, i kada sam uspela da prekinem priču o tome kako je sve to divno i krasno, i sve te gluposti, slegnula je ramenima i rekla: 'Šta kad ostariš - zar se ne plašiš da ćeš biti usamljena?' To mi se jednostavno nije učinilo kao najbolji razlog na svetu. Sigurna sam da ne važi za svakoga, ali to me je zaista nateralo na razmišljanje. Pitam se zašto ljudi imaju decu? To menja sve. Jednostavno... pa, mislim da je moj život prilično lep i bez dece.

Oduvek sam volela svoju slobodu. Volim da ugodim sebi - ja sam verovatno sebična stoka. Ne volim da budem vezana. Nemam želju da provedem život preuveličavajući uspehe svoje dece, prekrivena flekama, i s torbom punom vlažnih maramica i kutijica suvog grožđa." Očigledno je dobro razmislila o ovome. „Ali, udala si se.”

„Da, tačno, ali, ispostavilo se, za nekog ko razmišlja isto kao i ja.” „Imaš sreće.”

Vendi je skupila oči i netremice posmatrala Dženifer.

„A ti? Po meni, imaš sve na svetu, bez obzira da li ih želiš ili ne. šta je s tobom i tvojim tipom?”

„Nisam sigurna da moj muž razmišlja baš kao i ja. Nekada sam mislila da mislimo isto, ali sada...”

„Nisi tako sigurna?”

„Nisam.”

„O bebama?”

„O svemu.”

„Koliko imaš godina?”

„Trideset sedam.”

„Vidiš, to su opasne godine. Rekoh ti.” Dženifer se nasmejala. „To nije odgovor.”

„Nije. Mislim da ne mogu da dođem do nekog odgovora, draga moja. Nisam ja učlanjena u neki antibebi-klub. Jednostavno, takva sam. Kao i moj čovek, srećom po mene. Čini mi se da ti moraš da razmisliš da li uopšte ne želiš decu, ili ne želiš decu s njim. I ne želim da pametujem, i imaš pravo da mi kažeš kako to nije moja stvar, i ne bi bila prva, ali nikada nisam imala neko mišljenje o ćaskanju. Ja sam pre za razgovor o krupnim stvarima. Ali, moraćeš to uskoro da uradiš. Ako shvatiš da želiš bebu, ali ne s njim, onda ćeš morati da daš drugu priliku i sebi i njemu, zar ne?”

Dženifer je odjednom zamislila da Stiven ima decu s nekom drugom ženom. To je za nju bila nova ideja, i to veoma neobična. „Previše si pametna za svoje dobro.”

„Ah! Vidiš! Deca mi nisu isisala mozak kroz grudi, eto zašto je tako.” Dženifer se trgnula, ali Vendi nije izgledala pokajnički. „Ne mogu samo da se skijam i ćutim, zar ne?” Nasmejala se.

Nikada ni sa kim nije vodila ovakav razgovor, ne o Stivenu. Ni s Lizom, ni s Barbarom, iako je nekoliko puta osetila da majka pokušava da je navede na tu temu, i ona bi se uspaničila i skrenula razgovor na drugu stranu. Nikada nije zaista razumela zašto nije želela da prizna ovo svojoj

majci, da prizna svoj neuspeh. Nije Barbarin život bio savršen. Prokletstvo, ko je mogao da zna, pre Amandinog pisma, koliko je bila nesavršena osoba. Nije znala odakle potiče taj glupi ponos. Bila je iznenađena time da je Vendi nije uvredila, ako ćemo iskreno. Ali, možda je to bilo zbog prolaznog karaktera njihovog odnosa - zbog činjenice da se verovatno više nikada neće videti. Ili je možda stvarno bila toliko očajna...

Sledećeg dana su imale poslednji zajednički čas. Vendi je odlazila 'snežnim' vozom te večeri. Spustile su se plavom stazom, koja je u drugoj polovini bila crvena, a da nisu nijednom pale, vrišteći trijumfalno i grleći preplašenog Džastina u podnožju. Kada su se razišle, razmenivši pre toga imejl adrese za koje nijedna od njih nije stvarno verovala da će ih upotrebiti, Vendi ju je zagrlila za trenutak i poželela joj sreću.

„Razmisli o tome na ovaj način”, rekla je, „i vidi da li će ti to pomoći... Zamisli da on više nije tu. Budi melodramatična ili uzdržana koliko želiš. Ostavio te je zbog neke druge, ili si se odselila iz nekog razloga, ili je mrtav, ili je u komi, ili bilo šta drugo. Onda razmisli kako bi se zbog toga osećala. To će ti reći, ako si zaista iskrena prema sebi, da li postoji nešto što treba čuvati.”

Dženifer je gledala u leđa svoje privremene prijateljice kojoj je dozvolila da joj se približi više nego ljudima koje poznaje ceo život, kako drži skije i štapove na ramenima kao profesionalac, i shvatajući da je početna oduševljenost njihovim poznanstvom prerasla u zavist. Ova žena je tačno znala šta želi. I to je dobila. Kako je moguće da je ona još uvek toliko zaglibljena u svojoj neodlučnosti? U jedno je bila sigurna, a to je da ne može da nastavi da krivi Stivena. I ne može da nastavi da ignoriše problem.

Ostatak popodneva je provela razmišljajući u svojoj sobi, dok se pretvarala da čita. Te večeri je kućna pomoćnica iz kolibe bila slobodna, i svi su morali da se pobrinu za sebe u divljem zaleđu sela. Ohrabrena, verovatno Vendinim rečima, ili poslednjim spustom niz plavu stazu, Dženifer je rešila da odvoji Stivena od ostalih, barem jedne večeri. Otići će na neko lepo mesto, samo njih dvoje, i razgovaraće. Stvarno razgovarati. Dugo se kupala u vreloj vodi, punoj *molton braun* mehurića, osušila je kosu, našminkala se tako da izgleda kao da nema šminku, i čekala Stivena na njihovom krevetu, gola ispod suvog peškira.

Seks je za nju postao sredstvo moći. I dalje je uživala, i znala je da je dobra u tome, barem što se tiče Stivena - nije imala mnogo prakse s drugima. Dobro, ni sa kim, osim sa Džonom, a nije pamtila taj deo njihovog života kao posebno zadovoljavajući. Kasno je sazrela. Ali, znala je šta je

delovalo na nju i Stivena. U poslednje vreme, uglavnom je to bio način za postizanje cilja. Tako bi smekšala Stivena, i odobrovoljila ga.

Čula je da su svi ušli. Napolju je već pao mrak, i ponovo je počeo da pada sneg. Čizme su udarale o keramičke pločice na podu, dok je šištao čajnik s proključalom vodom za čaj. Svi su bili nasmejani i veseli. Deca su trčala tamo-amo po sobi iznad nje i vrištala. Naslonila je glavu na zid iza kreveta, zatvorila oči i pokušala da dozove seksi misli usred haosa koji je nastao. Postojao je taj jedan put, na samom početku, kada su ona i Stiven vodili ljubav... Pretpostavljala je da se toga seća tako dobro, i da joj je u sećanju toliko savršeno, zato što je to označavalo stvarni početak njihove veze. Bilo je posve novo i neisprobano. Bila je neko koga nije prepoznala, i to joj se svidelo. Tamo gde su odseli, ogledalo je stajalo preko puta kreveta i oni su posmatrali sebe. Nikada pre nije radila tako nešto; prvi put je videla sebe голу u takvoj situaciji, i iznenadila je sebe što se potpuno predala, gledala je kako se penje na Stivena, gledala je kako se kreću zajedno, njihova lica, napetost. Razmišljala je o tome dok je polako pomerala ruku ispod peškira i čekala ga, sa sve većim, slatkim nestrpljenjem.

Kada je zatvorio vrata za sobom i video je kako leži, znao je po izrazu njenog lica šta radi, šta želi. I on je spremno odgovorio na to, uprkos danu provedenom na vratolomnim crnim stazama. Osmehnuo se i zaključao vrata. Od svih stvari koje je mogao da očekuje na kraju dana, ovo je bila poslednja, i nije želeo da analizira njenu potrebu. Prišao je, polako, kleknuo pored kreveta, povukao peškir na stranu, i ostavio trag sitnih poljubaca oko njenog pupka. Skinula mu je termo-duks preko glave, u želji da dođe do njegove kože, a on je spustio ski-pantalone niz kolena, dok je sve veća erekcija bila jasno vidljiva kroz duge gaće.

„Smrdim kao trkački konj”, progovorio je uz njen stomak.

„Briga me.”

„Treba da se istuširam.” Glas mu je bio prigušen. Nije bila sigurna da može toliko dugo da čeka. Podigao je glavu i osmehnuo joj se zavodljivo. „Ideš sa mnom?”

„Osušila sam kosu.”

Sada je bio njegov red. „Video sam. Briga me.” Podigao ju je na noge.

U kupatilu je pustio vrelu vodu, skinuo ostatak odeće, ostavljajući je u gomili na podu. Okrenuo se ponovo ka njoj, spustio obe ruke oko nje i privukao je blizu, tako da su im se tela dodirivala celom dužinom. Ponovo je posmatrala sebe, u ogledalu, gledala je ugao svog dugog vrata dok ga je on nežno ljubio i mazio, sve dok ga para nije zamaglila i obavila ih. Pod tušem je posegnuo za sapunom. Uzela ga je od njega bez reči, napravila penu između ruku, a zatim provukla ruke ispod njegovih pazuha, pa preko

ramena i niz stomak. Bio je u dobroj formi, i mogla je da oseti čvrste mišiće ispod površine kože. Na stomaku je imao tamne malje, i ona je posesivno prošla prstima kroz njih. Zastenjao je kada ga je čvrsto uhvatila. Voda se slivala niz njihova lica dok su se ljubili. Sklonio je njenu ruku sa sebe, i za trenutak se zabrinula, ali držao ju je blizu, a ruke su mu počivale na njenim krstima.

„Samo želim da te držim, Džen. Samo me pusti da te držim na trenutak.” Pustila ga je. Prijalo je.

Onda, najzad, oboje su poželeli više. Umotali su se u peškire dok je im voda kapala s kose, otišli do kreveta i legli zajedno. Ili je buka u kolibi prestala, ili je oni jednostavno više nisu čuli. Ni oni nisu ispuštali nikakav zvuk. Seks je bio spor, skoro bezglasan. Kada je daska kod uzglavlja počela da udara o zid, Stiven je zgrabio jastuk i grubo ga gurnuo između drveta i maltera, utišavajući ga, ali nije prekidao ritam. Svršio je gurnuvši lice u jastuk pored nje, dok je zarivao prste u njenu zadnjicu.

Vrata su se otvarala i zatvarala dok su ležali da povrate dah. Ljudi su se glasno pozdravljali, i dovikivali naziv bara onima koji su ih slušali, a onda je opet nastupila tišina. Soba je bila u mraku, osvetljena jedino svetlom iz kupatila, i Stiven je zaspao pored nje, s rukom na njenom stomaku. Pogledala je u to blisko lice, zatim se nežno izvukla ispod njegove teške ruke, i otišla u kupatilo. Pažljivo naneta maskara se razlila, i ona ju je obrisala kuglicom vate i mlekrom za skidanje šminke. Grudi su joj bile crvene od seksa i čvrsto je obmotala oko sebe kućnu haljinu pre nego što je na prstima izašla u hodnik, sa spremnim brzim izgovorom. Nije naletela ni na koga - činilo se da su jedino njih dvoje ostali u kolibi. U kuhinji je pronašla do pola ispijenu flašu *kave*, dve čaše za vodu od duralita i kutiju čipsa. Pokupila je svoj plen i vratila se u sobu. Stiven se malo pomerio. Probudio se kada je čuo da zatvara vrata i neodlučno je protrljao vlažnu kosu.

Osmehnula se i napunila čaše. Pravi razlog zavođenja - potreba da ozbiljno razgovaraju - nestao je za trenutak; preplavio ju je isti onaj spokoj koji je nastojala da pruži Stivenu. Kratko ga je poljubila u usta, a onda su se kucnuli čašama i otpili.

Dženifer je spustila svoju čašu i skočila na krevet pored njega.

„Jesi li gladan?”

„Ne baš. Pojeo sam ogromno parče voćne torte uz čaj. Ti?” „Ne.”

„Šta, onda, hoćeš da radiš?” Osmehnula se. „Zbog čega se osmehuješ?” „Da li znaš šta hoću da radim?” „Ne. Reci mi.”

„Hoću da ostanem ovde, u sobi, celu noć.” „I da radimo šta, igramo skrabl?”

„Igramo... ali ne skrabl...” Nagnula se preko njega i zgrabila svoje vino. Napunila je usta, ponovo ga poljubila otvarajući usta kako bi mehurići pecnuli njegove usne. Stiven je zastenjao.

„Šta je razlog ovome?”

„Da li je potreban razlog?” Molim te, pomislila je. Molim te nemoj da analiziraš. Molim te. „Ne. Nikad. Samo pitam.” „Pa, možemo li?” „Možemo li šta?” „Da ostanemo ovde i igramo se...” „Naravno da možemo...” Stiven se skotrljao na nju i nasmejao.

„U stvari, pitaj bilo kog muškarca ovde, šta misli o tom predlogu, i svaki bi ti odgrizao ruku.”

„Nadam se da ne navodiš razgovor u pravcu svingovanja?!”

„Ne s tobom, sujetna osobo. Sa svojim ženama...”

„Šta bi radili s decom?” One sekunde kada su te reči izašle iz njenih usta, Dženifer je poželela da ih nije izrekla. To je bila opasna tema.

Stiven je prešao preko toga. Njegove misli su bile usmerene ka nečemu drugom. „Ako je ovo prednost koju imaš ako nemaš decu, ja sam za to...”

Posle drugog puta, Dženifer je zaspala, ispunjena i zadovoljena onako kako dugo nije bila. Um joj je bio prazan.

Kada se probudila, sat vremena kasnije, Stiven joj se osmehivao, a njegovi prsti su joj bili u kosi.

„Ne znam, obećaš momku noć požude, a onda zaspiš na njemu.” Ali, osmehivao se. Nežno ga je ubola u stomak kažiprstom. „Pazi šta želiš, muškarčino.”

Stiven je coknuo jezikom i lagano je povukao, tako da joj je glava bila na grudima. Nije mogla da mu vidi lice, ali je mogla da čuje otkucaje njegovog srca.

„Zašto ne može stalno da bude ovako”, pitao je uz uzdah koji bi mogao da bude i srećan i tužan. Nije govorio o seksu.

„Ne znam.”

„Volim te, Džen.”

Duboko je udahnula, osećajući kako on zadržava sopstveni dah, a grudi mu se napinju pod njenim licem, a zatim mu je rekla istinu. „I ja tebe volim.”

Ćutao je dovoljno dugo kako bi joj dao do znanja da nije nužno očekivao da tako odgovori.

„Pa zašto onda dozvoljavamo drugim sranjima da nam stanu na put?” Glas mu je bio tih. „Zašto nanosimo toliko nesreće jedno drugome?”

Ovo je bio prvi put da je rekao naglas da je jedno od njih dvoje nesrećno. Dženifer je ostala gde je i bila - nije želela da ga pogleda.

„Mislim... mislim da smo dozvolili da problemi postanu sve krupniji i krupniji, umesto da ih rešimo. Bili smo... Ja sam bila kukavica.”

„Pa, ako si ti bila, onda sam i ja. Nije sve tvoja krivica.”

„Možemo li da razgovaramo... sada?”

Setila se pesme koju je nekada volela. Reči - reči koje nikada nije zaboravila - govore o tome kako ljubav može da govori, ali postoji određeno vreme kada dvoje ljudi mogu istovremeno da je čuju.

Možda je ovo bio njihov trenutak.

Sela je i navukla kućnu haljinu preko ramena. Pružila je ruku ka lampi pored kreveta i uključila je, pa su oboje zaškiljili od iznenadne svetlosti. Stiven je gledao pravo u nju, a oči su mu bile ispunjene suzama koje nije ni čula, ni osetila da dolaze.

Nije mogla da se seti kada ga je poslednji put videla da plače. Ako ga je ikada i videla...

„Ne želiš da imaš dete sa mnom, zar ne?”

I to je bilo prvi put. Ni to nije nikada bilo izgovoreno glasno. Nije odgovorila.

„Trebalo je da te pitam, direktno, pre mnogo vremena. Bio sam budala. Nisam želeo da te pitam, jer sam se plašio kakav će odgovor biti. Ali, bio bih idiot da nisam shvatio šta se dešava kada nisi htela da odeš na ispitivanje prošle godine. To nije imalo nikakve veze s doktorima, ili sa strahom od eventualnog saznanja da nećeš moći da imaš decu, ili sa bilo čim drugim što si mi rekla, ili sam ja sam sebi rekao. Sve je to paravan. Znam to već neko vreme. Ne želiš da imaš dete sa mnom.”

„Stivene...”

„Zar me ne voliš više?” Jedna suza se skotrljala niz njegov obraz. Za Dženifer je to bilo nepodnošljivo tužno i neprijatno. „Znam da sam bio svinja. Znam da jesam. Ne znam kako je to počelo. Bio sam svinja jer sam bio uplašen. Znam da to zvuči kao najveći izgovor na svetu, i znam da me to ne opravdava, ali mislim...” mučio se da pretvori osećanja u reči. „Mislim da sam se bojao, jako, jako dugo, da me ne voliš i da se spremaš da me napustiš. Neko vreme sam se pitao da li postoji neko drugi.” Odmahnula je žustro glavom. „Skoro da sam pozeleo da postoji - to bi bilo nešto što bih razumeo, opipljiv problem, nešto što mogu da pokušam da ispravim. Ovo s detetom je zapravo odvratanje pažnje, zar ne? Nije stvar u tome da li ćemo imati dete ili ne. Mislim, ja želim dete. Uvek sam mislio da ćemo imati dete... možda i više dece. Ali, nije to problem, zar ne?”

U pravu je. Ne radi se o tome. Ona nije Vendi. Za nju nije važio taj stereotip.

„Ne znamo čak ni da li mogu.”

„To nije važno. Baš me briga. Nije to ono što mi je važno. Važno je da li ćeš ostati sa mnom, Džen. Ne da li ćemo imati dete. Ne pokušavaš da saznaš zašto ne možemo... To znači to.”

Nije znala da je to shvatio. Nije znala da je bio sposoban da razazna takve nijanse. Delovao je toliko crno-belo, toliko nemilosrdno jednostavno. Zato i nije započinjala ovaj razgovor ranije. Očekivala je ultimatum, pretnje. Nije očekivala da je on razmišljao o ovome, i da je u stanju da vidi šta se dešava u njenoj glavi. Nije znala da je tako dobro poznaje.

Pričao je i dalje. „Ne znam šta je pošlo naopako, Džen. Kada smo... ovako... kao što smo upravo sada, čini se kao najneverovatnija stvar na svetu da ćemo se rasti. A onda, u nekim drugim situacijama, osećam kao da nemamo šansu.”

„Kada se tako osećaš?” Nije ni to znala.

„Ne znam. U periodima kao što je onaj prošle godine, kada ti je majka umrla. Naterala si me da se osećam kao da nisam važan, kao da ne mogu da ti pomognem, a uostalom, nisi ni želela moju pomoć.”

„Nije mi to bila namera.”

„Ali si to uradila. Naterala si me da se tako osećam. Oduvek si bila toliko jaka.”

„Uopšte nisam jaka.” „Jesi. Ti ne vidiš ono što ja vidim.” „Žao mi je, Stivene. Žao mi je.” „Nemoj govoriti da ti je žao.” „Šta želiš da kažem?”

„Želim da kažeš da vredi da pokušamo da se izvučemo.” Pomislila je na Vendi, i na ono što joj je rekla. „To je jedino što je sada bitno.”

Napolju je sada vejalo. Kroz otvor na tankim, platnenim zavesama mogla je da vidi nanos snega koji je sada bio visok skoro dva centimetra. Dženifer je posmatrala za trenutak kako se kovitla i pleše.

To je bilo to. Ovo je presudan trenutak. šta god sada da kaže, kako god da odgovori na njegovo pitanje, to mora biti istinito. mora da misli tako.

U mislima joj se vrtelo mnoštvo slika. Vendi, na stazi, mamin dnevnik i njeno pismo, Ketlin kako se smeje u bašti zbog Brajana, dan njihovog venčanja, i upravo sada, njegovo lice u ogledalu, niz koje se slivaju suze...

Okrenula se da ga pogleda, i osetila da i njoj kreću suze. Iznenada se osetila veoma umornom. Bila je umorna od ovoga, od toga da bude nesrećna, od toga što je sama sebe činila nesrećnom. Čak ni ona sama nije razumela. Možda nikada neće moći da objasni ni njemu, niti bilo kome drugom. Ni sebi.

„Želim da ostanemo zajedno, Stivene. To je ono što želim. Želim da ostanemo zajedno, da budemo srećni i dobri jedno prema drugome...”

I to je bila istina.

„Da li misliš da možemo?”

Pomazio je po ramenu. „Mislim da, ako želimo, možemo da uradimo bilo šta.”

Kasno su se probudili sledećeg jutra, i to tek kada je neko pokucao na njihova vrata i upozorio Stivena da ima pet minuta do polaska autobusa.

„Idite vi. Videćemo se kasnije”, odgovorio je Stiven pospano, dok mu je jedna ruka bila obavijena oko njenog struka ispod jorgana. „Danas se skijam sa Džen.”

Zastenjala je. Ali je bila oduševljena.

Ostatak nedelje je bio kao medeni mesec. Sve je izgledalo toliko iskreno i opušteno. Tokom razgovora, oboje su se izjasnili da žele ovaj novi početak, i sada je sve delovalo tako lako - da uživaju jedno u drugome, da budu zajedno. Dženifer je znala da je ovo odmor, i da će morati da nastave dalje kada se vrate kući, i da se do tada ne računa za stvarno. Ali, bilo je to takvo olakšanje. Skijali su se, išli na dugačke ručkove, držeći se za ruke ispod stola. Po podne bi se duže odmarali, tiho vodeći ljubav u kolibi, dok su mladi roditelji razmenjivali zavidljive poglede. Oboje su spavali kao bebe, jer su planinski vazduh, fizički napor, i obuzetost novim početkom delovali na njih kao pilula za spavanje. To je bio njihov najbolji zajednički provod koji je pamtila poslednjih godina. A možda i ikada.

Mark

Amanda je veoma rano nazvala izdaleka, na njegov račun. Rekla je da se ona i Ed spremaju da uđu u avion. Sledeća stanica je Peru. Nije znala kakva će situacija biti sa internet-kafeom, ili koliko često će moći da pune svoje mobilne telefone, ili da dođu do govornice. Očekivalo ih je naporno putovanje. Htela je da mu javi - da im svima javi - da su dobro. Da im je lepo, imaju para, bezbedni su, srećni. I na kraju mu je rekla da ga voli. To dugo, dugo nije izgovorila. Ležao je u krevetu, pošto je prekinula vezu, i zamišljao je - gde je, šta radi. Voleo bi da je imao priliku da upozna Eda, ali instinktivno mu je verovao. I dalje mu je nedostajala, mada već godinama nije živela s njima. I on je nju voleo.

Mark je bio pušač godinama. Ko nije? Nije bio ozbiljan pušač - pušio je u društvu, kao i mnogi drugi. Ostavio je cigarete kada je upoznao Barbaru. Nije želela da on puši u blizini dece, a on je želeo da bude u njihovoj blizini... Stvar je u tome što je to bilo mnogo lakše nego što je mislio. Sve, osim te prve jutarnje cigarete - uz *Radio 4*, šolju kafe, i „Tajms”. Bez problema se odjednom odrekao svih ostalih cigareta tokom dana, i to je prošlo dobro. Za tu jutarnju mu je trebalo šest meseci.

A sada, veći deo dana - prosečnog, dobrog dana - prolazio bi dobro. A ovo je bilo vreme kada mu je Barbara najviše nedostajala. Ujutru. Njegova prva jutarnja Barbara - uz *Radio 4*, šolju kafe i „Tajms”. Barbara koja je mirisala na šampon, pastu za zube i *frakas*, i koja je sedela pored njega za kuhinjskim barom, i slušala ga dok je pričao o predstojećem danu. možda bi trebalo da ponovo počne da puši.

Nehajno je ušao u kuhinju u potrazi za jednom od svojih kćerki, uzeo lokalne novine s pulta i video rubriku 'Stanovi za iznajmljivanje', punu zaokruženih oglasa i upitnika. Pročitao je neke, i osetio duboku zahvalnost što poseduje sopstveni dom, kada je Liza ušla u kuhinju.

„Šta je ovo? Ili je stvar s Hanom mnogo gora nego što sam mislio, ili imaš neke planove...?”

Njeno lice je bilo ispunjeno lažnim prekorom. „Ti i Hana ćete biti dobro! Ja se pripremam da ponovo odletim iz gnezda. Ne mogu zauvek ostati ovde, zar ne?”

Pa valjda i ne može.

„Ne mogu da se vratim tamo gde sam bila...”

„Jesi li sigurna u to?” Nije se čuo s Endijem otkad su se videli u pabu. Sada je bilo očigledno da nije ni Liza. Došao je kući pun nade. I nelagodnosti. Očajnički je želeo da joj kaže da je video Endija, da veruje kako je on još uvek voli, da se nada da postoji izlaz iz te situacije. I plašio se da bi poludela kad bi saznala da se umešao.

„Endi ne može da mi oprost, Mark. Jasno mi je to stavio do znanja.”

„Jesi li sigurna da mu jednostavno nije potrebno još neko vreme?”

„Mislim da vreme neće ništa promeniti. Iskreno, mislim da ovo nije jedna od onih situacija u kojoj 'vreme leči sve'. Moram da prihvatim da je gotovo.” Glas joj je utihnuo. „I da prihvatim da moram da nastavim život dalje. 'Nastaviti' - tako se kaže, zar ne?” Bila je sarkastična i grublja nego inače.

„Ali ovo znači iseliti se, ne nastaviti.”

„To je jedno te isto, Mark.” Osmehnula mu se po prvi put i stavila ruku oko njegovog ramena.

„Preživiećeš. Nisam ti prala veš.”

„Zapravo, nameravao sam da to pomenem. Zašto nisi?” „Samo ti sanjaj. Nikada u životu nisam prala muškarcu veš, i neću sada da počinjem.”

„Bože, spasi me feminizma.” „Ha!”

„Nedostajaćeš mi.” Markov glas je odjednom postao ozbiljan. Zvučao je melanholično.

„I ti ćeš meni nedostajati. Ali ne možemo da nastavimo da izigravamo Darbija i Džoan²³ - da gledamo gluposti na televiziji, i rano odlazimo na spavanje. I da pretimo prstom Hani.” Zapretila je poučno kako bi naglasila poentu. „Oboje se pomalo krijemo ovde, zar ne?”

Mark je naslonio glavu na njenu ruku. „Gde su te naučili da to radiš?” „Šta da radim?”

„Da razgovor o tebi pretvoriš u razgovor o meni?”

„Klasično skretanje s teme?”

„Baš tako! Znaš ti ko me je naučio.”

„Mama.”

Bio je u pravu. Bila je stručnjak za to. Tako bi rešila svaki problem koji su ona i Liza imale.

„Dakle, vraćamo se tebi, vrdalamo moja. Kuda ćeš otići?”

„Tu negde, nadam se. Jasno, tamo gde mogu sebi da priuštim. Bojim se da sam se potpuno razmazila s dve plate. Endi je plaćao hipoteku, a ja račune. Biće nategnuto kada budem sama plaćala i jedno i drugo.”

Mark je mrzeo pomisao na to da se ona bori da preživi, ali ju je poznavao dovoljno dobro da bi znao da će ona radije jesti prebranac iz zamrzivača, nego da uzme novac od njega. Nije mislio da će dotle doći. Pitao se da li bi trebalo da podigne novac iz povereničkog fonda. On i Barbara su uskladili testamente, ali Barbara je imala sopstvene planove za novac koji je zaradila od radnje. Devojke su znale da je Barbara ostavila novac za njih, pošto ju je prodala. Prošlog leta, nakon sahrane, održan je težak, tužan sastanak u advokatskoj kancelariji gde im je sve objašnjeno. Mark je bio poverenik - kao i advokat. Nije to bilo neko bogatstvo, ali bi verovatno pokrilo depozit za stan. Na kraju krajeva, znala je da to postoji, ako joj bude potrebno...

Liza je uzela novine.

„Ovde ima nekoliko mogućnosti. Okrenuću kasnije nekoliko brojeva. možda odem i pogledam neke stanove.” Čak je i sebi zvučala bezvoljno.

²³ Izraz koji označava srećan bračni par koji živi mirnim životom. (Prim. lekt.)

„Poći ću s tobom, ako hoćeš. Dva para očiju bolje vide.”

Stegla mu je podlakticu. „Hvala, Mark. Znam.” To nije bilo ni prihvatanje, a ni odbijanje.

„Stvarno si divan što si mi dozvolio da ostanem i što si slušao moje meketanje.”

„Mislim da je meketanje bilo prilično obostrano.” „Možda. Vidiš - mi pripadamo udruženju manično-depresivnih likova. moramo da se oslobodimo toga.” „Bićeš dobro, znaš?” „Znam. Na kraju.”

Privukao ju je u iznenadni, žestok zagrljaj. Liza ga je pustila da je drži neko vreme. Osetio je kako se opustila u njegovim rukama.

„Nedostaje mi mama.” Zvučala je prigušeno i plačno u njegovom džemperu, kao da opet ima pet godina.

„I meni nedostaje.”

Oboje su osetili da balansiraju na granici ponora u koji su oboje upali previše puta u poslednjih nekoliko meseci. Oboje su osetili miris samo-sažaljenja u odeći, i u vazduhu.

Liza se prva pomerila. Izmakla se unazad od očuha, i stavila dlanove na njegove grudi. „Dobro”, rekla je strogim tonom. „Ajde, dosta je ovog jadikovanja.”

Karikirao je njen glas. „Okej. Šta ti je danas u planu, Gidžet²⁴?”

„Pa... nakon malo odugovlačenja, telefoniraću agencijama za nekretnine. Zatim ću se naći sa Džen na ručku. Upravo se vratila sa skijanja, tako da ćemo dati sebi oduška! Ti?”

„Ništa posebno. mislio sam da bih mogao da se potrudim i isplaniram malo 'kvalitetnog vremena' s Kevinom.” Iskreveljio se. On i Liza su u poslednje vreme počeli da zovu Hanu Kevin, iza njenih leđa, po liku ratobornog tinejdžera koji govori jednosložnim rečima, a koji tumači Hari Enfield. Imati Kevina kod kuće nije bilo baš tako zabavno kao gledati ga na televiziji. „Možda da se malo bavite vrtlarstvom. U bašti će nastati prava džungla.” Već nedeljama je padala kiša. Proleće samo što nije stiglo na velika vrata.

„Hoćeš li da pođeš sa mnom? Ići ćemo u kineski restoran, u centru. U onaj pored *Teška*. Nisi video Džen dugo, zar ne?”

„Ne, ne. Idi ti, to je devojački ručak.”

Ako je Liza i primetila napetost u njegovom glasu, ništa nije rekla.

²⁴ Ženski lik iz romana Frederika Konera iz pedesetih godina 20. veka. (Prim. lekt.)

Dok ju je gledao kako odlazi, pitao se da li je trebalo da pode, da se suoči sa Dženifer. To će u jednom trenutku morati da se desi, inače će doći do raskola, a zbog toga bi tajna morala da se otkrije, i onda bi sve morali da objasne Hani. Njih tri su izgubile stvari između sebe. Znao je da je na njemu da ponudi Dženifer oprostaj. Uzdahnuo je. Kad smo kod Hane - pogledao je na sat. Pola dvanaest pre podne, i koliko on zna, ona još uvek spava u svojoj sobi na spratu. Činilo se kao da je to ono što želi da radi ovih dana - izađe, spava do kasno, gleda *Kanal 4* celo popodne u pidžami, i ponovo izađe. Pristavio je čajnik. Možda će prihvatiti šolju čaja...

Dženifer je prva stigla, i izabrala je sto pored izloga restorana. Sedela je iza karirane crveno-bele restoranske zavese, posmatrala ljude kako prolaze, i pijuckala dijetalnu *koka-kolu*. Dok je čekala, razmišljala je o svojoj sestri. U mislima je formulisala rečenice koje je želela da joj kaže, i tiho ih je ponavljala. Pretpostavljala je da je od majke nasledila tu potrebu da želi da popravi sve. To je bio njen veliki zadatak ove godine. Sredila je sebe, ili je barem mislila da je na putu da to uradi. Sada je želela da pomogne Lizi. Nikada nije shvatila koliko su njih dve u stvari slične. Obe su, na svoj način, imale fobiju od vezivanja, i patile su od nedostatka poverenja. Nije to tako lako prepoznavala kod sebe, kao kod Lize. Videlo se da je Liza rezervisana prema Endiju. Bilo je moguće pronaći mnogobrojne uzroke za to. Endi je bio oženjen ranije. Zar nisu statistike koje se odnose na drugi brak uvek nepovoljne? Endi je imao i dete. Ali nije stvar u tome. Ona nije bila spremna da se obaveže, nikada nije ni bila.

Dženifer je rekla sebi da veruje u ozbiljnu vezu. Udala se za Stivena, zar ne? Obukla je venčanicu, prošla crkvom, i zavetovala se pred svima. Ali zbog toga je samo još veća varalica nego što je Liza. A takođe je i više obmanjivala sebe. Beba - to je predstavljalo pravo vezivanje za Stivena. Tu je ona omanula. Dakle, imale su više zajedničkog nego što je bilo ko od njih mislio.

Kao deca, uopšte nisu ličile. Dženifer je volela lutke i kindurenje. Liza se igrala automobilčićima i znala sve moguće o traktorima. Dženifer je volela da se igra s devojčicama; Liza je više volela društvo dečaka - godinama pre nego što je shvatila šta stvarno želi da radi s njima. Kad su imale domaće zadatke, Dženifer je svoj radila subotom ujutru, a Liza u nedelju uveče. Ako ne i ponedeljkom ujutru, u autobusu. Kada su bile na fakultetu, posetile su jedna drugu - samo jednom. Dženifer je prva došla kod Lize. Ova ju je odvušla na zadimljenu žurku gde je muzika bila previše glasna da bi se razgovaralo, a prijateljstva su se uspostavljala dodavanjem džointa. Sa žurke je otišla sama, i to u neurednu sobu u vlažnoj kući koju je Liza delila s nekoliko cimera, punu neispeglanog veša i šolja dopola ispijenog čaja, dok je Liza ostala da muva tipa koji joj se svideo. Kada je Liza došla u poseru

Dženifer, njena soba u civilizovanom studentskom domu, sa jednim kupatilom na dve sobe, ni manje ni više, mirisala je na prašak za veš i *anais anais*. Dženifer se družila samo s devojkama. One su se samo kikotale i kokodakale, što je Lizi bilo potpuno strano. Išle su na časove joge i jele u vegetarijanskom kafeu. Dženifer ju je upoznala sa Džonom, čovekom kojeg je Liza smatrala toliko dosadnim, da mu je jedva uputila koju reč u studentskom klubu tokom dve ture pića. Imao je povijena ramena, lenonke i osip od brijanja. Liza je mislila da poznaje takav tip muškarca, i jednostavno nije bila zainteresovana. Znala je da se Dženifer ljuti na nju, rekla je da mu nije pružila priliku. Liza je odgovorila da Dženifer izlazi s njim skoro godinu dana, što je sigurno dovoljna prilika za svakog momka. Kada je išla kući, Dženifer nije otišla s njom na stanicu da je isprati. Ceo vikend je bio katastrofa.

Po prećutnom dogovoru, nisu više posećivale jedna drugu. U tom trenutku, nijednu nije zanimalo ništa iz života ove druge. Bile su sestre, naravno, ali izgleda da im nije bilo suđeno da budu prijateljice. Zajednički interesi, koji su potekli iz zajedničkog detinjstva, izbledeli su čim su se odselile od kuće.

Možda bi se i više razišle, da nije bilo mame. Mame i Marka. To zgražavanje koje su delile, najzad im je dalo razlog da se ponovo zbliže.

Postoje neki razgovori u životu koji zauvek ostaju u živom sećanju. Kada im je mama saopštila da je trudna, i da će se udati za Marka - to je bio jedan od *tih* razgovora. Njih tri su bile u bašti Karlton Klouza. Bio je jun - početak dugog raspusta na fakultetu. Poslednjih meseci, pojam doma je bio sasvim drugačiji u odnosu na pre. To je sad bila jedna od stanica na njihovom putovanju, nije više bio odredište. Volele su svoju majku i mladu sestru, Amandu, čije je oduševljenje kada bi stigle skoro kompenzovalo iritirajuću sklonost da im se penje na krevet i priča prazne priče u šest ujutru. Volele su svoje sobe, špagete bolonjeze i činjenicu da im je veš nestajao, a zatim se ponovo pojavljivao, čudesno složen i ispeglan. Ali, sada su samo bile u prolazu. Nisu zaista želele da budu tu.

Dženifer je za nekoliko nedelja odlazila sa Džonom na putovanje vozom po Evropi - putovanje koje su pedantno isplanirali i sanjali o njemu. Liza je bila previše zaglibljena u dugove da bi razmišljala o takvom putu. Novac koji je imala, potrošila je do kraja šeste nedelje semestra, i istom revnošću prekoračila limit na računu, pa je ozbiljno morala da zaradi neki novac. Trebalo je da ide u Veston Super mer, gde je živela njena prijateljica Ema, da rade kao sobarice u hotelu s tri zvezdice, čim sezona počne. Smene su bile duge, ali je plata bila dobra. A tamo je bilo i toliko barova i noćnih

klubova, kao u svakom engleskom gradu na obali, koje je trebalo istražiti pošto padne veče...

Tipično, obe sestre su mislile da će se dobro provesti...

Znale su da se mama viđa s nekim. Ona ne bi nikada tako nešto držala u tajnosti. Ne bi imala smelosti, pošto je iz Lize cedila svaki detaljić o svakom dečku s kojim je bila. Rekla im je, telefonom, da je neki tip ušao u radnju, da su razgovarali, i da ju je pozvao na ručak. Znale su da joj se sviđa. Nijedna od njih dalje nije mnogo razmišljala na tu temu - Dženifer je bila zauzeta čitanjem voznog reda na šest različitih evropskih jezika, a Lizini dani, nedelje i semestri su prolazili u magli, bukvalno i metafizički.

Tako da je to bila mala prepreka u razgovoru, kada im je saopštila novost.

„Mislila sam da treba da znate, postaje ozbiljnije.” Za sve tri je napravila špricer s belim vinom, smejući se kao što je i pre radila, jer joj je bilo toliko drago što su obe konačno dovoljno odrasle da piju s njom.

„Koliko ozbiljno?”, pitala je Dženifer.

„U stvari, veoma ozbiljno...”

„Koliko ozbiljno je veoma ozbiljno?” ponovila je Liza, posmatrajući kako se glupi osmeh širi licem njihove majke. „Jesi li zaljubljena u njega?” „O, da. Veoma sam zaljubljena u njega.”

Dženifer se malo zbunila. Ovo je bila mnogo više Lizina teritorija. Nije bila sigurna da želi da razmišlja o tome kako je mama zaljubljena.

„Pretpostavljam da bi onda bilo bolje da sam ga upoznala, zar ne?”

A to se do tog momenta još nije desilo. Liza nije mogla da se seti da li je to bila njena zamisao, ili mamina. Nije bilo važno.

„Ja sam ga upoznala”, dodala je Dženifer bez potrebe. Bilo joj je drago, da je bar jednom, zbog nečega, u prednosti nad Lizom. Zbog Lize se uvek osećala toliko... neotesanom, nezrelom. Niko drugi u njoj nije izazivao takav osećaj.

„Blago tebi!” Lizin glas joj je govorio da je njena opaska pogodila u centar. Naravno, osveta je bila brza.

„Ali, oprosti mi što mislim da ti nisi vrhunski stručnjak za muškarce.”

„To što si rekla je grozno. Rugao se bakrač loncu. Da li se ijedan od tvojih momaka zadržava dovoljno dugo da bi ga upoznala?”

„Devojke... ne svađajte se.” Mamin glas je bio veseo. Kao da nije ozbiljno slušala čarku.

„Jesi li čula šta je rekla, mama?”

„Čula sam šta ste obe rekle. Ovde se ne radi o vama, verovale vi to ili ne. Pokušavam da nešto da vam kažem.” „Šta?”

„Mark me je zaprosio. I ja sam pristala.” Dženifer je ispljunula špricer iz usta nazad u čašu. „Prokletstvo, mama!”

„Da, pa, žao mi je što vas šokiram. Izgleda da je to jedini način da privučeni vašu pažnju.” Uspelo je.

„I dok ste još uvek zbunjene i zapanjene, bolje da vam kažem i ostalo.” „Ima još?”

„Još puno toga. Imaću bebu.” „Šta ćeš?”

„Imaću bebu, s Markom.”

„Kako to misliš, imaćeš bebu? Misliš, želiš da imaš bebu, s Markom? mama, imaš četrdeset pet godina. Ti si... pa, previše si stara da bi imala bebu.”

„Ne mislim na to da želim da imam bebu. U stvari, to nije tačno. Naravno da želim. Činite me nervoznom...” Prvi put su začule blago podrhtavanje u njenom glasu. „Hoću da kažem DA ĆU RODITI BEBU. Žao mi je što prkosim medicinskoj nauci i rušim tvoja ubeđenja, Liza, ali trudna sam. Tri meseca sam u drugom stanju.”

Obe su ostale bez reči, a Barbara je ispričala sve što je imala zasada. Vrlo dugo njih tri su samo sedele, zureći jedna u drugu. Dženifer je izgledala kao da bi mogla da zaplače, Lizin izraz je odavao čisto gnušanje, a Barbara je bila prkosna, i iščekivala je, u svakom smislu te reči.

Liza je prekinula tišinu. Prasnula je u smeh.

„Zašto se smeješ? Ne šalim se. Jel' razumeš da sam ozbiljna?”

„Ali nisam ga ni upoznala.”

„Znam. Nisi bila kod kuće. Upoznaćeš ga sada. Ako želiš, možeš večeras da ga upoznaš.”

„Da li Amanda zna za njega?” Amanda je bila u školi. „Da, naravno. Ona živi ovde! Ovo nije nešto prolazno, devojke. Znam da je šok...”

Posledica svega je bila da su te godine dve sestre verovatno bile bliže nego ikada. Posle toga se sve brzo odvijalo. Upoznale su Marka i ispitale ga. Zatim su dali kuću na prodaju. Kutije pune njihovih stvari, označene sa 'Liza i 'Dženifer', smeštene su u skladište. To je posebno potreslo Dženifer. „A šta ako mi zatreba nešto odatle?” Rušenje doma koje su njih četiri delile od Amandinog rođenja bilo je bolno i okrutno. Odjednom je to bio 'njihov dom'.

„Pobogu, vas dve!” uzviknula je Barbara u ogorčenju. „Nijedna ne živi u toj kući još otkad ste otišle na fakultet. Koristile ste je kao spavaonicu u

poslednjih... ne znam ni ja koliko dugo. Ne razumem čemu sve ove sentimentalne gluposti. Bićete uvek dobrodošle u novoj kući. Ponašate se kao da ste se odjednom pretvorile u brazilsku decu sa ulice.”

Nisu bile dobrodošle u kamp prikolici. Odnosno, koliko god da su možda i bile dobrodošle, nije bilo mesta za njih. Liza ga je krstila kao 'Vagon strasti', imenom kojeg se Dženifer gnušala i nikada ga nije koristila. Ona i Dženifer su zajedno cokane, prevrtale očima, i pokušavale da ne gledaju u Barbarinu priliku koja je bubrila, i to ih je zbližilo.

Zategnutost nije popustila dok se Hana nije rodila. Teško je bilo ostati zgrožen kada je nešto tako malo, savršeno i mirišljivo ušlo u celu priču.

Liza je stigla. Izgledala je umorno. Sagnula se i poljubila Dženifer, a zatim kliznula na stolicu pored nje, zbacivši jaknu s ramena na naslon. „Čaos, snežni zečiću!” Liza je škiljila u Dženifer, koja je bila preplanula, izuzev iznenađujuće belih očiju kao u pande, i opuštena. „Uzgređ, dobro izgledaš. Mora da je bilo sunčano.”

„Jeste. Bilo je fantastično.”

„Vau! Fantastično? Ti mrziš skijanje. Jesi li najzad naučila kako se to radi?”

Dženifer se osmehnula u sebi.

„Tako nešto! Kako stoje stvari s tobom?” „Dobro sam.”

„Kakav je život s Markom i Hanom?”

„Napet. Hana se pretvorila u tinejdžerku. U tinejdžerku kojoj predstoje ispiti. Namćorasta? Samo malo. mislim da nadoknađuje izgubljeno vreme. Lupa vratima, provodi četiri sata telefonirajući, izražava se isključivo jednosložnim rečima. Previše ajlajnera, nedovoljno manira. mislim da izluđuje Marka.”

„Jadnićak.” Dženifer se pitala da li su joj obrazi pocrveneli ispod preplanulog tena. Nije dugo razgovarala s njim; još od onda kada je ispala onakva kučka.

„A jedna i Hana. Žao mi je nje. Već dugo vremena izvlači deblji kraj, zar ne? Mislim da je sasvim normalno to što se malo buni. Normalno je za bilo koga, zapravo, ali još kad ti se u poslednje dve godine dešava tako nešto kao Hani, onda nije ni čudo, zar ne?”

„Valjda nije...”

„Jesi li se čula s Amandom?” „Ne, a ti?” „Znaš Amandu.”

Liza nije bila sigurna u to da li je uopšte ijedna od njih posebno poznaje. „Dobila sam razglednicu, iz Rija. Bezobrazne zadnjice u drečavim tangama.”

„I ja sam dobila.”

„Da li misliš da to znači da nam je oprostila?“ „Ili samo poručuje 'zategnite zadnjicu'?“ „Ima li mesta za još jednog?“

Bio je to Mark. Dženiferino srce je počelo da udara jače kada ga je videla, i zapitala se da li su joj obrazi pocrveneli. Liza izgleda nije ništa primetila.

„Došao si!“

„Nisam mogao da izvučem Hanu iz njene jazbine, a nije mi se dopalo da ručam sam, pa sam mislio da bih mogao... Osim ako vas ne prekidam.“

„Ne, nimalo. Sedi.“ Liza je izvukla stolicu.

Mark se sagnuo i poljubio Dženifer u obraz. „Kako si? Dobro izgledaš.“ Dženifer je dodirnula lice tamo gde su bile njegove usne. „Hvala. Dobro sam.“

„Idem u toalet. Recite konobaru da mi donese još jednu čašu kada dođe da uzme vaše porudžbine, važi?“ Liza je zgrabila svoju torbu s naslona stolice, i otišla ka zadnjem delu restorana u potrazi za toaletom.

Dženifer se zbunjeno igrala viljuškom.

„Mark...“

Stavio je ruku na njenu, terajući je da ostavi viljušku.

„Slušaj, Dženifer. Drago mi je što smo ostali nasamo.“

„I meni. I dalje želim, *imam potrebu* da kažem koliko mi je žao...“

„Znam. Znam da jeste.“

„Bila sam toliko nesrećna. Znam da to nije izgovor...“ „Možda nije izgovor. Ali je objašnjenje. Uvek nesrećni ljudi prave probleme...“

„Da li sam ti napravila problem? mislim da smo Liza, Amanda i ja rešile sve, pre nego što je ona otišla. Šta je s tobom? Da li sam tebi napravila problem?“

„Nisi. Ne mislim da si stvarno to nameravala, i nisi. Ne mogu da kažem da nisam bio iznenađen onim što si mi rekla. Bio sam. Ali to me, nekako, nije zaista povredilo. I u redu je. To što se dogodilo nema nikakve nikakve veze sa mnom.“

„Pretpostavljam da je njen prvi brak tako funkcionisao. Ali naš nije.“

„Znam. Ali sam te uzrujala.“

„Znaš li šta me je stvarno uzrujalo?“ Dženifer je odmahнула glavom. Još uvek joj je bilo nelagodno da sretne njegov pogled.

„Ideja da je možda verovala da bih mislio ružnije o njoj. Činjenica da je postoji nešto što joj nikada nisam ispričao iz istog razloga. To što je ta bojazan krajnje uzaludna. Razumeš?“

Dženifer je klimnula glavom.

„Ništa od toga nije bitno, vidiš. Sve je vrlo jednostavno, kada nekog voliš... Kada stvarno nekog voliš.”

Oči su joj sada bile pune suza. “Najgore od svega je to što si nesrećna. Ona bi htela da ti pomognem. *Ona* je želela da ti pomogne. Čekala je da joj se obratiš. Znaš li to?”

Držao je Dženifer za ruku. Sada je gledala u njega i osmehivala se.

„Šta je?”

„Nisam više nesrećna, Mark.” „Kako to misliš?”

„Nisam nesrećna. Stiven i ja popravljamo svoj odnos. Oboje smo naneli toliko nesreće jedno drugome, i oboje smo mislili da znamo šta ono drugo misli, i nikada se nismo potrudili da pitamo, i zato je sve krenulo naopako, zato ništa nije išlo nabolje.”

„I?”

„I razgovarali smo. Na skijanju. Zapravo, konačno smo seli, i zaista razgovarali o tome da li želimo da budemo u ovom braku. I želimo, oboje to želimo. S detetom ili bez deteta - radi nas.”

„To je divno. To je stvarno divno.”

Držala ga je za ruku. „Jeste divno. Sve ovo vreme sam dozvoljavala da me moj glupi ponos, i to što sam toliko arogantno pretpostavljala da razumem sve i svakoga, spreče da uvidim problem.”

Mark se stidljivo osmehnuo i blago klimnuo glavom.

„I sve sam toliko iskomplikovala. A nije tako komplikovano, zar ne? Voleti nekoga. mogao si da mi kažeš to odavno, zar ne, da sam te samo pitala. Ili je mama mogla da mi kaže. Vas dvoje ste sve vreme to razumeli bolje nego bilo ko drugi.”

„Razumeli šta?”

Liza se vratila, i uzela svoju dopunjenu čašu. „Razumeli šta?.”, ponovila je.

„Koliko je ljubav jednostavna”, odgovorila je Dženifer. „Upravo sam pričala da smo Stiven i ja preokrenuli sve. Rešili smo probleme.”

„Prokletstvo - koliko dugo sam bila tamo? Vas dvoje ste prošli sve duboke i značajne teme bez mene, zar ne?”

„Izvini.”

„I, uzgred, nije jednostavna. Uopšte. To što se vama dešava, to je samo neki sentimentalni momenat u stilu *Holmarka*.”

„Jeste. Kao ti i Endi. Znam šta se dogodilo, ali to nije bitno. Ako volite jedno drugo, samo moraš da ga nateraš da i on to uvidi.”

Liza je mahnula konobarici.

„Izvini zbog mog cinizma. Drago mi je što si raspetljala najveću tajnu univerzuma. To ne znači da smo svi uspeli u tome.”

„Ili se ti i Endi volite, ili ne. Sve drugo je sranje.”

„Ja njega volim. Mislim da sam uspela da ga potpuno izlečim od ljubavi prema meni kada sam se kresnula s drugim - s nekim, koga apsolutno nisam volela. Pametan potez, ha? Dakle, to je moj problem, zar ne? I to je to. Mislim da u ovoj situaciji Polijanin pristup stvarima neće biti od velike koristi za mene. možemo li sada, molim vas, da pričamo o nečemu drugom. Inače ću biti primorana da budem baš oštra - a niko ne voli singapurske knedle s dodatkom gorčine i uvrnutosti, a onda ću da se napijem, a tek je ručak...” Počela je da lista meni, ali suze ogorčenja su se skupile u njenim očima, i otežavale joj čitanje.

Bilo je užasno videti je tako klonulu. Mark je to osetio, a još više Dženifer, jer je su njena osećanja bila sasvim suprotna.

Liza je snažno šmrknula i pokušala da im se osmehne. „Pričaj nam o svojim skijaškim podvizima, Džen...”

Bilo je skoro četiri sata kada su napustili restoran. Mark je ponudio Lizi da je odveze kući - rekavši da mogu sutra da se vrate po njena kola, ali ona je tvrdila da ne smeju da ostanu na tom mestu preko noći, i rekla da hoće da ode da kupi nešto, i da će se videti kod kuće kasnije. Shvatio je da jednostavno želi da bude sama neko vreme. Dženifer ju je zagrlila. „Nazovi me”, rekla je. „Ići ću s tobom da gledamo stanove.”

Mark je ispratio Dženifer do njenih kola.

„Kćerke. Ko bi ih želeo”, našalila se. „Prvo ja, a sada Liza.”

„Ne zaboravi Hanu. Čeka da mi odgrize glavu kada dođem kući. A tu je i Amanda...” Osmehnuo se tužno. „Ponekad se osećam kao lik iz crtanog filma koji začepi jednu rupu, a zatim se pojavi druga, pa mora da gurne prst u nju, a zatim još jedna, i tako dalje, dok mu svi prsti na nogama i rukama ne budu u rupama, pokušavajući da zadrže vodu. A ja sam samo običan očuh!”

„Koji je ostavljen na milost i nemilost, da se sam brine o svima nama.”

„Upravo tako. Kao da ste sve četiri držale zbog mame, a onog trenutka kada je umrla, sve vas je uhvatilo rastrojstvo...”

„Mislim da su neke od nas bile rastrojene i pre toga. Samo nismo smele da dozvolimo da se vidi.”

„Znam. Nisam to mislio. Samo se ponekad osećam... umorno.”

„Pa to me uopšte ne iznenađuje. Žao mi je što sam bila deo problema. Žao mi je što sam bila takva kučka. Bolje sam - časna reč. Skini me sa kritične liste.”

„Hvala bogu. Stvarno mi je drago, Džen. Stvarno.”

„To mi mnogo znači”. Poljubila ga je u obraz. „A sada idi kući i urazumi malo moju sestricu, hoćeš li?”

Njegove dve starije počerke za vreme ručka su mu dale oprečne savete u vezi s Hanom. Liza mu je savetovala da joj se krajnje nežno približi, dok je Dženifer više bila za to da se obruši na nju kao tona cigala.

Liza je smatrala da treba da bude njen prijatelj, a Dženifer, da mora da se nametne kao otac.

Da je Barbara živa... i da je dobro... znao je kako bi oni to izveli - po sistemu loš pandur, dobar pandur. Barbara bi bila loš policajac. Njemu je odgovaralo da bude dobar, s time je mogao da izađe na kraj, i navikao je na to. Tako je bilo s Amandom, dok je odrastala, (zar je on mogao i da bude nešto drugo, kao novopečeni, mladi očuh), i s Hanom, kada je bila mlađa, i dok su problemi izgledali mnogo lakši za rešavanje. Nikada nije otvoreno stajao na njihovu stranu kada bi se raspravljale s majkom, ali im je nudio rame za plakanje, i novčanicu od deset funti, s vremena na vreme. Kada je imala petnaest godina, Amanda je, bez pitanja, pozajmila Barbarine svetlucave viseće minđuše za žurku. Izgubila je jednu dok se vraćala kući. Ušunjala se na sprat, došla do njegove strane kreveta, povlačila ga nežno za majicu dok se nije probudio, i pokazala mu rukom da izađe kako bi mogla da razgovara s njim. U trenutku je skočio, preplašen, i izašao za njom. A onda je proveo sledećih četrdeset pet minuta, u dva sata ujutru, u svom bademantilu, hodajući istim putem kojim se ona vraćala kući, s baterijskom lampom u ruci, tražeći prokletu minđušu. On je bio takav otac.

Nije znao šta da radi s Hanom. Setio se Barbarine mantre: drži ih blizu sebe, ostavi otvorene linije za komunikaciju, i tako ih nećeš izgubiti.

Problem je bio što ta mantra nije funkcionisala. Krivio je sebe za to što je njegova kćerka počela da demonstrira svoju nezavisnost i revolt na taj način. Rekao je Lizi i Dženifer kako misli da je to njegova krivica. „Previše sam se oslonio na nju”, rekao je. „Napravio sam od nje svog poverenika, svoju drugaricu, čak i svoj emotivni oslonac. Nije ni čudo što očajnički želi da se izvuče.”

„Gluposti.” To je rekla Dženifer. „Ona se samo ponaša kao tinejdžerka. I to je sve! To nema nikakve veze s onim što se dogodilo. Bila bi takva u svakom slučaju. Tvoj osećaj krivice je njen najveći saveznik.”

„Stani”, presekla je Liza. „Ne možeš jednostavno da gurneš protekle dve godine pod tepih. Hana je prošla kroz paklen period.”

„Ne kažem da nije. Samo kažem da to ne može biti izgovor za njeno ponašanje. U svakom slučaju, nije važno zašto je takva, zar ne? Već šta Mark treba da radi sada povodom toga. Ne sme da izgubi autoritet.”

„Ja vodim domaćinstvo, a ne dom za maloletne prestupnike.” Dženifer je bila previše stroga za Markov ukus, i to nije bilo prvi put...

„A ti pričaš kao da spava naokolo i puca u ljude. Stvarno, Džen, nije baš toliko loše. malo se pravi važna, malo se nastavlja... Teško da je kandidat za rehabilitaciju.”

„Laže. Mark je upravo to rekao.”

„Rekao je da misli da možda laže.”

„To joj se ne sme dozvoliti. Onda si stvarno izgubio autoritet.”

Sedeo je u fotelji razmišljajući o tome koliko ima autoriteta, kada se Hana pojavila. Njenom ulasku je prethodilo četrdesetpetominutno hodanje tamo-amo, od kupatila do spavaće sobe i nazad, zujanje fena, a zatim, je, hvala bogu, isključila *Red hot čili peperse*. Svaka prokleta pesma je zvučala isto, i sve su ga terale da poželi da stavi jastuk na glavu. Ili kesu.

Naglo se okrenuo u fotelji kada je sišla niz stepenice, trudeći se da ne deluje previše kao negativac iz filmova o Džejsmu Bondu. A onda je pokušao da ne deluje previše zapanjeno. Faze u razvoju vaše dece se izgleda nikada ne odvijaju postepeno - one su uvek, nekako, iznenađujuće. Duga kosa. Prednje dvojke - koje su uvek nekako prevelike za njihova usta. Sposobnost da stoje na svojim nogama. A sada, grudi i kukovi. Činilo mu se da je pre pet minuta Hana skakala po krevetu u svojoj sobi, s kikicama i u spavaćici na cvetiće, a sada je sišla transformisana u belu Bijonse. Sva zaobljena. To je bilo krajnje uznemiravajuće. Nosila je duge, uske farmerke, koje su se zakopčavale barem deset centimetara ispod pupka, i uzan, prugasti top, koji je počinjao deset centimetara iznad pupka. Između toga se video mišićav stomak, što je odmah privlačilo pogled... Sve dok ne primetite ajlajner u stilu Brižit Bardo (ali kao da je Brižit malo popila, pa joj je ruka malo drhtala). Rezultat bi možda bio komičan, da nije bio toliko zastrašujući.

Barbara bi možda pokušala da je natera da odmah skine to s očiju. možda bi predložila da obuče termo-prsluk da joj pokrije stomak. možda bi zapretila da će zaključati ulazna vrata i zabraniti joj da izađe. Video je kako to radi s Amandom. On nije znao šta da kaže.

Hanine oči - ono malo što je mogao u njima da pročita - izazivale su ga.

„Da li smem da znam gde ideš?”

Pre neko veče su se posvađali oko gluposti. Hana mu je rekla da je dovoljno odrasla da se odseli i živi sama. Ima preko šesnaest godina, što je praktično skoro sedamnaest. Što je značilo da je potegnuta teška artiljerija, ali očigledno je sve bilo prihvatljivo. Uspeo je da proguta bilo kakav komentar na temu od čega će živeti, i pobedio je u toj maloj raspravi, ili šta

god da je to bilo - nije mogao da se seti. Izgledalo je da ih je ovih dana toliko puno, tih svađa - ali činilo mu se da je dosta teško pobediti u raspravi oko toga da li je dovoljno odrasla. Ipak, nije nameravao da počne tako agresivno. „Napolje.”

Uzdahnuo je. „Hana, nemoj biti bezobrazna! Postavio sam ti savršeno civilizovano pitanje. Zar ne zaslužujem pristojan odgovor?”

„Izvini. Da, zaslužuješ.” Na trenutke je prepoznavao svoju kćerku. „Izlazim s Alis i Fibi.”

Znao je obe devojke. Bile su fine. Nisu, koliko je on znao, stavljale ajlajner koji je izgledao kao da je nanet voštanom bojom.

„Stvarno?”

„Stvarno! Ako mi ne veruješ, možeš da pozoveš njihove majke i pitaš ih.” Mrzeo je defanzivan, agresivan ton. I sopstvenu ljutnju. Nije tako želeo da razgovara sa svojom malom devojčicom.

Ako je blefirala, dobro je to radila.

„A gde idete?”

„Ja ću otići taksijem do Fibi, gde ćemo se sve naći, a u njenoj ulici se održava neka srednjoškolska žurka, tako da niko neće voziti. A dovešće me kući - verovatno Alisin tata.”

„Do kada?”

„Do jedan?”

„I one smeju da ostanu do jedan, zar ne?” Pogledala ga je kao da je rekao nešto besmisleno. „Svašta! Naravno.”

Mark nije bio preterano zadovoljan, ali pre nego što je imao priliku da kaže išta drugo, taksista se zaustavio na prilaznom putu, nestrpljivo pritisnuo sirenu, i Hana je otišla, poljubivši ga brzo u obraz, i odgovarajući kikotanjem na njegov zahtev da ponese jaknu sa sobom.

U trenutku je pomislio da pozove Fibinu majku. Nije dobro poznavao te ljude. Nije želeo da saznaju da ne veruje sopstvenoj kćerki, čak i ako je to bila istina.

Bože, kako vreme leti! Za Božić mu je pomagala da kuva i kiti jelku. Sada se činilo kao da uopšte ne želi da bude s njim.

Hana je sela na zadnje sedište taksija i pokušala da se smiri. Srce joj je brzo udaralo. Poverovao je u njenu laž, hvala bogu. Njene drugarice su odlično znale šta se dešava - provele su prethodno popodne birajući s njom odeću za ovo veče. Međutim, njihovi roditelji bi bili više nego zbunjeni Markovim pozivom. Jedini istiniti deo u priči koju je upravo rekla ocu, jeste onaj o zabavi. Stvarno ide na žurku, ali ne sa drugaricama, i nije bila u

Fibinoj ulici, i neće je dovesti Alisin tata. Rekla je sebi, i skoro poverovala u to, da to radi da ga zaštiti, da je to za njegovo dobro - ono što ne zna, ne može da ga brine. Znala je šta radi - nije se izlagala opasnosti. Trebalo je više da joj veruje. Nije volela da joj sve vreme postavlja pitanja. Da joj veruje, ne bi morala da ga laže.

Naravno, izlazila je s Nejtanom. Njegovi prijatelji su pravili žurku. Rekao joj je da će tamo biti malo starijih i da će biti kul. Dešifrovala je njegovo objašnjenje, otuda onaj krizni sastanak posvećen odabiru garderobe s Alis i Fibi, i ajlajner. Želela je da izgleda starije, da izgleda prikladno. To je bilo važno veče. Ovo je prvi put da će stvarno provesti neko vreme s njegovim prijateljima, i nije htela da ispadne neka glupava školarka.

Pitao ju je da ostane s njim celu noć. Rekao je da su mu roditelji otišli nekuda za vikend. Rekao je i da ne moraju da imaju seks. Izgovorio je to istog trena, znajući da je to prva stvar na koju će ona pomisliti. Samo je želeo da bude s njom, da je grli cele noći, da se probudi s njom. A to je stvarno zvučalo divno. Rekao je da bi mogla da kaže da je kod neke od svojih drugarica.

Nije bila spremna za tako nešto, iz više razloga. To je bila previše velika laž. Plašila s posledica koje bi usledile ako bude uhvaćena. Mark bi bio van sebe, a kada je bio besan, mada je to bio redak slučaj, i gotovo nikada nije bio besan na nju, to je bilo zaista strašno. Imala bi sreće ako bi je ponovo pustio samu pre osamnaeste godine. I što je još gore, bio bi stvarno, stvarno uzrujan. Nije želela da mu uradi tako nešto. A, onda, tu je i Nejtan. Još uvek je govorio ono što je želela da čuje, kako će čekati dok ne bude spremna, i da ne želi da je pritiska, ali ono što je radio govorilo je suprotno. Njegova neobično jaka erekcija ispod farmerica uvek je bila tu kada su sami, a ruka mu je bivala sve upornija, frustrirano ju je pomerao ispod odeće koju još uvek nije bila spremna da skinje. Postajalo je sve strastvenije - što je bilo i uzbudljivo i neprijatno - i nije bila sigurna da li ijedno od njih dvoje zaista veruje da bi bilo moguće spavati celu noć u istom krevetu, a da se ništa ne dogodi.

Rekla je da ne može. Izmislila je neku priču o tome kako mora da ide negde s tatom u nedelju rano ujutru. Još laži. Ponekad nije prepoznavala sebe, a to nije imalo nikakve veze sa ajlajnerom. Delovao je iznervirano. Ali što je važnije, žurka je bila pun pogodak...

Kada je Liza konačno ušla što je mogla tiše, prošlo je jedan ujutru, i očekivala je da svi u kući spavaju. Mark, koji je sedeo kao kip u fotelji, uplašio ju je na smrt.

„Šta, dođavola, radiš sedeći tako u mraku? Premrla sam od straha!”

„Izvini. Čekam Hanu.”

„Još nije došla kući?“

„Rekla je da će se vratiti do jedan. Obećala je.“

Liza je pritisnula prekidač za svetlo u hodniku i pogledala na sat. „Jedan i dvadeset pet. Tek nekoliko minuta. Da li je ikada pre to uradila?“

„Ne, nije. Ali, ipak ću je odrati. Rekao sam samo do jedan sat, i to pod prinudom. U stvari, nisam čak u potpunosti pristao ni do jedan.“

Liza je škiljila u njega, napola se zabavljajući. Nije je čak ni pitao gde je bila celo veče. „Baldisao si. Idi gore. Doći će brzo. Ja ću je sačekati. Ionako hoću da popijem čaj.“

„I da propustim priliku za još jedan obračun. šališ se? Ovaj se kuvao satima. Džen bi bila ponosna na neke rečenice koje sam ponavljao u sebi. Stavi čajnik za dve šolje...“

Hana

Možda je izgledala kao da ima osamnaest, ali Hana se osećala kao da ima trinaest godina. Osećala se kao da je još uvek na nivou dečjeg programa, a da je ovo ekipa potpuno u MTV stilu. I roditelji tog dečka u čijoj je kući bila žurka takođe su bili na putu. Nejtan je rekao da su mu dozvolili da napravi žurku, ali Hana je odjednom posumnjala u to. Bila je na puno zabava na kojima se pio alkohol. I ona je više puta pila razna pića koja bi tinejdžeri prokrijumčarili - počev od jabukovače, pa do *kamparija*, a jednom i nezaboravnu (ali iz potpuno pogrešnih razloga) mastiku. Ali nikada nije bila negde gde se nalazila droga. Ljudi su ovde pušili džointe, i dodavali ih i njoj. Prvi put je rekla ne, hvala, i podigla svoju plastičnu čašu s lošim vinom kao objašnjenje. Drugi put, videla je Nejtana kako je gleda dok odbija, i nije joj se dopao pogled koji joj je uputio, tako da je treći put klimnula glavom, i povukla najslabije što je mogla, puštajući da biljni dim lagano izlazi na drugu stranu usta pre nego što je prošao iza zuba, odupirući se potrebi da zakašlje. Pokušala je da puši, ali joj se nije dopao ukus i osećaj neprijatnog mirisa dima u grlu i plućima. Ovo je imalo isti ukus, uz primese nečega sladunjavog i cvetnog. Čekala je da se oseti ošamućeno ili neobično, ali ništa se nije desilo. Pretpostavila je da nije dovoljno udahнула. Devojke su igrale. muzika je glasno i dobovala. Čak i oni koji nisu plesali - to jest, momci - mrdali su glavom napred-nazad, prateći snažni ritam. Devojke su izgledale mnogo starije od Hane. Oči su im bile zatvorene, a ruke iznad glava. Na neki način su delovale kao da sanjaju. Pre nekoliko sati, sve se činilo

uzbudljivim. Sada je bilo uznemiravajuće. Džoint se stalno vrteo u krug. Nastavila je da pučka, nadajući se da će to biti dobro.

Raspoloženje je nekako postalo intenzivnije, a žurka. Napeta i nepredvidljiva. Svi su igrali kao u transu, a vazduh je bio zamagljeniji. Ljudi su nestajali u parovima. Hani nije bilo jasno šta ona tu stvarno radi. Nije pripadala ovde. Pomalo je osećala mučninu. Kada je pogledala na sat, i uspela da se fokusira, skoro joj je laknulo kad je videla da je pola jedan. Nejtan je obećao da će je vratiti kući na vreme. Ostaviće je na čošku.

Nejtan je pio i pušio. Videla ga je. Nije se srušio pijan ili nešto slično; još uvek je bio pribran. Nije mogla da ga vidi u ovom trenutku. mora da je u drugoj sobi. Nije bila sigurna u kojoj.

Progurala se između ogromnih momaka u do vratku i ušla u kuhinju. Nije bio tamo. I dalje je bilo previše bučno da bi se čulo nešto drugo, tako da je krenula dalje, u malu prostoriju za belu tehniku u zadnjem delu kuće. Kratko se zapitala, dok je prolazila, o porodici koja ovde živi, i koja je pre odlaska sigurno ostavila bele radne površine u kuhinji čiste i prazne. Sada su na njima bile prazne flaše, gomile pepela, prosut čips, i kese posvuda. Potpuni haos. S vremenom, u glavi je počelo da joj dobuje u ritmu muzike, i bilo je olakšanje naći se u hladnoj tišini ove male prostorije, koja je mirisala samo na legalne stvari, kao što je omekšivač za veš, i sredstvo za poliranje nameštaja.

Otkucala je broj taksija. Tip koji se javio, rekao joj je da nema nijedno slobodno vozilo u narednih sat vremena. Ovo je špic, rekao je. Trebalo je da rezerviš. Pokušala je sa nekom drugom taksi-službom, gde je dispečerka rekla istu stvar. Svi njeni vozači su bili na zadatku, a imala je još rezervacija. Pošto je Hana delovala užasnuto, žena je odjednom zazvučala materinski. „Jesi li negde na sigurnom, dušo?” pitala je. Hanu je zaprepastilo što je shvatila da zapravo ne zna gde se nalazi. Znala je otprilike, ali ne bi mogla da kaže kućni broj. Kakva je budala. „Pokušaću da napravim nekoliko zamena, i da organizujem nekoga da dođe po tebe za četrdeset minuta...” Pogledala je na sat. Petnaest do jedan. Već je kasnila. Počela je da paniči. Prokletstvo... Zahvalila se ženi, rekla da je dobro, i da će pokušati kod nekog drugog. Ali nije mogla više da se seti nijednog broja telefona taksi-udruženja.

Znala je da bi trebalo da pozove tatu. Znala je da je još uvek polu budan, čekajući da je čuje kada bude stigla. Ali, morala bi da prizna da je lagala. A to je bila velika laž. Nije želela da bude ljut na nju, i nije želela da bude razočaran njome. Naslonivši se na zamrzivač, shvatila je da je samu sebe razočarala. Ona nije bila toliko loša, zar ne? Više nije bila sigurna.

Kada se vratila na žurku, stvari su bile ubrzanije i usporenije. Plesanje je bilo pomamnije, ali njeni pokreti su bili kao da gaca po sirupu. Ruke su joj izgledale kao tuđe, dok je uzimala džoint i prinosila ga ustima. Nije želela to da radi. Ali ipak jeste. A kada je pronašla Nejtana u prednjoj sobi, njemu se to dopalo. I to je bilo dobro, zar ne? Nasmejao se, i posesivno je privukao držeći je za gajke na farmerkama, i sudarajući se s njenim preponama preko teksasa. „Moram da idem kući, Nejtane.”

„Prestani da se brineš, srce. Krenućemo uskoro. Rekao sam da ću te odvesti, zar nisam?”

„Mislim da ću povratiti.”

„Nemoj ovde da povratiš, pobogu.” Neko - možda Nejtana - gurao ju je prema ulaznim vratima. Svež vazduh koji je bio tako ugodan u kuhinji pre samo minut (sat? nedelju dana? ceo život?), udario ju je kao voz, i toliko ošamutio da je pokušala da sedne na stepenik.

Neko joj nije dozvolio, i sada je znala da to nije Nejtana, jer se Nejtana ljuljao ispred nje. Nejasno je shvatila da su ih izbacili napolje.

Želela je, morala je da se nasloni na Nejtana, ali nije mogla, jer je znala da bi u tom slučaju oboje pali. Neprestano je mislila na malog Bambija, kako na filmu uči da ustane. Imala je takav osećaj u nogama. To ju je nateralo da se nasmeje, ali nije zvučala kao ona. Kada su došli do kola njegove mame, snažno ju je gurnuo uz vrata, i gladno poljubio. Osećao se na dim i pivo. Za trenutak ju je prestravila misao da će je njegov jezik naterati da povraća. A tu je bila i erekcija, koja ju je bola.

„Najtane”, bunila se spustivši dlanove na njegove grudi, koje su je gurale. „Kasnim. Ne možemo...”

Izmakao se unazad, i podigao ruke kao da se predaje. „Okej, okej.” Otvorio je vrata i teatralno mahnuo. „Vaša kočija, madam...”

Hana je ušla, naslonila zahvalno glavu na naslon sedišta, i zatvorila oči u uzaludnoj nadi da će to možda pomoći da vožnja bude sporija.

Mark

„Pa, gde si ti bila?” Mark je postavio pitanje Lizi, nadajući se da će Hana prekinuti odgovor.

„Srela sam prijateljicu u gradu. Na kraju sam otišla kod nje. Nije čula za mene i Endija, tako da sam joj istresla celu tužnu priču, dobro se isplakala, a

zatim smo jele ribu i pomfrit, i gledale filmove. Raskalašno subotnje večer
dve samice.”

Liza je pogledala Marka tražeći odgovor, ali on je nije slušao. Sada je bilo
skoro dva sata. Dva puta je pokušao da je pozove na mobilni. Ali, bio je
isključen. Ljutnja je odavno ustupila mesto strahu.

Kada je telefon zazvonio, Liza je ispustila uzdah. Najzad. Prokletstvo,
Hana. Mark se javio posle drugog zvona.

„Hana?”

Liza je posmatrala njegovo lice.

„Da. Ja sam Mark Forbs. Hana, da. To je moja kćerka.” Boja je istog trenu
nestala sa njegovog lica. „Gospode bože!”

„Šta je?”

Stavio je ruku preko slušalice. „Desila se nesreća.” Vratio se pozivu.

„Da.” Duga pauza. „Dobro. U redu. Doći ću što pre mogu. Hvala.”
Prekinuo je vezu i naslonio glavu na zid. „Mark? Reci nešto! Šta se
dogodilo?” „Hana je imala saobraćajnu nesreću. Povređena je.” „Bože. Da li
je dobro?” „Dobro je.” „Hvala bogu.” „Otići ću tamo...” „Idem i ja s tobom...”

Već je obukla jaknu. Mark je zgrabio ključeve od kola s kuke pored vrata,
i otrčali su do auta.

Hana

U urgentnim centrima se nedeljom u pola tri ujutru mogao videti veoma
tužan presek društva. Mark nije mogao da veruje da se našao tamo. Rekao
je svoje i Hanino ime na prijemnici. Iscrpljena sestra nije ni podigla glavu da
ga pogleda kada mu je rekla da sedne, i da će neko uskoro doći da
razgovara s njim.

Liza ga je uhvatila za ruku i stegla je. „Dobro je što moramo da
sačekamo. Što duže čekamo, znači da su povrede su lakše. Najgore je kad
odmah dodu da razgovaraju s tobom.”

Prošlog leta je bila ovde sa Si Si, tri sata. Si Si je ugurala *tik-tak* od po-
morandže u levo uvo. Htela je da vidi da li će izaći s druge strane. Neki
dečak u vrtiću joj je rekao da hoće, ako nagne glavu na drugu stranu.
Bombonica nije izašla. Taj majski dan je bio zaista vreo - jedan od onih što
iznenadi i previše uzbudi ljude, pa su posledice pune čekaonice urgentnog
centra, sa žrtvama toplotnih udara i opekotina od roštilja.

Mark je neprekidno tapkao prstom po podu od linoleuma. Stavila je ruku na njegovo koleno da ga zaustavi. Pogledao ju je i slabo joj se osmehnuo.

Mlada doktorica koja im je prilazila iz pravca vrata koja su se neprestano klatila, sudeći po bolničkoj pločici zakačenoj za njen beli mantil, zvala se Kvinsi Jork. Vitka plavuša s prodornim plavozelenim očima iza okruglih naočara koje su joj lepo stajale, i s mekim, američkim akcentom, ohrabrujuće im se osmehnula kada je Mark skočio na noge pri pomenu Haninog imena. „Ne brinite. Vaša kćerka je dobro.”

Olakšanje mu je prostrujalo kroz celo telo i, za trenutak, Mark je osetio slabost u nogama.

„Sedite ovde”, rekla je, ne neljubazno, usmeravajući ga ka mirnijoj klupi sa strane. „Odmah ću vas odvesti da je vidite.”

Mark je seo pored nje, a lice mu je bilo bledo i ispijeno. Liza ga je i dalje držala za ruku. Doktorica ju je ispitivački pogledala. „Ja sam njena sestra”, rekla je. Doktorica Jork je klimnula glavom.

Spustila je pogled ka svojim beleškama. „Hana je dobro. Dobra vest je da je imala vezan pojas, što ju je u velikoj meri zaštitilo od udarca. Imaće nekoliko ružnih modrica na mestu nagnječenja, i nekoliko malih posekotina po licu, od vetrobranskog stakla, ali ništa što će morati da se ušiva. Očistili smo i previli dve veće posekotine, ali i one bi trebalo da zarastu bez ožiljaka.”

„Hvala bogu.”

„Imala je sreće.”

„Šta je s vozačem?”

„Njegove povrede su mnogo ozbiljnije, ali nisu opasne po život. Tu su mu roditelji...” „Njegove povrede?”

Doktoriku Jork je pitanje zbunilo, i ponovo je pogledala u beleške. „Da. Nejtan Spring. On je vozio auto.”

„Rekla je da izlaziš drugaricama...” Glas mu je zamro. Nejtan Spring. Dečko s one žurke.

„Razumem.” Očigledno je shvatila. Napravila je pauzu pre nego što je opet progovorila. „Vidite, ne znam šta se dešavalo ranije tokom večeri, ali Hana je popila jedno ili dva pića, gospodine Forbs. Pretpostavljam da to nije ništa neuobičajeno, međutim, kao što znate, ona zakonski nema dovoljno godina da može da pije alkohol. Nije ona prva tinejdžerka koju smo videli ovde subotom uveče, koja je pila, a ne bi smela. Nije pijana; a svi smo mi nekada bili tinejdžeri. Problem je što je ušla u kola s nekim ko je takođe pio.

Vozač je imao značajno veći nivo alkohola u krvi. Trebalo je da joj bude jasno da on ne može da vozi..”

„O, bože.” Mark nije mogao da veruje. Protrljao je vilicu. Hana? „Stvarno je glupa!”

Doktorica Jork je stavila ruku na Markovu podlakticu. „Slušajte, razumem vašu reakciju. Ali oboje su se srećno izvukli. Moglo je da bude mnogo gore. Razgovarala sam s Hanom. Deluje kao slatka devojčica. Očigledno se strašno uplašila. Mislim da u potpunosti shvata šta se dogodilo. Moja pretpostavka je da se već i sama dovoljno zastrašila, tako da sigurno neće više nikada uraditi ništa slično.” Ljubazno mu se osmehnula. „Vodite je kući, pustite je da se odmori, i pričajte s njom...”

„U redu, hvala.”

„Nema na čemu.” Ustala je i raširila ruke prema odeljenju. „Hajdemo da je pronađemo.”

Hana je sedela na visokom bolničkom krevetu, iza zelene zavese. Doktorica Jork se izvinila, rekavši da će se vratiti s Haninom otpusnom listom za minut-dva, i navukla zavesu, tako da su njih troje ostali sami. Hana je bila bleđa i raščupana. Očigledno je plakala. Imala je posekotine i ogrebotine po obrazima, od kojih su neke bile prekrivene uzanim belim trakicama, i strašnu modricu na ključnoj kosti, koju je otkrivao izrez na njenog košulji. U prostranom, visokom krevetu izgledala je kao malo, uplašeno dete. Nije ništa rekla, ali njene širom otvorene oči su molećivo gledale u oca.

„Ti, glupo dete!” Sam sebi je zvučao preglasno u tihoj sobi. „Glupa, glupa devojčice!” Hana se skupila nazad uz jastuke, kao da je svaka reč bila fizički udarac. Lice joj se iskrivilo od novih suza.

„Mark”, Liza je spustila ruku na Markovu. „Polako.” Markova ramena su se opustila. Kao da je bes, nalik tornadu, protutnjao kroz njega i ostavio ga utučenog i slomljenog.

„Zar ona to ne shvata? Zar ne razumeš? Zar ne kapiraš, Hana?” Hana je sada jecala.

„Ne smem da te izgubim. Ne smem da izgubim i tebe. Ne smem!” Lizino srce se cepalo zbog njega, i taj osećaj je u trenutku potisnuo olakšanje što se sama uverila da je Hana dobro. „Toliko mi je žao, tata. Toliko mi je žao.” „Gde ti je, dođavola, bila pamet? Ti nisi tako glupa.” „Ne sada, Mark.”

Liza je shvatila da mora da preuzme kontrolu. Mark nije bio u stanju da vlada situacijom, tako histeričan od olakšanja. „Ovde nije mesto za to. Hajde da odvedemo Hanu kući, važi?”

Mark je klimnuo glavom i okrenuo se ka zavesi. Stao je, ponovo se okrenuo, vratio se do kreveta i uzeo Hanu u naručje.

Ona je stavila jednu ruku oko njega, zahvalna zbog zagrljaja i oproštaja koji je on značio, ali od pritisaka njegovog zagrljaja ju je zbolela modrica.

„Joj!”

Njegov glas je sada bio nežan i mek. „Žao mi je, dušo. Boli te?”

Deset dana kasnije, sve posekotine su zarasle, a modrice su se pretvarale iz tamnoplave u crnu, pa u ljubičastu, a sada su bile bledunjave, skoro žute. Ostatak Hanine kože je bio bledozlatne boje. Ispostavilo se da su ipak oboje znali kako da nanose kremu s faktorom trideset.

U početku, Mark se plašio godišnjeg odmora - onog za koji ga je Amanda kinjila da rezerviše. Zapravo, užasavao ga se nedeljama pre nesreće. Bez bliskosti, koju su izgleda on i Hana izgubili, i bez životnih trivijalnosti i rutine koji su skretali pažnju, plašio se dugih tišina i prekornih izraza lica. Posle nesreće u subotu uveče, bio je čak još više uznemiren. Hvala bogu da je Liza bila tu te noći. Preuzela je sve na sebe. Liza je stavila Hanu u krevet, držala je dok je plakala, slušala smešnu, očajničku priču kako bi i šesnaestogodišnjakinja s više razuma nego što je ona pokazala, donela odluku da uđe u kola s dečkom za kojeg je znala da je pijan, samo zato što misli da ga voli, i samo da bi izbegla sukob s tatom. Mark je besneo i šetao u prizemlju, pijući čist viski.

Dugo nije zaplakao, sve dok nije otišao u krevet. Skoro nije ni bilo svrhe da leže; prošlo je pet sati ujutru, i mislio je da je previše napet da bi spavao. Ali, na kraju, iscrpljenost ga je savladala kao talas, i on se popeo uza stepenice. Hanina vrata su bila širom otvorena, i pošto je napolju skoro svanulo, mogao je jasno da vidi posekotine i ogrebotine na njenom lepom, dragom mladom licu.

Ovo je bilo previše blizu, imala je previše sreće.

Hana je manje-više pravo iz bolnice otišla na ispite. Probne, hvala bogu. Nije mnogo komentarisala kako su prošli. Neće dobiti rezultate dok ne dođu kući. Sve do treće večeri na Antigvi nisu stvarno razgovarali. Prve večeri su oboje bili iscrpljeni od leta. Drugog dana za večerom - s nosevima koji su pocrveneli od jakog sunca - samo su ćaskali. Treće večeri, pošto su jeli, utonuli su u bele ležaljke na terasi, uz visoke čaše s kafom, i Hana je zaista pričala s njim. Ispričala mu je ozbiljnim, nervoznim ispovedačkim tonom, o Nejtanu, o lažima i događajima koji su doveli do nesreće. Znao je veći deo toga - Liza mu je rekla, one nedelje ujutru, dok je Hana spavala - ali on ju je slušao bez prekidanja i osuđivanja. Svaki čas je plakala, a njena postidjenost ga je dirnula. Siroto dete.

A onda je on govorio. Rekao joj je da mu je žao što je bio takav. Da sada može da vidi da se previše oslonio na nju. Odmahnula je glavom, želeći da to opovrgne, ali on se blago osmehnuo i rekao joj da to jeste tako.

„Mislio sam da si dobro. Dozvolio sam sebi da poverujem da je tebi bilo lakše nego meni. Da si se oporavila mnogo brže.” „Možda samo drugačije?”

Podigao je njenu ruku do usta i poljubio je. „Drugačije.”

„Mislila sam da sam dobro”, rekla je, a suze su se slivale niz njene obraze. „Ali, bila sam toliko ljuta na nju, tata. Bila sam toliko ljuta što me je ostavila. U dnevniku stalno ponavlja kako *ona* nije spremna - ali šta je sa mnom? Osećala sam kao da je digla ruke i dozvolila da se to desi. I bila sam toliko ljubomorna na ostale, jer su one već odrasle, i imale su je celo svoje detinjstvo, a ja to neću dobiti. I sve to me je proganjalo, gotovo neprestano. Nisam znala kako da se rešim svih tih razmišljanja. Neprekidno sam čekala da te misli same nestanu. A toliko sam bila zabrinuta za tebe, da nisam mogla da ti kažem.”

I Mark je sada plakao. „Voleo bih da jesi.”

„I ja.” Držali su se za ruke preko pletenih stolica. „A Nejtan - Nejtan je...”

„Pssst. Znam.”

Hana je ustala i pomerila se da sedne pored oca. Stavio je ruku oko njenih ramena, a ona je spustila glavu na njegovo rame. mazio ju je po kosi i govorio reči koje nikada nije koristio, reči koje je čuo stotinu puta od Barbare. „Tu sam.” Dugo su tako ostali.

Dogovorili su se, sklopili su pakt. Da razgovaraju jedno s drugim. I da slušaju.

Ali Mark nije mislio da je to kraj. Pred njima je još teških godina. Hana neće odrasti preko noći. Donosiće još loših odluka, i praviće pogrešne izbore. On će ponovo izgubiti nerve. Suviše će je tretirati kao da je dete, ili će joj suviše pristupati kao da je odrasla. Nadao se da se nikada više neće desiti nešto što bi moglo biti toliko opasno. Stomak mu se i dalje grčio od pomisli kako je lako mogao da je izgubi te noći. Ali, zasada, postojalo je razumevanje između njih, i primirje koje su sklopili.

Plivali su, ronili i jahali na banani koju je gliser vukao po zalivu. Išli su na parasejling, a Hana je vrištala od oduševljenja dok su ih vukli iznad odmarališta uzetom dugim tri i po kilometara. more je imalo izvanrednu boju, a bela peščana plaža prostirala se u nedogled. On je čitao Ijana Makjuana i Nelsona de Milu, a ona „El” i „Helou!”, ignorišući debeo primerak *Midlmarča* koji je donela da proučava. Oboje su spavali kao bebe. Ovo je za oboje bio oporavak.

Nisu pričali o Nejtanu. Nije znao šta Hana namerava, a nije hteo da je pritiska. Nadao se da ga više nikada neće videti, ali je odlučio da joj ne zabranjuje. Mark je znao da je on ostao u bolnici skoro nedelju dana, gde su mu lečili ozbiljan prelom ruke i dva polomljena rebra. Nekoliko dana nakon nesreće, imao je neverovatan razgovor s njegovim ocem. Smatrao je da mora da ga pozove, iako nije znao šta da kaže, a Hana mu je dala broj, nestrpljiva da čuje novosti. Nejtanov otac nije znao ništa više o Hani nego što je Mark znao o Nejtanu. Zvučao je izmučeno i uznemireno, i ponavljao je kako ne može da veruje koliko je Nejtan bio glup, kako je Nejtan mnogo bolji i pametniji... Strahovito poznata misao je odzvanjala u Markovoj glavi. Gordon Spring je govorio isto kao i on. On se sigurno mnogo više ljutio na Nejtana nego Mark. Te noći kada se nesreća dogodila, mogao je da ga udavi golim rukama. Možda bi to i uradio da ga je video. Ali kakva je sad svrha toga? Dečko je sigurno dovoljno kažnjen.

Maj

Liza

Ovo večerje je bilo od onih kada bi se ona i Endi obično našli posle posla, otišli na jedno piće koje bi preraslo u nekoliko pića, i večeru. Negde napolju. S prijateljima, ili sami. Volela je takve večeri. Bilo je toplo - temperatura je dostigla dvadesetak stepeni i tako je i ostalo, a sunce je još uvek grejalo kada je Liza izašla iz poslovne zgrade, mada je bilo petnaest do šest. Nije ovo bilo večerje za traženje stana. Liza je imala dva sastanka, ali je bila u iskušenju da oba otkaže. Ranije te nedelje, videla je dva stana, i oni su je bacili u potpuno očajanje. Ne zato što su bili jezivi. U redu, jedan je bio. Trebalo je da zna da će nešto što je tako jeftino biti pod znakom pitanja. Zapravo, kupatilo u tom stanu bilo je jedno od poslednji kupatila u boji avokada u celom gradu. Još je veća budala bila što se nadala da će se izvući s tolikom stanarinom. Žena iz agencije je rekla da kupatila boje avokada doživljavaju renesansu, na šta je Liza žestoko frknula. Drugi stan je bio dobar - Liza je znala da je žena bila u pravu kada je rekla da verovatno predstavlja najbolje što može da dobije za te pare. Lizi se nije dopala ona. Neka neverovatno mlada devojka po imenu Felisiti, sa savršenim zubima i savršenom kosom, koja je nosila štikle od deset centimetara i Tifanijev verenički prsten s četvrtastim dijamantom od jednog karata. Kada je pogledala Lizu, na licu joj se jasno ocrtavalo: 'Znam tvoju priču. Uprskala si s dečkom, sada si opet sama, standard ti je opao, i to te ubija.' Barem je tako delovalo. Paranoja je bila nova i očajno neprivaćna navika.

Mogla je tu da živi, u tom drugom stanu. Imao je novije kupatilo - bilo je bele boje, što znači da trenutni vlasnici nisu bili pretplaćeni na časopis „Dvadeset pet lepih domova”, pa samim tim nisu čuli za renesansu avokado boje - a i kuhinja je bila pristojna, sve dok ne poželite da u njoj držite kućne ljubimce ili da ugradite police. Nije bio okrećen u paletu odvratnih boja kao prvi stan, koji je išao od mornarsko plave trpezarije, preko tamnozeleno dnevne sobe do tamnocrvene spavaće sobe, što je, kako je posrednica rekla bez trunke ironije, uspešno 'oponašalo matericu'. Drugi stan je bio u bež tonovima. 'Sliper saten', po Felisitininim rečima, ali opet, ona je bila imbecil. I bio je tako... prazan. Bila je to kuća, a ne dom. To se nije dalo lako ispraviti ugaonom sofom, i s nekoliko uramljenih slika iz Ikee. Nedostajao joj je

nered koji je pravio Endi. I Si Si. Čak su Mark i Hana bili previše uredni za nju, a u odnosu na ovaj stan, njihov dom je izgledao kao hotelska soba Pita Doertija. Želela je da naokolo na svakom koraku leži poneki DVD, bez nade da će ikada naći svoju kutiju, i da je tepih isflekan od crnog vina, i da su po hodniku blatnjavi tragovi nogu, a na dovracima štrokavi otisci prstiju. U svakom slučaju - a znala je da ovo zvuči prostački - nije želela da bude deo uspešne priče verene devojke. Nije želela da ona dobije bonus što je ispunila planiranu prodaju, koji bi iskoristila da kupi već *dženet redžer* za svoj medeni mesec u pariškom *Ricu*. O, ne. Odbila je. Bio je previše udaljen od podzemne železnice. Rekla je da će ponovo preispitati budžet, što je bila šala koju je samo ona razumela, a čak ni njoj nije bila smešna. Već je došla do maksimuma, a verovatno ga i malo prekoračila.

Nije više htela da ide tamo. Želela je veliku čašu džina i tonika u bašti paba, i da se slatko ismeje.

Ovoga puta, Endi je čekao nju. Kao da ga godinama nije videla. Srce joj je poskočilo. Izgledao je toliko zgodno, i ta misao ju je iznenadila, jer nije navikla da o njemu razmišlja na taj način. Imao je drugačiju frizuru, i nove naočare. Nisu bili zajedno svega nekoliko meseci. Možda je i ona nestala iz njegovog života, zajedno sa starom frizurom, i možda je razvio savršen vid kako bi mogao jasno da je vidi. Nadala se da nije tako.

Krenula je ka njemu, terajući se da hoda polako, i ne dozvoljavajući sebi da se previše uzbudi. Njegov izraz lica nije ništa odavao. Možda je samo došao da je pita o njenom delu lokalnog poreza. Ili da joj vrati srebrnu mindušu *Džordž Jensen*, za koju je bila prilično sigurna da je ostavila na noćnom stočiću pored kreveta.

Opet na klupi. Kao u filmu *Forest Gamp*. Osim ako ovog trena život nije postao kutija čokolade, mislila je da zna šta će dobiti. Onaj marcipan koji niko nikada nije želeo.

Možda je bilo više nalik na klasičan špijunski film. Oboje su nosili mantil. Nije gledao u nju dok je govorio.

„Tvoja sestra je bila kod mene.”

„Koja?”

„Dženifer.”

To je više ličilo na Amandu, ili Hanu. Dženifer ju je malo iznenadila.

„Žao mi je. Nije trebalo da se meša.”

„Pokušavala je da pomogne. Prilično lepo s njene strane.”

„Znam. Ali ti si bio potpuno jasan, i to sam joj i rekla. Nije trebalo da dolazi. Njen odnos sa Stivenom se vratio u normalan kolosek, i odjednom je postala vatreni pobornik ljubavi.”

„Šta fali tome?”

„Ništa. Ali se razlikujemo, zar ne?”

Endi nije rekao ni reč. Liza to nije mogla da podnese.

„Šta je rekla?”

„Pokazala mi je nešto što je vaša majka napisala pre nego što je umrla. Nešto iz njenog dnevnika. Prilično moćna taktika.”

„Izvini.” Nije bila sasvim sigurna zašto se izvinjavala zbog Dženiferinih postupaka. Ubiće je.

„Ne izvinjavaj se. Oduvek sam voleo tvoju majku.”

„I ona je volela tebe.”

'Pitaj ponekad Endija...' - Liza se setila Barbarinog pisma. „I bila je u pravu.” „U vezi s čim?”

„Kakvo je gubljenje vremena držati se loših stvari. Pretpostavljam da kada znaš da ti vreme ističe, lakše ti je da se maneš gluposti.” „Pretpostavljam.”

„Dakle... stvar je u tome da... odustajem od loših stvari, Liza.” „Jesam li ja loša stvar u ovoj raspodeli?” Liza nije mogla da proceni na osnovu njegovog glasa, a on i dalje nije gledao u nju.

„Nisi. Ono što se desilo je loše.”

Sve ovo je bilo previše zagonetno. Poželela je da nastavi dalje i kaže zašto je ovde. Jedva je disala.

„Ne razumem šta mi govoriš, Endi.”

Okrenuo se tako brzo da je poskočila. Sada je gledao pravo u nju. Pogledala je u njega, u iščekivanju, kao što optuženik čeka da predsednik porote progovori.

„Govorim ti da želim da zaboravim poslednja dva meseca. Govorim ti da nije vredno da se uništi sve zbog toga. Stvarno nije. Verujem ti, najzad, i verujem u to. Govorim ti da želim da se vratiš.”

„Tek tako?”

Endi je zviznuo i odmahnuo glavom. Za trenutak je pomislila da ga je naljutila.

„Ništa nije 'tek tako' u ovome. Prve večeri sam hteo da se vratiš, pošto si mi rekla. Nikada nisam zaista želeo da odeš. Bio sam ljut i povređen, stvarno povređen. Ali sam te uvek voleo. Samo sam se zaista, zaista plašio da ti mene ne voliš. Da ne možeš da me voliš, a da uradiš tako nešto.”

„Endi... sve vreme govorim...”

Podigao je ruku da je zaustavi. „Znam, znam. Mislim da razumem. Ti si užasno komplikovana žena, Liza. I dalje mislim da ne razumem zašto se to desilo. I ne moram, ako se neće ponoviti.” Žestoko je odmahнула glavom. „Kao što sam rekao, ti si užasno komplikovana žena. Ali, ti si *moja* užasno komplikovana žena.”

„Žao mi je, Endi...”

Stegao je jako njena ramena i uneo joj se u lice.

„Nema više izvinjavanja. Nema više objašnjavanja. Ako ću ja da zaboravim na to za sva vremena, onda moraš i ti. Jednostavno mora da se zaboravi.”

„I ti to možeš?”

„Ako to znači da mogu da te imam, onda da. Mogu. Jesam. Ne bih bio ovde da nisam. Sit sam igranja igara, Liza. Ako se vratiš, moraš u potpunosti da se vratiš. Moraš to da želiš. Zauvek. Dok nas smrt ne rastavi, i sve to. Nema više gluposti.”

„Da li to znači da bračna ponuda i dalje važi?”

„Naravno da važi, ludo jedna. Zar ne razumeš? Koja je svrha povratka, ako ne dobijam sve. Volim te. Izvini, ali ovog puta neću pasti na kolena, uz mesečinu i ruže. To si imala, i nije uspelo, zar ne?” Sada se skoro smejaio, a ona je osetila da taj isti smeh žubori u njenim grudima. Osetila je olakšanje, oduševljenje, zahvalnost, radost. Sve odjednom. „Ovo nije srceparajuća verzija događaja.”

„Zar ne dobijam dijamantski prsten?”

„Kao poklon za desetu godišnjicu braka - možda!”

Obavila je ruke oko njegovog vrata i privukla ga sebi, udišući poznati miris. Zavukla je ruke u njegovu kosu, a usne mu spustila na vrat. „Možda sam lud, Liza, ali udaj se za mene.” Nije mogla da mu vidi lice, međutim osetila je suze u njegovom glasu.

„Hvala, hvala, hvala. Hoću. Toliko te volim.”

Ostali su tako, na klupi, sve dok im nije postalo neudobno i hladno. Nisu više pričali. Samo su se grlili i ljubili. Na neki neobičan način, Lizi je izgledalo kao da se nikada ništa nije desilo. On je zaista bio neverovatan čovek. Osećala se kao da se vratila sama sebi, kao i on.

Posle toga su tumarali, s rukom u ruci, u potrazi za džinom i tonikom.

„Kako je Si Si?”

„Hoće da probuši uši, i hoće da joj se promeni vreme za odlazak u krevet. Nedostaješ joj.” „Šta si joj rekao?”

„Ništa. Nisam morao ništa da joj kažem. Znaš Si Si. Sve joj kratko drži pažnju. Rekao sam joj da radiš, ili da si u kupovini, ili da si izašla s prijateljicom. Vratila se *Čarliju i Loli* bez ikakve sumnje. Deca su kao ribice. Sledećeg vikenda, ista rutina. Neće dati ni pet para što si tu kada sledeći put dođe od Karen.”

„Drago mi je što joj nisi ništa rekao.”

„Pretpostavljam da je to nešto značilo - činjenica da nisam ništa rekao. Nikada nisam digao ruke od tebe.”

„Hvala bogu da nisi.” Zaustavila ga je, povukla njegovo lice nadole, i gladno ga poljubila, a meseci neispunjene žudnje su se izlili u taj poljubac.

„Liza?” promrmljao je poznatim seksi glasom na njeno uvo. „Mmm?”

„Da li stvarno želiš to piće?”

„Šta imaš na umu?”

„Hoću da te odvedem kući...”

„Zovi taksi...”

Možda se plašila, ako će se ikada pomiriti, da će treća osoba uvek biti s njima u sobi, u njihovom krevetu. Ako je Endi to osetio, prikrivio je dobro. Bilo je lepo, blisko i iskreno, kao što je uvek bilo među njima - pa i bolje, jer je prošlo toliko puno vremena, i jer je počela da veruje da možda nikada više neće doći do toga. Endi ju je svuda ljubio, ponovo osvajajući svaki njen pedalj, a onda ju je posmatrao dok je svršavala, opkoračivši ga, i zarivši vrhove prstiju u njegova ramena. I ona je njega gledala, očima punim ljubavi i uživanja, dok je dostizao vrhunac u njoj, a zatim je spustila glavu na njegove grudi. Nekoliko davno zaboravljenih reči poezije su se oblikovale u njenim mislima, i ona ih je izgovorila tiho, skoro za sebe, dok je ležala.

Nijedan drugi razlog ne postoji što sam tu,
 Osim što ga beskrajno volim; makar samo ove noći,
 Ceo svet se svodi na muške grudi
 Na kojima moja glava, sjajna i iscrpljena, počiva,
 I nema ničega potpunijeg od toga.

...

Sumnja mi je daleka koliko i sunce
 Sumnja mi je daleka koliko je to moguće.

„Hajde ponovo, Liz?”

Osmehnula se. Tačno je znao šta je mislila. Bila je kod kuće. Nežno je povukla malje na njegovim grudima. „Da, hoću, ali daj mi minut..”

I na kraju se sve završilo jednostavno. Bilo je gotovo. Najgore je prošlo, oluja je došla, nije više bilo Oza, i bilo joj je prokleta drago što se vratila u Kansas. Možda je Dženifer u pravu. Liza ju je pozvala nekoliko dana kasnije.

„Endi mi je rekao da si bila kod njega.”

„Hoćeš li mi reći da guram nos gde mu nije mesto, ili tako nešto?” „Neću. Reći ću ti hvala. Upalilo je.”

„Nema na čemu. mislila sam da će upaliti. Nije trebalo puno ubeđivanja. Iz nekog čudnog razloga, sestrice, ti si ta, što se njega tiče.” „I zar ti nije drago? Znaš koliko je mama mrzela kad se svađamo?”

„Da?”

„Uživala bi u ovome!”

Mark

Papirić na kojem je bio napisan broj Džejninog telefona još uvek je bio na oglasnoj tabli u kuhinji, između Betinog broja, koja je već godinama dolazila svake srede ujutru da odnese veš za peglanje, i flajera za novi indijski restoran koji je nudio pedeset posto popusta na dan otvaranja.

Mark je uzeo broj, otišao do telefona, predomislio se, i stavio cedulju u džep od košulje. Izneo je otpad za recikliranje u garažu, vratio se, stajao pored telefona neko vreme, pročitao pojedinosti o specijalitetima u indijskom restoranu, zatim simbolično ošamario sebe po licu, i podigao slušalicu. Ma, Vins je bio u pravu!

Javila se posle sedmog zvona, baš kada je uzdahnuo i počeo da smišlja poruku koju će ostaviti na sekretarici. „Džejn?”

„Halo?” U trenutku, pošto u njenom glasu nije bilo prepoznavanja, Mark je zamalo spustio slušalicu.

„Ja sam, Mark.” Da li da kaže prezime?

„Oh. Ćao.” Da li je zvučala uvređeno, ili samo umorno?

„Izvini - izvini što mi je trebalo toliko dugo da ti se javim... zbog majice...”

„U redu je.” Nije baš tako zvučalo.

„Da li si je već odnela u Crveni krst?”

„Nisam. I dalje je ovde.” Nije se nasmejala, mada je ovo bila šala. „Pitao sam se da li bih mogao da dođem i uzmem je.” „Može.”

Dakle, neće mu olakšati. Pošteno. Verovatno je to i zaslužio.

„Da li ćeš biti tu sutra, oko podneva?” Sutra je subota.

Oklevala je nekoliko trenutaka. O bože, imala je neke planove. Verovatno je našla drugog muškarca. Koji je baš ovog momenta slušao pri-kana koji je imao svoju šansu, i upropastio je.

„Mislim, ako nisi slobodna, onda neki drugi put...”

Mark se osetio kao trapavi tinejdžer, što nikada nije bio. „Ne... ne... može sutra. Podne, kažeš?” „Da. Oko dvanaest.”

„Biću ovde.” Barem nije rekla da će mu ostaviti majicu na prednjem tremu.

„Pitao sam se... ako ne radiš ništa... mislim, ako hoćeš.” Ispljuni to, pobogu, moronu jedan. Pitaj je. „Ako hoćeš da odemo na ručak. Trebalo bi da bude lepo vreme. Možemo da se provozamo, i da nađemo neki seoski pab s baštom. Tako nešto... Ako hoćeš...”

Džejn je opet oklevala.

„Ne znam, Mark. Nisam sigurna da je to baš dobra ideja, znaš?” Znači, nije imala planove, ali je i to, uz sendvič sa šunkom koji jede sama u kuhinji, bilo bolje od ručka s njim.

Osetio je da mu obrazu gore. „Nema problema. Mislio sam da vredi da pitam...”

Tišina je bila gotovo opipljiva. Mark nije znao kako da završi ovaj razgovor.

„Ručak, kažeš?”

„Da, samo ručak. Mislio sam da bi moglo biti lepo...”

„Važi.” Zvučala je odlučnije nego on. „Onda neka bude ručak. Hvala ti.”

„Hvala tebi, Džejn.”

Kada je spustio slušalicu, Mark je već imao graške znoja na čelu. Super, rekao je sebi, baš super.

Sledećeg dana, u pet minuta posle dvanaest, ona je otvorila vrata skoro čim je pokucao, spremna da pođe s torbom preko ramena, i njegovom zaboravljenom majicom u ruci. Delovala je mnogo nervoznije nego na njihovom prvom sastanku, i brzo je zatvorila vrata za sobom.

Nagnuo se da je poljubi u obraz. Taj poljubac je promašio svoj cilj i nezgrapno je završio blizu njenog uha.

„Lepo je videti te.”

„I tebe je lepo videti.”

Stvarno ju je povredio, zar ne? Mark je osetio veću krivicu nego ikada, i zapitao se da li je ovo bila tako dobra ideja - da je pozove ponovo. Nije dobro porazmislio o tome. Možda nije bilo fer.

Otvorio joj je vrata i Džejn je ušla u kola. Opet je lepo izgledala. Bila je jedna od onih žena koja je mogla mladalački da se obuče, a da ne izgleda budalasto. Nosila je belu haljinu s visokim strukom, ukrašenu engleskim vezom, i kratak, bledožuti džemper.

Nekoliko minuta su pričali o vremenu, pa o kćerkama i njihovim ispitima. Džejn je držala tašnu u krilu, stežući je čvršće nego što je potrebno. Mark se usredsredio na vožnju, iako saobraćaj nije bio gust. Onda su prestali da pričaju, i Mark se zapitao da li bi trebalo da uključi radio.

„Zašto si me ponovo pozvao?”

„Molim?”

„Baš sam se pitala. Zašto si me ponovo pozvao? Posle ovoliko vremena. Prošli put je bila prava katastrofa, zašto si želeo da me vidiš opet?” „Katastrofa?”

„Pa, za mene nije, ne. Već način na koji si otišao. Kako si zvučao kada sam te pozvala zbog majice. Mislila sam da si poželeo...” „Da se ništa nije desilo?”

„Da - da se ništa nije desilo. A opet, u školi sam jednostavno imala osećaj da me izbegavaš. Tako da nisam očekivala da te ponovo čujem...”

Zaustavili su se na restoranskom parkingu posutom šljunkom. Mark se parkirao na jedno od praznih mesta i ugasio motor. Onda se okrenuo u svom sedištu kako bi pogledao Džejn. Po grudima su joj izbile crvene fleke, od napora koji je ulagala u ovaj razgovor.

„Izvini. Kakva sam ja budala!”

„Nisi budala, Mark. Samo si išao previše brzo... Mi smo išli previše brzo.” „I ja tako mislim. Posle sam se osećao kao đubre. Kao da sam te iskoristio.” „Teško.”

„Tako sam se osećao. Kao da je to veče imalo dva dela. Večeru - za to sam bio spreman. Uživao sam u tvom društvu, u razgovoru. Odavno se nisam osećao tako dobro.”

„I ja.”

„Ali ono što se desilo kod tebe - za to nisam bio spreman. To nije bilo fer.” „Znam.”

„Tako da sam se sakrio. Žao mi je ako si pomislila da to ima neke veze s tobom. Zaista nema. Radilo se o meni. Znam da to zvuči kao neka rečenica iz knjige, ali je stvarno bilo tako.”

Blago se osmehnula.

„Bila si divna. Bila si prelepa, seksi i sjajna. Časna reč. Jesi. Ja nisam bio spreman... da budem s nekim na taj način. Osećao sam se kao da sam te iskoristio.”

Klimnula je glavom s razumevanjem.

„A posle toga, shvatio sam da si i ti bila ranjiva. Da si i ti verovatno bila malo povređena, i tada sam se osetio kao govno, a onda sam još više pogoršao situaciju... znam... time što sam se čudno ponašao. Bojim se da sam zabio glavu u pesak, kao noj. Stvarno mi je žao.”

„Izvinjenje je prihvaćeno.”

„Hvala. Nisam siguran da sam to zaslužio, ali hvala ti.” „Pa... zašto si me ponovo nazvao?”

„Hteo sam da se izvinim. Da probam da se iskupim.” Mark je prešao rukom po volanu. „I...”

„I... pitao sam se da li bi mi pružila drugu priliku. Da li bi htela da se vratimo korak unazad, i da probamo ponovo. Da ručamo zajedno, da večeramo zajedno, da idemo lagano. Da damo sebi šansu da vidimo ima li tu nečega?”

Džejn nije odmah odgovorila.

„Ako, međutim, hoćeš da se predomisliš za seljački ručak, i da povučesh svoj oproštaj, i da od sada pa nadalje izbegavaš sjebanog udovca, potpuno ću razumeti...”

Nasmejala se.

„Ti si zaista divna žena, Džejn. Zaslužuješ da budeš srećna.”

„Svi to zaslužujemo.”

„Mmm.” Da li je to bio odgovor?

„Dakle, predlažeš da izlazimo? Bez seksa, prijateljski. Da vidimo gde će nas to odvesti?” „Kako ti to zvuči?” „Mogu li da razmislim o tome?”

Dženifer

Dženifer je sela na pete i obrisala znoj s obrva. Danas je baš vruće. Kritički je pregledala ono što je uradila i klimnula je glavom s odobravanjem. Skoro je završila ovu leju. Počela je baš tu, jer je ta leja bila najveća, i na nju je padao direktan pogled s terase. Ovde će njen trud dati najveće rezultate. Pogledavši na časovnik, videla je da se zadržala tu skoro

ceo sat, dok je slušala Wimbledon na malom *roberts* radiju koji je uzela iz kuhinje.

Baštovanstvo je jedna od onih stvari za koje treba imati određene godine. Kao i za uživanje u maslinama, slušanje opere i glasanje za konzervativce - tome mlade osobe po prirodi nisu bile sklone. Jasno se sećala kada se mama zaljubila u baštovanstvo. Selile su se nekoliko puta, pošto su se mama i tata razišli - prvo u iznajmljenu kuću, čija je mala bašta bila u potpunosti popločana, da se stanari ne bi puno mučili. Ona i Liza su satima kružile biciklom oko jedne saksije od terakote, u kojoj je bila ruža neodređene boje i veoma sumnjive bujnosti. Pločice su bile ubistvene za Amandine ruke i kolena, kada je počela da puzi. Pre nego što je njihova mala sestra napunila godinu dana, preselili su se u Karlton Klouz. To je bila kućica u stilu sedamdesetih, u slepoj ulici punoj takvih kućica, što je, naravno, bilo beznačajno u odnosu na činjenicu da su imale veće sobe, i više mogućnosti za sklapanje novih prijateljstava. Ispred kuće je bio travnjak s niskim zidom od cigala i asfaltiranim prilaznim putem sa strane. mama tamo nije radila gotovo ništa. Tu, na prednjem delu, Dženifer i Liza su se igrale sa svojim prijateljima. Ali zadnji deo je postao prilično lep. Jednog dana su otišle stazom tamo, da traže novac za sladoled, ili da mole mamu da im odloži vreme za odlazak na spavanje, i pronašle raj umesto džungle koja je tu bila ranije. Mama je radila u bašti vikendima, tokom proleća i leta, u bikiniju, sa šeširom, i parom ogromnih naočara za sunce u stilu Džeki Onasis, dok je Amanda vozila svoj tricikl i pravila čajanke za lutke na malom tremu.

S jeseni bi palila logorske vatre. Dženifer se sećala njihovog mirisa i zvuka. Pozivale su decu iz ulice i njihove roditelje, a mama je spremala pečeni krompir s kobasicama i pasuljem. Svi su voleli mamu. Imala je tu energiju - teško je to opisati. Svakome je pridavala značaj, i činilo se kao da ima vremena za svakoga. Ljudi su voleli da budu u njenom društvu.

Liza je imala običaj da kaže kako treba da se uda ponovo. U to vreme, Dženifer to nije mogla ni da zamisli.

Dok je Mark gradio kuću, i dok su, za to vreme, on i mama živeli u kamp prikolici, Dženifer ih je posetila samo jednom ili dva puta. Bilo joj je neprijatno - njena mama, i taj novi, mladi čovek... I žive... tako. A najviše joj je bilo neprijatno zbog toga što je trudna s Hanom. Ali kada je prvi put došla kod njih, oni su joj pokazali planove, uzbuđeni zbog svog novog doma. Mark je odmotao projekat prizemlja - tehnički doteran, detaljan i pomalo nejasan neukom oku. Ali mama je ispunila jedan notes formata A4 planovima za baštu - crtanim običnom olovkom i pedantno obojenim - a svaka stavka je bila označena na margini njenim oblim rukopisom. Govorila je o toj novoj

bašti sa sjajem u očima. Travnati deo za bebu da se igra, voćnjak i povrtnjak sa šparglama i malinama, mesto gde će sedeti i posmatrati poslednje zrake sunca... Bila je toliko srećna. Zašto Dženifer tada nije razumela šta je to u stvari? Zašto je toliko brinula o tome kako to izgleda, kako utiče na nju? Za mamu je to bilo savršeno...

Mama je želela da uzgaja i neguje, i da ulepša svet. Dženifer je ranije to uvek videla drugačije. Savršena bašta za savršen život. I to se promenilo. Obrađivanje Barbarine bašte sada je činilo da se oseća bliže majci.

Dan je bio divan. Jun je njen omiljeni mesec. Kao da je cela bašta bila u cvatu. Zevalice i slez; krupne engleske ruže i slatki vilijams - njihovi cvetovi su se širili na sve strane. Mamina leja s lavandom, koja je posađena onog leta nakon Haninog rođenja, bila je ljubičasta raskoš predivnog mirisa. Cela bašta je bila toliko bujna, da je izgledala skoro divlje. April i maj su bili kišoviti, ali sada je bilo suvo i toplo. Pronašla je Barbarine stare baštenske rukavice u šupi, i podmetač na kojem je klečala. Još ranije je osetila da vrat počinje da joj gori na suncu, tako da se vratila u šupu i izašla iz nje sa slamnatim šešikom. Nije delovao nimalo glamurozno, ali je bio vrlo funkcionalan. Imala je puno toga da uradi.

Hana je izašla iz kuće noseći plastični bokal vode s ledom. Svi fizički dokazi njene nesreće su nestali, osim malog ožiljka, od skoro dva i po centimetara, u donjem delu levog obraza. Skoro se činilo da je opet postala ona stara.

„Bože - toliko ličiš na mamu!”

„Imam svu njenu opremu na sebi, to je zato. Nadam se da ti ne smeta.”

„Zašto bi mi smetalo?” Hana je srećno slegnula ramenima. „Slušaj, da ti nisi izašla da pleviš, i šta god već radiš, tata bi me u nekom trenutku nagovorio, tako da nećeš čuti nikakve žalbe od mene. Mrzim da radim u bašti.”

„Znaš šta - to je stvarno čudno. Provodila si vreme ovde kada si bila beba. Mama je imala običaj da parkira tvoja kolica”, okrenula se i pokazala na drvo u blizini bočne strane kuće, „tamo, i ti bi zadovoljno ležala ceo dan, mlatarajući bucmastim nožicama, dok je ona obavljala posao u bašti.”

„Nisam rekla da ne volim *bašte*. Rekla sam da ne volim da *radim* u bašti. Ne razlikujem mlečiku od zelene salate.” Namignula je. „Ja sam tinejdžerka. Ja, po definiciji, ne volim bilo šta što uključuje fizički ili mentalni napor. Nadam se da ću se privići.”

Dženifer se nasmejala. „Kada dođeš u moje godine, hoćeš da kažeš?”

„Pa, ako mi je šešir dobar...!” Smejala se. „Stvarno, kad te vidim i meni je vruće, a ne radim ništa... Hajde dođi i uzmi čašu vode...”

Dženifer je ustala i protrljala krsta rukom u rukavici. „U redu, pobedila si. Jesi li donela neki keks?”

Hana je nosila majicu s tankim bretelama. Spustila ih je niz ramena i naslonila se u baštenskoj stolici, povlačeći dugu teksas suknju do butina, pa je ispružila duge noge ispred sebe kako bi uhvatila malo sunca.

Dženifer je škiljila u sestrinu otkrivenu kožu. „Jesi li se namazala?”

„Ućuti, mama.” Hana se namrštila na nju. „Samo deset minuta. Znaš li da poslednjih godina niko ne provodi dovoljno vremena na suncu. Ljudi se oblože faktorom petsto pre nego što izađu iz kuće, i jednostavno ne dobijaju dovoljno vitamina D...”

„Ma, jel' tako, doktore?”

„Tako je. Pročitala sam, u novinama.” Hana se isplazila sestri koja joj je uzvratila.

„Ja ću ići stopama Nikol Kidman.” Dženifer je pružila svoje mlečno bele ruke. „Dižem ruke od sunčanja. Strije, opekotine od sunca i nečista koža - kome je to potrebno?”

„Pa, pretpostavljam da nemaš bal za nekoliko nedelja.”

„Šta se dešava? Šta je, dođavola, bal? Jesmo li u nekom američkom filmu, ili šta?”

„Uhvati korak s vremenom, bako. Imamo svake godine po jedan.”

Dženifer je odmahнула glavom. „Znam, znam”, Hana se zlobno osmehnula. „Nije bilo tako u tvoje vreme.”

Dženifer je lagano udarila rukavicom. „Ne, nije. Nije to baš toliko 'moje vreme', hvala. Nisam išla u školu u prošlom veku. mi smo imali diskoteke, ne balove, to je sve. šta ćeš obući za taj tvoj bal?”

„Haljinu za bal. Moja je bez bretela, crna je i tata kaže da ga plaši, tako da znam da sigurno izgledam privlačno. Momci nose crne kravate.”

„Vidiš, sad je to potpuno drugačije. Sećam se da se jednom Liza žestoko posvađala s mamom. Ona nije bila kod kuće - ne sećam se zbog čega - a Lizi je bilo potrebno nešto da obuče za diskoteku, i pronašla je taj kilt - koji poslao neki rođak. Ispostavilo se da je pravi, izuzetno skup, a ona ga je skratila, na primer četrdesetak centimetara od poruba - tako da je bio mini, baš, baš mini - i namerno ga je napravila neravnim. Prilepila ga je lepljivom trakom, i tako ga je nosila. Mama je poludela.”

„Užasno.”

„Tada je to bilo moderno, u stvari sigurna sam da je moralo biti, ili ona to ne bi uradila. Oduvek je bila mnogo više zainteresovana za modu od mene.”

„Aha - zar onda niste svi slušali *Bej Siti Rolerse?* U *Tartan armiji?*” Kikotala se.

„Šta ti misliš, koliko ja imam godina?” „Ne znam - srednjih si godina?”

„Ti si bezobrazni đavolak! To se dešavalo mnogo posle njih. Više smo slušali *Ent vorior* i *Kalčer klab.*” „Jednako tužno.”

„Dobro. Ali je deset godina kasnije. To bar moraš da prihvatiš.” „Šta se desilo s kiltom?”

„Mama ga je bacila. Bila je poprilično ljuta. Ne čak ni zbog toga što ga je isekla, već više zbog toga što je to uradila tako loše!”

„To liči na mamu. Ona bi ga verovatno proštepala na mašini, da joj ga je Liza donela.”

„Verovatno. U svakom slučaju, sasvim sigurno je Liza bila za sve kriva. Ona je uvek bila divljakuša - ja sam samo pokušavala da držim korak s njom...”

„Pa, s kim ideš na taj bal?” Dženifer je znala da se Hana više ne viđa s tim Nejtanom. Mada on i nije delovao kao neki momak za bal. Napisao je Marku kratku, formalnu poruku, očigledno dok mu je otac stajao iza leđa, i izvinio se zbog svojih neodgovornih postupaka. U poruci je pisalo da će policija podneti prijavu. Moraće da odradi svoju kaznu. Sigurno će izgubiti dozvolu, rekao je, verovatno na pet godina, a možda će čak dobiti i uslovnu kaznu. Kakav idiot.

„Samo sa Aleks i Fibi. Digla sam ruke od muškaraca.”

„Na neodređeno vreme?”

„Bar zasada... Baš sam zabrljala, zar ne?”

Dženifer je pružila ruku i potapšala Hanu po ramenu. „Pa svi smo mi nekada zabrljali, Hana, zar ne?” I to skorije nego što bi možda pomislila, prošlo joj je kroz glavu kada je iskapila čašu.

„Kako ide učenje?”

„Nikako.”

„Ali ispiti su uskoro, zar ne?”

„Imam još nekoliko nedelja do prvog.”

„Jesi li spremna?”

„Prema rezultatima probnih ispita, nisam.”

„Ah, ali tada su bile posebne okolnosti...”

„Nadam se da je tako.”

„Bićeš dobro. Inteligencija ti je u genima.”

„Lako je tebi da kažeš. Nećeš ti sedeti i učiti za te ispite.”

„Ja sam grejala stolicu.”

„U stara vremena!”

„Tako je! Kada su stvarno bili teški. Pre nego što su izmislili A' nivo, šta god to bilo.”

„Ne bi trebalo da brineš šta je to. Mislim da nijedan od tih predmeta neće biti na mom spisku.”

„Prestani, Hana. Uradićeš sjajno...” „Videćemo...”

Hanu je spasilo zvono. Telefon joj je zazvonio melodijom koju je Dženifer odsutno prepoznala kao letnji hit, i Hana je okrenula leđa da bi se javila. Onda je ustala i lenjo otišla na drugi kraj bašte kako Dženifer ne bi čula ko je zove i šta priča. Dženifer se potajno osmehnula u sebi. I dalje je tinejdžerka.

Kada je prekinula vezu, Hana se vratila i ponovo sela. Tišina je kratko visila u vazduhu. „Nedostaje mi.” Hana to nije često govorila.

„I meni nedostaje.”

„Ipak, imam sreće, znam to. Imam tatu, tebe, Lizu i Amandu. Znam da se ne ponašam uvek kao da sam svesna toga da imam sreće, ali stvarno tako mislim.”

„Uvek smo govorili da ti imaš četiri majke - da te vole i da ti zvocaju.” „Moglo bi da prođe i bez zvocanja.”

„Ne možeš da imaš jedno bez drugog. Zar te majka nije ništa naučila?” „Niste bile puno ovde kada sam bila mala.”

„Ne znaš, bila si mala. Opšte je poznato da mali ljudi imaju nepouzidane uspomene.”

„Nije da se sećam, nego znam, jer je mama često to govorila. Govorila je kako se ona i Mark trude da se ti i Liza osećate kao deo porodice, ali da se boji da se ne osećate tako. Rekla je da ste bile previše velike, kada su se ona i tata venčali, da biste to ikada prihvatili, i da biste imale želju da budete deo toga.”

„Tako je rekla?”

„Jeste. Mislim je bila tužna zbog toga.” „Žao mi je.”

Hana je ponovo slegnula ramenima, što je univerzalni gest adolescencije. „Nemoj da me pogrešno razumeš. Nije često bila tužna. Bila je prilično zabavna osoba.” „Bila je, zar ne?”

„To mi najviše nedostaje. Tata je takođe zabavan, znam to. Ali zabava koju su zajedno pravili, zabava koju su samo njih dvoje mogli da naprave - to je nestalo, i to mi nedostaje.”

Dženifer je prebacila ruku oko Hane i zagrlila je.

„Ti si mudra stara glava na mladim, preplanulim ramenima, zar ne, Hana?” rekla je nežno.

„Jesam. Sa čudnom brljotinom između...” Ova Hana je bila mnogo više slična onoj staroj. „Nasledila sam to od mame! Mudrost. Znam štošta.”

Ali postoji nešto što nikad nećeš saznati, pomislila je Dženifer, ali nije ništa rekla. „Šta znaš?”

„Znam da deluješ mnogo srećnije u poslednje vreme.” Dženifer se osmehnula. „I jesam mnogo srećnija.” „To je dobro.” „Aha.”

Sedela je još malo, osetivši kako joj se ogroman osmeh širi licem, i nije želela, niti imala potrebu da sakriva svoju sreću ni minut duže.

„A znam i jednu sitnicu koju ti ne znaš, gospođice.”

„Šta?” Hana se nagnula napred. Osmeh ju je zarazio i pre nego što je znala zašto se smeši.

„Trudna sam.”

Dakle, stvar je u tome što, kada pokušavaš da ostaneš u drugom stanju i ne uspeva ti, a nisi pokušavala dovoljno dugo da bi otišla na ispitivanje, očigledno zaboraviš na kontrolu rađanja. U poslednje vreme, to je ionako bilo izlišno; vodili su ljubav tako retko. Ali, od skijanja, pre Uskrsa... pa, to više nije bio slučaj.

Izostanak menstruacije nije bio ništa novo za Dženifer. Nikada nije bila redovna, i o tome je postojala evidencija. Ponekad joj je toliko kasnila, da nije bila sigurna da li je dobila prethodnu, ili sledeću menstruaciju. Bila je umorna. Mrtva umorna. Bila je to ona vrsta teškog, iznenadnog umora, zbog kojeg je bila u iskušenju da zaspi s glavom na stolu, ili dok stoji u metrou. Pitala se da li je možda anemična, i počela je da kupuje tamnozeleno, lisnato povrće, od kojeg svakako nije bilo nikakve koristi, pošto nije volela njegov ukus, i, mada ga je kuvala, retko su ga je jeli u velikim količinama. Trebalo je da zna, zbog bolnih grudi - to bi zaista bio nepogrešiv znak, da je obraćala pažnju. Ali bebe, i sve što je u vezi s njima, bila je tema koju su oni potpuno potisnuli, i skinuli s dnevnog reda u svojoj vezi, koju su ponovo izgradili od temelja, tako da joj iskreno nikada nije palo na pamet da je možda trudna.

Sve dok nije počela da povraća. Nije imala osetljiv stomak, što su sve četiri nasledile od majke, tako da joj se to skoro nikada nije dešavalo. Amanda se nijednom nije razbolela u Indiji, baš iz tog razloga, čak i pošto je pojela lubenicu kupljenu na ivici puta i stavila led u koka kolu. Dobro su podnosile tobogane, valovito more, i cimanja tokom vožnje.

Ali jednog jutra je, osećajući nepoznatu mučninu, kao papagaj iz priče,²⁵ sela savijenih nogu i uvrnute pidžame, na hladne pločice u kupatilu, čvrsto se držeći za postolje šolje kao da joj život zavisi od toga, a nova, uzbuđujuća misao, polako se budila.

Stiven je oputovao na dvodnevnu konferenciju u Mančester. Dženifer je odolela snažnoj želji da ga pozove telefonom i kaže mu. Želela je da gleda njegovo lice. Otišla je u apoteku, kupila četiri testa i uradila ih, jedan za drugim, dok nije tačno utvrdila šta je srednji mlaz urina. Još tada je imala osećaj da ulazi u neki nov, nepoznat svet. Nikada pre nije razmišljala o dužini ili vremenskom trajanju mlaza svog urina.

Na svakom testu se pojavila pozitivna plava linija. Gledajući u test, pa u kutiju, i obrnuto, Dženifer je pomislila da bi testovi za trudnoću bili bolji ako bi na njima pisalo jednostavno 'da' ili 'ne'. Ili, još bolje, ako bi imali neki kompjuterski čip koji bi objavio, glasom Stivena Hokinga, da li jesi, ili nisi u drugom stanju. Neke od linija su bile bleđe od drugih. Ali, sve su bile tu.

Njena doktorica, ginekolog, koju je odmah pozvala drhtavim prstima birajući brojeve, radosno je uzviknula. Nije mislila da doktori treba to da rade - da iskazuju emotivnu reakciju na rezultat. Ali ovo je bila doktorica kod koje su išli jako dugo, i koja ih je uputila na ispitivanja... Naravno da se oduševila. Četiri crte, nasmejala se, to znači da je skoro sigurno trudna. Rekla je da to nije toliko neuobičajeno. Neobjašnjiva neplodnost se ponekad rešavala sama od sebe, bez intervencije ili objašnjenja. Ovo je bio jedan od tih slučajeva. Da li su bili na odmoru? Ponekad je promena ambijenta, ili opuštanje, sve što je potrebno. Nekada su parovi bili suviše fokusirani na to da dođe do trudnoće, i ponekad, kada bi se malo opustili, sve bi se samo od sebe rešilo. Rekla je da se raduje zbog njih, i predložila je Dženifer da dođe kod nje na pregled za dve nedelje da utvrde datume i zakažu ultrazvuk.

I to je bilo to. Ona će imati bebu. *Oni* će imati bebu.

Jedan deo njenog mozga se pitao da li je previše rano. Drugi deo je primetio kako je neobično što je tako brzo prešla s razmišljanja o tome 'šta ako', na razmišljanje o tome 'kada'. Najveći deo nje se jednostavno radovao.

Svet je pun beba, posebno kada želiš da zatrudniš, a ne uspeva ti. Svet je pun beba kada nisi sigurna u to da li želiš da zatrudniš, a svi ostali žele da se to desi. Svet je i dalje pun beba kada konačno zatrudniš. Sve bebe isto izgledaju, ali ti na njih drugačije gledaš. Dženifer nije mislila da je moguće da je zatrudnela u Francuskoj. Možda je to bilo u aprilu. Izostale su joj dve menstruacije. Možda i ranije. Ako je bila već dva meseca u drugom stanju, onda će se njena beba roditi oko Božića. Noel. Holi. Kristofer. Venseslas.

²⁵ Skeč s papagajem iz serije Monti Pajton. (Prim. prev.)

Setila se Džejka, Božićne bebe, i zagrlila je sama sebe. Ovoga puta je ona na redu.

Nameravala je da saopšti novost Stivenu na poseban način. Da smisli priču koja će moći da se priča i prepričava. Kupila je lubinu. Shvatila da će joj spremanje lubine sigurno izazvati mučninu. Stavila ju je u zamrzivač, nadajući se da jutarnja mučnina neće trajati svih devet meseci. Izvadila je bocu šampanjca iz plakara za kapute u predsoblju, gde su držali policu za flaše, ali onda se setila da ona neće moći da popije nimalo, i vratila ju je nazad. Smišljala je načine da mu kaže.

Kasnio je. Saobraćaj na auto-putu je bio užasan. Pozvao je s mobilnog telefona iz kola, i rekao joj da nije siguran kada će se vratiti. Probala je da gleda televiziju, ali nije bilo ničeg dovoljno zanimljivog da joj zadrži pažnju. Spremila je stan, setivši se šta je jednom čula o ženama koje svijaju gnezdo. Dugo je stajala na pragu njihove druge spavaće sobe, zamišljajući gde bi mogli da stave krevetac, sto za presvlačenje... Kako bi mogli da je okreće. Osetila je, dok je tako stajala, kao da se odmah promenila, istog onog trenutka kada je saznala. Setila se nečega što je mama napisala u dnevniku, i poželela da ona zna. Bilo bi joj toliko drago. Nije mogla da zamisli da bi joj Stiven dozvolio da prisustvuje porođaju, kao što je napisala u dnevniku, ali bi se možda zadovoljila i time da sačeka napolju.

Skoro je zaspala, nogu podignutih na sofi, kada je konačno stigao kući. Svi njeni grandiozni planovi za saopštavanje udarne vesti nestali su kada ga je ugledala. U tom momentu, opterećenje koje je dva dana sama podnosila, konačno je postalo preteško. Sve što je rekao, osmehujući joj se s vrata, i prilazeći joj, bilo je: „Kako si?”

„Trudno.”

„Šta?”

„Trudna sam, Stivene. Trudna sam!”

To je bilo pre nekoliko nedelja. Ultrazvuk je potvrdio trudnoću prošle nedelje. Ležala je tamo, s gelom na stomaku, a on je sedeo iza nje, držeći je za ruku koju je podigla iznad glave, baš kao u filmovima, ili na televiziji. I kada se beba veličine zrna kafe pojavila na ekranu, siva i zrnasta, ali definitivno pulsirajući životom, osetila se apsolutno onako kako je znala da bi trebalo. Bila je dvanaest nedelja u drugom stanju. Označena kao starija prvorođanka, baš kako se Barbara žalila, ali barem su je proglasili za zdravu i savršeno normalnu. Nosila je još uvek sasvim mali fetus, koji će se roditi ne za Božić - matematika joj nikad nije bila jača strana - već krajem januara sledeće godine. Sestra na snimanju je rekla da misli da je devojčica, iako nije bila sigurna.

Hana je skočila i pobednički udarila pesnicom kroz vazduh. „Trudna si! To je fantastično!”

Dženifer se nasmejala.

„Fantastično je, zar ne?”

„Fantastično je.” Odlična reč.

„Postaću tetka.” Kod tinejdžera, u najboljem mogućem izdanju, i ma koliko mudra bila glava na njihovim ramenima, uvek se pomalo radilo o njima. „Teta Hana.”

„Pretpostavljam da onda mogu da očekujem da ćeš često čuvati bebu.”

„Sigurno! Samo ako nije balsko večer... ili subota uveče. Ili petak...” Ali osmehivala se. Zagrlila je svoju stariju sestru. „Toliko sam srećna zbog tebe!” „Hvala, Hana.” „Šta Stiven misli o tome?”

Stiven je bio oduševljen, na neki smiren način. Sve ono što je rekao u planinskoj kolibi, da nije važno ako nemaju decu... znala je šta je mislio, ali nije poverovala. Ovo je ono što je sve vreme želeo. To je bilo dobro. Jednostavno, bio je sigurniji. Nema ničeg lošeg u tome. Još nisu nikome rekli. Otići će u nekom trenutku do njegovih roditelja. Jedva je čekala da kaže Ketlin, ali deo nje je mrzeo što će dati Brajanu ono što je rekao da želi. Prebrinuće to. U svakom slučaju, nije se radilo o njima. Radilo se o njoj i Stivenu, i ovoj bebi.

„Kada ćeš reći tati?”

„Šta da mi kaže?”

Nijedna od njih nije videla da je Mark došao u baštu. Hana je pogledala na sat. „Ranije si stigao kući.”

„Ne postoji zakon protiv toga, zar ne? Tako je divno popodne. Došao sam kući da posmatram ovu idiličnu vrtlarsku scenu. Znao sam da će Dženifer da dirinči po ovoj vrućini. Pretpostavio sam da se ti nećeš previše gurati da joj pomogneš, pa sam ja došao da joj priskočim u pomoć...”

„Tako je. Ne bi trebalo da radi tako naporno... u njenom stanju...”

Hana nikada nije znala da čuva tajnu. Amanda je godinama gorko jadikovala zbog ove njene osobine. Njeni rođendanski pokloni više nisu bili iznenađenje otkad je Hana progovorila.

„Veoma suptilno, Hana. Vrlo zagonetno.” Dženifer se nasmejala tako da je njena sestra znala da joj to ne smeta. „Ti si... u drugom stanju?!?” Mark je spustio tašnu, i stavio jaknu koja mu je bila preko ruke na naslon Hanine stolice.

„Tri meseca. Tako da pretpostavljam da je to sada zvanično.”

„To je najbolja novost koju sam čuo, ne pamtim otkad!” Prišao joj je i privukao je u lagan, prisan zagrljaj. „To je fenomenalno, Džen. Srećan sam zbog tebe.”

Izmakao se i uputio joj osmeh. „A i tvoja majka bi bila.”

Klimnula je glavom, suzdržavajući se da ne zaplače. „Znam. Znam da bi.”

Kasnije, kada je Dženifer otišla kući, a samoproklamovana teta Hana radila domaći zadatak na spratu (ili je barem rekla da radi, iako je Dženifer primetila da je ponela i ajpod i telefon sa sobom), Mark, koji se presvukao u šorc i staru majicu s kratkim rukavima, sipao je sebi pivo, i izašao na terasu. Džen je ovo sjajno odradila, ali, još uvek je trebalo dosta toga uraditi pre jula. Razmišljao je o svom rasporedu poslova i pomislio da uzme odmor sledeće dve nedelje. Spustio se sumrak, pa je pustio vodu na crevu i usmerio mlaz tako da su kapljice lučno padale preko dela travnjaka i leje na kojoj je Dženifer radila. Hvala bogu, još nije bilo restrikcija vode, mada, ako vreme i dalje bude kao što je bilo poslednjih nekoliko nedelja, nesumnjivo će ih biti. Setio se kako je Barbara prethodnih leta, bosonoga i umotana u kućnu haljinu, nosila prljavu vodu od kupanja u lavorima, da je prospe preko terase na žednu, ispucalu zemlju.

Zavalio se u svojoj drvenoj stolici, i uzeo veliki gutljaj piva, uživajući u zvucima i mirisima bašte. Večernje jagorčevine su se otvorile, kao neki žuti hor. Bože, toliko bi joj bilo drago zbog bebe. Prvo unučće. Obožavala bi ga. Strašno je besna što propušta ovo, ma gde da je...

Dok je tako ležao, Mark je shvatio da je opušten. Stvarno opušten. Prvi put u poslednje vreme osetio je da ga ništa ne tišti. Ništa ga ne brine. Svi su bili dobro.

Presudni dan

Čitala sa ono što sam pre napisla - na početku svega ovog. Rekla sam da će biti sporadično, zar ne, i bila sam u pravu. Nema istrajnosti. Nema ni puno toga da se kaže, nije ostalo još mnogo. Nadam se da vam je nešto bilo od koristi, ili vas nateralo da se osmehnete, ili me vratilo, na trenutak.

Jer odlazim. Sada to znam. Od danas. Ne znam kada, ne znam koliko brzo, međutim, iskreno, sada kada znam da će se to dogoditi, želim da bude brzo. Uplašena sam. Znam, vi ne bi trebalo da budete, i znam da od toga nema nikakve koristi. Ali, ja se bojim. Plašim se bola, plašim se da budem bespomoćna, i plašim se da će se to jako otegnuti, zbog čega će se svi osećati jadno. Pošto ću svakako umreti, mogla bih da požurim s tim. Vi ne možete početi da se oporavljate dok ja ne nestanem. A ja sam vaša majka, tako da želim da se oporavite. Majčinstvo je valjda ultimativna nesebičnost. Želiš da umreš brže, kako bi tvoja deca mogla da te prebole.

Nema više lečenja. Nema izvanrednih bolnica u Sjedinjenim Državama koje vrše eksperimentalnu probu lekova koji bi mogli da me spasu. Nema čuda. Nema ničega. Smešno je, ali to skoro predstavlja olakšanje. Lečenje je toliko grozno, i dosta mi ga je. Kada je danas doktorica tako rekla, i kada je počela da priča o sredstvima za ublažavanje bolova i hospicijumu, skoro da sam uskliknula. Mislim da sam znala da to sledi. Mom telu nije bilo bolje. Ne želim da idem u hospicijum. Sebična sam uvezi s tim. Želim da budem kod kuće. Želim da umrem kod kuće. Danas sam gledala kviz Uzmi ili ostavi. Neće mi mnogo nedostajati dnevni televizijski program, ali ovu emisiju volim. Ide ovako: kada započneš igru, imaš na raspolaganju dvadeset šest kutija, i postoji mnogo mogućnosti, osećaš da si jak, pun optimizma i očekivanja. Ja sam u početku bila takva. mislila sam da mogu da dobijem milion. Neću da kažem da pobedim uprkos teškoćama. Teškoće su pobedile mene. Više ljudi se oporavi od raka koji ja imam nego što umre. To je jedan od 'boljih' rakova. Onda kutije počnu da se otvaraju, i veliki broj njih krene da nestaje, i deset minuta kasnije pomiriš se sa znatno manjom sumom. Imala sam grozan osećaj na pola puta, da moja kutija sadrži samo jedan peni, i kakvo sranje, upravo je tako. Da li to ima ikakvog smisla? Ili možda poređenje moje bolesti s ovom igrom samo dokazuje da mi treba proveriti dozu morfijuma? U svakom slučaju, ja znam šta sam htela da kažem.

Sada ne moram više da brinem o sebi. Jasno je šta će biti sa mnom. Ne moram da razmišljam, kao što sam radila, da li ima svrhe rezervisati letovanje za ovu godinu (nema), ili da li ću biti tu kada Hana počne da vozi (neću - onda nije sve tako loše), ili da li ću proslaviti još jedan rođendan

(verovatno ne bih mogla ni da uživam u njemu), ili još jedan Božić, i tako to. Jer neću.

Ali moram da brinem o vama. I kako će vam biti kada mene ne bude tu. Ne samo kako ćete se osećati što sam umrla. Već kako ćete živeti svoje živote. Brinem o odlukama, pravcima i izborima koje ćete napraviti. Moje lepe devojke... Ako čitate ovo, znate da sadrži nešto - ne sve, ali nešto - od onoga što želim da moje kćerke znaju.

A najviše od svega, ljubav.

Molim vas, znajte da ste imale moju безусловnu, snažnu i divnu ljubav. Toliko jaku da ne mogu da poverujem da će umreti sa mnom. Želim dajte zamislim kao biće koje nastavlja da živi posle mog tela, i moje smrti, kao puzavica koja raste i vijuga kroz samu vašu srž, i ne može se iščupati iz korena ili uništiti, nego će ostati da vas drži uspravno kada sve drugo počne da se osipa i vene u vama.

Jun

Liza

Venčanje je bilo jednostavno. Liza je oduvek mislila da će biti suviše zahtevna mlada. Da će morati da ima markiranu haljinu, aranžirano cveće, tortu na četiri sprata, od koji je svaki različitog ukusa, i tako to. Ispostavilo se, kada se sve uzme u obzir, da nije bila nimalo zahtevna. Zakasnili su, naravno, da pronađu hotel koji bi mogao da ih primi. Na najlepšim mestima u okolini skoro su joj se cinično nasmejali kada bi pomenula datum, i rekli da bi to bio problem čak i da misli na isti dan i mesec, ali za dve godine. („Bože”, uzviknula je Liza Endiju, „ko su, dođavola, ti jezivi ljudi koji znaju šta žele dve godine pre nego što to urade?” Njegov odgovor je, naravno, bio da je *on* znao šta želi dve godine pre nego što je najzad uspeo da to i dobije. Zbog toga je bio nagrađen prevrtanjem očima i, kao bajagi, udarcem po ruci). Mark je predložio da naprave venčanje u bašti. U početku, Liza nije bila sigurna - bilo bi to previše posla za njega. I možda je malo neuobičajeno i prosto? Ali što je više razmišljala o tome, sve više joj se sviđala ta ideja. Sve je i trebalo da bude baš jednostavno. Jer, zar nije naučila, ljubav je jednostavna. Čista, dobra i divna, i sve ono ostalo, naravno. Ali, pre svega, ljubav je jednostavna. Baš kao što je mama rekla.

A ovog jutra, tokom zatišja pred buru, kružeći po unutrašnjosti šatora, koji je bio otvoren sa strane i ispunjen toplim suncem, s papilotnama i u bademantilu, Liza je bila više nego zadovoljna. Poslovično nepouzdana letnje vreme bilo je isto kao i pre dvanaest meseci - savršeno - samo što je to sada bilo u redu, nije izgledalo kao uvreda. Zaustavila se ispred svoje stolice, povukla ružičastim, izmanikiranim noktom preko svog novog imena, ispisanog kitnjastim slovima na kartici, a stidljiv osmeh joj je preleteo preko lica.

Mama je uvek govorila da bi neko trebalo da se venča u ovoj bašti. Ona bi to uradila, rekla je, da je bašta postojala. Ona i Mark su se venčali u opštini, pred samo desetak svatova, i ručali su u pabu. Liza je znala da su ona i Dženifer stvorile neprijatnost, i delimično pokvarile veselje na tom događaju, i bilo joj je žao. Sada je bio red na mamu da oduzme malo njene radosti - ne namerno, naravno - ona to nikada ne bi mogla da uradi. Već time što nije ovde. Barem su bili u bašti. Rekla je da se zbog toga oseća bliže

mami. Dženifer je osetila iznenadan, snažan nalet radosti što će danas biti ovde.

Svi su se okupili u kući veče pre toga. Amanda i Ed su stigli oko šest, uzbuđeni zbog neke komplikovane priče o tome kako im je otkazan let, pa su propustili sledeći avion i moglo je da se desi da ne stignu na venčanje. („Skamenili smo se - rekla sam da bi nas Dženifer UBILA!“) Amanda je toliko blistala, da su i buduća nevesta i buduća mama osetile mali ubod zavisti. Preplanula, i toliko mršava, koliko se može biti samo od ograničenog budžeta, („Bože“, uzviknula je Liza. „Nadam se da će ti haljina odgovarati!“), a zračila je nečim novim, što su obe sestre prepoznale kao čistu sreću - i verovatno, Liza je prošaputala Džen, dosta akrobatskog predbračnog seksa. Izgledala je fantastično.

„Ne kritikuj bračni seks dok ga ne probaš!“ Dženifer je gurkala Lizu u rebra. Zauzvrat, Liza je protrljala Dženiferin stomak. „Uspeva, u svakom slučaju, zar ne?“

Jeli su lazanje, pili prošek i ostali do kasno, uprkos Lizinim mlakim protestima da joj je potreban san zbog lepote, i Endijevim bučnim izjavama da nije tražila da joj namigne.

Mark je u jednom momentu zastao na vrhu stepeništa, i pogledao ih sve: Dženifer i Stiven, Amanda i Ed, Liza i Endi, Hana - oduševljena što su ispiti iza nje, a dugo, slobodno leto pred njom - i Si Si, i osetio je kako mu se grlo steže, a srce ga boli od žudnje za njom, za Barbarom. Toliko bi volela sve ovo. Možda bi stajala ovde, pored njega, stezala mu ruku, i govorila nešto o tome da su neke stvari najzad došle na svoje mesto, ili o tome koliko su imali sreće, i imali bi trenutak, ili dva, zajedničke sreće, onaj trenutak koji nikada više neće imati s njom, ali koji bi mogao, dok stoji ovde sada, da ima za nju. U ovoj godini, koja je prošla bez nje, njene kćerke su prelazile mostove i gradile ih, otkrивale tajne, i izvlačile pouke iz njih. I tako odsutna, toliko je bila deo svega, kao da nikada nije otišla. Pisma i priče su se pobrinule za to. Volela bi današnji i sutrašnji dan.

Takode je znao da njegova tuga menja oblik. Suze su lako navirale, a noći su i dalje često bile beskrajne. Njegov bol je i dalje bio stvaran, ponekad fizički. Ali, sada je postojala budućnost koja, možda, nije bila tu pre godinu dana.

Sada je mogao da vidi godine pred sobom, i gledanje u njih, njihovo zamišljanje, nije bilo toliko bolno kao što je bilo. Bol nikada neće nestati, ali će se smanjivati, i nastaviti da se smanjuje, sve dok se ne bude smestio u samo jednom delu njegovog bića, umesto u celom telu, u delu koji će moći da ostavi sa strane kada je potrebno, i da lako ponovo dođe do njega. Ali ne u većem delu, koji je, shvatio je iznenađeno, ostao netaknut. A imao je i

njenu decu. I imaće njihovu decu. I ona će uvek biti s njim, jer će oni biti s njim.

Zadovoljna što je u prizemlju sve bilo kako treba, Liza je otišla na sprat da potraži sestre. Sledeći buku, otvorila je vrata Hanine sobe baš na vreme da vidi kako Amanda i Hana izvode plesni pokret Dajane Ros i Suprimsa, s četkama za kosu u rukama umesto mikrofona, uz pesmu *Today I Met The Boy I'm Gonna Marry*. Dženifer je sedela na ivici kreveta i posmatrala ih, osmehujući se. Prevrnula je očima ka Lizi kada ju je ugledala.

„Šta to slušamo?”

„Ed je ovo napravio za venčanje neke svoje rođake. To je kompilacija za venčanja. Najbolje stvari su na njoj. Rekao je da treba to da pustimo dok se spremamo.”

„Još jedna kompilacija - taj momak je pravi fan osamdesetih, znaš...”

„Znam.” Sada joj je Amanda pružala čašu šampanjca. Na Haninom toaletnom stolu stajala je jedna flaša. „Ali divno je, zar ne?”

Liza se nasmejala. Jeste. muzika, mehurići šampanjca i šetnja po bašti - sve je penušalo u njenom stomaku, a osećaj je bio uzbuđujući, topao i... divan.

Ovo je kao Božićno veče u detinjstvu, ali milion puta jače. Nije očekivala da neće biti cinična, i da će biti toliko uznemirena i toliko... uzbuđena.

„Daj mi da ti skinem te viklere. Sigurno već izgledaš kao žena na nekoj preraphaelitskoj slici. Dođi ovde i sedi.” Dženifer je stala iza nje i počela da izvlači šnale, nežno odmotavajući penasti valjak. Velike lokne su poskakivale oko njenog lica dok je posmatrala sebe u ogledalu.

„Dobro si?” Dženifer je spustila ruke i nežno stegla sestrina ramena. „Jedva čekam.” Razmenile su značajne poglede. Amanda je potapšala Dženiferinu zadnjicu četkom za kosu. „Joj! Prestani s tim.”

„S čim da prestanem?”

„Znaš ti s čime. S tim pogledima. Mi to mrzimo, zar ne, Hana?”

„Šta mrzimo?” Hana je petljala oko svojih samodržećih čarapa, koje inače nije nosila, osećajući se kao da je pobešla iz *Mulen ruža*.

„Te fazone, 'mi smo starije sestre, i znamo sve'. Radile su nam to čitavog života...”

„Ha?”

„Pa, dosta više. Ja sam sada, zvanično, u ozbiljnoj vezi. Tako da ćete ili prestati s tim značajnim pogledima, ili ćete morati i mene da uključite...”

„Nema šanse. Ispunjavaš samo jedan od tri uslova, Mend. moraš da imaš pristojan posao i hipoteku pre nego što te stvarno uključimo...” Liza je namignula Dženifer u ogledalu. „Jel' tako?”

„Tako je.”

Amanda se isplazila obema.

„Uzgred, gde su ti naši ozbiljni momci? A bolje je da odgovor ne bude da su u pabu.” „U pabu.” „Stvarno?”

„Stvarno. Zapravo, izgovor za odlazak je bio da idu po cvetove za revere. Ali pošto je cvećara dve radnje dalje od paba, pretpostavljam da nije nemoguće da su svratili da se malo okuraže...”

„I povelili su Si Si na taj mali izlet...”

„Ne... Si Si gleda *Čarlija i Lolu* u prizemlju.”

„Znači samo su njih četvorica? Bez pratioca?”

„Stric Vins je s njima.”

„Bože. Nemamo šanse.”

„Smiri se. Venčanje je tek za... sat i po. Vратиće se.” „Sigurna sam da će se vratiti. U stvari, prilično sam sigurna da će se vratiti... Brine me stanje u kojem će se vratiti.” „Ne budi luda. Nisu oni klinci.” „Muškarci su.”

„U osnovi, velika, dlakava deca kojoj je dozvoljeno da kupuju i konzumiraju alkohol.”

„Pij svoj šampanjac i prestani da se brineš.”

Liza se nije brinula. Vратиće se. Endi će se vratiti. A za nekih devedeset minuta, ona će hodati ka njemu neobično sporim, pompeznim hodom, koji crkva i orguljaš neizostavno zahtevaju, držeći Marka ispod ruke, obučena u najlepšu, najsvetliju haljinu koju je ikada imala, spremna da izgovori najozbiljnije, i najtrajnije reči koje će ikada reći naglas.

„Da li vam moje noge izgledaju narandžasto?” Hana je zurila u svoj odraz u velikom ogledalu sa zadnje strane vrata, odjednom zabrinuta da tretman kremom za samopotamnivanje, koju je stavila pre dva dana, nije baš uspeo.

„Nemam pojma. meni deluju samo dugo i vitko”, promrmljala je Dženifer.

„Ne znam zašto se uopšte koristiš te veštačke preparate, Hana. Nikad ne deluju prirodno.”

„Lako je tebi, Mend. Ti si uvek tako preplanula.” Aluzija na temu Amanadinog porekla visila je za trenutak u vazduhu, pre nego što su je sve četiri ignorisale. To nije tema za danas. Današnji dan je bio ispunjen srećom.

Liza se okrenula i pogledala u Hanu. „Uopšte nisi narandžasta. Ne slušaj ih. Imaš veličanstven preplanuli ten.” U stvari, koža joj je definitivno imala narandžastocrvenu nijansu, pogotovo kada bi se izbliza pogledali članci i kolena, ali to sada nije moglo da se ispravi. A haljina koju je nosila bila je dovoljno duga da boja njene kože nije upadala u oči...

Svi, i vernici i ubeđeni ateisti, bili su zahvalni kada su ušli u svežu, tihu unutrašnjost crkve. Napolju je već bilo dvadeset sedam stepeni kada je orguljaš, pun entuzijazma, počeo da udara po dirkama, a gosti su počeli da brišu obrve čim su ušli i seli. Muškarci su provlačili prste ispod okovratnika, a žene su se pitale da li se njihova šminka razliva po svetlim haljinama boje badema. Haljina bez bretela je bila dobar izbor: Liza je čestitala sebi dok je stajala i čekala da krene niz crkvu. Haljina je bila duga i uska, od svile boje slonovače, obložena finom, starom čipkom. Nije toliko ličila na pravu venčanicu da bi se osećala smešno, niti je bila toliko obična da može da je obuče ponovo na neku zabavu. Izbegla je veo, našalivši se da je veo za device, sve dok Dženifer i Hana nisu, ignorišući njene proteste, gurnule češalj jednog kratkog vela u njenu francusku punđu u garderobi salona za neveste, i naterale je da se iznenada i neočekivano rasplače. „Izgledam kao... mlada!” uzviknula je, zapanjena.

Dakle, imala je veo, dugačak kao u nekom u filmu, ukrašen kristalima i sitnim biserima. Čak je i Hana klimnula s odobravanjem. Dženifer je proverila da li ima nešto staro, novo, pozajmljeno i plavo. (Mamine biserne naušnice, za koje su znale da ih je dobila na poklon od svojih roditelja za prvo venčanje, pre skoro četrdeset godina. Liza ih sigurno nije izabrala zbog emocija, jer nijedna od njih nije mogla da se seti da je ikada videla majku da ih nosi, pošto je njen ukus u poslednje vreme težio ka mnogo upadljivijim stvarima; nosila je haljinu koju je prvu probala u prodavnici; cipele *kristijan lubuten* - što je bila jedina Markirana stvar na njoj - pozajmila je od Dženifer, koja ih je kupila na rasprodaji po upola manjoj ceni, za sto pedeset funti, kada se izbezumila tokom jedne kupovne groznice, jer su bile predivne i, po svoj prilici, zato što je verovala da postoji mogućnost da će joj se možda jednog dana stopala smanjiti do te mere da će moći da uđe u njih; a bila je tu i nezaobilazna bebi-plava čipkana podvezica, koju su jednog popodneva kupile Dženifer i Hana, kada su upale, kikoćući se, crvenih obraza, u prodavnicu *Ana Somers*.) Amanda je bila manje anarhična, i mnogo sentimentalnija nego što bi se moglo očekivati. Čini se da je u poslednje vreme imala drugačiji pogled na mnoge stvari...

Sada je mogla da vidi svoje sestre, u prednjem delu crkve. Hvala bogu da je novi paroh imao napredna shvatanja, pa je pristao da venča razvedenog čoveka. Kada bi se venčali u opštini, to ne bi bilo to, a blagoslov bi delovao licemerno. Želela je da bude ovde, zbog svega. Ne zbog boga, naravno.

Poslednji put kada su svi zajedno bili ovde, ona je sedela s njima, i niko nije želeo da se okrene, plašeći se onoga što bi možda videli na licima onih koji su sedeli iza, ali sada je bilo drugačije. Stajala je ovde, čekajući da uhvati Marka ispod ruke, a one su bile tamo, istežale vratove, okretale se, mahale i osmehivale.

Sada, kada je znala da je Dženifer u drugom stanju, ubeđivala je sebe da je to mogla i da pretpostavi. Nije bila baš zaobljena, više nekako nežnijih obrisa. Jasno se videlo da joj je boja u obrazima prirodna. A sada, kada je dobro pogleda, grudi su joj već bile ogromne. Bože! To će uništiti sklonost njene sestre ka džak haljinama u stilu Džeki Onazis... Si Si - nevoljna deveruša, koja je bila obučena za tu ulogu, ali nije imala nameru da hoda kroz crkvu - zaposela je mesto između Dženifer i Stivena. Bila je uzbuđena zbog vesti o bebi, i očajnički je želela, kako je sinoć izjavila, da dobije svog rođenog brata ili sestru.

„Hej, ludice!” Nasmejao se njen otac. „Nemoj da mi prepadneš lovinu.”

„Jesam li ja 'lovina u toj priči?“, ubacila je veselo Liza, glumeći nevericu.

„Nego šta nego jesi. Trebalo mi je dugo vremena da dođemo dovde. Nemoj sada da mi razmišljaš o bebama, otrgnućeš se.”

„Znaš da neću”, promrmljala je uz njegova usta, ljubeći ga pred Si Si, i pred svima ostalima. „Mislim da je nešto naslutila, zapravo...”

Bez obzira na Si Si, koja se i dalje zabavljala između njih, Stiven je pružio ruku duž naslona klupe i nežno je spustio na Dženiferino rame.

Dženifer je delovala nesigurno, dok je bila u sobi sama s njom. „Ne znam”, priznala je. Još uvek ne mogu da se naviknem.”

„Ali, srećna si?”

„Mislim da nisam ni shvatila koliko sam srećna dok nisam videla njegovo lice kada sam mu rekla”, odgovorila je. „Izgledalo mi je kao da sam već zaboravila kako je dobro videti ga srećnog i usrećiti ga, razumeš?”

„Razumem, i bolje nego što misliš”, nasmejala se Liza.

„Dakle, onda smo odrasle, zar ne? Najzad zrele? Najzad smo shvatile sve?”

„Mama bi bila ponosna na nas!”

„Ionako je bila.”

„Znam. Sada bi bila ponosna i zadovoljna.”

„U svakom slučaju, ne bih rekla da smo potpuno odrasle. A ni da smo sve shvatile. Kao što rekoh, ja sam prestravljena.” „Što samo znači da si živo biće, zar ne?” „Tako nešto. Možda i moramo da budemo prestravljene.” „Možda i treba da rizikujemo.” „Aha.”

Liza je tada stavila ruku na Dženiferin stomak. „Previše je rano da bi se nešto osetilo.” „Ko je to odjednom postao stručnjak?”

„Stiven je kupio knjigu o trudnoći.” Prevrnula je očima izveštačeno. „Čita mi je naglas. Osetićemo bebine pokrete za dva meseca.” Oklevala je. „Ako sve bude u redu.”

„Sve će biti u redu.”

Liza se pitala da li se iko seća pesme *Be Thou my Vision*, s mamine sahrane pre godinu dana. Mark je naterao sebe da se skoncentriše na to da se sve odvija u skladu s predviđenim rasporedom. Imao je ogromnu potrebu da se zadrži u ovom trenutku, na ovom mestu, u ovoj ceremoniji. Naravno da je prepoznao pesmu. Samo, sada nije mogao da razmišlja o tome.

Amanda je sedela uz Eda, udobno naslonjena na pregib njegove ruke. Bez obzira na svoju ekstravagantnu frizuru, Ed je imao redak dar da može odmah da se uklopi. Sinoć je prvi put upoznao sve njih. Prilično zastrašujuća gomila ljudi, u krajnje stresnoj prilici. A pritom su njih dvoje i dalje patili od posledica vremenske razlike. Ali, osećao se kao da je već bio ovde. Bio je opušten u društvu. Liza ga je posmatrala dok je stajala između Stivena i Endija, pila pivo iz flaše i opušteno ćaskala, kako razgovara o ajpodima s Hanom, stavljajući tanjire od večere u mašinu za sudove; njegove oči su išle za Amandom kad god bi ušla u sobu, baš kao što će i on sam ići za njom, kada se završi venčanje, kuda god da odluči da ode. Do septembra. U septembru će se vratiti na fakultet i, priznao je Lizi, namerava da je natera da mu se pridruži.

A Hana je bila iza nje. Opet je bila deveruša. Ovog puta je bila obučena po svom ukusu. Prethodne večeri je priznala Dženifer koliko je mrzela svetložutu haljinu od tajlandske svile, koju je nosila na njenom venčanju pre nekoliko godina.

„Ali toliko si lepo izgledala, Hana! Svi su to rekli.”

„Osećala sam se kao budala!”

„Izgledala si kao anđeo. Mamina omiljena slika na kojoj si ti - ona koju je stavila kao skrinsejver na kompjuteru - ta slika je s mog venčanja!” „Znam. Ali kažem ti da mi je bilo neprijatno!” „O, zaveži! Ovog puta se barem udaje jedna od tvojih kul sestara...” „To je tačno!”

Hana je zaista bila oduševljena. Sama je izabrala haljinu, iz normalne radnje, a ne iz nekog kitnjastog salona za mladence, i cipele s potpeticom od pet centimetara, a nije morala da trpi bolno uvijanje kose u lokne kao kod king čarls španijela. I danas je svakako stavila maškaru, i to tri sloja.

Tata je prodorno gledao iz zadnjeg dela crkve, a kada je konačno progovorio, rekao je: „Bože, Hana, izgledaš kao da ti je dvadeset jedna godina!”

„Tako dobro?”

„Nikako ne može biti dobro da tvoja šesnaestogodišnja kćerka izgleda kao da ima dvadeset jednu godinu!”

Isplazila mu je jezik, što je delovalo umirujuće detinjasto. „Ali izgledaš predivno!” „Hvala, tata.”

Tata je gledao u jednu, pa u drugu, i u jednom strašnom trenutku, Hana je pomislila da bi mogao da zaplače, a to bi i njih rasplakalo. Ali nije. Izgledao je ponosno, i malo se nakašljao. Stesao se, i svojski se usredsredio na muziku.

Znači, pomislila je Liza dok se približavala kraju svog putovanja ka Endiju, tu smo svi. A evo i mene. Nikada nisam pomislila da ću biti ovde, ali, evo me. I hvala bogu na tome.

Mark je sačuvao svoju prvu čašu šampanjca za kraj govora. Kad je ustao da održi zdravicu, držao ju je u ruci, da bi mu pomogla da ostane miran. Pribeležio je nekoliko rečenica - čak je i na *Guglu* tražio govore nevestinog oca, ali je odlučio da bude kratak, i da improvizuje. Sada više nije bio siguran da je to pametan pristup, i žudeo je za nekim šlagvortom. Nije ovo često radio, a kada jeste, imao je neki primer, ili teze ispred sebe kao pomoć, i nikada nije morao da kaže nešto što bi moglo u nekom trenutku da ga rasplače, tako da je ovo bilo novo za njega. Osetio je da mu vrat crveni kada je počeo da govori, a prvih nekoliko reči su mu zvučale drhtavo i nesigurno.

„Kada govoriš prvi, to uvek predstavlja malo olakšanje. Usuđujem se da kažem da bi trebalo da budem zabavan, ali mislim da ću nastaviti s iskrenošću, i nadam se, prvo, da ćete mi to dozvoliti, a drugo, da mladoženja i kum imaju mnogo spremnih šala u rukavu, da nadoknade moju trezvenost.

Biti očuh neveste je prilično posebna uloga. Biti očuh tinejdžerke je sasvim druga priča, i možda nije za ovaj govor! Imali smo svoje momente, Liza i ja. Čovek ne voli počerke kada ih dobije. Želite da ih volite, jer volite njihovu majku i ona voli vas, ali, naravno, ne možete. U stvari, one vam prilično stoje na putu, u situacijama koje možete samo da zamislite...!” Svi su se nasmejali. „Na neki način morate da se zaljubite u njih - postepeno se uvlačite pod kožu jedni drugima. A onda, jednog dana, hop, shvatite da ih volite, i da ste deo te uvrnute i divne mešovite porodice - zar nije to izraz koji koriste u poslednje vreme? I ja je ne bih menjao. Znam i da Liza ne bi menjala svoju, ovu novu. Možda, da je situacija drugačija, ne bih očekivao

da pratim moju poćerku u crkvi, ali danas jesam, i želim da joj se zahvalim na toj časti. Nije mogla lepše da izgleda i više da zrači, i mnogo je bolje držala korak s muzikom nego ja. Za mene je to bilo previše živahno - ja sam vežbao uz *Svadbeni marš* - koji je mnogo laganiji! Niti bih mogao očekivati da držim govor. To takođe radim umesto nekoga drugog, i moram da vam kažem da bih voleo da je drugačije. Vaša majka bi dala sve da može da bude danas ovde s vama, s tobom, Liza. Nadam se da na neki način i jeste. Ona bi držala ovaj govor, da je ovde, i bila bi hiljadu puta elokventnija od mene, jer je uvek takva i bila. Bila bi, naravno, i mnogo zabavnija. I to je uvek bila. Vidim je u tebi, Liza. I u svim tvojim sestrama.”

Markov glas je utihnuo na kraju rećenice, i on je zastao, gledajući dole u stolnjak. Hana je videla da su mu zglavci na rukama pobeledi, i da je stisnuo pesnice pored tela, i osetila je drhtaj čistog bola kako prolazi kroz nju. Ali, prikupio je snagu, i ponovo podigao pogled ka ljudima.

„Dakle... mislim da bi rekla sledeće, da je ovde. Mislim da bi rekla da te obožava. Da si je činila ponosnom svakog dana svog života. Da čuva bezbroj uspomena na vas, i da ste vas dvoje u skoro svakoj od njih nasmejani. mislim da bi rekla da joj je mnogo, mnogo drago što se udaješ za Endija. Neki od vas”, i pogledom je prešao od Dženifer ka Lizi, „znaju koliko je ona zaslužna što ste vas dvoje sada ovde, mada više nije s nama. Znaš da je mislila da je on savršen za tebe. Sećam se kada te je prvi put videla, šta je rekla za tebe, Endi. Mislim da smo prali sudove posle nedeljnog ručka, i posmatrali vas dvoje u bašti, a ti si se smejala nečemu što je Endi rekao. Kazala je da je on ono što je tebi potrebno. Kazala je da si ti ona vrsta muškarca koja je zasmehava, i razume je kada je tužna. Ja sam joj odgovorio da je smešna, naravno. Bez uvrede, Endi. Ali, tek smo te upoznali. Posle se ispostavilo da se slažem s njom. Mislim da te je poznavala tako dobro jer vas dve mnogo ličite. I, ako sam u pravu, Endi, družite, i ona bude kao njena majka, moja predivna žena, onda vam predstoji magičan, začaran, i čudesno srećan tobogan zajedničkog života. Hajde da popijemo u to ime.”

Podigao je čašu vina.

„Za magičan, začaran, čarobno srećan zajednički život. Za Lizu i Endija.”

Svi su ustali i ponovili. „Za Lizu i Endija!”

Endi je bio veseo i srdačan. Nije mogao da skine ruke sa svoje neveste, i stalno je stezao njeno rame dok je govorio. Ona bi naslonila glavu na njegovu ruku, podižući pogled ka njemu dok je pričao. Njegov kum je bio zabavniji, ne tako srdačan, i doneo je vizuelna pomagala kojima je potkrepio priču o njihovoj zajedničkoj prošlosti, kroz koju su zajedno prolazili još od osnovne škole. Ispričao je urnebesnu šalu u koju su bili uključeni ključevi i žene iz publike, koja možda ne bi uspela nekom manje

muževnom muškarcu, ali njegovom izvođenju se ceo šator grohotom smeja. A onda je počela muzika.

„Lep govor, tata”, Hana je dala svoju ocenu. Ona je bila prva od sestara koja je došla do njega, spustila brz poljubac na njegov obraz na putu ka podijumu, rešena da pokaže haljinu u najboljem svetlu. „Nije previše tužan, ni previše sentimentaln. Baš pravi. Bio si odličan.”

Poslao joj je poljubac dok je odlazila. „Hvala, mala.”

Amanda mu je pokazala dva podignuta palca. Ona je već plesala s Edom, a njena kestenjasta kosa je lepršala. Mark je zinuo dok je gledao kako Ed ljubi Amandu. Čuo je Hanu, kada je, njišući se, prošla pored njih s Vinsom, kako ih preklinje da 'odu u sobu'.

Dženifer je prišla stolu. Stiven je skrenuo levo, verovatno prema baru. Zagrlila ga je.

„Dopao mi se govor, Mark”, rekla je, osmehujući mu se. „I mami bi se dopao, a znam da je i Lizi. Rasplakao si je. Obe si nas rasplakao.” „Hvala, Džen.”

„Bio si nam predivan očuh”, iznenada je rekla. „Osećam se kao idiot kada pomislim da to nisam cenila, kada je trebalo. Voleo si mamu i, čak kada ste vas dvoje dobili Hanu, nikada nisi dozvolio da se osećamo kao da ti nismo važne. Nikada.”

Nije znao šta da kaže na ovo.

„Samo sam htela da to znaš. I bićeš najdivniji deda.” Naslonila je obraz uz njegov, veoma kratko, a onda je krenula ka Stivenu. Mark ju je uhvatio za ruku dok je prolazila pored njega i čvrsto je stegao.

„Sećaš li se našeg venčanja?”, pitao ju je Stiven.

„Naravno da se sećam. Svake predivne sekunde. Zar se ti ne sećaš?”

„Naravno da se ne sećam svake sekunde! Ne mogu da kažem šta je moja majka obukla, ili šta smo jeli, ili koje je boje bilo cveće. Ne sećam se čak ni u koliko sati smo se venčali. Ja sam muškarac; mi jednostavno nemamo odgovarajući softver za te stvari.”

„Ali sećaš se nečega. Kaži mi da se sećaš nečega!” Plesali su - muzika je sada bila sporija.

„Sećam se mlade. Bila je prelepa! Išla je kroz crkvu s najširim osmehom koji sam ikada video. Mislim da je nosila belu...”

Dženifer ga je uštinula za podlakticu. „Prljavo belu. Zapravo boje slonovače. Negde je na maminom tavanu - da je izvadim kasnije da te podsetim?”

„Ne bi trebalo - mislim da ne bi mogla da uđeš u nju, a ne želim da se padneš u očajanje zbog svih tih priča o srednjim godinama...” Pomerio je ruku s njenih leđa i spustio je napred, na njen stomak, mazeći ga nežno. „Pazi!” Nasmejala se.

„Oh, pazim, draga. Pazim!”

Otišle su, samo njih četiri. Govori su bili završeni, i bend je počeo da svira. Neverovatni plesni parovi sastavljeni od starijih i mlađih, prijatelja i stranaca, kakvi se viđaju samo na venčanjima, počeli su da zauzimaju podijum. Kao što su se ranije dogovorile, uz prećutnu saglasnost ostalih, nagurale su se, skupivši svoje elegantne haljine, u Dženiferina kola, kojoj su bile zahvalne zbog njene prisilne trezvenosti, i otišle nedaleko, do poljane. Bilo je hiljadu tema za razgovor, stotinu stvari o kojima se moglo pričati. Ali, uglavnom su ćutale.

Mada to nije bila tužna tišina, pomislila je Hana. Volela je što je tu, sa svojim sestrama. Volela je taj osećaj zajedništva, i što je deo svega toga.

Bio je skoro sumrak kada su stigle, ali je i dalje bilo toplo - kao da su negde na mediteranu. Sunce je zalazilo iza drveća.

Barbarino mlado drvo javora je napredovalo: bilo je snažno i zdravo. Uskoro će zasaditi lukovice narcisa oko njega. Sada je posvuda bilo divljeg cveća; večernja jagorčevina je pozdravljala zalazak sunca među lepim katama, hibiskusima i crvenim lanom. Kao i svaki put kada bi došla ovde, Amanda je pomislila koliko je njena majka dobro izabrala ovo mesto. Nikakav granitni nadgrobni spomenik, ili 'staza sećanja' u krematorijumu, ne bi mogli toliko da podsećaju na nju. Mala, mesingana ploča, bez obzira šta bi na njoj pisalo, nikada ne bi mogla da podseti na nju, da je na neki način još jednom oživi, kao što ovo mesto može. Ovo drvo, sa svojim slatkim sokom, biće još snažnije, deblje i više: njegovo korenje se razvija u dobrom zemljištu. Biće zauvek ovde - ili barem onoliko dugo koliko ona može da zamisli. Njegovo lišće će se uvek treperiti, hvatajući svetlost i šušteći na povetarcu. U jesen, planuće crvenom bojom. Ovo je dobro mesto; ovo je dobro drvo.

Dženifer je zamišljala zaobljenu, ružičastu bebu, debeljuškastih nogu, kako leži na prostirci, u senci granja, opčinjena igrom svetlosti u lišća. Duboko, duboko je udahnula, i zadržala dah za trenutak, zaustavljajući suze koje su, samo za trenutak, zapretile da krenu. Ovo nije bio dan za suze.

Liza je spustila pogled na buket u svojim rukama. Otvorila je usta da nešto kaže, a onda ih opet zatvorila, shvativši da nema potrebe. Ne zato što nije bilo šta da se kaže, niti zato što je sve rečeno. Jednostavno, sve su već znale.

Odvezala je široku traku boje slonove kosti, kojom su bile uvezane drške, i cveće je lagano palo u njenu ruku. Dala je po nekoliko cvetova svakoj svojoj sestri. Onda su se njih četiri redom saginjale, i svaka je spuštala crvene, ružičaste i narandžaste gerbere, koje su stavile na zemlju ispod drveta. Položile su ih u krug oko jednostavnog belog štapa na kojem su bili inicijali njihove majke, ponovo se uspravile i stajale spuštenih pogleda nekoliko minuta, svaka s majkom u svom svetu, samo za trenutak.

Onda je Amanda ispružila ruke ka Dženifer i Hani. Hana je zgrabila Lizinu, a Liza je drugu ruku dala Amandi. Polako su se vratile do kola, njišući rukama.

„Dobro. Hajdemo, narode.”

„Dosta je ovog sentimentalisanja.”

„Bila bi toliko besna.”

„Bila bi na žurci.”

„Ispijajući šampanjac!”

„Plešući!”

„Flertovala bi sa Edom! Koji to, uzgred budi rečeno, potpuno zavređuje.”

„Upropastila sam štikle! Pogledaj ih. Kako su ovako blatnjave? Kiša nije padala nedeljama...”

„Prestani da kukaš. Nisi ih ti platila. Možeš da ih skineš kad se vratimo. Ionako nisu dobre za plesanje.”

„Jesi li za ples?”

„Ti zoveš?”